سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە لە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

١٢ لاپەڕە

هاوکاری

٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

چوارشەممە ٨ی حزیرانی ١٩٧٧ ژمارە ٣٧١

الاربعاء ٨ حزيران ١٩٧٧ العدد ٣٧١

خۆ ڕاگرتنی پاڵەوانانەی بەرگری فەلەستین و بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان لە ڕووی پەلاماری عەسکەریانەی خوێناوی ڕژێمی ئومەرادا لە سوریا، نوشستی بوو بۆ نەخشەی پیلان گێڕەکان و ئەوانەی خۆیان هاوبەشتێنە باوەشی پیلانە خیانە تکارانەکەوە.

سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البكر

لەگەڵ توندبوونی بۆردومانی سنوری لبنان لەلایەن گۆشەگیرو سەهیونیەکانەوە

ڕژێمی ئەسەد نەخشەکەی خۆی بۆ هێنانەدی ڕێکەوتنەکەی قاهیرە دەخاتە ڕوو

سەرۆکی چیکوسلوفاکیا سەردانەکەی لە وڵات دوایی پێ هێنا

ئیوارەی ڕۆژی پێنج شەممەی ڕابوردوو دوکتور گوستاف هوساک سەرۆک کۆماری چیکوسلوفاکیای سۆشیالیست لەکۆتایی سەردانەکەیدا بۆ وڵات کە چوار ڕۆژی خایاندو لە سەرخواستی بەرێز سەرۆک احمد حسن البكر بوو بەغدای بەجێ هێشت.

سەرۆکی میوان لەفرۆکەخانە بەشێوەیەکی ڕەسمی بەڕێ کرا و سەرۆکی بەرێز احمد حسن البکر لە پێشەوەی بەڕێکەران بوو. بە بەشداری ژمارەیەک لە بەرێزان ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و وەزیرەکان وکاربەدەستە گەورەکان و سەرۆکانی دەزگا دبلوماسیەکان و ئەو چیکوسلوفاکیانەی لە بەغدان.

عیراق و چیکوسلوفاکیا لە بەیاننامەیەکی دوو قۆلیدا کە ڕۆژی هەینی ڕابوردوو دەربارەی سەردانە ڕەسمیەکەی سەرۆکی چیکوسلوفاکیا بۆ وڵات بڵاوکرایەوە، بێزاری تەواوی خۆیان دەربڕی بەرامبەر بە باری ناو ڕۆژهەڵاتی ناوەراست کە ئەنجامی سیاسەتی دەست درێژی سەهیونیەکان و نەدانی بە مافی نەتەوەیی گەلی عەرەبی فەلەستین.

دەقی بەیاننامەکە لە ل (٦) دایە

● دوای دەساڵ هەناسە بڕکێی هەندێ ڕژێمی عەرەب بەدوای سازاندندا دوژمن دوپاتی ئەکاتەوە کە لە زەوی وزاری داگیرکراوی عەرەب ناکشێتەوە ..

بەیروت ٧ حوزەیران ئا.د.ع

دوێنێ شەوسێ هاووڵات وێران و پێنجی تر برینداربوون، لەئەنجامی توندترین تۆپ باراندا کە گۆشەگیرەکان و سەهیونیەکان چەند هەفتەیەک ئاراستەی ناوچەی سنوری خوارووی لوبنانی ئەکەن.

سەعات نۆی دوێنێ شەو تۆپ بارانە لە شاری «نبطیه» و ناوایی «کفرتبنیت»ی نزیکی کرایەوە و بۆ ماوەی دوو سەعات بەردەوام بووە و لە «کفرتبنیت» «٢٢» گوللە توپی عەیار «١٥٥» ملم بەدیوەتەوە و ئەمەشی برینی لە ناوبازارەکانی «نبطیه»دا.

نێردراوی ئا.د.ع لە ... ڕای گەیاندووەکە ... دوێنێ ئەو ئەتەوینراو ... بنکەکانی گۆشەگیرەکان لە «عین ئیل» و بنەکانی هێزە ناوچەیەکان لە «بنت جبیل» لە ئەرتەی خوارووی ناوەڕاست بەردەوام بووە.

لە شاری «صور»یش لە ڕۆخی خوارو تا ئیستا باری ناوچەکە ئاڵۆزەو زەلامەکانی «صاعقە»ی سەربەرژێمی سوریا کە لە دەوروپشتی شارەکەن دەستیان کردوە بە تاوربار ی فارس کردن و دەست درێژی بۆنەوەی خۆیان بکەن بەناو شاردا. زانراویشە «صاعقە» هەڕەشەی کردوە کە لەماوەی «٤٨» سەعاتدا خۆی ئەکات بەناوشاردا و ئەتەنەر لایەنە ڕەفرزکەرەکانی فەلەستین بەربەستیان کرد. هێزبەناو ئەهێنێ.

لە لایەکی ترەوە، ڕۆژنامەی «لوریەو» لە بەئەرەنسی دەرئەچێ، ئەمڕۆ ڕووی کردوتەوە کە ڕژێمەکەی هەیە ڕژێمی سوریا ئامادەی کردوە بۆ جێبەجێ کردنی ڕێکەوتنی قاهیرە لە نێوان دەستەلاتداریەتی لوبنان و بزوتنەوەی بەرگری فەلەستیندا.

ڕۆژنامەکە وتویە: ئەم پرۆژەیە لە بزوتنەوەی بەرگری ئەخوازێت بەبێ ئەوەی تا ئێستا هیچ هەڵوێستێکی بەرامبەر بنوێنێ وای دانراوە هێزە دامرکێنەرە سوریەکان لە دەوروپشتی خێوەتگای فەلەستینەکان بمێننەوە و بجەنا وبشینەوە بەسەر بەسێ تیابگەرین بەڵام تیایاندا نەمێننەوە. دیسان بەوپێیەی هەموو چەکێکی قورس لە خێوەتگاکان بکێشرێنەوە و لایەنی خەباتی چەکداری راسپێردری کە لێپرسراوی کاروباری ئاسایش بێ بە مەرجێ ژمارەی ئەو هێزە دامرکێنەرانەوە لە لوبناندا وای کردووە «٧» هەزار سەربازبێ.

ئەم پرۆژەیەی ئەرژێمی سوریا ئامادەی کردوە هەموو خێوەتگاکانی فەلەستینەکان ئەگرێتەوە ئەوانەی خوارووی لوبنان نەبن کە هێزی دامرکێنەریان تیانیە.

دوای دەساڵ هەناسە بڕکێی ڕژێمە عەرەبیەکان بەدوای سازاندندا، دەستەی «لیکود»ی سەهیونی ئەوەی دووپات کردۆتەوەکە لەزەوی وزاری زەوت کراوی عەرەب ناکشێتەوە و دامەزراندنی دەوڵەتی فەلەستینیشی ڕەت کردوەوە.

ئەمەش «یاهو یعازر»ی قسەکەری ڕەسمی «لیکود» دوێنێ شەوی ڕابوردوو لە کونگرەیەکی ڕۆژنامە نووسیدا لە پاریس ڕای گەیاندوەو وتویە: حزبەکەی بە هیچ جۆری موافقەت لە سەر کشانەوە یان گۆڕینی وەزعی ئیستاناکات و وتوشیە: دامەزراندنی دەوڵەتی لەبەرەی ڕۆژئاوا وناوچەی غەزە مانای سەرەتای کۆتایی «ئیسرائیل»ە دیسان ترسیشە بۆ سەر بەرژەوەندیەکانی ئەمەریکا لەناو چەکەدا.

وەلید جەنبلاط کۆتایی بە سەردانەکەی هێنا و مەدحی دەوری عیراقی کردوە

بێری بەیانی وەلید جەنبلاط سەرۆکی حزبی پێشکەوتنخوازی سۆشیالستی لوبنانی لەکۆتایی سەردانەکەیدا بۆ وڵات کە هەفتەیەکی خایاند، بەغدای بەجێ هێشت و گەڕایەوە بۆ بەیروت و لەلایەن هاوڕێ علی غنام ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و هاوڕێیان بەرپرسیاران و ئەندامانی مەکتەبەکانی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبەوە بەڕێ کرا.

جەنبلاط دووپاتی کردەوە کە سەردانەکەی سەرکەوتو ئیجابی بوو، بەو هۆی فراوان کردن و قوڵ کردنەوەی پەیوەندیەکانی نێوان هەر دوو حزب.

بەر لەڕۆشتنی بە ئاژانسی دەنگو باسی عیراقی وت: لە گفتوگوکانماندا لەگەڵ برایان لەوڵاتی عیراق باسی پەیوەندی دوو قۆلی نێوان هەر دوو حزبمان کرد، هەروەها ناوبراو مدحی ڕێزەوی نەتەوەیی و پێشکەوتنخوازی شۆڕشی ١٧ی تەموزی کردو وتی: ئێمە چاك ئەزانین کە دەوری عیراق دەورێکی بەکارەو لەدووربینی سەرکردەکانی و حزبە سەرکردەکەی لەم وڵاتە تێکۆشەرە بەرامبەر پاشەڕۆژی لوبنان و یەکیتی و عەرەبایەتی دلنیاین.

هەروەها وتی: ڕێگای خەبات دوورودرێژەو ئێمە لەگەڵ برایانماندا لەعیراق لەیەك سەنگەرداین لەبەربەستی کردنی ئیمپریالیەت و گوشەگیر سەهیونیەکان.

ئا.د.ع

لە بەیاننامەیەکی سەرکردایەتی قوتری وەختی حزب لە سوریا

بانگکردن بۆ یەکگرتنی گەل بۆ لەناوبردنی ڕژێمی وەرگەڕاو دەرخستنی تاوانەکانی ئەو ڕژێمە دژی بزوتنەوەی نیشتمانی و بەرگری

دیمەشق - ئدع - : سەرکردایەتی قوتری وەختی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە سوریا داوای یەکگرتنی هەموو گەلی کرد بۆ لەناو بردنی ڕژێمی وەرگەڕاو لەدیمەشقدا.

لە بەیاننامەیەکدا کەبەبۆنەی یادی دەیەمینی نوچدانی پێنجی حزیرانەوە دەری کردوە ئەڵێت سەرکردەی ڕژێمی بەکرێ گیراو لەشەڕی تشرینی ١٩٧٣دا چەند تەقەلالایدا کە سەرکەوتنی ساختە بۆخۆی دروست بکات گەل چاك ئەزانێت کە وەربری بەرکری پێنجی حزیران و سەرکردەی چەکی ئاسمانی و خاوەنی ئەو ڕاگەیاندنە بەناوبانگەی کە بەدەستەوەدانی شاری قنیطرەی بە دوژمن بڵاوکردەوە هەمو ئەمانە هەر ئەو بو.

هەروەها بەیاننامەکەی سەرکردایەتی قوتری ئەو دەورە تاوانکاریەی ڕژێمی سوریای نیشانداوە کە لەگەڵ ئیمپریالیەت و زایونیدا دژی بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان و بەرگری فەلەستینی ئەیگێرێت.

ئەم ڕژێمە ئەمڕۆ لوبنانی داگیر کردوەو لەگەڵ گۆشەگیرەکاندا لەهەمو نەخشەیەکی ناپاکانەدا ڕێك کەوتوەو نوێنەرەکەشی لە لوبناندا بەوپەڕی بێ شەرمیەوە داوای داماڵینی چەك لەدەوارەکانی فەلەستین دەخازانی دەستەچەکدارەکان لە خواروودا ئەکات.

ئەمەش ئەوە ئەگەیەنێت کە ئەبێت لەبەر بەرەی ئاشکرای دوژمن و بەرەلابی ئەو دەستە خوێنڕێژە گۆشەگیرانەدا دابنرێن کە بەو پەڕی بێ ئابرویی و خۆ هەڵکێشانەوە لەگەڵیانا ڕێك کەوتوە هەروەها ناتوانین دەورەکانی ڕژێمی اسد تێبگەین ئەگەر چاوێکی ورد بینی بە کامڵبون و ئەوپەڕی بەرزی گونجانانەدا نەگێڕین کە لە نێوان ئەو ڕژێمە کۆنەپەرستەکانی تری سازاندندا چ لە کۆنگرەی سێ قۆڵیەکان و چ لە چوار قۆلی یاخود لە بواری تردا کە پێویست بەدرەخستنیان ناکات چونکە ئەم شتانە هەمو ڕۆژێك و بەشێوەیەکی ئاشکرا ڕوئەدەن ئەبینین لایەك دەری ئەبڕێت ..

بڕوانە ل : ٧

حزبی گەلی کوماری لە هەڵبژاردنی تورکیادا سەرکەوت

ئەنقەرە - ٦ - حوزەیرانی ئا.د.ع :

ئەمڕۆ هەڵبژاردنی تورکیا بەسوودی حزبی گەلی کۆماری دوایی هات کە گەورەترین سەرکەوتنی بەدەست هیناوەو «٢٢٢» کورسی لە «٤٥٠» کورسی پەرلەماندا هەتا سەعات «٩»ی ئەم بەیانیە بردۆتەوە. کورسیەکانی تر بەم جۆرە بەر حزبەکان کەوتوە:

حزبی عەدالەت کە سلیمان دیمیرێل سەرۆکایەتی ئەکات «١٧٢» کورسی، ڕزگاری نیشتمانی «٢٦» کورسی، بزوتنەوەی نەتەوەیی «٩» کورسی، دیموکراتی یەك کورسی، بڕوای کۆماری یەك کورسی وسەربەخۆکان «٥» کورسی.

وبەپێی ئەم ئەنجامە ئەم حزبانە هەتا ئەتەوانن بەشیانەوەی بەرەیەکی یەکگرتو دروست بکەن ژمارەی کورسیەکانیان لەپەرلەمان لە «٢٢٥» تێپەڕناکات لە کاتێکدا پێویستە زۆرەیی لەپەرلەماندا «٢٢٦» کورسی بێ.

حزبی گەلی کۆماری یەکەم

بڕوانە ل : -١١-

سەروتار

بەبۆنەی بیرەوەری نوشوستیەکەی حوزەیرانەوە :

جەماوەرو هێزە شۆڕشگێڕەکانی هەرێم ڕزگار کردنی ئەگەڕێنەوە سەر شۆڕشەکان

لە پێنجی ئەم مانگەدا دەیەمین بیرەوەری نوشوستیەکەی پێنجی حوزەیران تازە بۆوە بیرەوەری دەستدرێژی ئیمپریالیەت و سەهیونیەت بۆ سەر نەتەوەی عەرەب لەمەبەستی لەناوبردنی دەسکەوتەکانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی عەرەب و سەرکوت کردنی بزووتنەوەی پەرەسەندووی گەل و زەبروەشاندن لە ئاواتەکانی ڕزگاری و سەربەخۆیی جەماوەر بوو.

هەر چەند ئیمپریالیەت و سەهیونیەت بەو دەستدرێژیە نارەوایە توانیان هەندێك خاکی تازە بخەنە سەر دەڤەرەی داگیرکراوی سەهیونی، بەڵام نەیانتوانی خواستی بەهێزی جەماوەر ڕابگرن و ڕەوتی خەبات بوەستێنن. ئەو شکانە ژمارەیەکی زۆر شتی ئیجابی لەگەڵدا بوو، بۆ نموونە دەرکەوتنی بزووتنەوەی بەرگری فەلەستین و شۆڕشی حەفدەی تەموز بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتیراکی و بەیدا بوونی ڕابەرێتیەکی شۆڕشگێڕانەی هەموو لایەنی لە ناوچەکەدا بەسەر شۆڕشگێڕانەی هەموو لایەنی لە ناوچەکەدا بەر بەرچدانەوەی ئەو ئەوارە سەلبیەکانی ئەو شکانە.

● هاوکاری ●

بڕوانە ل : -١١-

ئەوانەی لە فرۆکە ڕفێنراوەکەدا بوون گەیشتنەوە بەغدا

پێری فرۆکەیەکی تایبەتی کە «١٠٤» کەسی تیا بوو گەیشتە بەغدا، ئەمانە ئەو کەسانەبوون، کە لە فرۆکە لوبنانیەدا بوون، لەنێوان ڕێگای بەیروت و بەغدا ڕفێنرابوو.

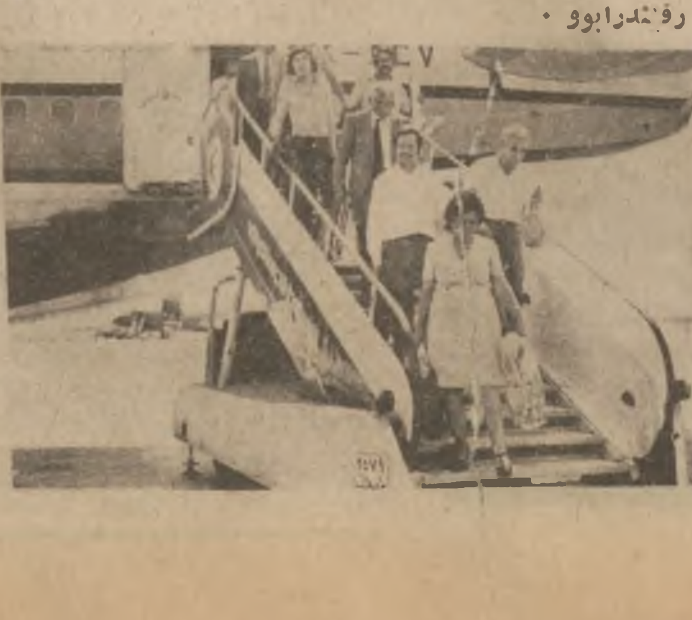

چەکدارێك فرۆکەوانەکانی ناچار کردبوو بەرەو کوێت بڕوات و دوایی بەهاوکاری لەگەڵ ئەوانەدا لە فرۆکەکەدا بوون توانرا چەکدارەکە پەی دەست بکەن و بدرێنە دەست دەستەڵاتداریەتی کوێت.

ئەوانەی گەیشتنە بەغدا لەلایەن بەرێزان بەڕێوەبەری گشتی دامەزراوەکانی ڕێگای ... ١١ - ٣ ...

Institut Kurde de Paris

ڕاپۆرت سیاسی

نووسەری سیاسی هاوکاری نووسیوە دەڵێ :

هێزە ڕاستەگیەکانو گۆشەگیرەکانی لوبنان خۆیان ئامادە دەکەن بۆ ئەوەی سەر لە نوێ هەڵویستەکە بتەقێننەوە ، ئەمەش بۆ تەواوکردنی ئەڵقەکانی ئەو پیلانە کە نەیانتوانیوە هەموو مەبەستەکانی لە لوبناندا وەدی بهێنن .. لەگەڵ ئەم خۆئامادەکردنەدا کۆنەپەرستی ناوخۆییش دەستی کردەوە بەهەندێك چالاکی سیاسی بێجگە لە چالاکیەکانی ئەو ڕژێمانەش کە لایەنگری پیلانی پاکۆدانن ، هەر لەم چەند ڕۆژی ڕابردووشدا چاوپێکەوتنێکی زۆر لە نێوان لایەنەکانی پیلانەکەدا هەبوو کە دوایەکەیان ئەو کۆبوونەوە بوو کە لە دیمەشق لە نێوان سەرۆکی بەرەی گۆشەگیرەکان - کەمیل شەمعون - و کاربەدەستانی ڕژێمی وەرگەڕاوی سوریادا پێك هات .

لە بەرامبەر ئەو هەموو لێك نیزیك بوونەی لایەنەکانی پیلانی گۆشەگیرو کۆنەپەرستەکاندا سەهیۆنی دوژمنیش لەسەر سنوورەکانی خوارووی لوبنان کەوتە جموجۆڵ بۆ ئەوەی بە پەلامارو تۆپ بارانی ناوچەکانی خوارووی لوبنان بەشداری ئەو هێرشە درندانەیە بێ کە لە ناوخۆی لوبناندا بۆ پاکۆدانی بوونی فەلەستینیەکانو ڕیشەکێش کردنی بزووتنەوەی نیشتمانی لوبنان دەستی پێکراوە . ئەمجار نۆرەی ولاتە یەکگرتووەکان دێ کە بەرێزە چاوپێکەوتنەکەی لە گەڵ لایەنەکانی سازانو ڕژێمە سەرشۆڕکەرەکاندا ئەڵقەی سەرەکی ئەو چالاکیە پیلانگێڕیە تەواو بکاو ئەرکی هەموو لایەنەکان لە جێبەجێکردنی ئەو پەلامارە دەستدرێژکەرانەو پیلانگێڕانە بەر بلاوەدا دیاری بکا .

هەر لێکدانەوەیەکی وشیارانەی ئەو چالاکیە پیلانگێڕانەیەو دۆزینەوەی دیمەنو مەبەستەکانی دەبێ بمانگەیەنێتە ئەو مەسەلە مەرکەزیە کە سەرکردایەتی ستراتیژی ئیمپریالیەتی جیهانی بەسەرکردایەتی ولاتە یەکگرتووەکان هەموو بایەخێکی پێدەدا . وەك دەزانین مەرکەزی بایەخ پێدانی ئەو (سەرکردایەتیە !) ئەوە نیە کە بۆ (ئاشتی!!) لەڕۆژ هەڵاتی ناوەڕاستدا بگەڕێ ، وەك کاربەدەستانی ئەمریکا بلاوی دەکەنەوە ، هەروەها دۆزینەوەی (چارەسەر !!) یش کێشەی ناوچەکەش نیە کە ببێتە هۆی (دامەزراوی !!) .. گەلەکەمانو هەموو خێرخوازانی دنیاش دەزانن کە هەوڵو تەقەلای (ئاشتی ئەمریکا !)و بانگەوازی سەرشێوێنەر بۆ سازان ئەو شتانە نین کە حکوومەتی تازەی ئەمریکا یاحکوومەتەکانی پێشتر بۆی دەگەڕێن ، .و ئەو مەسەلانە لە ئەقلی سەرکردایەتی ستراتیژی ئیمپریالیەتی ئەمریکادا بەئامانجی مەرکەزی دانادرێن ، بۆیە دەبینین بەبا دەباتە بەر شێوەی خۆگنجاندنو ئەمرۆ بەسبەیو دانانی مەرجی قورس بۆ ئەوانەی بەدوای سازاندا دەخشێن ، بۆ ئەوەی ئامانجە مەرکەزیەکەی وەدی بێنێ کە بەناوەرۆکەکانی پاکۆدانو ساتو سەوداداتێ پەڕیو لە پاش ئەوەی شەڕی (جوولاندن) لەتشرینی یەکەمی ١٩٧٣دا مەبەستە (دیاری کراوەکانی) هێنایە دی ، زۆرشتمان لێزانیوە .

لەناو ئەو هەموو پڕوپاگەندە سەرشێوێنەرانەدا کە دوژمنە ئیمپریالیو کۆنەپەرستو سەهیۆنیەکان بلاوی دەکەنەوە حەز دەکەین ئەو ئامانجە مەرکەزیەی ئیمپریالیەتی ئەمریکا ڕوون بکەینەوە کە لەژێر (یاری سازاندن)دا شاردراوەتەوە ، سازاندن بە هەموو فەسلە گلاوەکانیەوەو بەهەموو ڕێگاکانی جێبەجێ کردنیەوە کە سووچێکیمان لەو کارەساتە گەورەیەدا کە بەسەر لوبنانی براداهاتو لە ئاڵۆزیە ئابووریو سیاسیو کۆمەڵایەتیەدا دیت کە ئەو ولاتانەی حکوومەتەکانیان لایەنگری سازانن تووشی هاتوون .

ئاشکرایە کە هێزە ئیمپریالیەیە بەو چاوە سەیری مەڵبەندی پڕ لەنەوتو سامانی سروشتی ئێمە دەکەن کە پاشەکەوتی سەرەکیە بۆ وە کارخستنی ڕەورەوەی پیشەسازی جیهانی سەرمایەداریو شوێنێکی ستراتیژیە بۆ ئامانجی دەستدرێژکەرانەو پیلانگێڕانەی ئەوان دژی گەلانی تری جیهان .. ئەو هێزانە زۆر لە مێژە بیر لەوە دەکەنەوە کە ڕێگایەك بدۆزنەوە کە ڕۆیشتنی نەوت لەم ناوچەیەوە مسۆگەر بکا بە چەشنێك کە بەرە بەقازانجی ئیحتیکاری ئەوان بداتو پێداویستی ڕۆژ لە ڕۆژ زیاتریان بەوزە دابین بکا کە ئێستا ئەقلی سەرمایەدارانی نیگەران کردوە ، جا بۆیە لە چاوپێکەوتنەکانی ئەم دوایەی جیمی کارتەر سەرکۆماری ئەمریکا لەگەڵ سوارچاکانی سازاندا ئەم لایەنە لەپێش هەموو شتێکەوە بوو و زۆر سووربوو لەسەر ئەوەی بەڵێن (تعهد)ێکیان لێوەربگرێ کە بەردەوامبوونی ڕۆیشتنی نەوت بۆ ولاتەکەی دەستەبەر بکاو هەروەها بەڵێنیان لێوەرگرێ کە لە وتووێژەکانی سازاندا باسی چەکی نەوت نەکەن . لەو چاو پێکەوتنانەدا کارتەر (هەموو) ئەو شتانەی دەستکەوت کە ئیمپریالیەتی جیهانی دەیەوێ ، بێ ئەوەی (هیچ شتێك بدا) ، بەلام لەوانەیە هێندێك (بەڵێن !!) بداو لەوانەشە سایرووس ڤانس وەزیری دەرەوە بنێرێ تا گەشتێکی

بڕوانە ل : ١١

کۆمەڵگای ئەمریکاو

جموجۆڵی هەژدەهای «سیا»

لە کۆمەڵگای ئەمریکی زۆر ئاشکرایە بەهۆی ئەو سیاسەتەوە کە حکومەتەکەی لەناوخۆدا بەکاری ئەهێنێ ژیانی ڕوو لەبۆگەن بونو ئەمانە بەجۆرێك کە تاوان کردن شێوەی جۆرەکانی ڕۆژ بە ڕۆژ بەهێزتر ئەبێو بێ ئیشی بەتایبەتی لە ناو ڕەشەکاندا پەرە ئەسێنێ ، ئەمە بێجگە لە باق بڕینو بەچەکەوە هەڵکوتانە سەرشوێنو نزم بونەوەی پلەی ڕەوشت لە نێوان ئەو سەربازانەی ئەمریکادا کە دژی گەلی ڤێتنام شەڕیان ئەکرد . هەر وەها بەرامبەر ئەو هێزە سیاسیانەی ئەمریکا کە ڕێڕەوی چاککردنیان گرتبێتەبەرو بۆ چارەسەرکردنی ئەو دۆخە نالەبارە تا بۆناوخۆی ئەمریکای دەربخەن . کاربەدەستانی ئەمریکا بەکەرەسەی قەلاچۆکردنەوە بەرەوا بیری ئەم نیازەوەو چونو هونەری لەبەکارهێنانی تاوانەکانیا دژی بەندە سیاسیەکان لە سزادانیاندا بەکار ئەهێنا لەگەڵ ئەو دەرمانە پزیشکیانەی کار ئەکاتە سەر دەرونو مێشکیان .. ئەم کردەوانەش لە ژێر سەرپەرشتی (سیا) موخابەراتی مەرکەزیدا ئەکراو بە جۆرێك پەرەی سەند کە ڕۆژنامەکانی ئەمریکا نەیانتوانی چاوی خێزیانی لێبپۆشن . ئەمە بێجگە لەوەی کە جوڵانەوەی جاسوسکاریو شوێن کەوتنو دانانی ڕێو شوێنی خەڵك کوشتنو گرتن هەر هەیە .

سەرتاپای ئەم بارە دژەش بەئاشکرا دەستنیشانی ئەو درۆیانەی ئەمریکا ئەکەن کە لەڕوی سەربەستی و دیموکراتیەتەوە ئەیانکات و دەی ئەخات تەکنەلۆژیای نوێ بۆ داردەستێك بەدەست کاربەدەستانی ئەمریکێوە بێ: جاسوسیەتو ترساندن بەسەر کۆمەڵگەی ئەمریکاو جیهاندا وەك چەك بەکار ئەهێنرێت ، ئەمەش نیشانەیی کی دەرکەوتوی هۆشو دەرون کردەوەی پیاوانی «سیا» موخابەراتی مەرکەزی ئەمریکاو ئەوانەیە کە دەسگا ئابوریکانی سەرمایەداری ئەبەن بەرێوە .

دەسگای لێکۆڵینەوەی فیدرالی ئەمریکا لە کاتی ڕاهێنانی دۆخی ناکاویەوە « حالة الطوارئ » لەلایەن میریەوە . نەخشەیەکی فراوانی بۆ گرتنی ئەندامەکانی یەکێتی مافشوناسە پێشکەوتنخوازکانی کێشاوە .. بۆ ئەم مەبەستە دەسگای ناوبراو ئامێری نهێنی گوێ گرتنی لەبارەگاکانی یەکێتی ناوبراودا داناوە بۆ ئەوەی بزانێت چی ئەگرێ پێوەندیان لەناو خۆو دەرەوەی ئەمریکادا چۆنە .

ئەم کارانەش کە لەلایەن دەسگا سەربازیەکانو دامودەسگای جاسوسیکا ڕێکخراوەکراون ئەوە دوپات ئەکەنەوە کە لە نێوان پارتە سیاسیەکانا بروا هیچ بەیەکتر نەماوە .

خۆ ئەو کارە چونە ئەمریکا کە سەرۆکی پێشو ڕیچارد نیکسۆن ڕوویداو بوە هۆی دەرپەڕاندنی لە سەرۆکایەتی ولاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا هەر لەبیر ناچێتەوە ئەمە کە سەرباری ئەوەی ئێستە ئەو دەورە ئەورانەشی خستە ڕو کە پارتی جەمهوری بۆ کاروباری هەڵبژاردن ئەوسا بەکاری ئەهێنان بەهۆی بەکارهێنانی کەرەسەو دەسگای چاودێری ئەلەکترۆنی جاسوسکاری یەوە دژی هەڵبژێر دراوانی پارتی دیموکراتی .

دەسگای گوێ گرتنو قسەگواستنەوەو تۆمارکردنی تەلەفۆنی ئامێری بە ئەلەکترۆنیە نوێکانەوە کە بۆ جاسوسیەت بەکار ئەهێنرێتو بەهۆی بلاوبوونەوەی ئەو چاوە ئەلەکترۆنیانەی تروکاندنیان بۆ نیەو بەیارمەتی سوڕانەوەی بەکرێگیراوەکانی « سیا »و لێکۆڵینەوەکەی بەگەلێ ناوو بەرگەوە خۆیان لەمیللەتی ئەمریکا گۆڕیوە هەستانو دانیشتنیان ئاشکرایە .. ئەمەش بەو نیازە بە کە سەرتاپا خواری ئەمریکا بکەنە ولاتی جاسوسکاریو (سیا) .. بۆ ئەوەی ئەو سەربەستیە ساختەیەی کە حکومەتی ئەمریکا خۆی پێوە با ئەدات ببێتە خڕلەمێش .

هەروەها ڕاپۆرتی زۆر ئەوە دوپات ئەکەنەوە کە « موخابەراتی سەربازی » جاسوسکاری بەسەرهاو نیشتمانیکانیەوە ئەکات .. حکومەتی ئەمریکا خۆشی بەهۆی دەسگا جۆراو جۆرەکانیەوە ئاگاداری کاروباری هەمو نیشتمانیو دەسگایەکی ولاتە .. ئەم کردەوانەش ئەوە ئەگەیەنن کەدام و دەسگای ئەمریکا بۆ گەیشتن بەو ئامانجانەی لێی هاتوونەتە نەهات بڕوای بەهەموو نیشتمانیکانی خۆشی نەبێت ئەمەش جۆرێکەو گەیشتۆتە ڕادەیەك ئەنجومەنی پیرانی ئەمریکا لێژنەیەك پێك بهێنی بۆ لێپرسینەوەی ئەو جاسوسکاریانەی حکومەتی ئەمریکا کردونی ... ئەم لێپرسینەوەیەش ئەنجامی ئەو نارەحەتیە بو کە لەناو سیاسیکاندا بەهۆی تێکشکانی حکومەتی ئەمریکاوە لە دەرەوەی ولات هاتەکایەوە بەتایبەتی تێکشکانی ئەمریکا بەدەستی هێزە شۆڕشگێڕیکانی خواروی ڕۆژهەلاتی ئاسیا .. ڕاوونانو جاسوسیەت بەشێوەیەکی زۆر فراوان ناوخۆی ولاتی ئەمریکای تەنیو .. ئەمەش لە ترسی ئەوەی کە ئەم نارەحەتیەکارانە ئەکاتە ئەو بناغەیەی کە ڕژێمی سەرمایەداری ئەمریکای لەسەرابەندە ..

سازاندن بەوشێوەیەی کارتەر دەیەوێت

سەرۆکی ئەمەریکی جیمی کارتەر ، ماوەیەك لەمەوبەرو بەشێوەیەکی بەردەوام دووپاتی کردۆتەوە کە ئەو سازاندنەی لە ئارادایە بۆ ئەوەی ناونراوە تەنگو چەلەمەی ڕۆژهەلای ناوەراست شتێکی ئاسان نیەو جێبەجێ کردنیشی پێویستی بەکاتێکی درێژ هەیە لەوانەیە خۆی لە سنووری هەشت ساڵ بدات . سەرەڕای ئەو ڕاستگۆییەی سەرۆکی ئەمەریکی ، ڕژێمە عەرەبەکانی سەر بەسازاندن بەردەوام بوون لە لێدانی ئاوازێك کە گوایە ساڵی ئێستا ساڵی سازاندنو چارەسەرکردنەو ، کۆنگرەی جنێڤیش لە دوای چەند مانگێکی تر ئەبەسترێت .

لە پاش ئەو سەردانە دوایەی سەرۆکی میسر بۆ واشنتۆن ، هەندێ لەدامو دەزگاکانی ڕژێمەکانی سازاندن دەست بۆ ئەوە درێژ ئەکەن کە ساڵی داهاتوو یاخود ساڵی ١٩٧٨ ، لەوانەیە ببێتە ساڵی سازاندن . لە لێکۆڵینەوەو دەنگوباسەکانیشدا ئەمە دەرئەخات کە گوایە « تەگەرەی ئاشکرا » ئەبێتە کۆسپ لەسەر ڕێگەی جێبەجێکردنی سازاندن لە ساڵی ١٩٧٧دا .. یەکێ لەو کۆسپە هەرە گەورانەش چۆنیەتی بەشداربوونی ڕێکخراوی ڕزگاریخوازی فەلەستینە لە کۆنگرەی جنێڤداو ، چۆنیەتی (جوگرافیای) دەوڵەتی فەلەستینی پێشنیارکراودا ، هەر وەها چۆنیەتی شناسنامەی هێزە سوپاییەکان کە پێشنیار کراوە لەو ناوچانەدا دابنرێن کە ناویان ناوە ناوچەکانی چەك کراود بۆ ئەوەی قەوارەی زایۆنیو ڕژێمەکانی سازاندن لەیەك جیا بکاتەوە .

لەگەڵ ئەو (کۆسپو تەگەرانەش)دا مەلیك حسین ڕۆیشت بۆ واشنتۆنو دووپاتی کردەوە کە گەشبین نیە بەرامبەر ئەوەی کە ئەمساڵ بتوانرێ بگەنە ڕێکەوتنێك بۆ (سازاندن) ، چونکە ڕێگا لە بەردەم (سازاندن) درێژە . سەرۆکی ئەمەریکیش جیمی کارتەر لەگەڵ ئەو ڕایەی مەلیك حسین ڕێك نەکەوتو ئەڵێت نابێت بەگەشبینیەکی هێندە زۆرەوە سەیری ئەو شتە بکرێت کە ناونراوە ئاسایش لە ناوچەی عەرەبیداو ، دووپاتی کردەوە شتێکی هەیە کە لەم ڕووەوە گەشبین بێ لەبەر ئەو جیاوازیانەی کە لەسەرنجی (اسرائیل)ی ڕژێمە عەرەبەکانی سەر بەسازاندنەوە هەیە .

ئەوەی کە لەیەك چوونی ئەو سەرەنجامانە ئەسەلمێنی ئەوەیە کە ئەم دوانە گەیشتوونەتە ئەو قەناعەتە کە (سازاندن) شتێکی ئاسان نیە بۆ ئەو ڕژێمانەی بەتەنگیەوەن ، ئەمەش بەشێوەیەکی ئاشکرا تێشکانێکە بۆ ئەو بۆچوونەی خۆبەدەستەوەدەران کە ئەڵێ کلیلی (چارەسەرکردن) تەنیا لە دەست ئەمەریکادایەو چوونەناو باوەشی دەسەلاتی ئەوەوە تاقە ڕێگەیەکە کە ئەیخوازێتو پاڵی پێوە بنێت بەرەو جێبەجێکردنی ئەم (چارەسەرکردن)ە .

ڕاستە ئەمەریکا ئەتوانێ زایۆنی دوژمن بە ئەلادی (چارەسەرکردنێکی) دیارکراو دلنیا بکات ، بەلام ئەم چارەسەرکردنە نابێت ناکۆکی لەگەڵ ستراتیژیەتی ئەمەریکا بکات کە لەبنەرەتدا خزمەتی بەرژەوەندی قەوارەی ڕەگەزپەرستی زایۆنی ئەکاتو بەهەموو شێوەیەك ئەبێ لەگەڵ ئاواتو خواستی نەتەوایەتی ڕزگاریخوازی نەتەوەیی عەرەب ڕوو بەڕووبێت .. چونکە ئەمەریکا هاوڕێکی ستراتیژی هەمیشەیی زایۆنی دوژمنو داگیرکەرە .. ئەگەر جارو باریش حکومەتی ئەمەریکا شی پشی ئەکات لەگەڵ هەندێ لەڕژێمە عەرەبەکاندا بەلام مەبەستەکەی جوولاندنی ئەو ڕژێمانەیە کە بەرەو ئەوە برۆن زیاتر ملکەچی بەرامبەر ئاواتو خواستەکانی زایۆنی دوژمن بنوێنن ، هیچ مەبەستی ئەوە نیە بگاتە ڕێگایەکی ڕاستەقینەو دادپەروەرانە بۆ (سازاندن) ، چونکە ئەم جۆرە (سازاندن)ە بەهیچ شێوەیەك لە بیری ئیمپریالیەتدا بوونی نیە .

جەماوەری عەرەبی بەئاشکرا ئەزانێ کە ڕژێمەکانی سازاندن هەموو شتیان لەدەست چووە ، تا ئەو ڕادەیە کە سەربەستی ئیرادەشیان نەماوە .. هەروەها زۆر باش ئەزانێ هەتا ئەگەر هاتوو کۆنگرەی جنێڤیش بەسترا ئەوە هیچ ئەنجامێك نادات بەدەستەوە کە شیاوی باسکردن بێت .

هەروەها جەماوەری عەرەبی باش ئەزانێ کە ئەو هەڵوێستە نارەوایەی کە سوارچاکانی سازاندن تیا کەوتوون هیچ شتێکیان بۆ ناکات تەنیا ئەوە نەبێت کە پاڵیان پێوە بنێت بەرەو ملکەچی خۆبەدەستەوەدانێکی زیاترو لەدواییدا هەموو هەوڵدانێکی درۆزنانەو بەناو بێچانەسوودیان پێ نابەخشێت .. جەماوەری عەرەبی هەموو ڕێکوپێکیەکی ئەم یاریەیان کردۆتەوەو ، زۆرباش بۆی ئاشکرا بۆتەوە کە تاقە ڕێگا لەجیاتی هەموویان ڕێگای تێکۆشانی نەتەوەیی یەکگرتووە ، لە پاڵ دامەزراندنی بەرەیەکی عەرەبی پێشکەوتنخوازی فراوان کە لەتوانایا بێت هەموو هێزو توانایەکی نەتەوەیی تێکۆشەرانە کۆبکاتەوەو ، ئاراستە بکرێت بەبەرنامەیەکی تێکۆشەرانەی هاوبەش لەسەر ڕێگای ئامانجێکی دیار کراودا ، ڕێگای ڕزگارکردنی هەموو خاکی عەرەبو گەڕاندنەوەی گەلی فەلەستین بۆ نیشتمانە داگیرکراوەکەی .

کاروباری جیهان

جزا صالح

ڕێکخراوەکانی ناودەوڵەتان بەردەوامن لەسەر گوناهبارکردنی سیاسەتی فاشییانەی ئەو ڕژێمە ڕەگەزپەرستانە کە لە ڕودیسیاو خوارووی ئەفریقادا سواری ئەستۆی جەماوەری ئەفریقا بوون . ئەنجومەنی ئاسایشی دەوڵەتان گەلانەی بڕیارێکی پەسندکرد کە داوا دەکا مەکتەبەکانی ڕاگەیاندنی ڕودیسیا لە واشنتۆنو سیدنی دابخرێن . گەلانەکە هەروەها داوا دەکا کە بەکارهێنان یان دانی هەر چەشنە پارەیەك بە ئاژانسەکانی حکوومەتی ڕودیسیا لە دەرەوە قەدەغە بکرێ .

ئەم بڕیارە بەشێکە لە گوناهبارکردنی ڕۆژ بەڕۆژ زیاتری ئەو ڕەفتارە کە ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکانی ئەفریقا بەکاری دێنن ، لە لایەن ڕێکخراوەکانی ناودەوڵەتانەوە .

ئەو ڕێژە بڕیارەی بۆ گوناهبارکردنی ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکانی ئەفریقا دەرچوون نیشان دەدەن کە ئەو ڕژێمانە چۆن تاكو تەریك ماونەوە ، بەچەشنێك کە حکوومەتی ئەمریکاش لەژێر تەوژمی بیرورای گشتی ناودەوڵەتاندا ناچاربووە مەکتەبی ڕاگەیاندنی ڕودیسیا لە واشنتۆن دابخا ، لە کاتێکدا حکوومەتی فەرەنساش لە شوباتی ڕابردوودا ئەو مەکتەبەی لە پاریس داخستوە .

بێگومان ئەو گۆشەگیرمانەوە بەربلاوەی ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکانی قارەی ئەفریقاو فەلەستینی داگیرکراو تێی کەوتوون ئەمە نیشاندەدا کە بیروڕای جیاوازی ڕەگەزایەتی ناتوانێ لەگەڵ ڕوحو مێنتیقی ئەم سەردەمەدا بگونجێ کە بریتیە لە ڕۆیشتنی مرۆڤایەتی بەرەو جیهانێك کە هیچ چەشنە چەوسانەوەیەکی تێدا نەبێ . بێجگە لەوەش بیروباوەڕی جیاوازی ڕەگەزایەتی پاشکەوتوویی و کۆنەپەرستیەتی خۆی دەرخستووەو لە ئەنجامدا ڕێکخراوەکانیو پڕوپاگەندەچیەکانی تووشی ئەم گۆشەگیریە خنکێنەرە هاتوون .

لە لایەکی تریشەوە تاكو تەریك مانەوەی ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان ڕەوایی و دادگەرانەبوونی خەباتی ئەو گەلانە دەردەخا کە کەوتوونەتە ژێر دەسەلاتی ئەو ڕژێمە ڕەگەزپەرستانەوە . فیداکاری یەك کە ئەم گەلانە نواندوویانەو دادگەرانەبوونی ئەو مەسەلەی خەباتی بۆ دەکەن ، ڕێزو پشتیوانی بیروڕای گشتی جیهانیان بۆ لای ئەو گەلانە ڕاکێشاوە .

کاتێك چاوەدێری کەران دەبینن هێندێك دەوڵەتی سەرمایەداری ناچاربوون هەڵوێستی گوناهبارکردنی سیاسەتی جیاوازی ڕەگەزایەتی تۆمار بکەن ، ئەمە بەو مانایە نیە کە ئەو دەوڵەتانە بەتەواوی پێوەندیەکانی خۆیان لە گەڵ ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان دەپچڕێنن ، بەڵکوو بۆ هاوکاریو دامەزراندنی پێوەندی لەگەڵ ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان لە دەرگای پشتەوە دەچنە ژوورێ . چونکە ئەو دەوڵەتانە ، وەك ڕژێمی ئەمریکا لە ولاتی خۆیاندا جیاوازی ڕەگەزایەتی بەکاردێنن . کە وا وو ناچێتە ئەقڵەوە هەڵوێستێکی توند بەرامبەر کردەوەی ڕەگەزپەرستانە بگرنەبەر .

جا بۆیە نرخەی لاوازیی لە هەڵوێستی دژی سیاسەتی جیاوازی ڕەگەزایەتیدا ، سیاسەتی شان لێخەواندنو جیددی نەبوونە لە گوناهبارکردنی ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکاندا ، ئەو سیاسەتەی دەوڵەتە سەرمایەداریەکان وەك بەریتانیاو ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا لەسەری دەڕۆن . لەگەڵ ئەوەشدا هەر تەنیا ئەوەندە کە ئەم دەوڵەتانە ناچاربوون مل بۆ تەزووی دوژمنایەتیو گوناهبارکردنی ڕەگەزپەرستی ڕابکێشن ، هەر ئەوەندە خۆی لە لایەکەوە دەسکەوتێکە بۆ خەباتی دژی ڕەگەزپەرستیو لە لایەکیشەوە ئەو دەوڵەتانە دەخاتە ژێر لێپرسینەوە ئەگەر بیانەوێ لە بڕیاری گشتی دەربارەی گوناهبارکردنی ڕەگەزپەرستی دەربچن .

بێگومان سەرکەوتن هەر بۆ بیروڕای برایەتی مرۆڤایەتیەو شکانی مسۆگەریش بۆ بیروباوەڕی جیاوازی ڕەگەزایەتی نووسراوە .

Institut Kurde de Paris

لەگەڵ ئامۆژگاریەکانی هاوڕێ صدام حسیندا

دەست پێشخەری خۆیی و گۆڕینی شۆڕشگێرانەی کۆمەڵ

یەکێك لەو مەسەلە بنەڕەتیانە کە هاوڕێ صدام حسین لە کۆڕی دامەزراوی گشتی بازرگانی شتوومەکی بەکار هێناندا هێنانیە گۆڕێ ئەوە بوو کە : « نابێ چارەنووسی ئەڵ لە هیچ مەیدانێك و هیچ جێگایەکدا بدەینە دەست کەسانێك کە توانای داهێنانیان نەبێ ، چونکە ئەو کەسەی تەنیا بەهۆی بزووتنەوەی ئاشتیەوە دەجووڵێ نەك بەهۆی بزووتنەوەیەکی خۆیی (ذاتی) کە بەبزووتنەوەی ئاشتیەوە بەسترابێ ، ئەو کەسە بارێکی گرانە بۆ بەستنەوەی کۆمەڵ بەشتەوە » .

ئێستا بزانین چ شتێك بایەخی جەوهەری بەم مەسەلانە دەدا ؟ مێژووی مرۆڤایەتی دەری خستوەو دەری‌دەخا کە پێشکەوتنی کۆمەڵ لە هەموو مەیدانێکدا تەنیا بەهۆی دەست پێشخەری خۆییەوەو لەسایەی بزووتنەوەی خۆیی ئەندامانی کۆمەڵدا دێتە دی ، ئەویش کاتێك کە ئەو بزووتنەوەو دەست پێشخەریە دەربڕینێکی بەکردەوەو کاریگەری ئاوات و پێداویستیەکانی کۆمەڵ بێ و هەر لەو کاتەشدا بەبزووتنەوەی رۆژانەی هەموو کۆمەڵەوە لە قۆناخێك یان چەند قۆناخێکی دیاری کراوی بەرەوپێشچوونی ئەو کۆمەڵەدا بەسترابێتەوە واتە کاتێك کە ئەو ئەندامەی دەست پێشخەری و بزووتنەوەیەکی خۆیی هەیە ، پێوەندیەکی (عضـوی)و بەردەوامو وشیارانەو قوولی بە کۆمەڵەکەیەوە هەبێ و لە ئەوەڵ کۆمەڵەکەیدا کارێك بکەن ، جا ئەو ئەندامە لە ناو کۆمەڵەکەی خۆیدا هەر کاروشوێنێکی بەدەستەوە گرتبێ .

بیروڕاو سەرنجو بۆچوونو راستەقینەو پاسازانستیو سروشتی و کۆمەڵایەتیەکان لە پێشدا لە مێشکی ئەندامانی پێشڕەوو سەرکردە دەست پێشخەرەکانو خاوەن بیرو هۆشەکاندا سەر هەڵدەدەن و راستی و پێویستی خۆیان دەردەخەن . بەڵام لەلایەکی تریشەوە ئەو بیروڕایانە ئەو کاتە بەهێزو کاریگەر دەبن کە خەڵك باوەڕ بەراستی و پێویستی و سوودەکەیان بهێنن و لە مەیدانە جۆراو جۆرەکانی ژیاندا بەکاریان بەرن . هەر لێرەشەوە خەڵك روو دەکەنە جێبەجێ کردنو داهێنان لە جێبەجێ کردنی بیروڕاو سەرنجەکانو تەنانەت دەوڵەمەند کردنو پێش خستنیشیان بەچەشنێکی بەردەوام ، هەر لێرەشەوە ئەو کەسانەی خاوەنی دەست پێشخەری و بزووتنەوەی خۆیین ئەو بایەخە دوولایە نیە بەدەست دێنن کە لەلایەکەوە خۆیان دەست پێشخەرن و لە لایەکیشەوە پاڵ بەجەماوەرەوە دەنێن بۆ دەست پێشخەری سازنەر لە جێبەجێ کردندا بەم جۆرە یەکێك لەو پێشڕەوانە لە شوێنی خۆیدا دەبێتە رابەر . کەوا بوو پێشکەوتنی کۆمەڵ بەگشتی ، یان پێشکەوتنی لە هەر مەیدانێکی تایبەتیدا بەستراوەتەوە بەوە کە ئەندامەکانی هەرکامە لە شوێنی خۆیدا تا چ رادەیەك دەست پێشخەری و بزووتنەوەی خۆیی بەکار دێنن بەرەو ئەو ئامانجە کە دەبێ جێبەجێ بکرێن ، بەچەشنێك کە بزووتنەوەی کۆمەڵ هەمیشە بزووتنەوەیەکی وشیارانەو کاریگەر و گونجاوو سازنەرو رەسەن بێ .

بەڵام شتێك کە بایەخ و پێویستی دەست پێشخەری و بزووتنەوەی خۆیی زیاتر دەکا ئەوەیە کە ئەو قۆناخەی وڵاتەکەمانی پێدا دەڕوا قۆناخی بەرەسەندنێکی بڕتەقینەوە (انفجاری)یەو هەر لەو کاتەشدا قۆناخی گۆڕینی کۆمەڵە بۆ ئیشتیراکیەت ئەمەش وا دەگەیەنێ کە دەست پێشخەری و بزووتنەوەی خۆیی ئەو ئەندامانەی کۆمەڵ کە ئیش دەکەنو بەرهەم دێنن بەیەکێك لە هۆیەکانی جەوهەری دادەنرێ بۆ سەرکردایەتی شۆڕشگێڕانە بەرەوودی هێنانی ئەو ئەرکانە کە لەم قۆناخەو قۆناخەکانی داهاتوودا زۆر پێویستن . چونکە ئەم کارە لەمەیدانی بەرەسەندنی ئیشتیراکیدا بەردەوام ئەم شتانەی خوارەوەمان بۆ پێك دێنێ :

١ - دۆزینەوەی عونسورە پێشڕەوە راستەقینەکان لە هەموو شوێنێکی کارو بەرهەم هێناندا و پاشان ریسواکردنی ئەو عونسەرانە کە تاقیکردنەوە دەری‌دەخا شایانی ئەوە نین پایەی پێشڕەوایەتی لەم یا لەو کەرتی کۆمەڵدا پڕ بکەنەوە .

٢ - بزواندنی توانای شاراوەی ناو کۆمەڵانی بەربڵاوی ئیشکەران کە کردەوەی گۆڕینی شۆڕشگێرانەی کۆمەڵیان لە هەموو مەیدانێکدا بەدەستەوە گرتووە . ئەمەش لەرێگای ئەو شوێنەوارە مەعنەویەوە کە عونسورە (نموونە)و (سەرمەشقەکان) لە سەرمێشکی جەماوەری ئیشکەراندا بەجێی دێڵن ، بەچەشنێك کە هان بدرێن بۆ کارو بەرهەم هێنانو داهێنان بەو پەڕی دڵسۆزیەوەو بەبێ ماندووبوون .

٣ - بەشداری کاریگەرو بەردەوام لە خێرا کردنو زیاد کردنی بەرهەمو بەرەوژووبردنی پلەی بەرهەمداری ئیشکەرانو دەزگاو مەکینەکاندا ، و هەروەها لە پێشکەوتنی ئابووری و کۆمەڵایەتی جەماوەری بەرهەم هێنەران خۆشیاندا . هەر ئەوەشە کە لە مەیدانی ناوخۆیی و نەتەوەیی و جیهانیدا توانای بەخشش و بزووتنەوە پێك دێنێ ، و هەر ئەویشە کە بەخێرایی هەموو شێوەکانی دواکەوتوویی لەناو دەبا .. کە ئەمە لەگەڵ خێرایی کاری شۆڕشگێرانەو زیادکردنی داهات لە وەحدەیەکی زەمانی دیاری کراو لە هەموو مەیدانێکدا رێك دەکەوێ .

٤ - بەشداری کاریگەرو بەردەوام لە خاشەبڕکردنی تەمبەڵی و (بیروکراتی یەتدا)، بەچەشنێك کە تەمبەڵ و بیروکراتیەکان خۆیان لە دۆخێکی ئەو تۆدا ببینن کە ناچار بن یان بەگیانێکی شۆڕشگێرانە شانبەشانی ڕێرەوەکە بیخەنە پێش یان ئەوە بەگشتی تا ئەو شوێنانە بەجێ بهێڵن کە شیاوی ئەوان نین . ئەمجار دەست پێشخەری و بزووتنەوەی خۆیی لەگۆڕینی شۆڕشگێرانەی کۆمەڵدا ناوەرۆکی رەخنەگرانەی خۆشی دەردەخا. چونکە لەجێدا بۆیە پەیدا دەبێ کە دژی دۆخێکی چەوت و زیانبەخش بوەستێ کە لە شوێنێکی کارکردندا هەبووە ، هەر لەو کاتەشدا کە جێگای ئەو پێویستیەیان ئەو کارەیان ئەو ئەرکە پڕ دەکاتەوە کە لە شوێنێکی کاری شۆڕشگێرانەدا لەبەر چەند هۆیەکی دیاری کراو جێگایان بەتاڵ بووەو ئەو کەسەی دەست پێشخەریەکەی بەکارهێناوە توانیویەتی ئەزیەکان دەست نیشان بکاو چارەسەرێکی راستیان بۆ بدۆزێتەوە . هەروەها ئەو دەست پێشخەریە بۆ ئەوەشە کە ببێتە تەواو کردن یان پێشخستن یان گۆڕینی شێوەیەکی دیاری کراوی کاریان دەزگاو رێکخراوو دامەزراوەکانو هی تر .. بە شێوەیەکی باشترو بەرهەمدارتر بەقازانجی کردەوەی گۆڕینی شۆڕشگێرانە بەگشتی .

لێرەوە دەتوانین بڵێین دەست پێشخەری و بزووتنەوەی خۆیی ئیشکەران لە کۆمەڵی شۆڕشگێڕدا بەچەشنێکی کاریگەرو بەردەوام لە قووڵتر کردنو بەرەپێدانی بیری رەخنەگرانەی هەموو ئیشکەرانو لە هەموو شوێنێکی ئیش کردندا بەشدار دەبێ ، نەك تەنیا لە شوێنێك و مەیدانێکی دیاری کراودا . ئەمەش مانای ئەوەیە کە جەماوەر زیاتر بایەخ بە هەموو کارێکی شۆڕشگێرانە دەدەنو لێی وردەبنەوە تاکوو زیاتر بتوانن زەردەرو زیانو لەڕێ لادان لەناو بەرنو جێگای هەڵەکان پڕ بکەنەوەو کەمو کوڕیەکان تەواو بکەنو ئەوەی باشە باشتری بکەنو لە ئەنجامدا بەدڵسۆزی و دڵگەرمیەکی زۆرەوە درێژە بەرێرەوی بەرەسەندنی ئیشتیراکی بدەن کە بەعس سەرکردایەتی دەکاو بڕوایان بەپاشەڕۆژی ئەم وڵاتەو دوارۆژی نەتەوەی عەرەب پتەوبێ ، کە هەر دەبێ ببێتە کۆمەڵێکی عەرەبی و ئیشتیراکی و دیموکراتی و یەکگرتوو .

سوودێکی زۆرو زانیاریەکی سەرشێوێنەر

لەمانگی نیسانی ئەمساڵدا مەعهەدی نەوتی ئەمریکا لەبەیاننامەیەکدا رایگەیاند کە پاشەکەوتی نەوتی وڵاتە یەکگرتووەکان لە چاو ساڵی ١٩٧٤ ، ١ر٧ ملیارد بەرمیل کەمی کردوە . هەر لەو مانگەدا دامەزراوی گازی ئەمریکا هێندێك زانیاری بڵاوکردەوە کە وانیشان دەدا ئەگەر رادەی بەرهەم هێنان لەپلەی ئێستادا بمێنێتەوە پاشەکەوتی گازی ئەمریکا تەنیا بەشی دە ساڵی بەکارهێنانی ناوخۆ دەکا .

لەبەر ئەوە مەعهەدی نەوتو دامەزراوی گاز لەو باوەڕەدان کە ئەگەر ساڵی ١٩٧٤ ئەمریکا ٢٧٪ی نەوتو گازی بەکار هێنانی ناوخۆی لەدەرەوە راهێناوە ، ساڵی ١٩٧٨ ناچار دەبێ ٥٠٪ی لەدەرەوە بکڕێ .

هەر چەند پێویستە زۆر بەگومانەوە سەیری ئەو ئەمارانە بکرێ کەدام وەزگا ئیمپریالیەکانو احتکارە ناو دەوڵەتیەکان بڵاویان دەکەنەوە ئەوەی گومانی تێدانیە نەوتو گازی ئەمریکا تەواو دەبێ وولاتە یەکگرتووەکان رۆژ بەرۆژ زیاتر پشت بەنەوتی (اوپك) دەبەستێ .. بەڵام ئەنجام وەرگرتنو قەرساندنی ئەم داموودەزگایانە پێش هەموو شتێك بۆ خزمەتی قازانجی احتکارە گەورەکانو دەزگا داراییە مەزنەکان دەخرێنە گۆڕێ ، نەك بۆ خزمەتی کەسێکی تر .

یەکێك لە ئامانجەکانی ئەودامو دەزگایانەش هەوڵدانە بۆ شاردنەوەی بارستایی ئەو سوودە کە احتکارەکان لە مامەڵەی نەوتدا دەستیان دەکەوێ . هەر بۆیەش دەبێ زۆر بەگومانەوە سەیری ئەو ئەژمارەو رووداوانە بکرێ کە کۆڕو کۆمەڵە ئیمپریالیەکان دەیان هێننە گۆڕێ ، بەتایبەتی ئەوانەی پێوەندیان بە ئابووری نەوتەوە هەیە .

کۆڕوکۆمەڵە ئیمپریالیەکانو دەزگاکانی راگەیاندنیان لەکاتێکدا سەرزەنشتی وڵاتانی خاوو بەتایبەتی وڵاتانی بەرهەم هێنەری نەوت دەکەنو هەر لەوکاتەشدا داوا دەکەن وەهەلەوکاتەشدا داوا دەکەن رادەیەکی زیاتر لەو کەرەستە خاوانە بەرهەم بهێنرێ بۆ ئەوەی لەبازاڕی جیهانیدا رادەی کەرەستەکان لەرادەی داخوازی زیاتر بێتو بۆخۆیان بتوانن نرخیان بۆ دیاری بکەن ، ئالەوکاتەدا نایانەوێ بیروڕای گشتی بزانێ کە بۆ نموونە لە جیهانی پیشەسازی سەرمایەداریدا ٧٠ بانك کاردەکا کە زوربەیان هی ئەمریکانو میزانیەی هەرکامێکیان لەدەملیارد دۆلار زیاترەومیزانیەی هێندێکیشیان لە پەنجا ملیارد دۆلار تێدەپەڕێ .

هەروەها ئەو کۆڕوکۆمەڵانە نایانەوێ زانیاری تەواو دەربارەی ئەو پەنجا شەریکە پیشەسازیەی جیهانی سەرمایەداری بڵاوبکەنەوە کە ساڵی ١٩٧٣ بایی ٣٩١ ملیارد دۆلار کاریان کردووەو ٢٣ملیارد دۆلاریان سوودی پاك کردە لەدەست کەوتوە !

هەر بۆ نموونە ئەو راستەقینانەی دەربارەی چالاکیەکانی شەریکەی ئەمریکایی « ئەکسون » بڵاوکراونەوە نیشان دەدەن کە شەریکە احتکاریەکانی نەوت لەرێگای زیاترکردنی نرخی بەرهەمەکانی نەوتەوە بەردەوامن لەسەر بەدەست هێنانی سوودی زیاتر . بۆ وێنە شەریکەی « ئەکسون » کە گەورەترین شەریکەی احتکاری نەوتی جیهانەو لە زیاتر لە چل دەوڵەتدا ئیش دەکاو نەوتو بەرهەمەکانی بە زیاتر لە سەد دەوڵەت دەفرۆشێ ، ساڵی ١٩٧٥ نەوتی بەرادەی ١٨٤ ملیۆن تەن دەست کەوتوە .. و هەر چەند ئەمە نزیکەی ٣٠ ملیۆن تەن لەو نەوتە کەمترە کە ساڵی ١٩٧٤ دەستی کەوتوە ، بەڵام بارستایی فرۆشی لە بەرهەمەکانی نەوت گەیشتۆتە ٤٨ر٨ ملیارد دۆلار واتە سێ ملیارد دۆلار زیاتر لەوەی ساڵی ١٩٧٤ فرۆشتوویە .. لێرەوە دەردەکەوێ کە رێبازی احتکارەکانی نەوت بۆتە وە دەست هێنانی سوودی زیاتر لەفرۆشتنی رادەیەکی کەمتر لەو نەوتەی لەدەرەوەی دەکڕن .

میللی کردنی ئەمرۆ..

گۆڕانکاریە ئابووری و کۆمەڵایەتیەکان لە وڵاتدا

وا پێنج ساڵ بەسەر بڕیارە مێژوویەکەی میللی کردندا رابورد ، کەچی ئەو ماوەیە وا خۆی ئەنوێنێ وەك ئەڵێی لەوە بەماوەداتر بێت ، چونکە ئەو پێنج ساڵە لەگەڵ کورتی ماوەکەشیدا ئەوەندەی رووداو لە عیراق و لە دەرەوەیدا بەخۆیەوە دیوە ، کە بەشی پڕکردنەوەی سالانێکی درێژتر بکات .

گەلەکەمان بەهێزی شۆڕشگێڕو رێکخراوو جەماوەریەوە وا هەست ئەکا ، کە لەو چەند ساڵەدا ئەوەندەی شارەزایی پەیداکردووە ، کە پێشتر دەستگیری نەبوە ، ئەمەش بایەخێکی گەلێ گەورەی هەیە لە تێکۆشانی دوا رۆژیدا .

با بەپەلە ئەوە بخەینە روو کە پێش بڵاوکردنەوەی بڕیاری میللی کردن گەوتو رۆژی بۆ خۆش کرد ، لە گەڵ ئەوەشدا کە لە دوای میللی کردنەوە هات .

گەل تێکۆشانێکی دوورو درێژی دژی بەرژەوەندو ئیحتیکارەکانی نەوتو ئەو رژێمو دەزگا ئیستیعماری وبەکرێگیراوانە ئەنێرا کە پشتیان ئەگرن . خۆ ئەگەر لەمەیدانە بنەڕەتیەکاندا بیشی بەزاندنایەو دەسکەوتە سەرەکیەکانیشی نە دەست دەربهێنانایە ، کەچی تا شۆڕشی حەمدەی تەمموز توانای ئەوەی نەبوو رێی ئەوەیان لێبگرێ کە ئەهێنانی نەوتی سەرچاوەکانی تر کە بەدەستیانەوە ماوە بەتاڵانی نەیبەن بەڵکو بەپێچەوانەوە زیاتر پێیان لەو شوێنانەدا توند ئەکرد کە داگیریان کردبو - شوێنێکی ئەوەندە کەمیش نەبوون - بۆ ئەوەی لێیانەوە ئاگر دژی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕی گەل ئراستە بکەن .

دوای شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەمووز ، روون بۆوە کە جەنگی سەربەخۆیی ئابووری وا ئە کات و ساتەیەك لایی‌یەکانیدا نزیك ئەبێتەوە ، لە سەرەتاشەوە ئاشکرابوو ، کە جەنگ بەرپاکردن دژی ئیحتیکارەکانی نەوت ، لە پێش هەموو شتێکدا جەنگێکی سیاسیە ، بەڵام لەجۆرێکی تایبەتیەوە مەسەلەی ئابووریش دەورێکی سەرەکی تێدا ئەگێڕێ . لە بەر ئەوە گەلێ ئاوو کرداری گرنگی سیاسی و ئابووری کە پێویستە بەلێکۆشانێکی دلێرانەی فرە لایەکەن ، ئەخرێنە بەرنامەی ئارەئەوە ، لەمانە ، ئەوەی کە بڕاری نەوت خۆی پێویستی پێ نەبێ .

پێشەکیە سیاسی و ئابووری کارەکان پێویستیەکی بەدیهێنراو بوون . بۆ چوونە ناو مەیدانی رزگار کردنی سامانی نەوت . ئەبوایە بەشداری زنجیرە جەنگێکی بچووك و ناوەندییش لە بواری نەوت خۆیدا بکەین و ئەوەندەی پێویست ئەبێت شارەزایی تێدا وەربگیرێت ، بۆ سەرەوە بەرەو جەنگی یەك لاکردنەوە» هەروەك راپۆرتی سیاسی هەشتەم کۆنگرەی قوتری پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئەڵێ .

ئەوەی لە پێشانا لەسەرەدا بەجێ ئەهێنرێ ، رەنیوهێنانی نیشتمانیانەی راستەوخۆی سەرچاوەی نەوتی رمیلەی ژوورووی وتوانای ئاراستە بازاڕی ئەو نەوتەیە ئەڵێی دەرئەهێنرێ ، لە گەڵ ئەوەدا کە ئیحتیکاریەکان ئەنکوجەلەمە ئەهێنا ئەرزی ئەوکارە .

بەدرێژایی ساڵ و نیوێك ململانێی وتووێژمان کرد ، لەراستیدا ململانێکی سیاسی و ئابووری و دەروونی بوو و میقداریکی زۆری توندی و ئیرادەی شۆڕشگێڕی و شارەزاییەکی بەرزی لە تاکتیك و ئەولاو ئەولا پێ ئەویست . لای هەردوولا شتێکی روون بوو کە هەرچەندە شێوەی وتووێژیشی وەرگرتووە ، بەڵام کارەکە بەرەو گۆڕانکاریەکی بنەڕەتی ئەوتۆ مل ئەنێ کە پێشتر پەیوەندیەکانی نەوت ئەمەی ئەزانیوە .

لەبەر ئەوە هەر لایە کەرەسەی سیاسی و ئابووری خۆی ئامادەکرد .

مەنتیقی شوێنەوارێش ئەو ساکە بەرەو میللی کردن ملی ئەنا و ئیتر بڕیاری ئەمری میللی‌کردن هاتە پێشەوە .

لەگەڵ بڵاو کردنەوەی بڕیاری میللی کردندا ، کە مافەکانی دەست عیراق خستەوە ، دەرکەوت کە ئەوەی حوکمی شۆڕشگێر لە عیراقدا دەستی داوەتێ .

بۆ تەواوکردنی سەربەخۆیی سیاسی و ئابووری وڵات ، لە سنووری ئێکرشان تێپەڕی ، بەحوکمی سروشتی ئەو هێزە ئیحتیکاریانەی کە لە بڕیارەکەیدا هەنگاونێ ، بەوەی کە گەورەترین کارتێلی نەوت لەجیهاندا ئەمەی لەدوای میللی کردنەکەشەوە هات بایەخی لە میللی کردنەکەی هەنگاوەکانی پێش میللی کردنەکەوە کەمتر نەبوو ، گەل ئەزموونی خۆی لە بارێکی ئابووری قورسدا کە ئیحتیکارەکان بەسەریاندا سەپاندبوو ، لەگەڵ ئەوەشا بەسەرکەوتوویی ومتمانەکردنی بەخۆیەوە لەو ئەزموونە دەرچوو .

بەڵام گرنگتر لەوە ، ساڵی میللی کردن بەهۆی ئەو چالاکیە سیاسیەو خۆ ئامادەکردنە گەورەیەی بەخۆیەوە دی ، لە وەختێکی لەبارتدا هات بۆ ئامادەکردنی ئەڵ ئامادەکردنێکی سیاسی و دەروونی بەرامبەر جەنگی تشرین ، نەك هەر لە سنووری عیراقدا ، بەڵکو لە چوارچێوەی هەموو نیشتمانی عەرەبیدا ، دووبارە خۆئامادەکردنێکی لە بارێش بوو بۆ ئەو ململانێیەی لە دوایدا لە بواری پەیوەندیەکانی نەوت خۆیەوە سەری هەڵ ئەدا .

میللی کردنی نەوت بەرێژەی ٦٥٪ لە مانگی حوزەیراندا ، بەوشێوەی ناوەرۆك و دێخۆ بارەی تیایا رەخسا ، وای لە میللی کردنی ٢٥٪ی تری نەوت کرد ئە بەکارێکی تەواوبوو دانەنراو مەسەلەکە تەنها مەسەلەی وەخت و کات بوو .

دووبارە ساڵی میللی کردن بەوەی کە ووزە بەندکراوەکانی راپەڕاندو بەرەلای کردن ، ئامادەبوونێکی لەباری لەپێناو بەرزکردنەوەی نرخی نەوت و بەرپەچدانەوەی فرت و فێڵەکانی بەشداری کردندا رەخساند ، لە پاشا بوە مایەی ئەوەی کە لەهەندێ وڵاتانی نەوت ئێردا ، بەرەو میللی کردن هەنگاو بنێنو ئیحتیکارەکان ناچار بکرێن لە زۆر شوێندا بەرەو دواوە بکشێنەوە زنجیرە

بڕوانە ل : ١١

دەربارەی سەردانەکەی سەرۆکی فەنزەویلا بۆ عیراق

صاحب محمد

هەندێ سەرچاوەی حکومەتی لە ماوەی هەفتەکانی رابوردوودا لە کراکاس ، ئاشکرایان کرد کەوا مانگی ئاییندە وەفدێکی فەنزویلی روو ئەکاتە ناوچەی عەرەبی بۆ دەست پێ کردنەوەی ئەووتووێژانەی کە کارلۆس پیرزی سەرۆکی فەنزویلا لەم دواییەدا لەگەڵ سەرۆکی دەوڵەتە ئەندامەکانی رێکخراوی(ئۆپێك)دا کردی .

سەردانەکەی سەرۆك کۆماری فەنزویلا لە وڵاتەکانی نزیکەندی عەرەب لە مانگی نیسانی رابووردوودا دەستی پێ کردبوو (١٥) رۆژی خایاندو تێیدا سەری لە قطرو کوێتو سعودیە وایرانو ابوظبی وعیراقدا وباسی ئەو رێو شوێنانە کە دەبنە هۆی بەتین کردنی ریکخراوی ئۆپێكو پەیوەندی دووقۆڵی کرا .

ئەوەی کە شایانی باسە ریکخراوی (ئۆپێك) گیرۆدەی دوو سیستەمی نرخی نەوتی ئەو وڵاتانەیە کە تێیدا ئەندامنو زۆربەی ئەندامانی رێکخراوەکەلەسەر سیستەمی یەکەم رۆیشتن ، لە کاتێکدا سعودیەو دەوڵەتی میرنشینەکان بەپێچەوانەی ئەوانەوەسیستەمێکی داشکاویان گرتەبەر ، لەبەر ئەمەسەردانەکەی کارلۆس اندریز پیرزی سەرۆکی فەنزویلا بەشێکە لەو هەوڵو ئەقەللایەی لەپێناوی دیسان یەکخستنەوەی نرخی نەوتی وولاتەکانی ئەندامی ئۆپێکدا دەدرێ .

ئەمە لەبەردی سەردانەکەی سەرۆك کۆماری فەنزویلاوە بۆ ناوچەی نزیکەندی عەرەب بەشتی ، بەڵام کە دێینە سەر سەردانەکەی بۆ عیراق و ئەو گفتوگۆیەی کە تێیدا کردی ، تەنها سەرنجی خرای بەیانەهاوبەشەکەی دە باش ئەداو بوونی سەردانەکە دەرچوو بەئاشکرایی بەنجە بۆ ئەوە ئەکێشێ کە ئەو ووتووێژەی هەردوولا کردیان ... لە فراوانترو قووڵتربوو ونێنیەداسەرۆکی هەردوو دەوڵەت بیروڕایان لەبارەی پەیوەندی دووقۆڵی و هەڵوێستی ئێستای نێو دەوڵەتانەوە ئاڵوگۆڕ کردووەو ئارەزووی ئەواوی خۆیان بۆ پتەوتر کردنو چەسپاندنی ئەم پەیوەندیە دەربڕیوە لەپێناوی بەرژەوەندی گەلو هەردوو وڵاتەکەداو لەسەر بنەڕەتی رێزی قازانجی هەردوولا ، هەروەها بڕیاردرا هەریەکەیان ووتەبێژی بـەزوڵاتی ئەوی تر بۆ دەست نیشان کردنی توانای هاوکاری کردن لەبوارەکانی رۆشنبیری و تەکنیکی و ئابووری وهی تردا .

هەر دوولا پشتگیری خۆیان دەربڕی لەوەی ناوچەی ئۆقیانوسی هندی ودەوروبەرەسەرۆشتیەکانی بکرێ بەناوچەیەکی ئاسایش و ئاشتی و لایەنگیری کردنی جولانەوەی بێلایەنی لە پەیوەندی نێودەوڵەتاندا و بەشداری کردن لە جێگیر کردنی ئاشتی جیهانی خاوکردنەوەی گرژی باری ئەو دەوەتان .

شتێك ماوە باسی بکەین ، دەرچوونی سعودیە لە بڕیارەکانی ئوپێك لەبارەی بەرزکردنەوەی نرخەوەو پاش ئەوە دانەدراوەی پێشنیازەکەی قطر کە سعودیە رادەی بەرزکردنەوەی نرخی نەوتەکەی بگەیەنێتە ١٠٪ لەکاتێکدا ئەندامەکانی تر پابەندی ئەوەبن کە ئەو ٥٪ زیادکردنەی لە ١-٧-٩٧٧ دادەگرێ ، نەیکەن ، یەکێك بوون لەهۆیەکانی سەردانەکەی سەرۆك کۆماری فەنزویلا لە ناوچەکە بو ئەوەی هەموو بگەنە چارەسەریەك کە لە بەرژەوەندی هەمو دەوڵەتانی ناوچەکەدا بێتو بۆ ئەوەی ببێتە دووبات کەرەوە ، ئەوەی کەبەرژەوەندی گەلان لەسەرووی هەموو ئاکۆکیەکەوەیە .

نووسەرو رۆشنبیرەکانمان لە بارەی ئێستای رۆشنبیریمان ئەدوێن (٨)

مەحەمەد بێخەو

شیعری نوێ تادێ خۆشەویست ئەبێ

ئامادەکردنی بەشی لێکۆڵینەوە
خونەری ئەرێز :

تا ئێستا لە چوارچێوەی ئەفتوگۆو چاوپێکەوتنەکانماندا لەگەڵ نووسەرو رۆشنبیرەکان بەردەوامین ، وە ژمارەکانی پێشوو بیرورای هەندێ لەو برا نووسەرو رۆشنبیرانەمان بلاوکردەوە ، کە هەریەکەیان بەپێی بۆچوونی خۆیان ئەوەی دەربارەی باری ئێستای رۆشنبیریمان هەیەو ئەوەی لەپاشەرۆژدا چاوەڕێی لێ ئەکرێ ، قسەیان کردوە ، بێگومان بیروڕای خۆیانەو هەریەکێ لەو بیروڕایانەش شایانی قسە لەسەر کردنن ، ئێمە ، هیواداریین ، ئەم دەرگای لێکۆڵینەوە ، ئەو پێشووسانە بخاتەکار کە برەو پێدانی بزوتنەوەی ئەدەب و رۆشنبیریان مەبەستە .

و لەم ژمارەیەشدا ، وەڵامی ئەو سێ پرسیارە بلاو ئەکەینەوە ، کە ئاراستەی مامۆستا « مەحەمەد بێخەو »مان کردبوون .

بێگومان ، مامۆستا « بێخەو » لای خوێنەران وەک شاعیرێکی پێشکەوتوی ئەوەی پەنجاکان ناسراوەو تا ئێستا بێجگە لەو بەرهەمە شیعری و ئەدەبیانەی لەسەر لاپەرەکانی رۆژنامەکان بەرەوی کردوتەوە ، چەند بەرهەمێکی شیعری خۆی بە چاپکراوی بە خوێنەران گەیشتوە .

ئەوا لێرەدا ، دەقی پرسیارەکانی « هاوکاری »و وەڵامەکانی مامۆستا « مەحەمەد بێخەو » بلاو ئەکەینەوە

پ : بەرای ئیوە تەم و مژ لە بەرهەمی نوێی ئەدەبیدا بەتایبەتی و شیعر بەتایبەتی چۆن سەیر ئەکەن ..؟

و : لە ئەدەبی نوێی کوردیدا بەتایبەتی لەناو شیعری شاعیرە لاوەکاندا بەزۆری تەم و مژ باڵی کیشاوە بەسەر بەرهەمەکانیاندا بەڵام ئەبێ ئەوەشمان لەبیر نەچێ کە لەناو ئەدەبی هەموو گەلان ئەم رەمزو تەم و مژە هەیە بەڵام زۆرو کەمی و چونیەتی رەمزەکەو بەکارهێنانی جیاوازی هەیە لە شوێنێك لەگەڵ شوێنێکی تر بەپێی قوناغ و ئابوری و رامیاری و چونیەتی رژیم .. وە ئەو رەمزەی کە لەناو ئەدەبی ئێمەدا هەیە ئەتوانین بیکەین بە دوو بەشەوە بەشی یەکەم ئەم جۆرەیە کە لە ئەنجامی تاقی کردنەوەو رۆشنبیری ئەدیبەکەوە یا شاعیرەکەوە دیتەروو کە « التزام »یکی بەتینی بەمیللەتەوە هەیەو رەمزەکە لە شوێنی خۆی بەناردینی چارەکردن و روناکییەکی تەواو نیشان دەدات .

بەڵام بەشی دووەمیان ئەو بەشەیە کە لەکەم تاقی کردنەوەی ئەدیب و کری رۆشنبیری و نەشارەزایی لەبەکارهێنانی رەمزەکەیە کە لە ئەنجامی ئەم کورتیانە بەرهەمێکی شیواوو ئەماوی دیتە بەرهەم کە ئەواتە وە ئەچارە ئەدا بەدەستەوەو خزمەتی جەماوەرو ئەم قۆناغە ناکا کە پێیدا تێئەپەڕین .

پ : شیعری کوردی چەندە توانیویەتی بچێتە دڵ و دەروونی خوێنەران ؟.

و : بێگومان شیعری نوێی کوردی هەنگاوێکی باشی ناوە لەفۆرم و ناوەرۆک دا بەتایبەتی ئەو بەشەی کە توانیویەتی تازەیی‌یەکەی خۆی بسەلمێنێ و کار بکاتە سەر هەست و بیری نوێی خوێندەواری کورد هەرچەندە جەماوەر هێشتا چێژ بەزۆری لەشیعری کۆن وەردەگرێ بەڵام وردە وردە نوێ ئەچەسپێ و کۆن جێ ئەمینێ و رۆشنبیری لەناو جەماوەردا بلاو ئەبیتەوە شیعری نوێ خۆشەویستتر ئەبێ بەڵام ئەبێ ئەوەش لەبیر نەکەین کە شیعری کۆن هەمووی هەر کۆن نیە بەڵکو تا ئێستاش شیعری هەندێ شاعیرانمان ئەگەرچی لەبابەت فورمەوە بەتەکنیکی شیعری نوێ نانووسن بەڵام ناوەرۆکیان نوێیەو دەوری گرنگی خۆیان هەر دەبینن و لەکاروانی ئەدەب دوا ناکەون .

پ : خۆ رۆشنبیر کردن و خۆ پێگەیاندنی ئەدیب مەرجێکی سەرەکی دەوڵەمەند کردنی بەرهەمی ئەدەبی هەر نووسەرێکە ئەم مەرجە چۆن زامن بکرێ چاکە ؟..

و : پێویستە ئەدیب هەندێ سەرچاوەی بنەرەتی هەیە بیانخوێنێتەوە وەکو بەرهەمی شاعیرانی کۆن و نوێ وە هەروەها دوانەکەوتنی لەخوێندنەوەی بابەتی ئەدەبی و رۆشنبیری و رامیاری رۆژانە وە ئامادە بوون لە کۆڕە ئەدەبیەکان و بەشداری کردن لەگفت و گۆ و لێکۆڵینەوەدا .. ئەگەر هەر ئەدیبێك بەم جۆرە جوڵایەوەو دوانەکەوت بێگومان بەرهەمەکەی بەسوودو ئەمری دێتە کایەوە بەڵام ئەگەر وانەبێ و خێرا بردن لە نووسین و بلاوکردنەوە ئەنجامی بەشیمانی و بەرهەمێکی کاڵ و کرچ دێتە روو وە هەر وەکو گوتمان لە ئەنجامدا ئەدیبەکە خۆی لەبەرهەمەکەی پەشیمان ئەبێتەوە .

لە پاشکۆی ژمارە « ٣ »ی رۆژنامەی عیراقدا کاك نصر الدین مجید هاتوە بەرەنگێکی شیرین و هەستێکی پاك رەخنەیەکی ماوێتی لە پارچە شیعرێکی من گرتوە لە ئاواری « بەیان »ی ژمارە ٤٠–٤١ی ئازاری ئەمساڵدا بڵاوبوەتەوە .

ئەگەر بێو لە روانگەی ئەو بۆچونەی کاك « نصرالدین »ەوە بڕوانینە شیعرەکە بێ گومان ئەو هەڵسەنگاندنەی ئەو جێی خۆیەتی .. بەڵام ئەگەر دیوی ناوەوەی شیعرەکە بگرین ئەوا پێچەوانە دەبێتەوە ...!

حەزم ئەکرد یەك لەدوای یەك تابلۆکانم بگرتایەو روونم بکردنایەوە ، بەڵام هەڵوێستێکی تایبەتی شیعرەکە وای لێ کردم کە لە کۆتاییەوە دەست پێبکەم .

کاتێك من لە دوا تابلۆدا وتومە :

چەند حەز ئەکەم بێم و
قژم بلاوی لەسەر چاوت بکا

کاك نصرالدین ئەڵێت . « وەك لە رۆمانەکانی کوردستانمانا باوە . با پرچی کچ لەسەر چاوو روومەتی کوڕ یاری دەکا نەك وەکو کاك فریا بوی چووە . »

بەڵێ ، ئەمە راستەو زۆر روابە ، بەڵام بائێ ئەدیوی ناوەوەی شیعرەکە بگرین و بزانین کێ ئەم هەستەی دەرکاندوە – ؟

هەر چەندە خۆی بۆی چوە ، بەڵام داخەکەم نازانم بۆچی لێی سلەمیوەتەوە ؟

جا بۆیە شتێکی سەیر نیە کە ئەڵێم ئەو شیعرە سۆزو تینیش و ئازاری کچێکە بۆ کوڕێك و بەزمانی کچێکەوە وتراوە ، بەلگەشمان هەیە :

١ – لە تابلۆی یەکەمدا نوسیومە :

وا ئەزانی ئەگەر جارێ لەتۆ تۆرام
ئیتر مردم .

ئاشکرایە کە هەندێك ووشەمان تایبەتین بە ئافرەتەوە تاوەکو پیاو ، لەم تابلۆیەشدا ووشەی « تۆران » هاتوە کە ئەمەش زیاتر بە ئافرەتەوە بەندە ، چونکە ئەڵێین : خۆزانی فلان کەس تۆراوە ، بەڵام ناڵێین فلان کەس لەژنەکەی تۆراوە ، روونتر ئەڵێم ئافرەت ئەتۆرێت نەك پیاو .

٢ – هەر لەم تابلۆیەدا کاکی رەخنەگر ئەڵێت ئوایە وریا کردنەوەیەکەو هەرەشەیەکی تیا بەدی ئەکرێت ، بەڵام لەراستیدا ئەگەر وردی بکەینەوەو گوێمان لێبێت کچێك ئەوە بەگوێی کوڕێکدا بچرپێنێت ، خۆی لەخۆیدا ئەبێت بە ئاوازێکی ئەوەی بەری ئوانەوەو خۆشەویستی پیشان ئەدات ، چونکە ئەڵێت :

هەر چەندە ئێستا لێت زویرم بەڵام وا ئەزانیت ئەرکیش لێم ئەبات و تۆم لەبیر ئەبێتەوە ، چونکە :

ئەر لەئاسن و پۆلاش بم
بەیەك نیگای چاوەکانت
دەتوێمەوە ..!

واتە ئەو ئافرەتە ئەڵێت . من ئاسن پۆلایم .. دوژنو گۆشتم ، کاتێك ئیمایەکم ئاراستە دەکرێت ، من سەر لەنوێ تەسلیمت دەبمەوە ، بۆمان ئەم ئەوازی و هەستە پڕ چۆشە لەئافرەتا زیاتر بەدی ئەکرێت تا پیاو .

٣ – لە تابلۆی دووەمدا هاتوە :

شەو کە خەوم لێناکەوێ و
دەرپەڕم ..

بێگومان پیاو زۆر ئەبرخێنێ .. ئافرەتیش هەیە بیرخێنی بەڵام نەك بەدەرەجەی پیاو ، جالێرەدا ووشەی « برخە » دیسان ئەوەمان بۆ روون دەکاتەوە کە کچەکە رووی دەمی کردوەتە کوڕەکەو ئەمەش ئەوەمان بۆ دەسەلمێنێت کەکچێك بوە بە کەرەسەی شیعرەکە نەك کوڕێك . بەم بۆنەیەوە ئەڵێم مەرج نیە شاعیر یا چیرۆك نوس هەرچییەکی نوسی بەخەی خۆی بگرێتەوە ، بەڵکو بەرامبەرەکەی زیاتر دەبزوێنێت و لەباتی ئەوان دەنوسێت . هیوادارم روونکردنەوەی واتاکان جێی رەزامەندی هەموولایەك بێت لەکۆتاییدا ئاواتی پێشکەوتنی کاك نصرالدین و هەموو رەخنەگرێکی خاوێن دەخوازم .

روونکردنەوەیەك بۆ چەند سەرنجێکی سەر پێیی

فریا جاف

کتێبی « رێزمانی ئاخاوتنی کوردی » لە بەرتیشکی لێکۆڵینەوەدا

• صباح غالب •

چۆنیتی گۆڕینی کاری تێنەپەڕ بۆ تێپەڕ :–

بەشی شەشەم :

ئەم بەشە لە دەستوری زمانی کوردیدا دەمەتەقەو لێکۆڵینەوەی زۆری بۆ خۆی وەرگرتووە ، لە هەمووان چاکتر ئەو هەوڵەی لیژنەی زمان و زانستەکانی کۆڕی زانیاری کوردە .

ئەوەی کەم و کەسەری بێ لەم کارەباندا ئەوەیە کە لیژنە ویستویەتی دەستورێکی ئەگۆڕ بەسەر هەموو کارە تێنەپەڕەکاندا بسەپێنن ، دیارە سەپاندنیش زۆر جار دەبێ زۆرە ملێ و ناڕێکی پێوە بێ ، کە ئاشکرایە لە مەسەلەی زانستیدا ئەو جۆرە بۆچوونانە شتێکی جوان و لە جێدا نییە .

کاتێ دەیانەوێ کاری تێنەپەڕ بکەن بە تێپەڕ لیژنەی زمان و زانستەکانی دوو ڕێ دەگرنە بەر ، گۆڕینی دەستووری و گۆڕینی بیرۆك :

لە گۆڕینی دەستوریدا دەبێ پاشگری « اندن » بە دوای کاری تێنەپەڕدا بلکێنرێ . وەك .

چەسپا – چەسپاندی .
خلیسکا – خلیسکاندی .
شکا – شکاندی .

ئەو دەستوورە لە گەڵ هەموو کارە تێنەپەڕەکاندا ناگونجێ و چاکیش ناکرێ کە ئەو دەستوورە بۆ هەموویان بە نەزەر وەربگیرێ ، چونکە کەوا بوو ، ئەوا تووشی هەڵە دەبین – وەك ئەو هەڵانەی لیژنەی زمان و زانستەکانی تێی کەوتوون . کە ئەمانە هەندێکیانن .

بەهیچ جۆرێ لە چاووگی ((کەوتن))ەوە کاری تێپەڕ وەرناگیرێ بەو جورەی کۆڕی زانیاری دەڵێن ، گوایا پاشگری « اندن » دەڵێن ، گوایا پاشگری ((اندن)) بە دوای دەنگی ((و))دا دێت و دەنگەکانی تر دەقرتێن و کارەکە – دەبێتە ((کەواندن)) – ل ١١١ .. ((کەواندن)) وەك وشەیەکو کارێکی تێپەڕ هەرگیز جنگ ناکەوێ و کورد بەو جۆرە تێپەڕی لە چاوگی ((کەوتن))ەوە وەرنەگرتووە ، بەڵکو کورد بۆ ((کەوتن)) یەکسەر چاوگێکی تێپەڕی دروست کردووە کە ((خستن)) ە ، ئیدی چ پێویست ناکا دەستوور بەو جۆرە دابنرێ وە دەبێ دەستوور لە خودی زمانەکە خۆیدا بدۆزرێتەوە .

لە چاووگی « خستن »دا بەئاسانی دەتوانین کاری تێپەڕ دروست بکەین وەك :

ئەمن پیاڵەیەم خست .
ئەتۆ منداڵەکەت خست .
ئەو دارەکەی خست .

وە هەروەها لە کاری دروستبوون ، چاوگی نەك تێنەپەڕی « پشکوت » کاری تێپەڕ دروست نابێ ، هیچ کاتێ کورد وشەی « پشکواندن » بەکار ناهێنێ ، بالێرەدا ئێمە پرسیارێ بکەین ئایا لە وشەی « پشکواندن » چ صیغەیە دروست دەبێ لە زمانی کوردیدا جا ئەوەی هیچی لێدروست ناکرێ ، دیارە خۆی بوونی نییە ، بۆیە داوا لەکۆڕ دەکەین بۆ بەکارهێنانی « پشکواندن » نموونەمان لە رستەدا پێشکەش بکەن .

**کاتێك کە بمانەوێ کاری تێنەپەڕ بکەین بە تێپەڕ ، پاشگری ((اندن))ی ناخەینە سەر وەك کۆڕ دەڵێ ((گۆڕینی دەستووری)) بێ دەمەتەقە بەکارهێنانی پاشگری ((اندن))ە لە دواکاری تێنەپەڕدا – وەك لەم نموونانەدا دەر دەکەوێت ، چاووگ کاری تێنەپەڕ کاری تێپەڕ
چوون چوو چواندن
ل ١١٠**

بەڵام راستییەکەی پاشگری « اندن » ئەو چاوگانەی کاری تێنەپەڕیان لێدروست دەبێ دەیانکات بەچاووگی تێپەڕ ، نەك کارە تێنەپەڕەکە دروست بکات ، چواندن – چاووگەکەو کاری تێپەڕ نییە وەك کۆڕ دەڵێ . چوو چاووگی بەخشاندن .. خملاندن کە هەر دووکیان لە ناوی « نەخش ، خمل »ەوە دروستبوون ، چاووگی نەك کاری تێنەپەڕ بێ وەك لە کۆڕ دەڵێ .

کاری تێپەڕ بن وەك بەلای کۆڕەوە وایە ، جا لێرەدا ئێمە دەگەینە ئەو قەناعەتەی کە ئەو پاشگرە دەستوورییەی بۆ کردنە کاری تێنەپەڕ بەکاری تێپەڕ دەستدەدا ، پاشگری « اند »ە نەك « اندن » .

وە سەبارەت بەکاری ((سروەت)) لیژنەی زمان و زانستەکانی دەنووسێ ((لیژنە لە بارەی جۆری تێپەڕاندنی کاری (سروەت)ەوە کەوتە سەرلێکدانەوە ، لە ئاکامی موناقەشەدا گەیشتە ئەو باوەڕە کە کاری (سروەت) بەر دەستووری تێپەڕاندن بەهۆی (اند)ەوە ناکەوێ و نەبیستراوە گوترابێ ((سرەواندی)) وە پاسرەوتاندی – ل ١١١)) .

لەمەدا لیژنە بۆی چوون بەتایبەتی لە روونکردنەوەکەی مامۆستا مەسعود محەممەددا .. ئەوەی دەمەوێ لێرەدا بیڵێم ئەوەیە کە وشەی « سرەواند » لە زمانی کوردیدا هەیە ، بەڵام بەو مانای « سروەتن » بەکار نایەت و لە چاووگی « سرەواندن »ەوە وەرگیراوە ، کە مانای – ئێدان دەبەیەنێ وەك دەڵێین :

لە بەرخەکەم سرەواند .
لە منداڵەکەم سرەواند .
واتا لە بەرخەکەو منداڵەکەمدا .

مامۆستا مەسعود لە لاپەڕ ١١٩ دا کاتێ کە تەصریفی « راکردن »ی کردووە دەڵێ « فیعلەکەی » کردن « هەر بەتێپەڕی تەصریف دەکرێ وەك . رام کرد . رات کرد . راتان کرد .

بەڵام دیارە « راکردن » کاری تێنەپەڕی « رام کرد ، رات کرد ، راتان کرد »ی لێدروست دەبێ نەك تێپەڕ .

لە زمانی کوردیدا وەك هەموو زمانان ناوی دەنگی هەیە ، بەهۆی پاشگری « اندن »ەوە دەبن بە چاووگی کاری تێنەپەڕ دروست دەکەن . ئەمە لێرەدا مانای ئەوەیە کە « اندن » پاشگر نییەو هانێ تێنەپەڕ بکا بەتێپەڕ . بۆ نموونە

بەرخەکە باڕاندی .
ماینەکە حیلاندی .
ئەرەکە زەڕاندی .

کارەکان هەموویان تێنەپەڕن و « بەرکار »یان وەرنەگرتووە ، واتا مەفعولیان تێدا نییە ، وە هەر دەمێ بمانەوێ ئەو چاوگانەی لە دەنگی سروشتییەوە دروست بوون کاری تێپەڕیان لێدروست بکەین بەم صیغانە دروست دەکرێن .

بزنەکەی هێنایە باعە .
منداڵەکەت حستە زیرە .

« ماوێتی »

بەیەك گەیشتنەوەیەکی تر لەگەڵ « حسین عارف » دا

• شێرزاد عبدالرحمن •

کە لە ژمارە (٣٦٩)دا وەڵامە سەرپێیەکەی « حسین عارف »م خوێندەوە لەبارەی ئەو نووسینەوە کە ژمارە (٣٦٧)ی هەمان لاپەڕەو رۆژنامەدا ، دەربارەی دیوانە تازەکەی نەژاد عەزیز بلاوم کردەوە ، دوچاری ئەوەبومەوە ، جارێکی تریش لە نووسینێکی دۆستانەدا ، بە هەڵوێستی هەردولادا بچمەوەو دەستنیشانی باری بۆ چوون و سەرنجی خۆم بکەم بەرامبەر بەو بڕیاردانە بەپەلەی حسین عارف و هەندێ لەوانەی تەنیا لەکۆشە نیگایەکی عاتیفی ووشك و برینگەوە تەماشای بەر کۆڵەکەی شاعیریان کردووەو سنووری پەیوەندیەکانی کەسایەتی هەڵوێستی ئەدەبیانی لە خشتە بردووە . بەیەك نەگەیشتنی حسین عارف لە گەڵ هەڵوێستی نووسینەکەم لەوەوەیەکانگیر نابێ ، کە من لە لای خۆمەوە ، دیوانەکەم بە نموونەیەك لەو بەرهەمە کرچ و کاڵ و بێ نەگەیوانە داوەتەقەڵەم کە ئەنجامەکەی دەبێ بەمایەی روشێواندن و پوکانەوەی هەموو داهێنان و ئامادەبوونەکانی شیعری نوێ و پارچەیەکن لەشالاوی پاشە گەردا نیەتی و کشانەوەی هەنگاوەکان . جارێ وا دیارە ، بەلای حسین عارفەوە ، ئەگەر سەر نووسین لە سنوورە تەسکەکەی « پیاهەڵدان » و شاباش کردن و فیکەفیکی روالەتپۆش بەرەوە بۆ دەرخستنی هەڵوێستی راستەقینەی رەخنەگرو چۆنیەتی باری سەرنجی بەرامبەر بەبەرهەمی ئەدەبی ، بەنیازی یەکالاکردن ونرخدانی بێلایەنی ئەو بەرهەمە ئەدەبیەو رەچاوکردن و خستنەپشت گوێی هەموو دیاردەیەکی ئافەرین بازی ، کە رەنگە هەندێ جار ئەو نرخدانە لە ئەنجامی کاڵ و کرچی بەرهەمەکە بکاتە ریسوایی بوون .. ئەو چەشنە رەخنەلێ گرتنە لە لای حسین عارفەوە ، ناوی لێ ئەنرێ رەخنەی سەروبۆتەلاك شکاندن و سەرکوتانەوەو شالاوبردن و هەندێ زاراوی تر لەم بابەتانە ، کە بە لای منەوە لە کاری رەخنەگرا ، ئەگەر بێت و ئەو کارە ئەدەبیە شایانی سەروبۆتەلاك شکاندنە ئەدەبیەکە بێ ، کە دڵنیام لە ئەنجامی خۆشەویستییەوەوە بەرامبەر بەو کارە ئەدەبیە لە دایك بووەو ، ئەنجا ، بەلای منەوە ، پیاهەڵدان ، لە بۆشاییەکدا ، یا ریزکردنی هەندێ روالەتی ووشە سازی بەنیازی هەر چی بەرژەوەندیەك ، لە نێوان هیچ مەسەلەیەکی فیکریدا جێگای خۆی ناکاتەوەو کار دەکاتە سەر روشێواندن و لە کیسدانی راستەقینەی « هەڵوێست » . **هەڵوێستیش دیارە بەلای منەوە** لەهەموو راستی یەك گەورەترە ئیدعا کردن بۆ هانەکایەوەی رەخنەیەکی بێ هەڵوێست ، وە هاندانی قەڵەمەکان بۆ شاباش کردن لە پێناو چاوی رەشکۆکەی زۆر کەس ، لە راستیدا ، تاوانێکە لە مەنتقی رەخنەو ژیان ئەکرێ . وە ئەوەی نووسینەکەی – حسین عارف – بخوێنێتەوە ، راستەوخۆ بیر لە دژایەتیەکی شەخسی نێوان من و شاعیر ئەکاتەوە ، کە چی من « نەژاد »م لە زۆر شت خۆشتر ئەوێ ، هەروەکو خۆشی سەرنجی ئەم راستییەی داوە ، بەڵام دڵرەقیم لەوەوە دەست پێ ئەکات کە لەدوای تاقی کردنەوەیەکی بێ ئەپشتوو سەرەتایەکی کاڵ ، « کەرەنگە دوای ماوەیەکی تر خۆی رەفزی ئەم هەڵوێستە بکاتەوە » ، وەك « شاعیرێك ! » و ئە پیان دەیەها ئیشانەی پرسیارو سەرسورمان خۆی پێشکەش بەخوێنەر ئەکا . لێرەوە ، شاعیر ترشی بێ و شیرینی بێ ، من ناتوانم درۆ لەگەڵ ناخی هەڵوێستی خۆم بکەم و ، دڕاندنی هەڵوێستی راست بە رەنجانی دڵی شاعیرێك ناگۆڕمەوە . هەروەها ، بوونی رەخنەی دڵرەق ، « بەڵام لەبار مەوزوعیەتەوە » رەنگە سنوورێك دابنێ بۆ ئەو شیعرە ووشك و لە قالب دراوانەی دەجال باشیەتی بەشیعری پڕ بەخشش و زیندووی نوێ ئەکەن و ، بەری مەترسی ئەو شالاوە دەگرێ کە تیایدا شیعری نوێ ، بەردەوام لە بار ئەچێ . دڵنیاشم هەمووشمان هەست بەو ئەزیفە شیعرییە

بروانە ل : ١١

من ئەباو خوێ بەجێ دێڵی ..!

کە بۆت دەرکەوت
من بوم بەسێبەری باڵات
کۆچ ئەکەیت و ،
پێم بیا نانێیت !
بۆیە ئەگەیتە هەر شوێنێ
دێی بەسەرما : –
چرۆی نیگاو بزەی لێوت
لە بەهاری ،
خوربەی دڵما ئەگەیتەوە
گەڵای مژنی و نازی بزێوت
لە پایزی ،
هەناسەما ئەوەرێنی !
من کەشوێن پێی ،
ئەندێشەکانت هەڵئەگرم
بەدوای چاوی ،
دێراوی خۆمدا ئەگەڕێم
تۆ وەرە خۆمم بەرەوە
کە هەندەستی
خۆشەویستیت جێمە هێڵە
ئاخۆ چی‌تر من دەبینی
لەبەر دەمتا دابمێنم
ئاخۆ چی‌تر .. دڵ دەبینی
وەك کەوی تۆر
قەفەزی سنگ بگرێتە کۆڵ
ماسی‌گری خۆشەویستیت
لە روباری ،
دەماری داخراومایە
کە زستانی هەڵهاتن و
نەهاتنەوەت
بای کرێوەی ماندوبونم
لێ هەڵئەکات
رەوئەکەن و
لە گەرمیانی دڵا ئەژین
چاوەروانی هەڵهاتنی ،
تیشکی خۆری ،
بەهاری هاتنەوەت ئەکەن
کە دێیتەوە ..
گرِ ئاوە .. ئاو . !
جێگای هەوای هەمو گیانم
ئەگرێتەوە
بۆیە بڕیاری وازهێنان
سی هەزارەو
یەك پێکەنین
هەموی زەربی سفر ئەکات !

– ناصر حفید –

Institut Kurde de Paris

چیرۆک
بەستێکی نوێ

نووسینی لطیفە دلیمی

زۆر شت لەم دنیایەدا لــە تێگەیشتن نایەت‌و ئەو کچۆلەیە سەرسام دەکا کە دەرك بەچری ئەو کات‌و وەختە ســـەیرەی دەوروبشـــــتی ناکا ، کات‌و وەختێکی زۆری کە ئەکە بوو بە دەوریداو وەختە نەمەبیوەکەی خۆی لـــە نێوان ئەو کات‌و وەختانەدا دێت‌و دەچێ کـــە هەمـــــوو رۆژێ قالبێکی تر دە رن‌و ئەم نایزانێ . ئـــەو گۆرانانەی دابارینە ســـەر ئاوایی‌یە رەقەلانە خپ بوەکەی ئاوکۆشی کات‌و وەخت ، ئەلێ سەرسامیان دەکرد .

ئەوە تا بەستێکی نوێ لـــە قەراغ دێ‌یەکەدا دروســـــت دەکرێ تا لە مەترسی لافـــاو بیپارێزێ . دوای ئەوەی دەیەها جـــار وێرانی کرد . لە رۆژانی گۆرانـــــدا وەختی ئەوە هاترە دێ‌یەکە بپارێزێ‌و ئاســـوودە بـــێ .

کچۆلەکـــــــە بەردەوام دەیروانیە جۆنێتی هەلکەندنـــی بنچینەکان‌و لادانی کەلەکـــــە بەردەکان .

لە ئاوێنەشدا چاوی بەرجەستەی نەش‌ونما کردووی خۆی دەکەوت کـــە سیماو زەق‌و رووی تێگەیشتنی لـــــەدەر ـ دەکەوتن .

بۆ بەیـــانی‌ی رۆژی دوایی دایکی بردی‌یە لاوەو پێ‌ووت :

ـ لەمەولا لە کۆلان فـــــە لەگەل کوراندا مەیە . سەیری هیچ پیاوێکیش مەکە ، نەنانەت ئەنەر خزمیش بێ .

رێگاکەی قوتابخانـــە بـــوو ئەم رووداوە تازانەی نیشاندەدا .. وەك هەموو ئاوایی‌یەکە لەو دەنگ‌و هـــەرا تازە خەبەری دەبووەوە .. خـــــرەی بەردو گرمەی بلدۆزەرو کرێن کـــــە ترس‌و سامیان دەخســـــــە دلی‌یەوە .

مەکینەکانی تێکەل کـــــردنی چەرو چیمەنتۆ بەبێ روەستان دەخولانەوەو وەختە نەمەبیوەکەش لە ژێر قورسایی وێرانە ـ کاندا دەرەوێتەوە . ئەوەتـــــا پیاوانی ئاوایی هەمــــــوو بەیانی‌یەك روو دەکەنە شــــوێن ئیشەکەو لــــە باغ‌و کێلگەکان تیپەردەکەن‌و چ نەریـــــتێ رەووشتێ خوویەکی کۆن لــــە ترانادا بێ لە بەر خۆیانــــــدا دەیبەن .

پیاوەکان دەدەنە پـــــال ئیشکەرەکانی‌تر .. ئـــــەوە دەستەیەکی‌تر کرێکارن کە لـــە دێهاتە دوورەکانەوە هێنراوون لەبەر کەمی‌ی کرێکار لـــــەم ناوچەیەدا .. لە زۆر شـــوێنی دواکەوتری وەهاوە هاتوون کە قەت بۆنی ئالەتیان نەکردووەو گەشکەی زۆربن‌و بینارنیـــــان بەخۆیانەوە نەدیوە ، بەکــــو بەردەوام لـــــە رۆژانێکی کال‌و کرچی سەیردا ژیاوون‌و ناخیان هەردەم مەندو تێژو حزل برەو ریە زۆربەیان خۆیان لەبـــــەر تاری سەخت‌و زەحمەتی تـــەك ئالەتەو بەردو کەرەسەی بینادا بۆ رانەدەنـــراو دوای رۆژێ یا دوان هەلدەهاتن .

لەپشت ئاوایی‌یەکەو پشـــت بەست ((سد))ەکـــــــەوە دەنمایی‌یەکی بان‌و بەرینەو لــە دێهێدان پەوەوە شیـــی تری تیــــــایی‌یە . لە دوور بــــە دارستانێکی بچووکی چنارو بی کۆتایی دێت کە کچۆلەکە چاوی دوا دەخات‌و دەبیا بۆ چەندین دارستانی نەبینراوی ئەو دیوی ئەم جیهانەیەو دەبوە سەر سنووری کات‌و وەختێك کـــــە هێشتا پێنەیـــــــزیوە .. جیهانێك دەردەکەوێ کە ر ە لە نهێنی‌و چاوەڕوانی دزینەوەن . لەوێ درەختێ وەهای لێیـــــە کە ئەم ئاویان سازادی‌و بەری وەها دە رن کە تامی نەکردووەو لە بنیاندا نـــوای وەها دەرێن کە ئازانێ بون‌و بەرامەیـــــــان چیە .

کچۆلەکە بەستەکەی دەبینێ رۆژ لە دوای رۆژو لە سەرخۆ گەورە دەبێ‌و ئەمیش شان بــە شانی . تا رۆژێکیان کە جانتـــا پڕ لە کتێب ودەفتەرەکەی گرت بەدەســـــــتی‌یەوە و بەرەو قوتابخانەکەی چوو ، هەستی ـ کرد بەستەکە بەخێرایی ئەبرە دەبێ .

پێی خەفەتبــــار بوو .. ئەوەتا دارستانەکەی لە پشـــت کەنـــــــەکی چیمەنتۆو بەردو مەکینەکانەوە لــــــە چاوی ون دەبێ .

بۆ ئەوەکی بەجـــــــۆش بۆ هەلبەزودابەزو راکەراکــــــەو قاقای پێکەنین‌و خەون بینیـــن بە هەلاتنەوە بۆ ئەو شــــوێنە دوورانە ، جاسناکـــەی بە لاوەی ... لاورت بوو . سا وا ئەم بەستەش لە ئەیاندا بــــلانی لێدەکاو ئەو جیهانی خەونـــەی لێ حەشار دەدا کە هێشـــتا ئاشـــــنای نەبوە . بۆچی بێش ئەوەی لە دەستی هەلبێ نەچێ بۆ لای !؟ پێی‌خۆش بوو ... بۆی دایە چەپلە .

سەیرێکی کراســـــە رەنگێ خۆلەمێشی‌یەکەی کرد کـــە بۆ قوتابخانە لە بەری کرد بوو .. وا هاتە بەرچاوی زۆر تەســـکەو بە بەری ئەو لەشە گەشـــــاوە پێگەیشتوەی ناکا . جانتاکەی بەرزکردەوە بۆ سەرســـــەکی هەردوو دەستی ئالاندنە سەرو هەلیووشی بەخۆیەوە . کەچێ پێی هەلگرت .

هـ رەی جوتیارەکان کـــــــە بووبوونە کرێکار ، هەر هـەمار چیمەنتوو گەچاری سەرنجی قایــــەو بزەیەکی دا بەروود . تووچاندن بوو . هۆرەکـــــەی تێکەل لە گرمەو نالەی مەکینەـ کان دەهاتە بەر گوێ . تا نزیك دەبووەوە درەختەکان لەپشــــت بەستەکەوە زیـــاتر ون دەبوون‌و هیچیان لێ بە دیار نەدەما تەنها بۆیە هەرە بەرزەکانیان نەبێ .

● ● ●

رۆژێکیان لە دایکی پرسی :

ـ ئەو درەختە دوورانە هی کێن ؟!.

دایکی پیاهەشاخاو وتی :

ـ هی کەس نین .

کە داوای لە باوکیشی کرد بیبـــات بۆ ئەوێ ، لێی تووڕە بوو .. وتی :

ـ کیژی ئاقل دەخلی بەسەر ئەم شتانەوە نی‌یە .

خەریکی دەرسەکانت بە .

دایکی بە چاوێکی گلـــــەیی لێکردنەوە سەیرێکی کـــــردو پرسیارەکەی لێ کۆتایی پێهێنا .. بەلام ئارەزووەکەی لـــــە ناخدا نەمراند .

بەستەکەی وا لە بەر دەمدا .. پیـــــــاوە بینانەکان .. دۆوەلی مەکینەکان‌و تیشـــکی خۆر .. برنی چیمەنتۆی نەرمی تێکەل بەلم‌و چـــەو .. نارەقی جـــــــستەماندووەکان .. رۆوخسارەکان نیشتووبە سەر نارەق ..

لاوێکی دەســـــتێ ل پیاوێك هاواری لێکرد .

ـ کێوە دەچیت کچێ ! .

یەکێکی‌تر وتی :

ـ وازی لێبێنە .. چیتە بە سەریەوە !.

لاوەکە کـــــــە تا ئەم ساتە بێدەنگ بوو ، لێی نزیك بووەوەو هەلیروانی بەســـــــەرو روخساریدا . بەچـــــــر بەو بەدەنگێکی پر !ـــــــە سۆزەوە پێ‌بووت :

ـ خۆش هاتیـــــــت .. حەزدەکەی سەیری بەستەکـــە بکەیت .. وەرە .. هەمـــوو شتێکت نیشاندەدەم .

وەرامی نەدایـــــەوە ، بەلام راستگۆیی‌یەکەی دلی ختووکە دەدا .

پیاوێکی پیر لەولاوە سەیری دەکردن‌و دەســـــــتی دەدا بەدەستداو دەیووت :

ـ سبەی گەردوون قلـــــپ دەبێتەوە .. کچان بەتەنها دێن‌و دەچن‌و پیاوان دەدوێنن . ئەمە کۆتایی جیهانە .

یەکێکی‌تر هەلیدایە :

ـ چی قەوماوە .. کچەتان تۆقاند .

قاقای پێکەنینیـــــان بەرز بووەوە :

ـ ئەم کچە خوشکمە ؟!...

ها ؟!.

لە ناو چاوانیاندا ئاشنای کردن و حەزلێکردنی ئارەزایی لـــە هاتنەی دەخوێندەوە .

روانە ل : ـ١١ـ

دەنگی

محمود زامدار

دو .. بـا .. رە .. کر .. دنە .. وە ..!

★ دووبارە کردنەوە لە شیعر .. هەر لە کۆنی کۆنەوە ، وەکو دیاردەیەکی هونەری شیعر ، لە ئەدەبی کلاسیمان ، لە قەســـیدەو چوارین وپێنج خشتەکی و .. و .. بە وردی بەدی ئەکرێ .. هەروا لە شیعری هاوچاخیشمان دا ، خەریکە بـــەرە بـــەرە داەکشێ‌و ئەخزێتە نێو گیـــان‌و جەستەی قەسیدەی تازە بەخشەوە ، بە شێوەیەکی یەکجار هەلایساویش خۆی لە نێو شیعری (مرد منداڵ‌و ..!) لاوەکان دا ئەنوێنێ .. بێگومان جیاوازیەکی دیار ، لە سەرەتای بەکار هێنانی ئەم دوو بارە کردنەوەیەدا هـــەیە ـ چ کۆن‌و چ نوێ ـ کەچی لە ئەنجـــــاما وەکو ئامرازێکی دالگیرو ناسك یەك ئەگرنەوە .. !!

بەلام ئەوەی جێی داخ‌و سەرنجە : بەرهـــەمی زۆربەی شاعیرەکانمــــان . بە تایبـــــــەتی ـ تازە پێگەیشتووەکان ـ گەلێ جار ئەم ئامرازە دلدارە ، زۆر بە ناهەموارێ بەکار ئەهێنن‌و ناهەر زۆر رسوایشی ئەکەن ..!

★ بەراستی .. مەسەلەی دوبارە کردنەوە ، چ لە گۆرانی ، چ لە بەخشان ، چ لە ئاواز ، چ لە تابلۆ دا ، بەندە بە جەستەی تێکرای ئەو بەرهەم‌و داهێنانەوە .. لە شیعریشدا ، پەیوەندیەکی قوولی بە مانای ووشەوە هەیەو دەورێکی دیار ، لە هەلوێســـتەی شـــیعرو تەجرەبەی نێو قەسیدەو ژانەکانی شاعیردا ئەگێرێ ..! گەر شیعری زیندو ، گەلێ شێوازو تەکنیکی هونەری جوانی خۆی هەبێ ، ئەوا بـــێ دلاودلـــــی ، دوبارە کردنەوە ، بەشێکە لەو شێوازە نازدارو ســــــەوزەـ بەبینانەو دەورێکی جوان‌و ئاشکرایشی هەیە ، لــــە تاجرەبەی جروبری شیعرو جوانی‌و هاو ســـەنگـــی نێوان روخسارو ناوەرۆکی شیعردا .. وا نیە هەروا ، یاریەکی ئاکرۆباتیکانە بێت ، یا بۆشایی‌یەك ، لەنگی‌یەك ، خەوشێك پر بکاتەوەو دایپۆشێ .. یا بیبێتە ســـــەر بەندێکی سەر لە تازەی قەسیدەیەکی تـــازە ، یـــا کۆپلێتێکی تازە .. یا بۆ کلیل‌و کلۆم کردنی ـــــەو قەسیدەیەو شکاندنی ژان‌و بەرەژانی لە دایك بوونی ئەو قەسیدەیە .. ! نا بەلکو بۆ ئـــــەوەی جـــۆرە ئاوازو ئیقاعێك ، لە شوێنێ ، لە ساتێ ، لە دارجەیەکی ئـ ـ ـ قەسیدەکە دورست بکاو ببێ بە مزراحێك و خـەون‌و تەجرەکانی شاعیری لە سەردا بخوێنێتەوە .. ! تـــا ئەو خەون‌و تەجرەبانە ، دەها بتر قـــوول کــــات‌و بیزاخێنی‌و بیخاتە دنیای روناکی‌یەوە .. یــا بـــۆ هەلخستنی لایەنێ لە لایەنەکانی بیرو تاسەو هەلوێستی شاعیرەکە ، بەرامبەر بە ووشـــــەو بــــە جـــۆری جولانەوەی کات‌و شوێنێ ئەو ووشەیە ..! هەنـدێ جاریش هەر بۆ (ئارایشت‌دان)ی ، ووشـــەیەك ، بیتێك ، یا کۆپلێتە شیعرێ ، ئەم دیاردەیـە خـــۆی دوبارە ئەکاتەوە ، بێ ئەوەی هیچ جەشنە تەئـــسیرێ بکاتــــە ســـەر روح‌و جەستەی قەسیدەکـــــە ... هەر بۆیەشە ، بە پێی شوێنی ئیقاعەکانـــی نێـــو قەسیدەکە ، ئەمیش وەکو ئامرازێ جێ گۆرکـــــێ ئەکات .. واتەلە شوێنێکی دیاری ئیقاعـــــی دارژاوی شیعرا ئەم دوبارە کردنەوەیە ئەشێ‌و جێ خـــــۆی ئەگرێ‌و لە شوێنێکی ترا ناگونجێ‌و ئەبێ بە لەمپەرێکی رژدو ناقۆلاو ئامرازێکی زەنگاوی .. جارێ لە سەرەتادا دێ ، جاری لە کۆتایی جاری وایش هەیە لە ناوەڕاست .. تد .. هەر بۆیەشە ئەبێ مەسەلەی دوبارە کردنەوە لە رەوتی ناسك‌و بەزم ئارای ئیقاعە شـــیعرا ، زۆر بەکارامەیی لە بەرچاو بگیرێ .. !!

★ ئەم دیاردەو ئامرازە شیعری‌یە بە شێوەیەکی گشتی لە شیعری کۆن‌و نوێی ئێمەدا وا ئەکەوێتەوە :

١ ـ هەندێ جار ووشەیەکە ـ لە سەرەتا بێ یــا ناوەڕاست یا کوتایی ـ دوبارە ئەکرێتەوە : وەکو :

ئەلا لەی کۆهساران (هەفتەیی بی)
بنەفشەی جو گەناران (هەفتەیی بی)
مونادی می کەرن شەهرو بە شەهرو
وەفایی گول‌وزاران (هەفتەیی بی)

یـــا :

(شیعرێك) وەکو خوناوی باران
(شیعرێك) وەکو سرتەی دلداران
(شیعرێك) وەکو دەریای بێ‌بن
گەرمتر لە باوەشی ژن

٢ ـ هەندێ جار بە پێی شوێن ، لەفزێ ، یــــا ئامرازێ دوبارە ئەکرێتەوە : وەکو :

(نە) باریکی (نە) گۆشتن
(نە) کچۆلەی (نە) شارێ

یـــا :

(کام) ئەستێرەی گەش (کام) گولی کێوی
ئالە وەك کولمی ، گۆی مەمکی ؟ لێوی ؟

٣ ـ هەندێ جار هەر یەکسەر دەستەوارەیەکــــی شیعر بە تەواوی دوبارە ئەبێتەوە ، وەکو :

(ئەمن دەیلێم‌و بێ باکم)
(نێوارەیە وا ، هەلگرە سا گۆزەیی تازە)

٤ ـ هەندێ جاریش ، بەیتە شیعرێ خۆی دوبـــارە ئەبێتەوە وەکو :

رەببی مووی لێ بێ زمانی ، پەنجەکانی هەلوەرێ

روانە ل : ـ١١ـ

ئەدەبی دەمەتەقێ

حیدر عبدالرحمن

موناقەشە ـ لە هەر بارێکی کۆمەلایەتی‌دا ئەهەر ... ی ئەددبی‌و هونەری‌و فەلسەفی بێ دابندرێت . ناوێ لە ئیســـانی زیندووی هـــەر پێشکەوتنێکی شارستانی جـــودا بکرێتەوە ، تەنانەت لــــە لایەنە سیاسی‌و رۆشەنبیریەکانەوە ، ئـــــەوە بمانەوێ‌و نەمانەوێ موناقەشە ـ دەورێکی کاریگەرانە لە دیاری ـ کـــردنی رووە ئیجـــابیو سەرەتاکانەوە ئەگرێ‌و وەکـو پێرن زەمین بــــەدوای خۆیدا بەسورێتەوە ، ئاوانی موناقەشە بـــەدووای (راســــــتی)دا ئەگەڕێ ...

ســـیمای هـــەر گۆرانێکی فیکـــــری لـــە ململانێ‌کردن ـ تناقض ـدا دەرئەکەوێ لــە گـــەل ئەوێنی‌یە ئەــــارازەو نەزانراوەکانـــەوە ، ئــــەو ململانێ‌کردنە خۆی لەخۆیـدا مایەی دروست‌بوون‌و قەناعەت پێهێنانی مرۆڤـــە بەرامبـــەر بەوەی کـــــە بڕوای پێ‌نی‌یەو رسوای ئەکاو لە چەنگی هەلدێ و لەلای تالە !..

قەناعەت پێهێنان بـدانـــا دامرکانەوەی هەستی مرۆووی مرۆڤە لــــە بورایکی ئەوردا ، بەمـــانا ژیانی ئینسانە لــــە ویـــــزدان‌و بایدارێیـــــەتا ، دزینەوەی زات‌و ئەو راستیە وون بووە بێ‌ئەوەدەی کە مرۆڤ بەدرێژایی ژیان بۆی ئەیەڕێ‌و نایدۆزێتەوە ، قـــەیش ئەزانین گردیی نایێ‌و ئیمـــەس سیمەی هـــەوێ راستیەك نادۆزینەوەو لــە زەمانی هەموو راستیەکیش ناگەین .

هــــــەندێ جـــــار مرۆڤ بەگوێرەی قۆناغ‌و بارو زروفی زاتی‌و مەوزوعی خۆی سنوورێك بۆ ئایدۆلۆژیەت‌و شێوازێکــــی دیاری‌کراودا ئەکێشێ ، لـــــە قۆغی ئەو سنووزە مامەلـــــە بە ئەن‌مەسەلە نابێ ژیان‌دائەکات ئا لــــەو ســــانە دیاری‌کراوەدا خــــارەن قەناعەتێکی تایبەت‌و بێ‌ئەنەبیوە ، لەگەل ئەوەشـــا سوورە لەســـەر بروا پێهێنانی بەرامبەر بەو رێبــــازو تاقی کردنەوە سەرەتایی‌یەی کــــــە هەیـــــەتی ، لێرەدا ئەگـــەر موناقەشە بەشێوازێکی هونەری و زانیاریانە تەفاعول لە گـــــەل هەموو بیروباوەڕێك ئەکات‌و بە قۆناغەکانی خۆی‌دا رەت نەبێ ، یا رەچـــاوی سەردەم‌و کەس‌و پێداویستیەکانی خۆی نەکات ، ئـــــەو دەورە پێۆیســــتە راستەوخۆیە ناتوانێ لە هەموو کاتێکدا بەخۆیـــەوە ببینێ ..

سا لەبەر ئەوەی کە موناقەشە وەکو کەرەستەیەکی فیکــــریی زانستیانە قەبول ناکرێت ـ لە هەندێ کات‌و لەلای هــــەندێ کـــــەس ـ یا لە روانگـــــەی هەندێکیانەوە بــــە زۆرانبازی‌و خۆهەلکێشان ئەدرێتە قەلەم . یا لەبەر ئەوەی کـــــە لەخۆبایی بوون‌و نەفسیەت بەرزی لـــــەو قۆناعەدا بەربەستی قســــــــە وەرگرتن‌و قسەدانەوە ئەکـــەن ... موناقەشە ئەبێتە ئەلقەـ یەکی بێ‌ئوناهی دروست‌بوونی کێشەو ناکۆکی لە نێــــو زۆر لەوانەی کە رێز لە بیروباوەرو رەخنەو مەوزوعیەت ناگرن .

لێرەدا مەسەلەی دیمــــوـ کراتیەتی موناقەشەو بڕواهێنان بەرەخنەی بنیات‌نەرو رەخنەی زانی ئەبێ بکرێتە جەوهـــەری موناقەشەکردن ، سا ئەبـــەر موناقەشە بێ دیموکراتیەت بێ ، گەورەو بچووکی ئەبێ ، هەزارو یەك راستی ئەخرێتە ژێــــــر چەقۆی درۆو زمان لەئاســــت بایەبــــــەرزی‌و بـــــەرژەوەند پەرستی‌و ترسەنان ئەبێتــــــە ئەلەی ئەقیو ! .

ئەوەش کە رەخنە بەتانـــەو ئاوانچ‌و رەخنەگریەشەرفرۆش‌و خۆ هەلکێشتی بە ئـــــا رەش‌و سپی لێکتر جودا ناکاتـــــەوە وازەن ئەکــــا ئەبەر لــــــە هەلویستەکا دانی بە هەنــــەـ یەکی خۆی‌دانا ، ئیتــر قەلای فەلسەفەو بەلاغەتی ئەروخێ !.

هـ ن لەقودسیەتی موناقەشە ئاسـەن‌و بەرەی حێراریێن نی‌یەو لە ئەنجامی ئێك رزای دوێ لێکدانـــەوەی بچەوانەی بێ‌توانایی یەکێکیـــان بـــێ دلنیاکردنی ئەوی تریان لەهەر کۆرێکا بن ئەیکەن بە شــــەرە کۆرسی ، حـــەلکیش لــــەوە بەزەیی‌یان بەحـــالی ئەوانـــە دێتەوە کە رۆشەنبیرن .

ئـــــەو موناقەیەش کــــە مەسەلەیەکی نوێ بەخۆیـــەوە هەلئەگرێ‌و لە لاسایی کردنەوە بلاوەکە ـ بەدەرە ، ئێجگـــار بەر بەرەللاترو چەقۆی تیژترە ، بەتایبەت لەڕووی ئەوانەوە ک لە وەستانا چاویان لەداهێنانەوە ئەپشکوتوە . موناقەشـــە وەك هونەرو زانیاری‌و بەهرەیـــەکی کەسایەتی ، رادەی شێوەسازی و تێرو تەسەلی‌و کارتێکـــردنی لــــە کەسێکەوە ئەگۆڕێت بـــۆ کەسێکی‌تر ، هەن تاقی‌کردنەوە و بەهــــــرەیــــــەکی زۆری رۆشەنبیریان هەیە لەنووسین دا ، بەلام لــــە تێکەلاوی‌و ڕوو بەڕوویی کــــەمتر ڕاهاتوون‌و دوورە پەرێز ئەبنەوە ، بـــــان بەپێچەوانەوە . هەن دووچاری ئەخۆشیــــیەکی نەفســــــی‌و رۆشــــەنبیری واهـــاتوون ، نایانەوێ لەگــــەل کەسانێك بکەونە زۆری موناقەشە کــــە رادەی رۆشەنبیریان لە ئاستی ئەوانەوە کەمترە ، بـــۆ هەموو هەلەو سەرنجێکیش چاوپۆشی ئەکەن‌و مەسەلەکە بەشێوەیەکی ئاسایی ئەبڕێننەوە ، هەروانێ لە نووسینەکانیانا .

هەر چۆنێ بێ موناقەشە پێو پـــێوە زەمەوزوعیە ئەنگەبەرە تەماشا ئەکرێت‌و ئەو سنوورە نەفسیەتەســــــەکەشی پــــــــ ئەکێشرێت کە بالی رەش‌بیــن بەسەر هەلویست‌و لێکدانەوەی مرۆڤی رۆشەنبیردا بکێشـــی‌و بەربەستێك لــە نێوان ئەدەب‌و ئەخلاقیەتەوە دروست بکــــا ، چونکە هەرداهێنان‌و بــــــەرەو پێشەوە چوونێکی فیکری ئەتەر لە عیشقێکی پاکی خۆشەویستی مرۆڤایەتی ئەرســــکا بێت ، بەپێکەتەوەو ناکـــامێکی تالی ئەبێ ، ئەوەی ئەتوانێ لـــــە رێگەی بیری پاکەوە مرۆڤـــێك بەیەنتە دووا قۆناغی ئارامگەو دلنیابوون‌و کـــــەسێك لـــــە ئێرەو گەیـــــەکی ترسـناك رزگار ئەکا ، یا دلنیابێ خەلاتی شەرەفی ووشەی هەلگرتووە ، ئەوەش کە رۆشنایی ئەخاتـــــە بەر دل‌و دەروون‌و شوێن پێی تاریکی کــــە سالێ چــــەند بەیژەیەك لـــە خۆی نزم تر ، بە دلنیایی‌یەوە پەنجەرەی چەند خۆزگەیەکی نوێ‌تر لـــە بەردەم ژیان‌و خۆشەویستی‌و راستی‌دا ئەکاتەوە .

جێم ئەهێلێ..!

خۆ من رێخی رووبارم..و..
شەپۆلەکان زوو جێم‌دێلن
خۆمن سی‌ـم..و..
هەناسەکان بەند نابن لام
جێم ئەهێلێ .. ؟!
وانە ئیتر پۆلە مەلی خۆشەویستیت ..
بەسەر دلما گوزەر ناکات ؟؟ !!
وانە ئیتر مالم ئاوا ـ ؟؟!!
بۆ دلی من گەرمیانـــــەو تۆ فێــــرە هـــەوای کوێستانی ..!؟
بۆ دلی من کوێستانەو تۆشــــــ فـــرە هـــەوی گەرمیانی ..!؟

ئەمەنم رۆی هێشتا هەر پەلە هەورێکم ..
بەسەر ئاسمانی دلتەوە ،
خەمی دنیات کردە هەلم ..
بەلەم نەدا !
خوێنەکەشت کردمە هەلم .. ؟؟
کەچی ئێنجا جێم ئەهێلی ؟
جێم مەهێلە ..
بەقەد چاوە رەشەکانت ئەم دنیایە دەبینم‌و ..
چاوەکانت هێندەی پانتایی گەردوونە ..
تۆ ئاوبت‌و ئەگەر زەمین جێ‌بهێلی ..
پەلە هەورەکان ئەتۆرن
ـ ((.. ئەگەر هەوری خوێنم نەبێ ..
چۆن خەمەکان تێکەل بەسینەت دەبنەوە ؟؟ ..))
ماسیەکانیش ئیتر ئەمرن
ـ ((.. ئەگەر ماسی دلم نەبێ ..
کێ ئەتوانێ هەناسە لەخەم وەرگرێ .. ؟؟ ..))
گەر من نەبم .. کێ ئیتر کێ
خۆشەویستی تۆ هەل‌بگرێ .. ؟؟

جێم مەهێلە ..
خۆمنیش هەر شەپۆلێکم
بەلام گیانە ..
تا رۆخی ژیان جێ نەهێلم
جێت ناهێلم ..

سەرۆکی فەرماندە پیرۆزبایی لەئەلیزابیث دەکات

بەرێز سەرۆك احمد حسن البكر پیرۆزبایی نامەیەکی ناردوە بۆ خاوەن شکۆ مەلیکە «ئەلیزابیث»ی دووەم مەلیکەی بەریتانیا بەبۆنەی جەژنی لەدایك بوونیەوەو ئەمەش دەقی پیرۆزبایەکەیە :

خاوەن شکۆ مەلیکە «ئەلیزابیث»ی دووەم مەلیکەی بەریتانیا - لەندەن

بە بۆنەی ناهەنگ گێرانانەوە بەجەژنی لە دایك بوونی خاوەن شکۆتان گەرمترین پیرۆزبایتان ئێ ئەکەم لە گەل هیواەان بە تەندروستیی باشی وبەختیاریتان وپێشکەوتن وخۆشی گەلەکەتان.

احمد حسن البكر
سەرۆك کۆماری عیراق

میواندارى کۆشکی کۆماری

دوێنێ بەیانی بەرێز لطیف حسن العلوان سەرۆکی دامەزراوی گشتی هەڵکەندن و ئیسمەنتە گشتوکاڵیەکان سەری لەکۆشکی کۆماری داو سوپا سی خۆی بۆ سەرۆکی بەرێز تۆمارکرد بە بۆنەی دانانیەوە لەسەر کاری نوێی دیسان بەرێز عبدالواحد ذیاب پارێزگاری دیالە سەری لەکۆشکی کۆماری داو خۆی ناونووسی کرد بە بۆنەی سەفەریەوە بۆ دەرەوەی وڵات .

لەوتارێکدا بەبۆنەی ڕۆژی جیهانی ژینگەی مرۆڤەوە

ئیستیعمارو رەگەزپەرستی مەترسیەکی جەوهەرین بۆ ژیانگەو چارەنووسی مرۆڤایەتی

دوکتور ریاض ابراهیم حسین وەزیری تەندروستی دووپاتی کردەوەکە ئیستیعمارو رەگەز پەرستی مەترسیەکی جەوهەرین بۆ ژیانگەو چارەنووسی مرۆڤایەتی ، ئەویش بەهۆی ئەو هەژاری وبرسیەتی و دواکەوتووییەوە کە بەرۆی پێك دێنن .

دوکتور حسین لەوتارێکدا کە ئێوارەی رۆژی یەك شەممە، رابردوو بەبۆنەی رۆژی جیهانی ژیانگەی مرۆڤەوە لە تەلەفزیۆنی بەغدا بلاوکرایەوە گوتی بنچینەی دەستدرێژی بۆ سەر ژیانگەی مرۆڤ و بناخەی ئەو وێرانی و پیس بوونەی گوتی دێ تائێستا ئیستیعمارو ئیمپریالیەتن وەك بزووتنەوەیەکی سەرمایەداری کە لەسەر بناغەی چەوساندنەوەو دەسەڵاتی رەگەز پەرستانە دا مەزراوە .

دوکتور حسین باسی ئەو مەترسیەی کرد کە لە ئەنجامی دەستدرێژی سەهیۆنی بۆ سەر فەلەستینی عەرەبیدا هەرەشە لە ژیانگەی مرۆڤ دەکاو گوتی ئەو بیروباوەڕانەی سەهیۆنیەت بڕوای پێیان هەیە ، پیسترین جۆشنی رەگەز پەرستین .

وەزیری تەندروستی لەوتارەکەیدا داوای لە بەرنامەی ژیانگە رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان کرد کە مەترسی سەهیۆنیەکان بۆ ژیانگەی مرۆڤ وەك بزووتنەوەیەکی رەگەز پەرستانەو دژی پاکی ژیانگەو رێو شوێنەکانی گەشەپێدانی ژیانگە ، لەبەرنامەی کارو کۆنفرانسەکانی خۆیدا دابنێ .

دوکتور حسین باسی ئەوەی بەربلاوەی کرد کە سەرکردایەتی سیاسی حزبو شۆڕش لە عیراقدا بە ژیانگەی مرۆڤی دەدەن و بریتیە لە دامەزراندنی ئەنجومەنێکی بەرزی ژیانگە کە زیاتر لە بیست وەزارەت و دامەزراوی زانستی تێیدا ئەندامن و چاودێری ژیانگەو پاراستنی ژیانگە لە عیراقدا دەکا ، بێجگە لەوەش کە لە هەموو پارێزگاکانی وڵات ئەنجومەنی ژیانگە دامەزراوەو لە وەزارەتی تەندروستیشدا بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی بۆ ژیانگەی مرۆڤ دامەزراوە .

رۆژی یەك شەممەی رابردوو لە هەموو پارێزگاکانی وڵاتدا چەند کۆڕو ئاهەنگ بەستران بۆ روونکردنەوەی گرنگی پاراستنی ژیانگە لە مەترسی پیس بوون و لەو کۆڕانەدا دەوری دامەزراوە حکوومەتیەکان و رێکخراوە پیشەیی و گەلیەکان لەپەرەپێدان و باشکردنی ژیانگەدا باس کرا .

بەرنامەی ژیانگەی نەتەوە یەکگرتووەکان ساڵی ١٩٧٧ی بەساڵی وشیارکردنەوە لەسەر مەسەلەی ژیانگەدا نابوو ، ئەویش لەبەر گرنگیەکەی و لەبەر ئەو شوێنەوارە کە لە کۆمەڵدا هەیەتی .

لێکۆڵینەوەی توانای قەرزدان بەهاونیشتمانیەکان بۆ فراوانی خانووەکانیان

زانراوەکە بانقی عەقاری ئێستا لەوە ئەکۆڵێتەوە ، قەرز بدرێ بەو هاووڵاتیانەی ئەیانەوێ خانووەکانیان فراوان بن .

ئەوەی شایانی باسە ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری کاروباری نیشتەجێی لەو کۆڕەداکە بانقی عەقاری بەستی فەرمانیدا لەو ئەوەی شایانی باسە ران بانقی عەقاری پارەی قەرز ئەدابەو هاووڵاتیانەی پێویست خانووەکانیان فراوان بکەن ، بەتایبەتی ئەو خانوانەی ژوورێك یان دوو ژوورێك بوو . دیسان بانقەکە لەوەئەکۆڵێتەوە قەرز بدری بەوانەی خانوە روخاوەکانیان تازەئەکەنەوە .

بێویستیانە بکۆڵرێتەوە کە هاووڵاتیەکان ئەیانەوێ لەم بارەیەوە وەك بەشداریەك دەستگرتنی لە چارەسەری کێشەی نیشتەجێدا .

بەرێز طه یاسین رمضان

بەیاننامەی دووقۆڵی عیراق و چیکوسلوڤاکیا

لەسەر خواستی بەرێز سەرۆك کۆماری عیراق ئەمینداری سەرکردایەتی قطری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست موهیب احمد حسن البكر، لە ٣٠-٥-١٩٧٧وەتا ، ٢-٦-١٩٧٧ بەرێز سەرۆك کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالست و سکرتیری گشتی کومیتەی ناوەندی حزبی شیوعی چیکوسلوڤاکیا گوستاف هوساك ، سەردانێکی رەسمی و دۆستانە سەری لە کۆماری عیراقدا .

هاورێ هوساك و ئەو وەفدەی لەگەڵیابو لەلایەن هاورێ احمد حسن البکرو گەل و حکومەتی عیراقەوە بەگەرمی پێشوازی کران و رێزێکی وایان لێگیرا کە نیشانەی هەستی دۆستایەتی و هاوکاری و لەیەك گەیشتنی پەیوەندی دۆستایەتی نێوان هەردوو وڵات و هەردوو گەلی دۆستە .

لەماوەی ئەو گفتوگۆیانەدا کە لەنێوان هەردوو سەرۆکدا بەگیانی هاوکاریەوە کرا ، باسی پەیوەندی دووقۆڵی و کێشەکانی دەوڵەتان کە هەردوو لا بایەخیان پێئەدەن کرا .

لە گفتوگۆکاندا ، لەلای عیراقەوە : بەرێز عزة ابراهیم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری ناوخۆو دوکتور سعدون حمادی وەزیری دەرەوەو بەرێز عبدالستار عبدالجبار بالوێزی کۆماری عیراق لای کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالست بەشداریان کرد و لەلای چیکوسلوڤاکیاش بەرێزان « جوزیف شیمون » جیگری سەرۆك وەزیرانی کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالست و « بهوسلاف خنوبیك » وەزیری دەرەوەو « میروسلاف جیریسکا » بالوێزی کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالیست لە کۆماری عیراق بەشداریان کرد .

لە گفتوگۆکاندا ، هەر لایەك ئەوی تری لە گۆڕانکاری باری سیاسی و ئابووری وڵاتەکەی و سیاسەتی دەرەوەی ئاگادار کرد .

لایەنی چیکوسلوڤاکیا رێزی بالای بەرامبەر دەستکەوتەکانی گەلی عیراق بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و بەهاوکاری لەگەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکانی تردا پیشاندا کە گۆڕانکاری سۆشیالستی بەجێ ئەهێنێ و سەربەخۆی سیاسی و ئابووری پتەوئەکات و چارەسەرێکی سەرکەوتوی کشتوکاڵ بەدی ئەهێنێ و پیشەسازی لەوڵاتدا پتەو ئەکات و سوود لەسامانی سروشتی وەرئەگیرێ بۆسوودی گەلی عیراق بەپێی بڕیارەکانی کۆنگرەی هەشتەمی قطری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست .

دیسان لایەنی چیکوسلوڤاکیا بەو دەورە بەکارەی دووپات کردەوە کە کۆماری عیراق لەرادەی دەوڵەتاندا ئەتوانێ لەتێکۆشانی دژ بە سەهیونی و ئیمپریالی و رەگەزپەرستی و کۆنەپەرست بیگێرێ .

لایەنی عیراقیش نرخێکی بالای داوە بەو دەسکەوتە گەورانەی گەلی چیکوسلوڤاکیا بەسەرکردایەتی حزبی شیوعی چیکوسلوڤاکی بەپێی بڕیارەکانی کۆنگرەی پانزەهەمی بەدی هێناون لەرێگای بنیاتنانی کۆمەڵێکی پێشکەوتوی سۆشیالستیدا .

هەروەها لایەنی عیراق بەشێوەیەکی بالا بەشدارکردنی کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالستی لەروی پتەوکردنی ئاشتی و ئاسایشی دەوڵەتانەوە هەڵسەنگان کە هاوکاری ئەکات بۆ پەرەپێدانی هاوکاری نێو دەوڵەتانداو رەواندنەوەی باری گرژی ناو دەوڵەتان .

هەردوو لاشیان بایەخی گەورەی پتەوکردن و پێشخستنی پەیوەندیەکانی دۆستایەتی و هاوکاری بەردەوامی نێوان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و حزبی شیوعی چیکوسلوڤاکیایان دووپات کردەوە ، ئەو پەیوەندیانەی دەورێکی گەورە لە پەرەپێدانی پەیوەندی عیراق و چیکوسلوڤاکیادا لە هەموو روویەکەوە ئەگێرن .

لەرووی پەرەپێدانی بەردەوام و بەکاری پەیوەندیەکانی نێوان هەردوو وڵاتەوە هەردوو لا ئەوەیان ساغ کردەوە کە سوورن لەسەر قووڵ کردنەوەی ئەو پەیوەندیانەو هاوکاری تێکڕایی و پتەوکردنی دۆستایەتی نێوان گەلانی هەردوو وڵات لە خزمەتی بەردەوامی هەردوو لایانداو پشتگرتنی بەرەی تێکۆشان لە پێناوی ئاشتی و ئاسایشداو دژی ئیمپریالی و کۆنەپەرستو سەهیونیەت .

دیسان هەردوو لا بایەخی گەورەی هاوکاری ئابووری و قوڵ کردنەوەیان لەنێوان هەردوو وڵاتدا دووپات کردەوە، بەشێوەیەك ئەبێتە هوی بەدی هێنانی هاوکاری درێژخایەنی و لەسەر بنەرەتی سوودی وەکوو یەکو لەسەر رێکەوتن کە پاڵپشتی ئەو رێژانە زیاتر بکەن کە ئەشەی خێرایی هاوکاری ئابووری و بازرگانی زامن ئەکات و لەم روووەوە هەر دوو لا لەسەر ئەوە رێکەوتن لیژنەیەکی ناوکۆیی وەزاری دروست بکرێ بۆ هاوکاری ئابووری و زانستی و تەکنیکی هەروەها رێککەوتنی دووەمی گرێبنی هاوکاری ئابووری و تەکنیکی مۆر کرا ، دیسان ئەوەیان دووپات کردەوە کە تەقەللای زیاتر بدەن لەرووی هاوکاری رۆشنبیری و زانستی و ئابووریەوە لەنێوان هەردوو وڵاتداو دیسان بایەخی مشتومڕ کردنیان دەربارەی کێشەکانی دەوڵەتان دووپات کردەوە .

هەردوو لا ئەوەیان لا روون بوو کە لەباری ئیستای دەوڵەتاندا رەواندنەوە (الانفراج) لە پەیوەندی دەوڵەتاندا تا ئێستا باویەتی هەر چەندە هێزە ئیمپریالیەکان و کۆنەپەرستان بەربەستی ئەکەن .

لەم روەوە هەردوو لا ئەنجامی ئیجابی کونفرانسی ئاسایش و هاوکاری ئەوروپایان دووپات کردەوە لە ئەن پێویستی بەردەوامی و توندو تۆڵ کردنی ناودروکی دوایی کونفرانسەکە و پێویستی ئەوەی رەواندنەوە لەپەیوەندی دەوڵەتاندا لایەنەکانی تری جیهان بگرێتەوە .

هەردوو لا ئەوەیان دووپات کردەوە کە ئەم ڕەواندنەوەیە لەپەیوەندیدا پێویستە لەسەر بنەرەتی رێزو باوەری یەکسانی ودەست نەخستنە ناو کاروباری ناو خۆیی و سوودی وەك یەکو مافی گەلان لە بریاردانی چارەنووس و سەربەستی و سەربەخۆی خۆیاندا بینێت .

هەردوو لا ئەوەیان دووپات کردەوە کە پێویستە رەواندنەوە لەپەیوەندی دەوڵەتاندا لە پاڵ لایەنی سیاسیدا لایەنی عەسکەریش بگرێتەوە ، بەهەمان ناوەوی کە یەك دامالین کێشەیەکی رێگە لە پەیوەندیدە هاو چەرخەکانی دنیادا و هەردوو لا پشتگیریان دەربری بەرامبەر بەستنی کۆنگرەیەکی جیهانی بۆ چەك داماڵین بەزوو ترین کاتو هەموو دەوڵەتان ، بەتایبەتی دەوڵەتە ئەتۆمیەکان بەشداری تیابکەن هەردوو لاش پشت ئیریان دەربری بەرامبەر هەر کارێك یەکێتی سوڤیەت و وڵاتانی سۆشیالست و هێزە پێشکەوتنخوازو ئاشتی خوازەکان لەم بارەیەوە پێشنیاری ئەکەن .

دیسان هەردوو لا شادمانی خۆیان نیشاندا بەرامبەر سەرکەوتنەکانی گەلانی تازە پێ ئەیشتو لە رزگارکردنی ئابووریاندا لە ژێر دەستی مۆنۆپۆلی بێگانەداو مافی گەلانیان دووپات کردەوە لەوەی کار بە بەرهەمی سروشتی خۆیان بکەن و پەیوەندی بازرگانی دەوڵەتان لەسەر بنەرەتێکی عادیلانە بێ .

کۆماری عیراق و کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالست پشتگیری خۆیان ئاشکرا ئەکەن بۆ ئەو تەقەللایەی وڵاتانی تازە پێ ئەیشتو ئەیدەن لەپێناوی دامەزراندنی سیستەمێکی ئابووری جیهانیدا کەتیایدا دروست کردنی پەیوەندیە ئابووریەکان لەسەر بنەرەتێکی عادیلانەو دیموکراتیانە بێو بەپێی بیروباوەری یەکسانی نێوان دەوڵەتان .

هەردوو لا نارەزاییان دەربری بەرامبەر ئەو تەقەللایانەی ئەیانەوێ پەیوەندیە ناتەواوەکانی کۆن بهێڵنەوەو هەردوو لایان ئاشکرای ئەکەن سوورن لەسەر بنیاتنانی پەیوەندی عادیلانەی دەوڵەتان لەسەر بنچینەی یەکسانی و سەربەستی و سەربەخۆی و پێشکەوتن .

بایەخێکی گەورەش بە باری ئالۆزی رۆژهەڵاتی ناوەراست دراو هەردوو لا بێزاری تەواوی خۆیان دەربری بەرامبەر ئەو بارەی لە ئەنجامی سیاسەتی بەرەڵلایی و دەست درێژی کاری سەهیونیەکاندا دروست بوە کە ئینکاری مافی تەواوی نەتەوەیی گەلی عەرەبی فەلەستین ئەکات و لەمەشدا پشتگیری هێزە ئیمپریالیەکانو سەهیونی جیهانی بۆ دێ .

هەردوو لاس ئارازین بەهەوڵدانی هێزە کۆنە پەرستەکان کە دەیانەوێ خەباتی گەلی عەرەب دژی دوژمن بێ هێز بکەن بەنانەوەی ناکۆکی هەمە جەشنە لەنێوان وڵاتەکانی پاکژدانی دەستکەوتە پێشکەوتنخوازەکانی دژ بە ئیمپریالی کە لە ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەراست بەدی هاتوون .

هەردوو لا بەقەناعەتەوە باوەڕیان بەوە هەیە کە ئاشتی عادیلانەو هەمیشە لەناوچەی عەرەبیدا بە رزگاری تەواوەتی هەموو خاکی زەوت کراوی عەرەب ئەبێ بەدی نایەت لەگەڵ زامن کردنی مافی تەواوی گەلی عەرەبی فەلەستیندا بە مافی چارەنووسیەوە .

هەردوو لاش هاوکاری تەواویان دەرئەبرن بۆ خەباتی عادیلانەی بزوتنەوەی بەرگری فەلەستینی دژی دەست درێژی سەهیونیەکان و ئاشکرای ئەکەن کەبەردەوام ئەبن لەیارمەتی و پاڵپشت گرتنی گەلی فەلەستین لەخەباتیا بۆ سەندنەوەی مافی نەتەوایەتی خۆی و بزوتنەوەی بەرگری فەلەستینی بەشێکە لە بزوتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی عەرەب و جیهان جیانابێتەوە .

هەردوو لا ئەبینن تەقەللای ئیمپریالیەت بۆ راگرتنی ئەخشەی دەستدرێژی کردنە سەرو بێ هێز کردنی بزوتنەوەی نیشتمانی عەرەبی و هەڵسەنگاندنی سەرکەوتنی یەکێتی وڵاتە عەرەبەکان بێ ئەنجام دەکرێ لەسەر بنەرەتی پێشکەوتنخوازی دوژمن بەئیمپریالیەت و بەهاوکاری لەگەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکانی وڵاتانی دۆست و بەتایبەتی یەکێتی سوڤیەت و وڵاتانی سۆشیالست .

هەردوو لا بایەخی سیاسەتی بێ لایەنیان لە تێکۆشاندا دژی سیاسەتی ئیمپریالی و ئیمپریالیزمی نوێ دووپات کردەوە وە لە تێکۆشاندا دژی سیاسەتی دوژمنایەتی ودەست خستنە ناو کاروباری ناوخۆی وڵاتانەوە تێکۆشانیان لەپێناوی پتەوکردنی سەربەخۆی و رزی نیشتمانی و لەپێناوی بنیاتنانی سیستەمی ئابووری نوێی دەوڵەتان ، لایەنی چیکوسلوڤاکیا دەستی رێزی نا لە دەوری عیراق لە بزوتنەوەی وڵاتە بێ لایەنەکاندا .

هەردوو لا باسی باری زۆقیانووسی هیندستانیان کردو بێزاریان دەربری بەرامبەر زیادبوونی جموجۆڵی عەسکەری هێزە ئیمپریالیەکان لەناوچەکەداو بیروڕای هەردووکیان دەربارەی ئەوەی زۆقیانووسی هیندستان ناوچەی ئاسایش و ئاشتی بێو ئەبێ چۆن بێ لە هەموو بنکەیەکی عەسکەری بێگانە بەتایبەتی بنکەی «دیاگۆ گارسیا» زامن کردنی هاتوچۆی دەریای بەپێی بیروباوەری یاسای دەوڵەتان .

هەردوو لا پشتگیری تەواویان بۆ خەباتی گەلانی ئاسیاو ئەفریقاو ئەمەریکای لاتینی دژی ئیمپریالیزمی نوێو رەگەز پەرستی دووپات کردەوە ، هەروەها خەباتیان لەپێناوی رزگاری نیشتمانیداو لەم روەوە دەستیان بۆ ئەوە کێشا وەکە پێویستە هەموو دەسەڵاتێکی ئیمپریالی و چەوساندنەوە لاکو بدرێ و هەر تەقەللایەك لەم رووەبدرێ پشتی ئەگرن .

دەربارەی ئەفریقا هەردوو لا هاوکاریان دەربری بۆ بزوتنەوەی رزگاری خوازی خواروی ئەفریقاو نامیبیاو زیمبابوی و نارەزاییان دەربری بەرامبەر سیاسەتی جیاوازی رەگەزایەتی رەگەز پەرستە کەمەکیەکان لەبرتیوریاو سالزبوری ، ئەوەیان دووپات کردەوە کە پێویستە زورەکی ئەفەریقای حوکم بگەرێنە دەستو دوای بەدەسەڵاتی ئیمپریالیزم و رەگەز پەرستەکان مەرجێك بێ بۆ زامن کردنی ئاشتی و ئاسایش لەناوچەکەداو داوای سزادانی رژێمە رەگەز پەرستەکانیان لە وڵاتانی جیهان کردووە تا رزگاری تەواوی خواروی ئەفریقا .

هەردوو لا ئیلتیزامی تەواویان بەئامانج و بیروباوەری پەیمانی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە دووپات کردەوە کە داوای پاراستنی ئاشتی و ئاسایش و زامن کردنی هاوکاری بەکاری دەوڵەتان ئەکات . وە داوایان کردوە کەکۆماری سۆشیالستی ڤێتنام لەنەتەوە یەکگرتووەکان وەك رەمزێکی سەرکەوتنی بزوتنەوەی رزگاری نیشتمانی دژی ئیمپریالی جیهانی وەربگیرێ .

هەردوو لاش شادمانی خۆیان دەربری بەرامبەر ئەو گفتوگۆیانەی لەو بوایا ئاکراو ئەنجامی ئەو گفتوگۆیانەو بایەخی پەیوەندی و کۆبونەوەی نێوان گوربە دەستانی کۆماری عیراق و کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالستیان لە پێناوی پتەوکردنی دۆستایەتیانەدا دووپات کردەوە .

بەرێز سەرۆك کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالست سکرتیری گشتی کومیتەی ناوندی حزبی کۆمۆنیستی چیکوسلوڤاکیا گوستاف هوساك سوپاسی گەرمی ئەو پێشوازیە گەرمەی کردو ئەو میوانداریە بەرێزیەی لە کۆماری عیراقدا بەرامبەری نوێنرا کە بەڵگەی پەیوەندی دۆستایەتی نێوان هەردوو وڵاتو هەردوو گەلە .

بەرێز سەرۆك کۆماری چیکوسلوڤاکیای سۆشیالست سکرتیری گشتی کومیتەی ناوەندی حزبی کۆمۆنیستی چیکوسلوڤاکیا گوساف هوساك داواکاری ئاراستەی سەرۆك کۆماری بەرێز ئەمینداری گشتی سەرکردایەتی قطری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست احمد حسن البكر کرد بۆ سەردانی چیکوسلوڤاکیاو داواکاریەکە بەشادیەوە قبوڵ کراو کاتی سەردانەکە دوای لەسەری رێك ئەکەون .

لێکۆڵینەوەی پەرەپێدانی کشتوکاڵ لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا

لەکۆبوونەوەی رۆژی یەك شەممەی رابوردوا ، ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە هەولێر ، کەبەسەرۆکایەتی بەرێز احمد عبدالقادر سەرۆکی ئەنجومەن بەسترا ، باسی چەند کاروبارێك کرا کەپەیوەندیان بە پەرەپێدانی ناوچەکەوە هەیە .

ئەنجومەنەکە لە رێگاکانی کشتوکاڵی تایبەتی ناوچەکەدا پەرەپێدانی کشتوکاڵ دواو ئەنجومەنی کۆبوونەوەی سەوداى هەڵسووڕانی ئەمانەی داهاتوی کەدوا کۆبوونەوەی گشتی کاروباری کشتوکاڵ و دەوردی ئیستای ئەبێ لە (٣٠) چارەسەرکردنی کشتوکاڵ ئەم مانگەدا ئەیبەستی .

لە پێشنیاری نەخشەو بەرنامەی گەشەپێدانی

ئادەع

کردنەوەی یەکەم دەورەی پێگەیاندنی کادیری گەشەپێدانی شتومەك ناردنە دەرەوە ..

بەرێز حسن علي وەزیری بازرگانی ئێوارەی رۆژی یەك شەممەی رابوردو یەکەم دەورەی ئامادەکردن و پێگەیاندنی کادیری گەشەپێدانی شتومەك ناردنەدەرەوەی کردەوە کە لایەنەکانی بەرهەمی پیشەسازی ئەگرێتەوە .

وەزیری بەرێز لەوتاری کردنەوەی دەورەکەدا کە (٣٥) رۆژ ئەخایەنێ دەستی بۆ ئەوە کێشا کە پێویستە کادیری زانستی و هوشیار لەچالاکی دابەش کردنی شتومەك لەناو بازارەکانی ناوخۆداو ناردنە دەرەوەی زیادەی ئامادە بکرێ .

دیسان باسی چۆنیەتی کردنەوەی بازاری نوێی کردو چۆنیەتی بلاوکردنەوەی بەرهەمی ناوخۆ لە مەڵبەندە بازرگانیەکانداو ئامادەکرەن بۆ ناردنە دەرەوەی شتومەك .

ئەو (٣١) کەسەی لەدەورەکەدا بەشداری ئەکەن دەرسی بیروڕاو کردەوەش فێر ئەکرێن لەگەڵ تێگەیاندنی سیاسەتی شت ناردنە دەرەوەداو بنەرەتەکانی شت خستنە بازارو چۆنیەتی زانینی پێویستیەکانی بازاری دەرەوەو زانینی گیروگرفتەکانی رێگای ئەم کارەو چارەسەر کردنیان .

چاوپێكه‌وتنێكی ئه‌میندارێ گشتی رۆشنبیری و لاوان

ئه‌میندارێتی گشتی رۆشنبیری و لاوان له‌ جێگایكی هێمن و دوور له‌ده‌نگ و هه‌رای ناوشارجێ نشین بووه‌، (هاوكاری) رووی له‌م ئه‌میندارێتی‌یه‌ كرد بۆ ئه‌وه‌ی چاوی به‌ئه‌میندارێ گشتی رۆشنبیری و لاوان مامۆستا ((محمد امین محمد احمد)) بكه‌وێت و دوانێكی رۆژنامه‌یی لێ وه‌ربگرێت :

مامۆستا (محمد امین محمد) دوانه‌كه‌ی به‌باسی ئه‌میندارێتی‌یه‌كه‌ به‌ جۆرێكی گشتی ده‌ست پێ‌كردو ووتی :

داموده‌زگاكانی ئه‌م ئه‌میندارێتی‌یه‌ تازه‌یه‌ چونكه‌ وه‌زاره‌تی لاوان وه‌زاره‌تێكی كۆن نی‌یه‌ .. ئه‌م ئه‌میندارێتی‌یه‌ش كاروباری دوو وه‌زاره‌ت له‌ ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی‌دا ئه‌سوێنێ .. وه‌زاره‌تی راگه‌یاندن له‌لایك ، له‌لایكی تریشه‌وه‌ ، وه‌زاره‌تی لاوان سه‌باره‌ت به‌ وه‌زاره‌تی راگه‌یاندن به‌رێوه‌به‌رایه‌تی رۆشنبیری جه‌ماوه‌ر ده‌زگایكی وه‌زاره‌تی راگه‌یاندنه‌ به‌ڵام له‌ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی‌دا ئه‌م به‌رێوه‌به‌رایه‌تی‌یه‌ سه‌ر به‌م ئه‌میندارێتی‌یه‌یه‌ . وه‌ له‌ ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی‌دا به‌رێوه‌به‌رایه‌تی رۆشنبیری جه‌ماوه‌رو به‌رێوه‌به‌رایه‌تی لاوان و به‌رێوه‌به‌رایه‌تی رۆشنبیری و به‌رێوه‌به‌رایه‌تی چاودێری زانیاری (الرعایه‌ العلمیه‌) سه‌ر به‌م ئه‌میندارێتی‌یه‌ن سه‌باره‌ت به‌پرۆژه‌كانی ئه‌میندارێتی رۆشنبیری و لاوان مامۆستا (محمد امین محمد) ووتی :

ئه‌مانه‌وێ به‌م زووانه‌ به‌رێوه‌به‌رایه‌تی رۆشنبیری جه‌ماوه‌ری له‌سلێمانی و ده‌هۆكدا بكه‌ینه‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی جموجۆڵی ئه‌م به‌رێوه‌به‌رایه‌تی زیاتر له‌ناو خه‌ڵك بڵاوبێته‌وه‌ ، هه‌روه‌ها ئه‌مساڵ (١٠) مه‌ڵبه‌ندی لاوان له‌ قه‌زا گه‌وره‌كانی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی‌دا بینائه‌كرێت ، دوای دوو مانگی تر مه‌ڵبه‌ندی چاودێری زانیاری له‌ هه‌ولێر ته‌واو ئه‌بێت جگه‌ له‌وه‌ی پارێزگای سلێمانی ته‌واو بوو .

مامۆستا (محمد امین محمد) به‌رده‌وام بوو ووتی : -

ئه‌وه‌ی راستی بێت سه‌ركردایه‌تی رامیاری بایه‌خێكی تایبه‌تی به‌ چینی لاوان ئه‌دات چونكه‌ ئه‌م چینه‌ لێ‌پرسراوه‌ له‌ گۆڕینی رووی عێراق له‌ دواكه‌وتنه‌وه‌ بۆ پێشكه‌وتن . له‌به‌ر ئه‌وه‌ پێویسته‌ ده‌زگاكانی لاوان ئه‌م دووره‌ به‌فراوانی ببینن وه‌ ئه‌م مه‌به‌سته‌ كادری راسته‌قینه‌ بێگه‌یه‌نێ چونكه‌ ده‌زگاكانی لاوان وداێ كارگه‌یه‌كه‌ مرۆڤی به‌ته‌ندروستی و رۆشنبیر پێ ئه‌گه‌یه‌نێت چونكه‌ بایه‌خ به‌هه‌موو لایه‌نێكی ژیانی لاوان ئه‌دات ، بایه‌خ به‌رێكی له‌شیان (اللیاقه‌ البدنیه‌)و به‌بیرو توانایان ئه‌دات هه‌تا لێ‌پرسراوی دوا رۆژیان به‌باشی بهێته‌ دی .

هاوینی داهاتوو چیتان كردووه‌ بۆ ئه‌وه‌ی كاتی ده‌ست به‌تاڵی لاوان هه‌ڵی زۆریان به‌ده‌سته‌وه‌یه‌ .. له‌ هه‌رسێ پارێزگای ئۆتۆنۆمی مه‌عسكرات الشباب) ئه‌كرێته‌وه‌ .

وه‌ به‌رێك خستنی له‌گه‌ڵ یه‌كێتی گشتی لاوان خولی به‌هێزكردن بۆ (طلائع) ئه‌كرێته‌وه‌ .

له‌ مه‌ڵبه‌نده‌كانی لاوانیشی هه‌موو جۆره‌ شتێكیان ئاماده‌كردووه‌ بۆ لاوان هه‌ر له‌ ئاله‌تی مۆسیقاو ره‌سم و وه‌رزش بۆ ئه‌وه‌ی هه‌موو جۆره‌ حه‌زو به‌هره‌ رووله‌ مه‌ڵبه‌نده‌كان بكه‌ن . هه‌روه‌ها لایه‌نی زانیاریمان له‌بیر نه‌چووه‌ ئه‌وه‌ی حه‌زو توانای زانیاری هه‌بێت ئه‌توانێ له‌ مه‌ڵبه‌ندی چاودێری زانیاری توانای خۆی نه‌شونما پێ بكات . جگه‌ له‌ چه‌نده‌ها كۆڕی رۆشنبیری و فلیم پیشاندان و كۆڕی شیعری و ئه‌ده‌بی ئه‌به‌سترێت .

× تاج رادده‌یه‌ك ئه‌میندارێتی‌یه‌كه‌تان ئه‌ركی خۆی له‌ هۆشیاركردنه‌وه‌و رۆشنبیركردنه‌وه‌ی لاوانی به‌دی‌هێناوه‌ ؟ رۆژێكی باشتر نیش ده‌كات .

- ئێمه‌ هه‌وڵ و ته‌قه‌لامان بۆ ئه‌م لایه‌نه‌یه‌ وه‌ تا راده‌یه‌ك ئه‌میندارێتی‌یه‌كه‌مان ئه‌م ئه‌ركه‌ی به‌دی‌هێناوه‌ به‌ڵام له‌ ئاستی هه‌ڵوێستی‌دا نی‌یه‌ ئه‌وه‌ش هۆی خۆی هه‌یه‌ یه‌كه‌میان ئه‌میندارێتی‌یه‌كه‌ جارێ تازه‌یه‌ دووه‌میشیان كادره‌مان كه‌مه‌ . به‌ڵام به‌رنامه‌مان له‌ ئاستی هه‌ڵوێستدا داناوه‌و به‌رووناكی‌یه‌وه‌ سه‌یری دوا رۆژ ئه‌كه‌ین چونكه‌ مرۆڤ هه‌میشه‌ بۆ هه‌ڵوێست و دوا رۆژێكی باشتر تێش ده‌كات .

× ئه‌ی مامۆستا بۆ وه‌رزی وه‌رزش بۆ ئه‌وه‌ی هه‌موو

كۆبوونه‌وه‌ی ئه‌نجومه‌نی راپه‌ڕاندنی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی

رۆژی شه‌ممه‌ی رابردوو ئه‌نجوومه‌نی راپه‌ڕاندنی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی كۆبوونه‌وه‌یه‌ك به‌ سه‌رۆكایه‌تی سه‌عادئه‌دیب جێگری سه‌رۆكی ئه‌نجوومه‌ن به‌ست و باسی ئه‌نجامی ئه‌و گه‌شته‌كرا كه‌لیژنه‌یه‌كی هاوبه‌ش له‌ ئه‌نجوومه‌نی راپه‌ڕاندن كردبووی بۆ پارێزگای سلێمانی .

ئه‌نجوومه‌ن بریاریدا ١٦ ئیستای هاونیشتمانیان له‌پارێزگای سلێمانی ته‌رخان هه‌زارو ٢٠٠ دینار ته‌رخان هه‌ندێ شوێنی پارێزگاكه‌دا ٠٠ بكات بۆ راپه‌راندنی هه‌ندێ بكات بۆ جێ‌به‌جێ كردنی چه‌ندهه‌روه‌ها بریاریداوه‌ ١٠ هه‌زاركاروباری به‌رێوه‌به‌رێتی‌یه‌كه‌ . لایه‌نێك له‌ پێویستیه‌كانی دینار بۆ به‌رێوه‌رێتی خۆجێی

هه‌روه‌ها ئه‌نجوومه‌ن باسی بارودۆخی مه‌ڵبه‌نده‌كانی لاوان كرد له‌ ناوچه‌كه‌و بریاریدا هه‌ندێ پاره‌ ته‌رخان بكات بۆ په‌ره‌پێدانی توانای ئه‌و مه‌ڵبه‌ندانه‌ بۆ جێ‌به‌جێ كردنی كاروباری چالاكیه‌كانی خۆیان .

ده‌وره‌یه‌ك بۆ سه‌رۆكه‌كانی ده‌زگا ئیداریه‌كانی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی ..

رۆژی شه‌ممه‌ی رابوردوو ، له‌ وه‌زاره‌تی ناوخۆ ، ده‌وره‌یه‌ك بۆ سه‌رۆكانی ده‌زگا ئیداری‌یه‌كانی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی كرایه‌وه‌ .

له‌م ده‌وره‌یه‌دا (١٨) كه‌س به‌شداری ئه‌كه‌ن و یه‌ك مانگ ئه‌خایه‌نێ و مه‌شقیان له‌سه‌ر باشترین شێوه‌ هه‌ڵسوراندن له‌گه‌ڵ هاووڵاتیه‌كاندا پێ ئه‌كرێ به‌وجۆره‌ی كه‌ له‌ رۆتینی كاری وه‌زیفی وازبهێنن .

چه‌ندان مامۆستاو شاره‌زا له‌ سه‌ركردایه‌تی نه‌ته‌وه‌یی حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالست و زانكۆی به‌غداو وه‌زاره‌تی نه‌خشه‌ لێكۆلینه‌وه‌و دوان له‌م ده‌وره‌یه‌دا پێشكه‌ش ئه‌كه‌ن .

له‌ سه‌رێ

عبدالقادر خلیل

میوانداری ئه‌مرۆ نۆره‌ی ئێمه‌یه‌

هاورێ كه‌م دیار بو زۆر هیلاكه‌ هه‌ر هۆی ئه‌وه‌ش بو له‌ گفتوگۆ كردندا جار جار زمانی ده‌گیرا . روم تێ‌كردو گوتم كاك ئاسۆ ئه‌مرۆ پاش ته‌واوبونی كار چاوم بۆ گێرای تا به‌یه‌كه‌وه‌ بچینه‌وه‌ بۆ مالی دیار نه‌بویت پرسیارم‌كرد گوتیان پیش ته‌واوبونی كار به‌ سه‌عاتێك رۆیشتۆته‌وه‌ دلم له‌ مه‌راقدا بو داخو هیچ رووی نه‌دابو كاكه‌ ئاسۆ ؟ هه‌ناسه‌یه‌كی هه‌ڵكێشاو گوتی .

كاكه‌ بو روودان هیچ نه‌بوه‌ ، ئه‌ی چی بۆ چی وا زوو رۆیشتیته‌وه‌ ؟ هیچ نه‌بوه‌ كاكه‌ ئاسۆ پێش هاتنم بۆ ئێره‌ له‌ سه‌ری شه‌قامه‌كه‌وه‌ به‌دیم كردیت چوار پێنج كیسه‌ت به‌ باوه‌شه‌وه‌ بو هه‌ر وه‌كو ئه‌مرۆ مه‌ولو بێت له‌ مالی ئێوه‌ وا ده‌هاته‌ پێش چاووم . كاكه‌ خوزگا مه‌ولو ده‌بو به‌س ئه‌بو هێندێ كه‌س ره‌حمه‌ت بویان بۆ ده‌ناردین .

ئه‌ی چی‌یه‌ ؟ كاكه‌ ئه‌مرۆ له‌ مالی ئێمه‌ ((قبوله‌)) مالی گه‌لاوێژ خان و روناك خان و شه‌رمن خان و نسرین خان و چه‌ند خانمێكی‌تر ئه‌وره‌مان ده‌كه‌ن چونكه‌ ئه‌مرۆ قبوله‌ - كورسی قه‌رز ده‌كرێت له‌ ماله‌ دراوسی خانمه‌كان له‌ سه‌عات چواری ئێواره‌وه‌ پۆل پۆل به‌ جلی ئالو والاوه‌ وه‌ به‌خشڵی هه‌مه‌ جۆره‌وه‌ خویان ده‌كه‌ن به‌مالی ئێمه‌دا قوربان ئه‌مرۆ مالی ئێمه‌ وه‌ك حه‌مامی فاتمه‌ خان قورخ كراوه‌ هه‌رابه‌ هه‌را ده‌بێت به‌ رۆژه‌كه‌ی قه‌رده‌وه‌یسی تیادا كوژرا . كاكه‌ ئه‌مرۆ سه‌عاتێك پێش ته‌واوبونی كارهاتومه‌ته‌ مالێ ئه‌مه‌ هه‌رشته‌و كێشه‌ی ده‌كه‌م له‌ بازار دایكی منداڵان هه‌رته‌شه‌ی كردوه‌ .

لیسته‌یه‌كی داومه‌ته‌ ده‌ست چی میوه‌ له‌ناو بازاردا هه‌یه‌ كراوه‌ جگه‌ له‌ سه‌وزه‌ و ته‌ماته‌ بۆ ته‌بوله‌ سێ جاره‌ك سه‌عات گه‌راووم به‌شوێن ووردە ساوه‌ردا من وام ده‌زانی بو پیرخه‌نیله‌یه‌ كه‌چی بۆ ته‌بوله‌ بو به‌هه‌زار كه‌ینو به‌ین ئه‌ویش په‌یدابو قوربان كوا ئه‌تۆ وا ده‌زانیت ئه‌م خانمانه‌ كه‌ یه‌ك ده‌كه‌ون بۆ چی‌یه‌ ؟ بۆ كه‌وایه‌ نازانیت ؟ نا . بۆ گره‌و كردنه‌ له‌ سه‌ر جوری خواردن بۆ خۆنواندنه‌ بۆ خۆ پیشاندنه‌ بۆ تێ‌كۆشینه‌ بو ئه‌وه‌یه‌ خه‌رجی مانگێك به‌ته‌نها قبولێك ته‌واو بێت . ئه‌مرۆ دایكی منداڵان بریاری داوه‌ له‌سه‌ر حسابی خه‌رجی ئه‌م مانگه‌ دوو دانه‌ په‌رده‌پلاویش بكات و له‌سه‌ر سفره‌كه‌ دای بنێت .

هێندێكیش گولمه‌ گوشتی سوریش چاك چاك سور بكاته‌وه‌و دیسانه‌وه‌ ئه‌ویش پیش‌كه‌س بكات چ قوره‌ته‌ بلیم كچی ئافره‌ت ئه‌م خه‌رجه‌ بێ مانایه‌ هیچ پێویست ناكات . وه‌لامم ده‌داته‌وه‌ بۆچی ئێمه‌ له‌ مالی حمه‌ افندی كه‌مترین ئه‌و رۆژه‌ی كه‌ وایه‌ ئه‌وان قبولیان بوه‌ هه‌ر ئیش هه‌وبر ده‌ جوریان پیش‌كه‌ش كردوه‌ . خوزگه‌ دایكی منداڵان رۆژێك ده‌هاته‌ شوێن كاره‌كه‌ی من تا بزانێت نان‌په‌یداكردن چون ده‌بێت جا ئه‌و سانه‌ قبولی ده‌كرد یان نا هیچ له‌ ده‌مدا نه‌ ئه‌ما . ووڵاتی ئێمه‌ دووچاری گه‌لێك نه‌خوشی‌سه‌یر سه‌یر بوه‌ یه‌كیك له‌و نه‌خوشیانه‌ نه‌خوشی میوانداریه‌تی‌یه‌ به‌م جوره‌ . به‌لی میوانداریه‌تی زۆر خوشه‌ له‌ دانیشتنێكدا سه‌وزو ساردی یان قاوه‌یه‌ك یا چه‌ند پیاله‌یه‌ك چایی بخورێته‌وه‌ ئیتر چ پێویستێك ناكات هه‌فته‌یه‌ك له‌وه‌و پێش ئاماداری بكرێت و مال برازێنرێته‌وه‌ خه‌رجی بێ مانا بكرێت چاوو به‌یه‌كتری ئه‌وتن شتێكی زۆر چاكه‌ به‌لام خه‌رجی بێ جێ هیچ كاتێك پێویست نی‌یه‌ .

له‌سه‌ر هه‌مو خوشكێك به‌تایبه‌تی ئه‌و خوشكانه‌ی په‌یوه‌ندیان هه‌یه‌ به‌رێكخراوه‌ كانه‌وه‌ .

كه‌ ئاموژگاری خوشكان و دایكان و مالان بكه‌ن به‌م جوره‌ خه‌رجانه‌ هیچ سودێكی نی‌یه‌ ئه‌گه‌ر زیان نه‌به‌خشێت سود نابه‌خشێت . با ئه‌و باوی خه‌رجی زۆره‌ لا بدرێت و باوی خه‌رج له‌ جێ خویدا بێته‌ پێشه‌وه‌ ئێواره‌ دره‌نگ بو به‌ هاورێ‌كه‌مم گوت با بچینه‌ مالی ئێمه‌ تا میوان داریه‌تیه‌كه‌تان ته‌واو ده‌بێت ئینجا بچۆماله‌وه‌ هاورێ‌كه‌م له‌ گه‌لمدا هه‌ڵساو به‌ده‌م رێگه‌ رویشتنه‌وه‌ له‌به‌ر خۆیه‌وه‌ هه‌ر بزله‌ بولی ئێره‌ ده‌هات .

یاخوا به‌ خیر نه‌یه‌ن مالتان وێران كردین خه‌رجی مانگێكتان به‌شه‌وێك ته‌واوكردین ئه‌مه‌ پێی ده‌لێن میوانداریه‌تی یان مال‌وێران كردن ؟

كۆڕێكی لیژنه‌ی پاراستنی ژیانگه‌ی مرۆڤایه‌تی له‌ هه‌ولێر

رۆژی یه‌ك شه‌ممه‌ی رابوردوو لیژنه‌ی پاراستنی ژیانگه‌ی مرۆڤایه‌تی كۆڕێكی سازكرد بۆ هوشیار كردنه‌وه‌ له‌م كۆڕه‌دا دوكتور علی عبدالقادر سكرتێری لیژنه‌كه‌ باسێكی پێشكه‌ش كرد تیایدا باسی چونیه‌تی ده‌ستنیشان كردنی سه‌رچاوه‌كانی پیس بوون و چاره‌ سه‌ره‌كانی پاراستنی ژیانگه‌ی به‌رچاوخست .

دیسان دوكتور منافع ئه‌یوب باسێكی پێشكه‌ش كردتیایدا كارتێ كردنی چه‌وساندنه‌وه‌ی ره‌گه‌ز په‌رستی بۆ سه‌ر ژیانگه‌ روون كرده‌وه‌ له‌گه‌ڵ ده‌وری رژێمه‌ ره‌گه‌زپه‌رسته‌كان وه‌ك سه‌هیونیه‌كان بۆ سه‌ر ژیانگه‌ی ته‌ندروستی مرۆڤایه‌تی .

لیژنه‌ی هه‌میشه‌یی شانۆی عه‌ره‌بی به‌رده‌وامه‌ له‌ كاروباریدا

تا ئێریش لیژنه‌ی هه‌میشه‌یی شانۆی عه‌ره‌بی به‌رده‌وام بووه‌ له‌ كاروباریدا ، دوایی ئه‌وه‌ی یه‌كه‌م كۆبوونه‌وه‌ی له‌ رۆژی یه‌كشه‌ممه‌ی رابوردوودا له‌ یانه‌ی ((الاعلام)) ده‌ست‌پێكرد .

له‌ كۆبونه‌وه‌ی یه‌كه‌مدا له‌ واقعی شانۆی عه‌ره‌بی سیسته‌می به‌رێوه‌بردنی لیژنه‌ی كاریه‌وه‌ وه‌ هه‌روه‌ها هه‌میشه‌یی به‌رچاو خراكه‌ به‌رده‌وامه‌ له‌ كاروباریدا . به‌دواداچونی بزووتنه‌وه‌ی شانۆیی ولاته‌ عه‌ره‌به‌كانی تێدایه‌و هه‌وڵدان بۆ پته‌وكردنی په‌یوه‌ندی و كاركردن له‌سه‌ر رێكخستنی ئیش و كاری شانۆگه‌ری نێوان ولاته‌ عه‌ره‌به‌كان و زیادكردنی شاره‌زاو تواناو هونه‌ری ئه‌و ولاتانه‌ی له‌م رووه‌وه‌ كه‌مو كوریان هه‌یه‌ .

دیسان له‌ وه‌یان كۆلیه‌وه‌كه‌ بلاوكراوه‌یه‌ك ده‌ربچێ به‌زمانی عه‌ره‌بی و وه‌ریش بگێڕدرێته‌ سه‌ر چه‌ند زمانێكی‌تر بۆ روون‌كردنه‌وه‌ی چالاكیه‌ گرنگه‌كانی شانۆ دوای ئه‌وه‌ی ئالوگوڕی هونه‌ری ئاسان ئه‌بێت و له‌ رێكه‌وتنه‌كانی ده‌وله‌تان ده‌رباره‌ی پاراستنی ملكیه‌تی ئه‌ده‌بی و هونه‌ریش كۆڵانه‌وه‌ وه‌ك هه‌نگاوێ بۆ به‌شداری ولاته‌ عه‌ره‌به‌كان له‌و رێكه‌وتنه‌ ده‌وله‌تیانه‌ی له‌م رووه‌وه‌ ئه‌به‌ستریت و هه‌ولدان بۆ دامه‌زراندنی كتێبێ بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ .

ئه‌وه‌ی شایانی باسه‌ لیژنه‌كه‌ له‌ یه‌كه‌م كۆبونه‌وه‌یدا

ئا.د.ع

پاشماوه‌ی : له‌ به‌یاننامه‌یه‌كی .

بۆ ته‌نگ به‌ ئه‌مریكا هه‌ڵچنین جه‌كی به‌ترۆڵ به‌كار ئاهێنی‌و لایه‌كی‌تر ئاشكرای ئه‌كات كه‌ ئامانجی هه‌ڵبژاردنه‌كه‌ی زایۆنی كارتاكاته‌ سه‌ر رێبازی سازاندن و لایه‌كی كه‌ هه‌مو باوه‌ڕی خۆی ئه‌داته‌ ده‌ست كارته‌ر بۆ وه‌رگرتنی مافه‌كانی عه‌ره‌ب .

هه‌روه‌ها به‌یاننامه‌كه‌ ئه‌ڵێت رۆیشتن له‌سه‌ر ئه‌و رێگه‌یه‌ی كه‌ به‌ره‌و ده‌رباز كردنی نه‌خشه‌كانی ئیمپریالیه‌ت و زایونی‌و به‌ستنه‌وه‌ی ولاته‌كه‌مان به‌نه‌خشه‌و قازانجه‌كانی ئه‌مریكاوه‌ به‌شێوه‌یه‌كی تایبه‌تی ئه‌روات ، ئه‌و رژێمه‌ به‌وه‌ ده‌ستی هه‌لئه‌گرت كه‌ ئه‌نجامی پیسی و به‌رتیل و تالانی دابه‌شكردن به‌سه‌ر رێكه‌ رووده‌ست و په‌یوه‌نده‌كانیا كه‌ ئابوری ئه‌ته‌وایه‌تیمانی توشی وێرانی و كاول‌بون كرد سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ بۆ ئه‌وه‌ی له‌ دوا رۆژی

به‌رهه‌مان زنجیربكات ده‌ستی بۆ قه‌رزی بێگانه‌ پان كرده‌وه‌و ئه‌نجامی ئاره‌ق رشتن و ماندوبونی ره‌نجكێشانی كردۆته‌ بارمته‌ بۆ ده‌زگا ئیمپریالیه‌كان وقۆلی زیادكردنی باجی لێ‌هه‌لمالیوه‌ .. ته‌نانه‌ت له‌سه‌ر ئاووكاره‌باش باجی زیادكردوه‌ ، ئه‌مه‌ دوای ئه‌وه‌ی كه‌ ئه‌نجامی گرانبوتێكی زۆر كه‌ره‌سه‌ی به‌كارهێنان و پێویستی‌یه‌كانی ژیانی به‌جۆرێكی وا له‌ده‌ستدا وای له‌هه‌زاره‌ ره‌نجكێشه‌كان كرد خوێیان له‌ناو ئاره‌ق رشتنێكی سه‌روم‌ردا بۆ مسۆگه‌ركردنی خواردنی خۆیان و منداڵ و خێزانه‌كه‌یان ببیننه‌وه‌ .

سه‌ركردایه‌تی قوتری وه‌ختی به‌یاننامه‌كه‌ی به‌وه‌ كۆتایی پێهێناو ئه‌ڵێت : ئه‌م رژێمه‌ له‌خرابه‌كاری و ناپاكیا به‌جۆرێ شولی پێ‌هه‌لكێشاوه‌ كه‌ له‌به‌رده‌م جنێوه‌كانی ئه‌لدا هیچ نامێنێته‌وه‌ ته‌نیا هاوبه‌یمانێتی و یه‌كگرتن ئه‌بێت بۆ له‌ناوبردنی و دزگاركردنی گه‌له‌كه‌مان له‌وو له‌ناپاكیه‌كانی .

كۆبوونه‌وه‌ی لیژنه‌ی راگه‌یاندنی سه‌رژمێری دانیشتوان له‌ به‌غدا

لیژنه‌ی راگه‌یاندنی سه‌رژمێری گشتی دانیشتوان له‌ به‌غدا به‌سه‌رۆكایه‌تی جمیل احمد العداد پارێزگاری به‌غداو سه‌رۆكی لیژنه‌كه‌ كۆبوونه‌وه‌یه‌كی كرد .

له‌ كۆبوونه‌وه‌كه‌دا باسی ئه‌و شتانه‌كرا كه‌ لیژنه‌ لقی‌یه‌كان ئاماده‌یان كردووه‌ ده‌رباره‌ی ئاماده‌كردنی پرۆگرامی تایبه‌تی سه‌ر به‌ سه‌ر ژمێری و به‌ستنی كۆڕو په‌یداكردنی بلاوكراوه‌و گۆڤارو به‌یه‌ك گه‌یشتن له‌گه‌ڵ لێپرسراوان بۆ بلاوكردنه‌وه‌ی هوشیاری له‌لایه‌ن هاونیشتمانیه‌كان بۆ ئه‌وه‌ی زانیاری ورد له‌باره‌ی هه‌موو شتێكه‌وه‌ پێشكه‌ش به‌ كاربه‌ده‌ستانی سه‌رژمێری دانیشتوان بكه‌ن .

هه‌وارگه‌ی گه‌شت بۆ كرێكاران له‌ پارێزگاكانی باكووردا

زیاتر له‌ دووهه‌زارو(٤٠٠) كرێكاری نه‌قابی له‌ هه‌وارگه‌ی گه‌شتدا كه‌ یه‌كیتی گشت نه‌قابه‌كانی كرێكاران له‌ پارێزگاكانی ناوچه‌ی باكووردا ئاماده‌یی ئه‌كات له‌ ته‌موزه‌ وه‌ بۆ مانگی ئه‌یلول به‌شداری ئه‌كه‌ن .

ئه‌م هه‌وارگایانه‌ له‌ «هه‌ولیر» و « ده‌هوك » دائه‌بن و هه‌ر كه‌رته‌شیان (٩٠) كرێكاری بۆ ماوه‌ی یه‌ك هه‌فته‌ تێدا ئه‌بێ .

سه‌رچاوه‌كرێك له‌ یه‌كیتی گشت نه‌قابه‌كانی كرێكاران‌ووتی: چه‌ند لیژنه‌یه‌ك بۆ سه‌رپه‌رشتی كردنی ئه‌م هه‌وارگایانه‌ دروست كراون و جێ‌به‌جێ كردنی ئه‌م كاره‌ش له‌ چوار چێوه‌ی نه‌خشه‌ی‌مه‌كته‌بی لاوندایه‌ له‌ یه‌كیتی گشت نه‌قابه‌كانی كرێكاران بۆ هاندانی گه‌شت و سه‌یران و توندو تۆڵ كردنی په‌یوه‌ندی برایه‌تی‌و دۆستایه‌تی نێوان كرێكاران .

به‌م بۆ نه‌یه‌وه‌ به‌رنامه‌ی خۆشی ورابواردن ئاماده‌ كراوه‌ بێجگه‌ له‌ سه‌ردانی شوێنه‌واره‌ مێژوییه‌كان‌و به‌ستنی كۆڕی ئه‌ده‌بی وسیاسی وكۆمه‌لایه‌تی .

پارێزگاكان له‌ هه‌فته‌یه‌كدا

● پێری به‌رێوه‌به‌رێتی خۆجێی پارێزگای دیالی قوتره‌رای دروستكردنی (١٩) قوتابخانه‌ی كوران و كچان دایه‌ به‌لێنده‌ره‌كان ئه‌م قوتابخانانه‌برێتین له‌شه‌ش قوتابخانه‌ی ئاماده‌یی و (١٣) قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی و له‌ هه‌موو ناوچه‌كانی پارێزگاكه‌دا دابه‌شكراوه‌و (٦١٥) هه‌زار دینار تێ ئه‌چێت .

● ● ●

● ده‌زگاكانی ناوچه‌ كشت‌وكالی‌یه‌كان له‌ پارێزگای سلێمانی له‌ مانگی مایسی رابردوودا له‌گه‌ڵ (٥٩) خێزانی جوتیارا رێكه‌وتوون بۆ به‌رهه‌م هێنانی (١٩٨٣) دۆنم زه‌وی به‌راو دێم له‌ چه‌ند ناوچه‌یه‌كی پارێزگاكه‌دا .

● ● ●

● له‌ پارێزگای ده‌هۆكیش به‌ كه‌ی پزیشكی ده‌سته‌به‌ری ته‌ندروستی‌و ته‌ندروستی لادێ ده‌ستی كردووه‌ به‌ هه‌ڵمه‌تێكی ته‌ندروستی فراوان له‌ ناحیه‌و گونده‌كانی پارێزگاكه‌دا به‌پێی نه‌خشه‌یه‌كی فراوان كه‌دانراوه‌ بۆ به‌رزكردنه‌وه‌ی ئاستی ته‌ندروستی له‌و گوندانه‌داو مانگێك ئه‌خایه‌نێ و پێنج تیپی ته‌ندروستی گه‌ڕۆك تێیدا به‌شداری ئه‌كه‌ن .

Institut Kurde de Paris

قوتابییەکانمان و ئەنجامەکانیان

لەم ڕۆژانەدا هەندێك قوتابی ئەنجامەی تاقی کردنەوەکانی سەری سالیان پێ ئەدرێ و ئەم ئەنجامەش ئیتر بڕیاری ئەوە ئەدات ئەو قوتابییە لە پۆلێکەوە بچێتە پۆلێکی تر یاخود هەر لە پۆلەکەی خۆیدا بمێنێتەوە ... تا لەم کاتەدا ئەو مالانەی کە قوتابییەکانیان لە تاقی کردنەوەدا سەرکەوتون ئەبینین خۆشی دایان ئەگرێ و شادمان ئەبن بەلام ئەو مالانەی کە قوتابییەکانیان دەرنەچون بەپێچەوانەی ئەو مالانەی ترەوە ئەبن ئەمە بێجگە لەوەی کە قوتابی دەرنەچو لە دایك و باوکەوە تووشی لە قسەی ڕەق و ناڕەواش ئەبێت ، لە وانەشە لێدانێکی مزریشی لێبدرێ کە ئەمە شتێکی باش نییە و ئەبێت دەستی لێ هەڵبگیرێت چونکە هیچ کەڵکێکی نییە و واش لە قوتابییەکە ئەکات کە لە تاقی کردنەوەکانی داهاتودا لە ترسی لێدانی قسەی ناڕەوا بشلەژێ و ئەنجامەی باش نەبێت ..

کۆتایی : ڕێ نیشاندانی قوتابی بە ئامۆژگاری ڕاست لەو کاتەدا کەڵکی ئابێت کە کاتی تاقی کردنەوەیە بەڵکو ئەم ڕێ نیشاندانە ئەبێت لە سەرەتای سالی خوێندنەوە دەستی پێبکرێت تا ئەو قوتابییە لەوەو پێش شارەزاو ئاگاداری ڕێ و بانی ئەو خوێندنە بێت کە سەرکەوتن مسۆگەر ئەکات ...

پاشان سەرکەوتن بۆ هەمو قوتابییەکانمان داوا ئەکەین .

تالاویەتیت زوو بەسەرنەچێت پەیرەوی ئەم ئامۆژگاریانەی خوارەوە بکە

ئاژستا ڕێگەیەکی ڕاستەوخۆ نییە ، هاتنی پیری هێواش بکاتەوە ، بەلام شارەزاکانی ئەو بوارە ، هەموویان لەسەر هەندێ هەنگاو پێکهاتوون کە ئەتوانرێ پەیرەوی بکرێن ، تاکو بەدرێژایی تەمەنت هەر بە لاویەتی بمێنیتەوە .

گومانی نییە ، کەقەڵەویی لە تەمەنی مرۆڤ کەم ئەکاتەوە هەروەکو شارەزایەکی زانستیی خواردەمەنی ووتی :

((ئەگەر بۆمان کرا لەهەموو جیهانا ، بەسەر قەڵەوییدا زاڵ بین و هەموو وایان لێبێت وەك نەوتەمام شۆخ و شەنگ هەڵچن .. ئەمە زیاتر لەکارەکانی تر ، درێژە بەتێکڕای سروشتیی تەمەنی مرۆڤ ئەدا . ڕاگرتنی شۆخی و ڕاگرتنی سەنگی لەبار کارێکی وا ئەکا ، مرۆڤ کەمتر تووشی نەخۆشی دڵ و نەخۆشی شەکر ببێت ، دووبارە ئەشی خۆی بپارێزێ لەتووش بونی نەخۆشی شەکر بەتایبەتی لە بەساڵاچووونیدا . کارێکی گرنگیشە کە کەمتر ڕۆنی ئاژەڵ بەکاربهێنین و کەمتریش شیرینی بخوێن .. لەگەڵ پەیرەوی کردنی ئەوەدا کە ئەم ئەلێین بەهۆی ڕیجیمێکی قورس و کوتوپڕەوە بەجارێك سەنگ کەمبێتەوە .. چونکە ئەمە لەوانەیە توانای مرۆڤ لاوازبکاو تووشی نەخۆشی تری بکا .

● ڤیتامین بۆ درێژە پێدانی تەمەن .

شارەزاکان لە وباوەڕەدان کە ڤیتامین (هـ) توانای تازەکردنەوەی شانەکانی لەشی هەیە .. لەبەر ئەوە ئامۆژگاریی بەساڵاچووەکان ئەکەن ، ڕۆژی ٣ـ٧ حەب لەو ڤیتامینە بخۆن ..

● ووریا کردنەوەیەکی تری جگەرەکێشەکان ..

لەبال ئەو پەیوەندییە توندوتۆڵەی لەنێوان جگەرە زۆر خواردن و تووش بوونی شێرپەنجەی سی و نەخۆشییەکانی دڵداهەیە ، ئەوەش ساغ بۆتەوە کە جگەرەکێشان تەمەن کورت ئەکاتەوە و بەڵگەی تازەش هەیە کە بەهۆی ئەوەوە ئەو چرچ و لۆچانەی ژێر پێڵووی چاوو دەوروپشتی داو ، وازوو سەرهەڵئەدەن ، کەئەمەش لەئەنجامی تێکچوونی سووڕی خوێنی پێستەوە پەیدا ئەبێت .

● دووبارە وەرزش بۆ بەساڵاچووەکان ..

بۆ ئەوەی لەبەزن و باڵایەکی ئەواوو ڕێکوپێکدا بمێنیتەوە ، دکتۆرەکان ئامۆژگاریت ئەکەن ، بەشێوەیەکی هەمیشەیی ورێکوپێك مەشقی وەرزشی بکەی ، چونکە ئەو مەشقە سەرەڕای ئەوەی ئەتوانن سەنگت بە لەباری بهێڵێتەوە ، توانای خوێنیش لەبردنی ئۆکسجین بۆ ئەندامە زیندووەکانی لەش بەتینتر ئەکات و ڕێژەی چەوریش لەخوێندا کەم ئەکاتەوەو ماسولکەی دڵ و کردنەوەی شریانەکانیشی بەتین و تواناتر ئەکات .

● خۆپیشاندانی دکتۆر بەریکوێنکی ..

ئەگەر لەقۆناغە جیاجیاکانی تەمەندا ، خۆپیشاندانی دکتۆر ، بەریکوێنکی کارێکی گرنگ بێت ، والەساڵانی پیریدا گەلێ پێویستە .. لەبال ئەوەدا کە پەنجە ئەخاتە سەر هەندێ نەخۆشی وا کە بەساڵاچووەکان خۆیانی لەبەرناگرن .. دکتۆر ئەتوانێ لەوەختا هەندێ نەخۆشی سامناکیش بدۆزێتەوە ، پێش ئەوەی پەرەبسێنن .

● دوا ئامۆژگاری ..

لەدواجارا ، ئەبێ بەساڵاچووەکان بەردەوام لەچالاکیدابن و لەدوای تەمەنی (٦٠) ساڵییاندا بەدوای ئارەزوومەندیەکی بەسوودا بگەڕێن و بەردەوام پەیوەندییە کۆمەڵایەتی و خێزانیەکان بەرنەسەر . دەبا خۆشەویستبین و خۆشەویستی بنوێنین ... چونکە خۆشەویستی گرنگترین شتە کە ژیان رائەگرێ .. سەرچاوەی هێز و لاوەتیی هەمیشەیی یە .. هیچ پێویست بەنیگەرانی ناکات بەرامبەر بەساڵ بردنەسەری تەمەن و پێویستیش ناکات هێرشی ببرێتە سەر هەر چرچ و لۆچێکی تازە کەلە ڕوودا چونکە ئەمە ڕاستییەکە بەسەر هەموانەدا دێت .. ووەك وەرزەکانی ساڵ وایە .. هەرچەندە بەهارمان خۆش بوێ ، دەرفەتێك هەر ئەڕەخسێ بۆ هاتنی هاوین و پاییز ، ئینجا لەپاشا بۆ زستانیش .

★★

● هەواڵێکی پزیشکی

دەستەیەك پزیشکی سوڤیەتی بەناوبانگ بردیانەبەر ڕێگایەکی نوێ کەبارمەتیی دۆزینەوەی هەندێ نەخۆشی ئەدات بەخێرایی ، ئەویش لە ڕێگای بەکارهێنانی ڕەنگەوە . لەشوێنی ئازاری هەرکەسێکا بێ بەرەنگێکی ڕەش چەور ئەکرێ ، دوای هەمان شوێن بەرەنگی زەردو جا ئەگەر هەر جۆرە برینێ یان ئاوسانێك هەبێ لەژێر پێستەوەی لەو شوێنەدا ، ئەوا ڕەنگەکان وەك « ڕەنگی تێکەڵی پەلەکەـ زێڕینەریان لێدێت ، پزیشکەـکانی سوڤیەت جۆرە ڕەنگی بۆ ئەمە بەکارئەهێنن کە ماددەیەکی حەساسی تیادایە ، لەگەڵ هەست کردنی بە کەمترین گۆڕینی پلەی گەرما ئەویش ڕەنگەکەی ئەگۆڕێ .

★★

تەپسی باینجان

لەم وەرزەدا ، سەوزەوات و میوە لەبازاڕە کانماندا زۆر ئەبن و بەنرخێکی گونجاو ئەفرۆشرێن کە زۆرکەس ئەتوانێ دەستی بکەوێ . لەبەر زۆریش ، شێوەی لێنانیان زۆر ئەبێ . لێرەدا بۆ کەیبانووەکان ، خواردنی ((تبسی باینجان)) پێشکەش ئەکەین . بۆ ئەمە باینجانی ورد لە درشت باشترە .

پێویست :

یەك کیلو باینجان ، نیو کیلو گۆشتی کوتراو ، دەسکێ کەرەوزی جنراو ، پیاز ، دەلوبیبەر ، خوێ ، کیلو یەك تەماتە .

چۆنیەتی :

باینجانەکان بەدرێژی کەرت کەرت ئەکرێن و لە ئاوەڕاستدا هەڵئەکۆڵرێ گۆشتی کوتراو کەرەوزو پیازی جزاو ئامادە ئەکەین و ئەیخەینەسەر ئاگر تاپێ ئەگات و دوایی باینجانەکەی تێ ئەکەین « جاکتروایە سوورکراوەبێ » ، ئەڵقە ئەڵقە تەماتەی ئەخەینەسەر و دوایش دۆشاوی تەماتەی ئەکەین بەسەراو سەری دائەپۆشین و ئەیخەینە سەر ئاگرو کەمێ گەیشت دائەنێن ، تا تۆزێ وشك ئەبێتەوە ئەوسا لەگەڵ برنج پێشکەشی ئەکەین .

● شەونم ●

لاوان و قوتابیان

وەرزش بۆ جوانی لەش

ئەگەر ئەتەوێ لە ماوەی (٩٠) خولەکدا هەموو ڕۆژێ لەش و لارێکی ڕێك پێك بهێنێت پەلەبکەو ئەم هەلە لەکیس خۆت مەدە ..

بیر لەو هیلاکی و ئارەق ڕشتنە بکەرەوە کە لەکاتی ڕاهێناندا دێتە ڕێت .. لەم دواییەدا پەڕتووکێکی تازە بلاوکراوەتەوە کە باسی ئەوە ئەکات گوایە لەتوانادا هەیە ئەمانە هەموی بکەی بەهۆی هاوسەنگی ماسولکەکانەوە .. هاوسەنگی ماسولکەیی شێوەیەکە لەو ڕاهێنانەی کە ئەتوانرێت منالان و پیاوان و ئافرەتان بەکاری بهێنن بۆ ئەوەی لەشیان بەڕێکی وپێکی بمێنێتەوە . وەهەست کردن بەخۆشی و تەندروستییەکی باش ..

ئەتوانی ئەمانە بکەی بێ ئەوەی تەنیا ماسولکەیەك چی بە ئەبزوێنی .. ئەمەش شێوەی ڕاهێنانەکەیە :

● لەشت ڕێك بکەو ئەو جوولەیەت تەواو بکە کە دیوارێك یان هەرشتێکی جێگیر بەرگری بێت .. وە یا هەر جوولەیەکی جێگیر باماوەکەی (٦ چرکە) بێت ئەمە ئەوە ئەگەیەنێ کە تۆ بەئاسانی ئەتوانی زۆر شت بەکار بهێنیت .. وەك لە نوسینگەکەتدا و ژوورەکەتداو ئەمانەش هەمووی بۆ ڕاهێنانی هەردوو دەست و شەست یان هەرکامێکیان لە پارچەکانی لەش بەهۆی ئالە مستۆخستنە سەریان بۆ ماوەی (٦) چرکە ..

● هەردوو دەستت بخەرەدواوەی پشتت .. خۆت بەرە پێشەوەو بۆ دواوە ئەمانە دووبارە بکەرەوە چونکە باشترین ڕاهێنان بۆ بەهێزکردنی ماسولکەکانی سنگت . هەروەها یارمەتی جوان کردنی ڕووت ئەدات و قاچت بەهێز ئەبێ و بۆ ڕازگاری ئۆیکات .. هەرچەندە لەکاتی ڕاهێناندا ماسولکەکانت هیلاك ئەبێت بەلام دوایی ئەبێتە ئاسایی ..

شەمال عەلی قادر

دەربارەی ڕواڵەتی کارکردن لەڕیزی یەکێتیدا

مەرکەزیەتی دیموکراسی

-٢-

مەرکەزیەت ... بمانەوێ و نەمانەوێ لە هەموو دەستەو ڕێکخراوێکدا بووە و دەبێ بشڵێن کەسیش نیە باوەڕ بەمە نەهێنێ چونکە پەرت و بڵاوی و بێ سەرگەردانیەکی ڕاستەقینە هەمیشە بووەتە هۆی هەرەس هێنانی هەر دەزگاو پارت و ڕێکخراوێك ، نموونەی زەق ئاشکراش زۆرە لەم ڕووەوە .

مەرکەزیەت بەپێی بیردۆزو بیروباوەڕی ڕێکخراو دام و دەزگاکان دەگۆڕێت ، هەندێك بایەخێکی وا دەدەن بەمەرکەزیەت لەئەنجامی تایبەتیاندا کە لە ڕاستیدافری بەسەر ئەمەوە نیەو رووی ڕاستی مەرکەزیەت دەشێوێنن و هەتکی پێدەکات ، بەپێچەوانەشەوە سەیر دەکەین هەندێك دەستەو ڕێکخراوی تر ئەم مەبدەئە بەشێوازێکی شۆڕشگێڕانە بەکاردەهێنن لە بواری ڕێکخستندا .

لەمەیدانی کاری یەکێتی هەمرو ئەندامێ هەقی ئەوەی هەیە کە مولتەزیم بێت بەڕای خۆی و سەرنجی تایبەتی خۆی هەبێت دەربارەی مەسەلەیەکی دیارکراوی یەکێتی ، بەمەرجێ ڕایەکەی لە چوار چێوی پلانی گشتی کاری یەکێتی دەرنەچێت و سنوورنە شکێنێ . فەرمانبەرێکی ئاسایی لە دەزگایەکی میریدا بەهیچ کلاجێ ناتوانێت بڕیاری دەزگاکانی سەرووی خۆی ڕەفز بکات و یان سەرکەشی بکات لەڕابەراندنیدا ، وە یان ناتوانێ بەوکارە ڕازی نەبێت کە بێدەسپێردرێ چونکە یاساو یاساش لە ژووری هەموانە ، بەپێچەوانەی ئەمانە لە یەکێتی و ڕێکخراوە پیشەییەکاندا دەبینین نەك هەر ئەوانە ، بەڵکو بنکەو سەرکردایەتی دەزگای باڵاو ژێر پێکەوە لە ئەنجومەنەکێشاندا بەشداری دەکەن .

★★

قوتابیان لەژیانی ڕۆژانەیاندا لە کارکردن و هەڵس و کەوت و ڕەفتاریاندا زۆر دروشمی تایبەت هەڵئەگرن و خۆشیان وادەنوێنن کەزۆر بەپەرۆشەوەن بۆ گەیشتنیان بەئامانجی دروشمەکانیان ، بەلام زۆر جار لەژێر پەردەداو لە هەندێ کاتی نائاسایی داپڕێکی ئەو دروشمە دەقرتێنن ولای دەبەن چونکە ناتوانن بەردەوام بن لە ڕاپەڕاندنی ، مەرکەزیەتی دیموکرایەتیش کە وتۆتە ژێر تەسیری زروف بۆتەووە : ئەگەر ڕێکخراوێکی سیاسیی یان پیشەیی لە قوناغی خەباتی نهێنیدابێت ئەوا ناچار دەبێت بەشێکی دیموکراتیەت بکاتە قوچی قوربانی مەرکەزیەت ، چونکە قۆناغە کە یاریدەی ئەوە نادات کە ئەو ڕێکخراوە بەئاشکرا کۆنگرە گرێ بداو ئەندامانی بنکەکان بەشداری تەواوی تیدا بکەن ، کە واتە لەرەدا زیادکردنی ڕێژەی مەرکەزیەت کارێکی ڕەوایەو بەرژەوەندی ڕێکخراوەکەی تیایە کە ناواتی هەموویانە .

بەلام ئەگەر هەمان ڕێکخراو کات و بارێکی لەباری بۆ هەلکەوت کە بتوانێت بەئاشکرا بێتە گۆڕەپانی کارکردن لەناو جەماوەر ئەوا پێویستە کە بڕی دیموکراتیەت زیاتر بکات ، بەلام نەك دیموکراتیەك کە ببێتە هۆی تەشە ئەسەندنی بەرەڵایی یەکی مرتلەق و شێوەیەکی لیبرالی وەربگرێت و زیان بەڕێکخراوەکە بگەیەنێت .

کەواتە بۆ هێنانەدی یەکێتی ڕێکخستن پێویستە مەبدەئی مەرکەزیەتی دیموکراتی لەناو ڕیزەکانی یەکێتی پراکتیك بکرێت . دارشتنی بنچینەی مەرکەزیەتی دیموکراتی و داکوتانی ڕەگی ئەم تیوری بەدەزگای باڵاونزم بەندە ، چونکە هەردووکیان تەواوکەری یەکترین و پەیوەستی یەکی چارەنووسی لە نێوان هەردووکیاندا هەیە :

١ ـ ڕێزگرتنی مافی قوتابیان و بەشداریان لە هەڵبژاردنی دەزگاکانی و دەرخستنی ڕای تایبەتیان لە کاتی ئەخشە دانی پلانی کاری یەکێتی ، بەمە قوتابیان دەتوانن بەشداری دانانی سیاسەتی یەکێتی بکەن .

٢ ـ تێ گەیشتنی سەربەستی بەشێوەیەکی ئیجابیانە ، واتە سەربەستی دەربڕمان و ئەرك بێت کە گرنگترین سەرچاوەی ئیبداعی جەماوەریە ، جوارچێوەی ڕێکخستنی ڕێکخستنی شۆڕشگێڕانە لە ناویەکێتیدا قووڵ دەکاتەوە .

٣ ـ ڕای قوتابیان ئەگەر کەمایەتیش بێت دەبێ بخرێتە بەردەم سەرکردایەتی و گفتوگۆی لەسەر بکرێت .

هوشیاری قوتابیان

دەوری قوتابیانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی چەند خاسیەت و نیشانەی تایبەتی وەرگرتووە لەوانە دەوری پشتگیری کردنی ڕەوتی شۆڕش و هەوڵدانی پڕووچاندن بۆ پاراستنی دەسکەوتە مەزنەکانی شۆڕش و هەڵدانەوەو هەڵماڵینی ڕووی ڕاستەقینەی نۆکەرانی ئیمپریالیزم کە مرخی خۆیان لە وولاتەکەمان خۆش کردبوو ، هەروەها بایەخدان بەچاككردنی باری گوزەرانی قوتابیانی ناوچەو تێکۆشان لەڕێگای بەدی هێنانی ماف و ئامانجەکانیان .

یەکێتیمان لە کاروانی خەباتی چەند ساڵەی ڕابردوو پداوە بەتایبەتی دوای کۆنگرەکەی ساڵی ١٩٧٤ کە لە بەغداد بەسترا زۆر سوورە لە سەرڕێزگرتنی بەرژەوەندییەکانی شۆڕشی (١٧)ی گەلاوێژو کۆمەڵەکەمان هەروەك گرنگی یەکی فرەش ئەدا بە پێشخستنی کە سێتی قوتابیان و پەیداکردنی کارلێك کردنێکی چالاکانە لە نێوان کۆمەڵ و ئاستی ژیانی قوتابیان .

یەکێتی قوتابیان لە زۆر کرداری ناوەمەیدانی نیشانیی و میللی تیوری و باوەڕەکانی شۆڕشی گەلاوێژی هێناوەتە ناوکۆڕی پراکتیکەوە ، زەق ترین نموونەمان بۆ ئەوەوە گەڵەکاریەکانی ((خالصە)) و ((ابو منیصیر)) و ئوردووگا ئەجرەبیەکەی ((کوێ)) یە کە بەڕاستی قوتابیان ئەوەیان سەلماند کە ووزەی لاوێتی ئەبێ خزمەتی مەبدەئەکانی شۆڕش بکات ، هەر وەك ئەم کارە بەنرخانەبوون بە بەرپەرچ دەرەوەی ئەو ئەفسانەو خەونانەی کەلایان وایە ((قوتابیانی)) ئیمرۆ تووری وزارەگین ، دوورن لەگۆڕەپانی کاروبەرهەم هێنان)) .

لە قۆناغی داهاتووشدا واتە قۆناغی قووڵ کردنەوەی گۆڕانکاری دیموکراسی و سوشیالستی ، ئەرکی سەرشانی قوتابیان بەرەو زیادبوون دەچێت .

کورتەیەك دەربارەی یاری (پاتو)

ئەم یارییە لە ساڵی « ١٨٣٠ »دا لە « ئەرجەنتین » دەرکەوت لە ڕاستیدا وەرزشێکی « هیندی » یە و « ئەرجەنتی یەکان » گۆڕیویانەو ناوی « پاتۆ »یان لێناوە .

● « پاتۆ » چی ئەگەیەنێ ؟

پاتۆ وشەیەکی « ئیسپانی »یە واتای « مراوی » ئەگەیەنێ .. وە « مراوی » لەپاتی تۆپی یاری زانەکان بووە . لە زوودا مراوییەکەیان ئەخستە ناو سەبەتەیەکەوە تەنها قاچی بەدەرەوە بێت بۆ ئەوەی بە ئاسانی بگیرێت و بهاوێژرێت بۆ یەکتری یان بۆ تۆڵەکە وەزۆر جار ئەم یارییە بەمردنی مراوییەکە کۆتایی دێت . بەلام ئێستا ئەم مراوییە گۆڕاوە بە تۆپێك کەبەتۆڕێکی دەسکدار داپۆشراوە ، وەئەم دەسکانە بە پێست دروست کراون کەژمارەیان شەش دەسکە ئەمەش بۆ ئاسانی گرتن و فڕێدانی .

یاری پاتۆ لە یاری « باسکە» ئەچێت بەلام یاریزانان لەم یارییەدا هەردوو قاچ و دەستی چەپ بەکارناهێنن وەبەشداربوو لەم یارییەدا ئەبێت ئەسپ سوارێکی ئازاوبێت پێش ئەوەی یاریزانێکی تۆپ بێت ، وە لەسەر ئەم بنچینەیە ئەتوانین بڵێین ئەم یارییە لە نێوان ئەسپ سواری و تۆپدا یەك ئەگرێتەوە .

لەم یارییەدا دو تیپ بەشداری ئەکەن کەژمارەی هەرتیپەیان لە « ٤ » یاریزان لەگەڵ « ٤ » ئەسپەکەیان تێ بەرناکات یارییەکە بەڕاگەیاندنی « حەکەم » دەست پێ ئەکات کە تۆپەکە بەهەوادافڕێ دەدات لەنێوان یاریزانان بە سواری ئەسپەکانیانەوە . ئەم یارییە نزیکەی « کات ژمێرێك و نیو » ئەخایەنێت ..

وە بەشدەکرێت بۆ شەش « گیم » هەر « گیم »ەی ماوەکەی « ٨ » دەقیقەیە کە لەنێوانیانا پشوو هەیەو ماوەی هەر پشوویەك «٥» دەقیقەیە.. کاتێکە لەوماوەیەدا گۆڵی پتر تۆمارکرد ئەو تیپە براوەیە .

ئاوات مەحمود مستەفا
ـ سولەیمانی ـ

Institut Kurde de Paris

گەشتی "هاوكاری" لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا

هاوینە هەوارەكان و هاوینەی ئەم هاوینە

- ٣٨٠ خانوی تازە بۆ سەیرانكەران
- كردنەوەی یاریگەلە چەند هاوینەهەوارێكدا
- چاودێری پاك و خاوێنی و پشووی سەیرانكەران

وەك ئاشكرایە ، لە مانگی ئاداری رابوردوودا ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش ، بڕیارێكی گرنگی دەركرد ، كە بەوپێیە دەزگایەكی گەشت و هاوینە هەوارو سەیران دامەزرا ، ئەم بڕیارەی سەركردایەتی شۆڕش هەنگاوێكی پێشكەوتوو ، لە رێگای پەرەپێدانی بزوتنەوەی گەشت و سەیراندا لەم وڵاتە . سەرەرای ئامادەكردنی هەموو ئەركێكی پێویست كە ئەوتێ گۆڕانێكی جۆرەكی تەواو بەسەر ئەم بزوتنەوەیەدا بەرەو پەرەپێدانی بهێنێتەدی ، جاچی لەرووی دامەزراندنی دام و دەزگای زیاتری گەشت و سەیرانە وەبێ ، یان لەرووی پەرەپێدانی شوێنە خزمەتگوزاری یەكانی گەشت و سەیران ، لەسەر تازەترین شێوەی گەشتی هاوچەرخ .

ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەهەشتی گەشت و سەیرانە ، لە شوێنە هەرەئێكجار ساز ناوەكانی سەیران و گەشت و پشوی هاوینەن .

ئەم راستییەش لەلایەن دەزگاكانی بەرپرسیاری یەوە . . .

دهۆك :

سلێمانی :

ئەوەی هەیەو ئەوەی چاوەڕێ ئەكرێ

– بەشی لێكۆڵینەوە –

ناوچەی گەشت و سەیران :

هەولێر :

وێنە

• بدریە •

بەخت ٠٠ !

لەخەو راپەڕی ٠٠ ترس دای گرتبوو ٠٠ سەیری كاتژمێرەكەی مەچەكی كرد ٠٠ سەعات سێی پاش نیوە شەوی پیشان دەدا ٠٠ ئاوڕی لای راستی خۆی دایەوە ٠٠ لە جێگەكەی خۆیدا نەیدی ٠٠ لەشوێنی خۆی راپەڕی و خێرا رۆیشت بەرەو دەرگای دەرەوەو تورج خستیە سەرپشت ٠٠ كە بۆی نایە ئەو دیودەرنا كەوتەوە ٠٠ بەنەواوەتی ٠٠ لە شوێن خۆی هشك بوو ٠٠ ئەوە مێردەكەیەتی باوكی خالد لەناو جۆگەی باخچەكەدا حەوی لێ كەوتووەو دەپرخێنێت ٠٠ بایەكی زۆر توندیش بەردەوام دەیهێنێت • بوونەلە . . .

هاوكاری پێشوازی لە دكتۆر كوردستان دەكات

دكتۆر كوردستان موكریانی یەكێكە لە رۆشنبیرە هەڵكەوتووەكانمان ، كە لەم دواییەدا خوێندنی زمانەوانیی لە یەكێتی سۆڤیەت كۆتایی پێهێناو ، گەڕایەوە بۆ وڵات بۆ ئەوەی چی ی خوێندووە بیخاتە كار لە پێناوی خزمەتكردنی پەرەپێدان و گەشەپێدانی رۆشنبیری ی وڵاتەكەمان بە گشتی و رۆشنبیری ی كوردیمان بە تایبەتی .

ئەویش بەهۆی قبوول كردنەوەی ئەو بەشداری یە رۆشنبیری یانەی لەرێرەوی پەرەپێدانی گشت لایەنێكی ئەلەكەماندا روو دەدات ، بە سەركردایەتی ی حزبی سەركردەمان ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست • ئەوە بوو لە زانكۆی سلێمانی دا ئەم گفت و گۆیەمان لەگەڵ دكتۆر كوردستان سازدا :-

پ ١ : تكایە كورتەیەكی ژیانی خۆت ، ئەوەی پەیوەندی بەسالانی خوێندنتەوە هەیە ؟

و : ئەز لە شاری هەولێری دێرین لەدایك بووم • لە خاندنگەهەكانی ئەم شارەدا خوێندنی سەرەتایی و ئامادەییم تەواو كردووە • لە دوای ئەمەدا رووم كردە بەغدا ، بەشی كوردی سەر بە زانكۆی بەغدام تەواو كرد • بۆ ماوەی سێ سال لە شاری هەولێر مامۆستای قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی بووم • لە مانگی تشرینی دووەمی سالی ١٩٧٢دا بۆ تەواو كردنی خوێندنی بالا رووم كردە یەكێتی سۆڤیەتەوە لە مانگی كانوونی دووەمی ١٩٧٧دا گەڕامەوە وولات • لە پێنجەمین رۆژی مانگی مایسدا لە بەشی دراساتی كوردی سەر بەزانكۆی سلێمانی بە مامۆستای زمانی كوردی دامەزرام •

پ ٢ : چۆن بڕیاری چونە دەرەوەتدا ٠٠ ؟ كۆسپەكانی رێگات چی بوون ؟

و : كاتێ كە خوێندكاری بەشی كوردی سەر بە زانكۆی بەغدا بووم ، ئارەزوو خواست و وێستی تەواوكردنی خوێندنم هەبوو • ئەم هێڤیەم تەنیا لە دەرەوەی وولاتدا دەهاتە دی ، بۆیە بڕیاری چوونە دەردوەمدا ، تەلبەت هەموو دەست پێ كردنێك سەختە ، جا بۆیە لە سەرەتای دەست پێكردنمدا كۆسپ و تەگەرە هەبوون ، بەڵام كڵپەو بڵێسەی ئاواتم ئەوەند بەگڕ بوو هەموو درگ و داڵ و خارێكی رێ و بانی دەسوتاندو تووله رنگای سەختی ژیانی بۆ رەوشەن و روناك دەكردم •

پ ٣ : زمان و ئەدەبی كوردیت چۆن دێتە پێش چاو ؟ ئەی چی وای لێكردیت كە زمان هەڵبژێریت ؟

و : گەر لە رووی لێكۆڵینەوە تەماشای زمان و ئەدەبی كوردی بكەین دەبینین كەم خزمەت و واژە كراوەو پێویستێكی زۆری بە لێكۆڵینەوەی زانستیانە هەیە •

ئەو بەشەی « بەشی رستە سازی – سینتاكس » كە من لە زماندا هەڵمبژاردووە بوارێكە هێشتا هیچی لێ نەچێندراوە • ئرخینەرەكانی سۆڤیەتی كارەكەی منیان بە لاپەڕەیەكی نوێ ئەكێ لە نێو زمانی كوردیدا بە تەنیا ، بەڵكو لە نێو هەموو زمانەكانی ئێرانیدا دا قەڵەم • لێ لێكۆڵینەوەی سینتاكسی زمانی كوردی هانی دام كە هەڵی بژێرم •

پ ٤ : ئایا زمانێكی ئەدەبی یەكگرتومان هەیە ؟ ئەگەر نیمانە بەڕای تۆ چۆن وەدەستی بهێنین ؟

و : بۆ پێكهێنانی زمانێكی ئەدەبی یەكگرتوی كوردی ، وا باشە هەوڵ بدرێت زاراوەی كرمانجی ی ژوروو زاراوەی كرمانجی خوارو لێك نزیك بكرێنەوە ، بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە ئەم دوو زاراوەیە لە رووی فۆنولۆژی ، مۆرفۆلۆژی ، لێكسیكۆلۆژی ، سینتاكسەوە شی بكرێنەوەو لێیان بكۆڵدرێتەوە ، بۆ ئەوەی زمانێكی ئەدەبی یەكگرتووی راست و رەوان بێتە كایە •

پ ٥ : لە هەموو بابەتەكانی ئەدەبدا كامیانت زیاتر خۆش دەوێ و كام شاعیری كورد سەرنجی راكێشاوی ؟

و : لە نێو هەموو بابەتەكانی وێژە (ئەدەب) دا هۆنراوەم زیاتر خۆش دەوێ زۆر بەی (شاعیر) ی كورد سەرنجیان راكێشاوم ، بەڵام لە هەموویان زیاتر مامۆستا هێمن ، مامۆستا كامەران و مامۆستا حەسەنی شكۆ ٠٠

پ ٦ : دوا هیوات ؟

هیوام لە زماندا زۆرە ، بەڵام . . .

بڕوانە ل : ١١

گەرانێك بە ناو بەڕێوەبەرایەتی چاودێری منداڵان لە هەولێر

لەشاری هەولێردا جۆرەها خزمەت گوزاری پێشكەشی هاووڵاتیان ئەكرێت بۆ ئەوەی زیاتر ژیانێكی باشتر بۆ هەموو لایەك مسۆگەر بێت ٠٠ . . .

بڕوانە ل : ١١

بڕوانە ل : –١١–

ڕوناهی ......

● ئەز ژدل دبێژم رکێت من ژوی بازارێ ڤەدبـــن یێت خەلك بەس ب گوتنێو .. ئاختڤتنا لگەل ئێـــكو دوو دکەن .. چونکی ئەز حەزدکەمو خەباتێ ژی دکەم دا هاڵیێت خەلکێ ب ڤیانو هەمی نیشانە باشـــێت وێ بیت . ئەز دبینم تشتەکێ گەلەکێ فەرە ئـەزمانێ دلو مەژی (عقل)و راستبێژیێ ببیتە کارەك ژکارێـــت زیانێو بەلاڤبیت .

● لەوا ئەز وەدبێژم چونکی ئەز دبینم دلسۆزیو راستبێژی دکاری‌داو .. رابوونو رویشتنا دل پاقژ دگەل خەلکی‌دا وەل خودانی دکەن ببیتە مرۆڤەکـــێ جامێرو خۆ گۆری جامێریێ بکەت .

ئەڤ هەمی گوتنە وەکو بەرێ نەماینەو .. ڤێ گاڤێ گەلەك ژ جانیو رەوشا خۆ یا بەرزەکری‌و .. یـــا وەلێ‌هاتی دلسۆزیا حەقو راست یابوویە رەنگەکـــێ خەباتێ .. ئانژی تشتەکێ وەکو هندێ .

● ئەڤا من گوتی هەمی کەسو هەمی گوتنـــان ناگریت . یانیکو ئـــەز نابێژم یا بوویە دەستوورەکی گشتی .. چونکی هێشتا هندەك کەس یێت ماین ئەڤ نیشانێت تۆرەو جامێریێ ێ لنك هەین .. بەلێ ئـەڤ کەسە گەلەك دکێمـــــنو دەستەکێت « یهـــوذا »و « مسیلمە الکذاب » تیران دهاڤێژنێ .

● لنك منو - لنك گەلەك کەسێت دی - چەندی تشت یێ کێمتر بیت ، بهاترەو .. دێ پتر پیتـــــە پێهێتەکرنو .. ئاگەداریا وی هێتەکرنو ..

● ئەز چیدی درێژناکەم .. ئـەڤ هندە ئەزمان لڤاندنە بەسە .. بەلێ - بەس - دێ بێژمەڤە : گەلەك رکێت من ژهندێ ڤەدبن هەکو خەلك بازاڕێ خـــۆ ب گوتنان دکەن شیناکو ب کاران بکەن .. هنـــدەك جاران ئەز دشێم بێژم ئەڤ بازارە وەکو سەیرانەکێ‌یە سووروسوور راستیا تێیەتو پالدانو دلراســـتیێ ڤەدشێریتو بەرف دلرێسی‌و درەوینیێ دبەت .

عثمان محمد فائق

کورت و کرمانج

خوم نا هاڤمە ناڤ ئـــێ مەسەلێ بیە رفرەهی ، داکـــو نە کەڤمە ناڤ چو دوریادا ... رێکا خو ژێ دەرنەکەم ... بەلێ گەلەك تشتێت هەیـــن ژ سەرەرێ مروڤ ســـەکا وا رانیت چێندە .

خو بهوزان زانێ نا ئێنمە دەر ... بەلێ هندە هـــوزان یێت هەین مروڤ نەشێت دا عوبریت ... نە پمروتی یە!! . هەمجا ئەز ڤەت باوەرناکـــەم رێکا خـــو لباشـــە روژێ ڤەکـــەن ، . هـــوزان ... پێك‌هاتیە ژ پەیڤێـــت نازكو جوان ، شکلێت پێشی ئاخێڤ (صور معبرە) ، گراماتیکـــا ئەڤ پێشیە من دانا بەر چاڤ . درست ... هتد ، ستوینێت هەنێ ... پێدڤینە بو هوزانـــا سەرکەتی‌و گەش .. پێدڤیـــا زیانێ بو ئاڤێو ... چوگاڤـــا ستوینەك ژ بەر ئاڤاهیـــا وێ هـــوزانێ چـــو ... دێ خلولەبیتو کەس پێهنا خو لبەر ســـیبەرا وێ ڤـــەنادەت بەر چاڤ ... ژ کولێت واندا یێت خو بهوزانڤانیێ دەرتێخنو گەلەك ژێ تدویر .

لێرەو لڤێراهە هوزانکوکێت خو بجوریێـــەکا هەبیـــت !! دگەزە کتێب نان د رۆژنامەو گوڤاران‌دا بەلاڤدکەن .

خەمێت خەما مەیدانـــــا ڤاڵە بکارتینن وەکـــی ئێـــرا دوبڤی یێی کو دلـــێ خـــــو بهەستیکێـــــت وان هێـــژا نەبسوژن یێت کو خـــوینو خوهـ کریـــە قوربان درێیـــا هوزانو تورێ کـــوردی‌دا . ئەز دێ پرسیارەکـــێ ژڤـــان برادەراکـــەم ... ئـــەرێ هوین بڤەگەرێنە ڤە ســــەر هوزانێت خو ... وەکـــــی خویندەڤانەکێ رەخنـــەگـــر سەحکەنێ ، راهەوە وێ گاڤێ دێ چ بیت ؟ یان هـــــەوە دڤێت بـــەردەڤانێت خـــو بهاڤێن بلا بسەرێ خەلکـــــی بکەڤن !! .

نوزانم گەلی خوێندەڤانـــا هەوە هوزانا ێ ئارمانـــج دڤێت ... یا لەنگ ... رێك نە کەفتـــی دگـــەل روژێو گوهرینێت گومەلێ ... پێشی هیڤێت مللەتێ مە نەئاخێڤیت !! ئان هوزانـــەکا راســـتو ڕباوەر ... ســـەر بلنـدو خورت ... دەرگـــەهێت دلا بهژینیت .. .. بکەڤتە سەر هەمی ئەزمانا !! . من حەیفە وەختێ زێرینێ خو بڤان زەنگو لکاڤە ویچوبەلاڤەکەن بـــلا ئەم هەمی بزانین ناڤ .. نـــە ئەو ناڤێ یێت ناڤ بەرپـــەرادا تێنە بەلاڤکرن ... بەلێ نـــاڤ ئەو ناڤێ یێت ناڤ بەرپەرادا بتەیسن ..

کورتو کرمانج : کـــوردا یاگوتی . هەکـــە هەمـــی چریکا هژیر خواریان . . . جو بو خودانا نەدمان .

محمد صبري امام

پەیڤتنا «باتەئی» و «مەنصور گرگاشی»

● عبدالرحمن مزوری ●

((باتەئی)) مەلا حوسەینێ ئەرتۆشی‌یە ، خەلکێ گوندێ - باتێ - یە لدەڤەرا هەکاریا ، لناڤبەینا ١٤١٧-١٤٩٥از ژیایە ، ژبەر ئەگەرا چنینا گولێت خاندنێو وەدەرینا گولێت زانینێ ، گەلەك بازرێت کوردا یێت داینەسەرێ وەکی : جزیر ابۆتـاو جولەمێرگـــێو مەکسێ :

ژچریا باشـــیێ پێـــدا
مەلاێـــێ (باتەئی) کانێ ؟!
سەفەر کێشا «دمەکسێ» دا
لسەر وەختێ زڤـــستانێ

دیسان یێ چویە تەوافا بەرێ بەیتێ لحجازێ ، ئو لوێرێ ئەڤ هۆزانا ژێهاتی‌یا سۆفیاتی‌یێو خودێپەرستی‌یێ ڤەهاندی‌یە :

هلو رابە - ابو القاسم -
هلو ئەی قاصدێ ئەکبـەر
هلو فەخرا - بنی هاشم -
هلو رابە تویـی رەهبـــەر

مەولودناما وی گەلەکا بناڤودەنگە ، ئێکەمـــین مەولودنامەیە بکوردی هاتیە نڤێســـین ، نە وەکـــی د . محمد عارف نوری بو چوی کو مەولودناما - شـــێخ حوسەینێ قازی - ژهەمیان کەڤنترە (بنێرە : د. محمد عارف نوری/ گۆڤاری کولیجی ئەدەبیات ژمارە - ١٨ - سالێ ١٩٧٤از گوتارا تەئسیری ئەدەبی فارســـی لەسەر ئەدەبی کوردی - ب : ٧٤) چونکـی شـــێخ حوسەینی قازی لناڤبەنیا ١٧٩١ - ١٨٧٠از لدیڤ گوتنا سەیدائێ - سەجادی - ژیایە ، ئانکو (٣٧٤) ســـالا «باتەئی» بەری وی یێ ژیای .

هۆسا مەولودناما باتەئی دەست پێدکەت :

حەمدێ بێ حەد بو خودانێ عالەمین
ئەو خودانێ دایەمە دینێ موبین

ژهۆزانێت - باتەئی - ئەوێت ڤورتال بوین ژیـــن یێت هەسپێ زەمانی ، خویا دبیت کو هۆزانڤانەکـــێ کلاسی‌یێ کەنکەنەو پێڤەهاتی بو .. شالیلەکـــێ ئاواز شرینو سەلیقە سڤك بو ، د ئەدەبێ کوری‌دا .

ئەڤە بو - باتەئی - ، یا (منصور گرگاشـــی) کی‌یە ؟! (منصور) خەلکێ گوندێ - گرگاشێ - یـە ، لرۆژهەلاتا - ئامێدیـێ هەڤچاخو هەڤدەمێ - باتەئی - بویە ، وەکی ژڤێ بەریکانی (مقابلە)و پەیڤتنا خـــارێ بومە خویا دبیت ، ژیانا وی نەیا روونە ، دبەرکا مژو مۆرانێ یاپێچایە ، هۆزانێت وی دپەرتوکو گوڤارێـــت کوردی‌دا یێت هاتینە بەلاڤکرن ، دیارە هۆزانڤانـــێ چیمەنو کولیلکا بویە ، بلبلێ چقو تاکا بویە :

تەمام کەملی دونیا
بزینەتـــا بهـــاری
کەبک دمەوتن چیا
وێ ژۆردا هاتن خارێ
دێ خەبەردەم ژهەمیا
هندبو مەدحێ ئادارێ

سەیدایێ نەمر - ئەنوەر مائی - دەست بو ڤـــێ پەیڤتنا باتەئی‌و گرگاشی درێژکریە ، ئوسەیدا - صادق بهاء الدین ئامێدی - سەرێ وێ دگـــۆڤارا (رۆژی کوردستان)دا هژمارا - ٧ - سالا ١٩٧٢از بەلاڤکریـــە ، لێ حەتا نهو هەمی بدرستی‌و تەڤاڤی نەهاتیە بەلاڤکرن ، ژبەر هندێ مە بو رۆژناما - هاوکاری - یا خۆشتڤـــی شاند ، بەلکی خاندەڤان سوودێ ژێ وەرگرن ، دیسان مە دڤێ بێژین نە دوبرە هندەك مالکێ ژڤێ پەیڤتنـــێ دکێم‌بن لێ هەر هندە بدەست مە کەفتیە ، هیڤیدارین خاندەڤانێن هێژا وێ کێماســـیێ دپاشـــەرۆژێ‌دا پربکەن .

ئەڤە هوینو پەیڤتنا (باتەئـــی)و (منصـــور گرگاشی) .

منصور :

سەلاما من سەحەر خیـــزی
لتەئەی (باتێ) هەککاری
ژ شەهبازان شەکەر ریـــزی
زعـــەقدا دورو ...ـــرواری
ژمەوجان فیتنـــە ئـــەنگیـــزی
ژلوطفـــا خالقـــێ باری

باتەئی :

ژ لوطفی و عینایاتـــێ
تو یی (منصور)ێ رەحمانی
هەرە گۆشێ خـــەراباتێ
ببین فنجانـــێ خاقانی
ژسیمایا بـتـو لاتـــێ
خویا بو سیرا سولطانی

منصور :

ژسیرا خالقێ ئەکبـــەر
مە دیو نورا رەحمانـــی
برشتم تنك ئەز یەکسەر
ژحوبیا رەبو یەزدانـــی
دلێ من بویە یەك جەوهەر
ب ئەجسامێن دروحانی

باتەئی :

چ ئەجسامێن حوبابن ئەو
دئاڤێ‌دا خایا مابن
دمەعنێدا ئیـــابن ئەو
دبەر کاڤێ ڤەوەستابن
هلین پەردێ کورابن ئـەو
ژمەتنێ قەصدو مەعنابن

منصور :

ژمەتنێ جەزمە کشـــافە
دلەوحێ صادو عەینو نون
قەدەح دایم تژی ئاڤـــە
موقابل دورەکا مەکنـون
ئەسەد مەشیا بەدوراڤە
وە سوبنول کەشتا هەم مەقرون

باتەئی :

موقارن بو ژوێ بورجـــێ
ئەسەدد یاسوئبولا سەعدە
مەقاصد وا توئی دورجێ
کو تێدا جەوهەرەك فەردە
دبینم هەردەم ئەز مەوجێ
ژئەلطافو شەکەر وەعدە

منصور :

شەکەر باری ژلەعلینـــا
دسەر چاها زەقەن دیسا
بشارەت رابو نەسرینا
چرایێ دل مەژێ ئیســـا
کو خەمرا بادە رەنگینـــا
مەمەی نۆشی بە ناموسا

باتەئی :

مەمەی نۆشی بەنامۆسیی
نکارین هاتو پەیمـــانە
سڤك ئەز چومە پابۆسیی
ژعەقلی کرمـــە دیوانـــە
ئەوە شەمعانە فانۆسیی
ئەزم ئاچارو پەروانـــە

منصور :

ئەزم ئاچارێ بێ پـــەروا
مە لەزکر چومە سوبحانی
رەقیبی ژبو مەکر شەکوا
کو ئەو ضدە ل ئیمکانی
موغنی ژبومە کر فەتوا
شەراب دامە ب فنجانی

باتەئی :

سیماتا عشقی رەیخورە
دیم سەودا دسەحرائـــی
گەهێ نارەو گەهـــێ نورە
ژ رەخرا دیمێ سیمائی
ئەڤە یا قەنجە (منصور)ە
بکی کوتاهی ئینشـــائی

منصور :

بەلێ (باتەی) دی کوتاهکەم
ژڤێ ئینشاءو مەعنائـــێ
ب حەقێ سورەتێ قاف کەم
بوێ سەجدا دطاهـــائێ
مەجازێ عشقێ دێ ساخکەم
مە دور ئانین ژدەریائـــێ

باتەئی :

چ دور بو لەفزەکا خۆش بو
دمەعنێدا قـــەوی کـــوورە
قەلەم ت- زعەنبەرا رەش‌بو
رەشـــاندی دوویێ کافورە
شوکورخەتێ مە گول گەش بو
متم مەداحێ (منصور)ە

ستراندوك

● فوزی عزیز ●

لاێ لاێ .. لاێ لایـــێ هـــەی کاکلا دلێ دایـــێ

ئەگری گرنانە .. بهارا دلێ من دسوژیت .. رووناهیا چاڤێت من تاری دکـــەت .. ئەگـــری گرین ناڤونیشـــانێ لاوازیێ‌یە .. سترانا بـــەرزە بینێ‌یە .. هەرفتنا خەونێت گەشە .. هەر چەند تو بگری دلێ من کاڤلەکێ تژی ستری‌یە

لاێ لاێ .. لاێ لایـــێ هـــەی زوزانا دلێ دایێ

هەر بکەنە .. کەنینا تـــە کراسەکێ ساهی‌و پر رووناهی دکەتە بەر ئەسمانێ منـــێ .. مژێ گرتی .. سەد هیڤیا دناڤ دلێ من دا دچینیت .. دلـــێ من دکەتە باغێ نەســـرینو بەیبینو سورگولا .. ســـەد سەرەرێکێت جوان ددانیتە بەر ژیانا من ..

نەترســـە مادەم سینگێ من لبەر تەڤە بیت ئـــەو پەردەیە تەژ باو بارۆڤا د بارزیت .. سیبەرەکا ڤەدەر بوتە پەیـــدا دکەت .. دوو کانیکێت زەلال بو تە لێ دزێن ...

هـەی دەلالێ دلێ دایێ .. شیرەتا من ئەوە هەر وەك گول بەرێژابی .. بەرف .. گەزیت رێژێ بچی خو تێوەربێنی دالتە ئاڤا نەبیت .. چونکـــی روژ خەلاتە بشکفتنـــە سپیدەیێت نوێ .. دچینیت .. بـــوزار وکێت وەکی تە ...

هەی بەهەشتا دلێ دایێ کلێ هەر دوو چاڤێت دایێ

تو بشکوژێ هێشت ڤەنەبی .. خوناڤو چیکێت ئاڤا زەلال تە دشۆن .. گولاڤ رویێ تەیێ نازك دگریت .. گوڤەنـــدا بلبلایە لدورێت تە ..

سوبەهی دەمێ تو دبشکوێی .. لسەر لێڤێت ڤان جوولو روبارا دکەیە غار .. دەستێ خـــو درێژ دکـــەیە روژێو ســـــترانەکێ بو دبێژی دەمێ دکێشی‌یە سەر کانیا شرین .. ئێهنا دلێ خوینێ دشـــکێنی .. دچی‌یە ناڤ وێ زەڤیا باێ تە .. خوها خولێ رشتی‌و دەمارا دلێ خو بو گریە جووکا ئاڤێ .

دەلالێ من وێ گاڤێ دێ زانم .. کو ئەڤ سینگێ تو لســـەر سیبەرا وی بشکوری زوزانەکە .. پاهیزێ نابینیت .

هەی خەونا چاڤێت دایێ هـــەی خوینا دلێ دایێ

بوچی ... نەیت ماندنە ؟!

● صبری حامد ●

بوچی جانێ من م دئێشینی ؟
ما ژ جانێ من چ دبینی ؟
ما دەم من نیشـــە گوننەهەك
بوچی پەرێت ســـادە دخوینی ؟
جانێ ڤینا تـــە فرویزە
خاکێ بەژنا من بۆ خیـــزە
ئەو دەم ئاڤدەی دێ شینبیتن
پوجا نە پێژە پاییزە

تۆ ... دلبەرا دل بەست و گیر
هویڤی دکەمە وی ئەڤنێ هویر
گەر تە نەڤێت جانێ شرین !
دێ چ لێ کەی روندکێت سویر !!
تە چ دڤێت هند دوور م دکێری
جار ب نازا ، جار ب شەری
باوور بکە من چو نیتە
ژ بلی - ئاڤا چاڤێت سەری
هەر دەم تو ئێیە هزرا من
د سۆژی خەملا دارا مـــن
دڤێ یێ دینو شەیدا بـــم
کو تەئی‌ی بیرو هزرا من

شرینیا تال

فیصل مصطفى

جانا منێ .. تلیـــا تری :
چ زوی خاستی ، چ زوی بری ؟
چ زویکا تە خۆ کارکرو
کراسێ بویکینیـــێ دری ؟!

چ زوی تە ژبیرکرم جانـــێ ؟
چاوا تە ڤیانو دل دانـــێ ؟
ژڤانێت مە تە فرۆشتن !
سۆزا تە دایە من کانێ ؟

جانا منێ .. هۆ دلبەرێ :
بۆچ تە نەگوتە مـــن بەرێ :
((ئەز دێ تە هێلم رەبەنۆ)) ؟
تە ئەز دامە ڤێ کەســـەرێ

ما تە نەگوتبوو : چەند هەمە ،
تاکو دمرم ئەز بۆ تەمـــە ؟
ئەڤە هۆسا تۆ بۆ منێ ؟
تۆ بەرزەی‌و ئەز بەرزەمە !

بانێ تە دگوت هەمی جارا :
چ بێ تە ناکەم چجارا .
چاوا تە بێ من هـــۆ کرو ،
ئەڤ مەزترە ژ هەمی کارا ؟

جانێ : بۆ م بێژە ، خێرە ،
هەکو تۆ لوێرێو ئە لڤێرە ،
تە دزانی ئەزێ لهیڤیا تـــە :
چاوا تە گوهورێ زێرە ؟

ما دۆستێ نوی ژ من چێتربوو ؟
ما ڤیانا وی ژ من پێتربوو ؟
ئەز باوەرناکەم شرینێ .
دلێ م ژ یێ وی لێتربوو .

هەکو تە کارێ خۆ کری
پرچا سەرێ خۆ شـــــەکری
تە نەدیتو گولێ نەبوو :
شەو خۆدیکا کریەگری ؟

هەوارو ئاخینکا وانـــــا
گەهشتە ستێرو ئەســـمانا
ئەو چ دلە د سینگێ تەدا ؟
گوهنادەتـــە گەلو ژانـــا !

تە ئەز بێ‌کەس کرم مانێ
تە بێ‌رێ‌کرم ئە ل مانـــێ
تە رۆژا ژینـــا من نخاڤت
ب پەردا ژانو کوڤانـــێ

تە ئەز هێلام ، مالی‌ئاڤا
رۆندك بەردان تە ژ ڤان چاڤا
(تۆ) بوویە بویك ، (تە) پیرۆزبیت
(من)خۆ نەدیت بۆ (تە) زاڤا

گەهشتە من ئـــەو (شرینی)
تە ل دلێ من کرە شـــینی
هیڤیا دلێ منێ کولـــە
هەر بمینی ، خۆشیا ببینی

تە ئەز داتام ناڤ برینـــا
وە ل تە ناکەم چ نفرینـــا
دلێ منێ نەرمە جانێ
نەخاسمە بۆ زینا زینا

وە پیرۆزبیتن ئێکودوو
ئەوا جووی‌ژی هەر ژ من چوو
هیڤیا من ژ خودێ ئـــەوە
تۆ پێشەمان‌نەبیەڤە بۆ .

Institut Kurde de Paris

پاشماوەی : دەنگـــی

هەرگەسێ گوێشمەن بە دەردی گوێخەنی دۆزەخ بـەرێ

٥ – هەندێ جار ، بەشێ لە ووشەیـەك دوبـــارە ئەبێتەوە ، وەكو :

ئەڕەو .... واتە (ئەڕەوێتەوە)

٦ – هەندێ جار ، ووشەیەك بەش بەش ئەكرێـتو دوبارە ئەكرێتەوە ، وەكو :

ئەبڕێتەوە .. ئەبڕێتەوە (ئـە .. بڕ .. ێ .. تە .. و .. ە)

٧ – هەندێ جاری وایش هەیە دەقی كۆپلێتــــە شیعرێ بەتەواوی دوبارە ئەكرێتەوە ، وەكو :

بڵێن بەیار ، بڵێن بەیار

سەد هەزار جار

خۆزگەم بەیار

منی هەژار

خۆزگەم بەیار

★ بێگومان ئەو شاعیرەی ، بە تەواوی ، لە ڕازو نهێنیەكانی ووشەو زمانو ئیقاعو شـــــیعر قووڵ نەبوبێتەوە وخاوەنی بەهرەیەكی زگماكو زاخــــدراو نەبێت وزەمینەی بیری زۆرباش بە ڕەسەنایەتـــیو هاوچەرخێتی ئاو نەدرابێت ، نە ئەتوانێ ئەم ئامرازە ناسكە بە باشی بەكار بێنێو نە شیعرێكی ڕەســـەنو شارستانی بخاتە بـــەر چاوو دڵو گـــوێچكـــەی دلدارەكان .. !!

پاشماوەی : ڕابۆرتی سیاسی

(كیسنجیرانە) بكا بۆ ئاگاداربوون لە (دۆخـــــی !!) مەسـەلەكەو هێندێك (لێدوان) پێشـدەربڕێو ستایشتی هێندێك كەسێش بكا كە خۆی بەباشی بزانێ و وو.ئا كارتایی جیرۆكەكە كە هەمووومان دەیزانین . بـــەڵام (خەونی سازان) بۆ ئـەو سەرشۆڕكەرو شان خەوێنانە هەر خەون دەبێت ، و ئامانجی سەرەكی ئەمریكا لـەم (یاری)بە هەر بەرەپێدانی دەسەڵاتی ئیمپریالیەت لـــە ناوچەداو دابین كردنی قازانجەكانی ئیستیعمار دەبـــێ كە لە هێندێك شوێنی ناوچەكەدا دابین‌بوون .

ئەگەر (تێكۆشانی) سەركردایەتی ستراتیـــژی ئیمپریالیەت بۆ وەدیهێنانی ئامانجە مەركەزیەكە، لـــەم پانەو بەشەدا تووشی هەڵەگووتن هـــات ، ئــــەوە هێندێك دۆخی ئامادەی تەقینەوە هەن كە یەكێكیـــان (دۆخی لوبنانە) ، ئەودەم بەیارمەتی هێزە گۆنە گۆنەكانی ڕەستو گۆشەگیرەكانو ڕژێمەكانیان ئەو دۆخانە دەتەقێنێتەوە نەك‌هەر بۆ جێبەجێكردنی ئامانجە مەركەزیەكەی بەڵكوو هەر لەو كاتەدا بۆ ئەوەی كە ئەم (یاری‌یـە) هـەر بەردەوام بێ . بەڵام ڕێگەپشتنی جەماوەرەمان لە هەموو شوێنێكی نیشتمانی گەورەدا لەم سەرو ئەوسەری ئەم دۆخە سامناكە مانای ئەوەیە كەكلیلـــی گەمارۆدانـــی ئەو پیلانەو هەڵوەشاندنەوەی نەخشـــەكانی لەدەستی جەماوەرو پێشڕەوە شۆڕشگێرو خەباتكـــەرەكانـــی دایەو هەرچەندی دۆخەكە بەلایەنی خراپدا ئاڵۆزتر بـــێ هەرزیاتر لە ئەنجامی حەتمی تەواوی ئـــەو پیلانانــــە نیزیك دەبێتەوە كە دەیانەوێ ئازادیو سەربەخۆیـــیو سەربەرزیو سامانی گەلانزەوت بكەن ، كە دیارە ئەو ئەنجامەش لە تێشكانو لەناوچوون بەولاوە شتێك نیە .

پاشماوەی : بەیـــــەك‌گەیشتنەوەیەكی تر ..

دەكەین كە لە ئەنجامی نافەرینی ڕوالەت پۆشیی‌ئەمەوە بەردەوام بوونی خۆی مسۆگەر كردوەوتا خوێنەریش بەم سادەییـــە مامەڵە لە گەڵ شیعر بكات ، بەری ئەم شالاوە نابێـــرێ . ئەنجا ئەگـــەر حسین عارف‌بەنیشاندانی ئەم هەموو دیاردە سلبیانە قارس بێو بڵـــێ ‌« واتێدەگەم ئەم ڕەخنـــــانە دەرزیەو ئەكرێ بەبنـــــی‌نینۆكی شەخسی ئەدیبەكـــەدا» منیش ناچارم بڵێم ،ئەم جەشنەبەرهەمە بێ‌ئەگەیبوانە هـــەم دیسان دەرزیەو ئەكرێ بـــە مێشكی خوێنەرو ، « ویژدان» لە تژنە سەندنەوەی بـــــەفیرۆدانی ئەو ماوەیە بۆ دەنگ كاتێ .

منیش لە گەڵ حســــین‌عارف‌دا بەیەك دەگەمەوە كـــە دەڵێ : « هەموو كەسێك لـــەسفرەوە دەست پێدەكــــاو دەبێتە شت ، ئەوەی كە بـــوو بە شت ، یان زۆر سەركەوتوە بێ ، یان كەم و یان زۆركەم ،ئەنجا بابزانین لە نێوان ئــەم حوكمدانە ڕەوایە شـــاعیربەركامیان دەكەوێ !» هـــەر حسین عارف خــــۆی وەڵامدەداتـــەوە « نەزاد زۆر نی‌یـە ڕێگەی گرتۆتە بەرو بەپلـەی‌ناقی كردنە وەدایە .. » كـــە وابێ بەبێ تەواوبوونی ئــــەم‌ناقی كردنەوە هەرە سەرەتاییە چۆن ویژدانی ڕێگەی پـــێ‌ئەدات ، لەسنووری هەڵبــــە هەڵپ‌كردن ، بەبێ ئــــەوەی‌بەنجەرەكانی فێربـــوون‌و مومارەسەی شیعری جۆرتر لـــەخۆی بكاتەوە ، ئەنجا ، ئوناشی خوێنەرێك جیە كە لەم قـــاتوقڕیەی شیعری كوردی دەمـــی بڕەنیتە دیوانێكی واوەو لـــەبەردەم ئامادە بوونـــەكانی شیعری نوێو ئاســــــۆی‌داهێنانەكانی ساردو ســـڕی بكاتەوە ؟!

تا لەم حالە سەرگەرمیی‌یەی‌شاعیرەدا ، دەرزی كـــردن بە بن نینۆكیدا ، ڕەنگـــەبێتە مایەی وەســــتانێكو ، ڕەنگە پتریش لە دوای ئـــەووەستانە بە هرەیەك بتەقێتەوە، كە من بە تاسەوەم تەقینەوەی‌ئەم بەهرە لە شاعیرێكی لاوی وەك – نەزاد ـدا بەدی بكەم .

دیسانەوە ، لە قەڵەم‌دانـی‌ئەم كۆمەڵە شیعرە بەحوكمـی ئیعدام كردن « هەر وەكـــو‌حسین عارف ناوی ناوە »مانای ئەوە ناگەیەنێ كـــە نەزادلە سێدارە دەدرێ ، بەڵكـــو بەرهەمەكەی دەســـوتێنرێ‌تەرمەكەی دەبێ بە خۆڵەمێش ، بەڵام هەموو ئەمانە بەنیـازی‌لەدایك بوونەوەو ئامـــادە بوونێكی تر .

پاشماوەی : میللی‌كردنی نەوت

ئەڵقەی ئـــەو كارتێكردنانەی میللی‌كردن لـــە ژیانی ئابوریو كۆمەڵایەتی ئەو وڵاتەیدا پەیای‌كرد ، هەموو ئەوزنجیرە ئەڵقانە بەیەكەوە بەندنو بەردەوام‌یـەك ئەوپتر بەرز ئەكاتەوە .

بەهـــــۆی ئەوەی نەوت بەرهەمێكە توانای ڕەخساندنی بازنەیەكی بەرفراوانی لەچالاكی ئابوریدا هەیە ، لە بەر ئـــەوە دەستلێ‌هەڵگرتنی ئیحتیكارە‌كان لەوبەرهەمە ، مایـــــەی چالاكی نواندنێكـــــی گەورەی پەرەپێدان بوو ، كە میحوەرە‌كەی نەوتو ئەو داهاتانە بوون كە لە نەوتەوە دەســــتگیر ئەبوون .

ئەو پەرەسەندنە گەورەیەی لە گەڵ نەوتدا لە وڵاتدا ڕەخسا .. گۆڕانكارەیـــــەكی دووره مەودای لـــــە چوارچێوەی كۆمەڵایەتیدا پەیداكرد .

ئـەو ڕاپەڕینە پیشەسازیەو پێشكەوتنە گشتی‌یە ئابوریو كۆمەڵایەتیەی لـــە بوارەكانی ترێشدا هاتـــەدی ، تەبارەو شوێنو پێكهاتنی جینـــــە كۆمەڵایەتیەكانی تـــــــرێنو جینێكی كرێكارانەی خـــــتە پێشەوە ، كە تا ئەهات ژمارەیان بترئەبوو توانایان بەرزتـــر ئەبۆوەو شارەزایان جۆربەجۆر تر ئەبوو سەرەنجو ووردیان برەوی ئەسەند .

هەمـــوو ئەمانەش پایەیەكی گەورەیان ئەبێ لەپێشـــكەوتنی سیاسیو كۆمەڵایەتی لەمەدوای وڵاتدا ، هەروەها گۆڕانكاری تری مەزنتریش بەسەرچینـــە‌كان دەســـتە كۆمەڵایەتیەكانی تردا دێنو هەر چینەیان ئەچێتە شـــوێنو پایەیەكی كۆمەڵایەتی نوێوە ، هەموو ئەو گۆڕانكاریـــە دیموگرافیـــانە ، گۆڕانكاری جوگرافیانەی بەرامبەریان لـــە گەڵدا ئەبێ .

ئیمڕۆكە ، دوای پێنج سال بەسەر بڵاوكردنەوەی بڕیاری مێژوویی میللی كـــردندا ، ـــــــرەنای گۆڕانكاریەكی بەرفراوان خـــۆی دەرئەخا . ئاخۆ ، ئـەو كارە شۆڕشگێریە مەزنە چ ئاسۆیەكی پرشنگداری ئاوەڵا كردۆتەوە !

پاشماوەی : وێنە

پارەم زۆرەو دەرئەچم نەكردووە لە سەرف كردنیا بۆ ماڵو مندالەكانم . دوای ئەوە وەك ختۆكەی دەدات‌و دەڵێت .. ئەم خستۆتە ناو كڵێنەی چاوەوە . ئەمیش بێدەنگ دەبێت‌و هیچ شتێك شك نابات وەڵامـــــی پێبداتەوە جگە لە وورتـــــە وورتێك نەبێت .. چاوانم .. خۆ نەیان ووتووە .. هەمــوو ڕۆژێك .. چاك لە بیریــــەتی دوای چەند ڕۆژێك لە پـــاش تەواو بوونی دروست كـــردنی حەوشە جوان‌و ڕازاوەكەیان لە گەڕەكی مەنسوور كە یەكێـــك لە هاوسێكانی بەحەسوودی‌یەكەوە پێی‌ووت :

ماشەلا .. مەشەلا ..دەمە چی حەوشەیەكی نایابە .. پیتر پیت دەوێت .. ئەو كاتـــــە ڕەمی پێ ئەدرا كاتـــــێك بە ووی‌دا پیاند .. بـــــەس بێ . م مالاەس ســـەرەن دەدەن .. بیسما حرز ـــــــە دەخوازێت ئەو قســــــەی ئەیووبا بەی هاوسێ حەسوودە .. دەردێكی داپۆشـــــراو لـە دەردێكی ئاشكرا گراو پێكەرە كەس ..دەدی پەیدە پزێ ئەم بێ‌یەو .. هەمـــــووس بەحەسوودی‌و ڕیز ائێ‌ئەدەوە سەیرێن دەكەن .. ئەوەدەـــا هێردێكی بەرز بەكی بـــــــو بازەی .. ڕێكەوێتەو پاوێرە

خۆیشی نافرەتێكی لەسـەر خۆیەو .. جوانو .. ئوزـــ بالایە .. هیچی بۆ نەماوەتەوە ئەوە نەبێت دان بەواقیعـــــی خۆی‌دا بنێت چونكە مــــــرۆڤ دەبێت هەر هاوســــــەرو هاوژینێك بۆ خـــــــــــــــۆی هەڵبژێرێتو زۆر جاریــــــش لەدایكی بیستووە وڕاوێژیی : كچم .. نافرەت ڕەنـــــــوور دەورییەكی ئون بوو ڕاپێ .. فرێی دەدەنە سەرەوە .. پێن دەكەوێتە سەر پاو .. پێجود بەفووتدا دەچێت ..

لە بیركردەوە هاتـەوە سەر خۆی ، پێشتە سەر جێگەكەیو خۆی پێ‌دا تۆشی چونكە زۆر لە سەرمابوونو ڕەفیقەكــــــردن دەترسێت چونكە ئەم بەیەكـــەم دوژمنی سەرزشتەی درـــــزە خایەن دەژمێردرێت كـــــە لـەو كاتەوە هێردی كردووە دەستی لەیاخەی نەكردۆتــەوە . دوای چەند ماوەیەكی كورت دەنـــكی مەلا بانگ دەرەكـــــــــان بەرزبووەوەو ..

هەر یەكە پێشبڕكـــــەی لەوی‌دی دەكرد بۆ ڕاگەیاندنی بانگی بەیانی .. دەنگەكـــــە موچركەی بە لەشدا هێنا ..

لە گەڵ ئەوەی كە دەیزانـــــی دەنگی بانگ دەرەكان جوان نین .. لە دلی خۆیدا ووتـــــی .. پێویستە دەنـــــگی بانگدەر وەكوو دەنگی قوورئان خوێنـــــ جوان‌و نایاب‌و خۆشەویســــت بێت .. لە جێگەكەدا ئـــــــــەم دیوو ئەو دیوی كرد ، دوای ئەوە بــــانی خۆی لاداو .. ڕۆیشت خۆی بۆ نوێژ ئامـادە بكـــات ..

دوای خوێندنەوەی چەنـــد دۆعایەك .. لە ـــــــــندا دۆعایەكی گرێن كـــرد و ... بیلێت .. ئەویش ئەوە بـــوو كە خوا مێردەكەی بخاتــــــە سەر ڕێگەی ڕاستیو توانای پێ‌ببەخشێت بتوانێت لەدەستی ئەو شتە حەرامانە ڕزگــــاری بێت .. ڕۆشتە حەمامەكەوەو سەتڵێك ئاوی ساردی هێنـــاو ڕژاندی بە سەر باوكی خالــد ــا دەیا دەر كاتەدا پیرە پیاو كەوتە جووتو دەستی كـــردە ڕشانەوەی ئەوەی خواردبووی . دوای ..... كــەم‌خایەن یارمەتی‌یدا و بردی‌یە ناوەرە . پاوەرە خــــــوی گردەكیەسیو بەرەو خۆی ..... . ووردی نووستن‌و ڕەنگی دایـــــــی دوای ئەوەی چلوبەر ە ـــــەر بووەكەی بەری لەبەردا كــرد . دوای ئەوە دەر ..ەی لەســـەر داحست ئەوەك یەكیــــت .. ردەكێی بیبینن .

لە جێشـــــتەنگای ڕۆژی دواییدا دایكی خالد خەریك بوو لەسەر تەنافی نێو باخچەكە .. ..لو پەلی شۆردراوی هــەڵ دەخست كوتوپڕ ژنە هاوســـێ حەسوودەكەیانی لێ‌پەیــــــدا بوو ..

دایكی خالد .. ئـــــەوە دوێنێ شەو باوكی خالد چـــی‌ی بوو .. وەم لێ بــــــوو دەرشایەوە .. بەئـــــــاخ هەڵیشانێكەوە .. وەلامـــی دایەوە .. خوا ئێـــــــــــوە بەدوور بێت .. ئەوە ڕیخـــۆڵە كوێرەكەی هاتبووەوە سەر .. ئەمە چەند ساڵەو تا ئەمڕۆش هەر پێی دەڵێم عەمەلیاتی بكە بەڵام قایل نابێت .. ئەوی ئـــــــر بەئاڕەزاییەوە لێجێـــــــكی هەڵقورتاند ..

لەبەر خۆیەوە بەچرپەیەكەوە ورتەیەكی لێوەهاتو لە سەرخۆ ووتی بزانم بوو بە ڕیخــۆڵە كوێرە .. هەڵچەرخایـــەوە بێ‌ئەوەی هیچ ووشەیەكی تری ئاڕاستە بكات . دایـــــكی خالدیش لە گەڵ خۆیدا ڕەشە بزەیەك گرتی .. وورتەیەكـی لێوەهات‌و لەبەر خۆیـــــەوە دەیوت .. دەبڕێ .. گەردنت بشكێنە !

پاشماوەی : ئەمرانێك بەناو بەرزەوە بەرایەتی ..

گیروگرفتی ترتان هەیە؟

– ئێمە ئێرە لێ‌پرسراوی كۆمەڵێ كورانین ئەم كورانەش ئاسكترین قۆناغی تەمەنیـــان لێرە بەسەربان ئەچێت لەبەر ئەوە بەباشی نازانم منـــالی شەش حەوت سالی بەردەوام لەبەل هەرەوەزی حەڤـــــدە هەژدە سالی‌دا بێت .. هـــەر چەند ئێمە تارادەیەك ئــــەم لایەنەمان چارەسەر كردووە بە جیاواز كردنی جێگـــــــای نووستنی تەمەنەكان .

بەڵام وای بەباش ئەزانـــم وەكو پێشنیارێك ئەیڵێـــــم باشتروایە ئێرە لێ‌پرسراوی تەمەنێكی نیشان كـــــراو بێت لایەكی تریش تەواو كەری ئێرە بێت بۆ ئـــــەوەی ئــــــەو گیروگرفتەی لێی ئەترسین لەنێوان ئـــــــەم تەنانـــــــەدا ڕوونەدات .

✳ جگە لە خوێندن چی‌تـــر فێر ئەبن ؟

– جگە لەخوێندن لێــــــرە بەئوارەی حەزو هـــــەوەس خۆیان چەند پیشەیەكمان هەیە ئەتوانن فێری بێنو لەدوا ڕۆژا سوودی لێوەربگرن وەیـــــــا خۆیان تیادا پێش‌بخەن لەوانـــە

چنینی فەرشمان هەیە ، بەخێو كردنی پەلەوەرو ، مۆسیقاو وەرزش‌و كشتوكاڵ كـــردنو (تخریم الخرائط)مان هەیە .

وە زۆر جار لەناو ئـــــەم كورانەدا توانای باشیان تیادا هەڵكەوێت لەباری شـــیعرو توانین ڕەسمدا بەڵام لەبەرنە بوونی یەكێكی ئەرخان كـــراو بۆ ئەم لایەنە زۆر پێـــــــش ناكەون هەر چەند لەگـــــەڵ بەرێوەبەرایەتی ووشــــنبیری جەماوەر ڕێكەوتنێـــــكی وەهـــا هەیە بەڵام‌بەئاستی پێویستدا نی‌یە .

لە كۆتای چاوپێكەوتنەكـــان ئەمەڵ حوشنێە ڕزقیە بەڕێـــز بەرێوەبەرایەتی‌یەكەدا گەڕاین كە لە ئەنج (جناح) پێكهاتبوو هەر جناحەی ژنج وە یا شەش ژوور بوو وە هـــەر ژوورەی چوار كەس زیاتری تیادا نەبوو لە ال هەموو پێویستیـــــــەكی ژیانی ورك ئەم كورانـــە

زادو تەلەفزیۆنو ڕیگە دەدو كتێبخانەیەكی بچووكیان هەبوو وە ئەیان هەموو شـــــتەكەڕ بەر وەبەرایەتی ڕۆشـــــنبیری جەماوەر هەفتەی دووجـــــار سینەمایان بۆ پیشیش دەدات .

بەكورتی هەموو شتێك لەم مەڵبەندەدا نیشانەی هـــــەوڵو تەقەلای هیلاكی ئێوە دیـــــار بوو بۆ مسۆگەر كردنـــی دوا ڕۆژێـــــكی باشـــتر بۆ ئــــەم ـلانە .

★

پاشماوەی : هاوكـــــاری ئێتنەوازی

هاوكاری هیوای وایە ئەتێنێش بێنێتە یەكێك لـە نافرەتـــــە ناودارەكانی كـــورد ، تـــا چەندەهای وەكو خێتو وەكو خۆشكە « شكریە ڕەسوڵ » كــە ئێستا ئەویش هەر لـە یەكێتی سوڤیەت نزدەكۆشێو بونەتان زۆربێو بتوانن ئـــــــەوەش دەســـــتی بەدەەدەســـــتی شكستەی میللەتەكەمان .

پاشماوەی چیرۆك بەستێكی‌نوێ

كە هەراو زەنایان كـــــپ بوودو هەڵپەڕوانی ، بەستەكەی هێنجگار بەرزو سامناك هاتـــە پێش‌چاو . بە وردی سەرنجی دەدایە بێـــــــا خۆڵەمێشی‌یە زەبەللاحەكە . لـــــە ئاستیدا هەستی بەبچووكیو تەنهـــایی كرد . لە ناو كراسەكەیدا لەرز بوو . توندتر جانتاكەی ئۆشی بەسەر سنگی‌یەوەو مەمكۆڵـــە بچكۆلەكانی پێدەشاردنەوە .

دەترسا . دەیویست شتێك بڵێ . وتەكان لە قورگیـــــا بەنگیـــان خواردەوە . باوكی هاتەوە بیر . لە ماڵەوە حەپسی دەكا . لە پیاوێك نزیك بووەوە كە تا ئەو ساتە بەبێدەنگ سەرنجی دەدا ولێی پرسی :

– مامە ئەم بەستە بۆ چی دروست دەكەن ؟!.

پێش ئەوەی ئــــەو وەرامی بداتەوە ، یەكێكی تر بۆ گاڵتـــە وتی :

– بۆ ئەوەی كچۆڵـــــــەكان ڕانەكەن .

خێرا چاوی پڕ بوو لـــــــە فرمێسك‌و حەزی دەكـــــرد زللەیەك بدا لـــــــە بناگوێی كابرا .

ئەوسا تا هێزی تیـــــــا بوو بەرەو بەستەكە ڕایكــــرد . جانتاكەی فڕێـــداو بەهەردوو مشتی كەوتە پیاكێشــــانی دیوارەكــــەو بەدەمی‌یەوە دەیقیژاند .

ئێنجـــــــا بەرەو بەرمیلە هەڵەوداگێراوەكان قەڵەمبـاز‌دیدا و خـــــۆی هەڵواسی بەپێژەیەكی دارینـــــــدا . كراسەكەی چیمەنتزاوی بوو . بەڵام گـــــوێی نەدایە هاوار‌ هاواری پیاوەنانو هــــــەر سەركەوت تا لە پشـــــت بەستەكەوە دارستانەكــــــەی لێدەركەوت ، ئەو ســــاچاوی ڕوون بوودو پریقــــــــەیان تێكەوتەوە .

پاشماوەی : ئەوانەی لـــــە فڕۆكە ...

ئاســـــانیەوە وبەرێوەبەری گشتی فڕۆكە خانەی بەغـــدا پێشوازی كران .

ئەو خەڵكە ـــــــــــتایشـ یارمەتیو پایەخـــدانی كاربەدەستانی باڵوێزخانەی عیراقیان لە كوێت كرد وە كەبەرامبەریان نوێنراوە . لـــــە بەیرووتیش « امین بزری » وەزیـــــری كاروباری لوبنان ستایشی‌دەوری باڵوێزی عیـــــراقی لەبەیروت كردوە لە گەڵ كاربەدەســـــتانی باڵوێزخانەكەو پەیامنێـــــری ئاژانسی دەنگوباسی عیراق كە كاربەدەستانی لوبنانیان لـــــە تێكڕای وەزعەكە ئاگادار كردوە .. وەزیـــــری ناوبراو دوای گەڕانەوەی ڕفێنراوەكان لــــە ڕادیوی بەیروتەوە قســــــەی ئەكرد .

پاشماوەی : حزبی گەلی . . ڕێكخراوی سیاســــــــی‌یە لەمێژووی توركیادا كـــــــە دامەزرێنەری كۆماری توركیـــا « مصطفی كـــــال ئەتاتورك » لەساڵی ١٩٢٣ دا دروستی كرد و هەر لەو كاتەوە ســـەر بەپێـــ ڕەوی چــــــــەپی ناوندیەو وگەرتێكی زۆری كرێـــكارو ئوتابی وڕۆشنبیرو موچەخۆرە بچووكەكان لەگەڵیان .

((ئەجوید)) لەوە پێش بە ..ی دابوو كە چاوبە هەیكەلی ئابوری توركیا دا ئەگێڕێتەوەو هـــەوڵ ئەدات هەندی بیــــرو باوەری سۆشیالستی لـــــە سیاسەتی ئابوری وداراییدا بچەسپێنێ .

پاشماوەی سەروتار

نیشانەیەكی خۆشبینیو توانای تێپـــەڕبوون لـــــە بەرهەمەكانی نوشوستیو بەردەوام بوونی خەبات تــــا سەركەوتن بوون .

نوشوستیەكە ئەو مەسەلەی ئاشكراكرد كــــــە پێشترهێزە شۆڕشگێڕەكان هێنـــــا بوویانە گـــــۆڕیو كاگلەكەی ئەوە بوو كـــــە ئەو ڕژێمانەی جەماوەر پشتیوانی‌یان لێ ئاگاو لـــــە كاروباری بنیاتنـــــانو پێشكەوتنو شەڕی ڕزگاریخوازیدا پشــــــتیان‌پێ نابەستێ ، بۆئەوەنابن كە شەڕێكی كاریگەرو یەك لاخەر دژی ئیمپریالیەتو ســـــەهیۆنیەت دەست‌پێبكەن . هەروەها نوشوستیەكە ئەوەشی دەرخست كە تەنیـــــا جەماوەرو هێزە شۆڕشگێڕەكانی دڵســـــۆزی خـــــەبات دژی ئیمپریالیەتو سەهیۆنیەت وهـــــــەر ئەوانیش دەتوانن خۆیان لەبەر دژواریەكانی ڕێگای خەباتــــــدا ڕابگرنو هەتا سەر بۆ ســــــەهیۆنی دوژمن بچنــــــە مەیدانەوە .

ڕژێمە بەزیوەكان كــــە ماوەیەكی زۆر لەخـــــاوەی خــــــۆیان بەباسی خـــــەباتی نەتەوایەتی دادەدرێو بازرگانی‌یان بەمەسەلەی ڕزگاریەوە دەكرد ، ئەمـــرۆ باش ئەوەی لەڕێگای نشتمانیو نەتـــــەوەیی لایان داوە هەوڵدەدەن بە جەماوەر بســـــەلمێنن كە بەربەرەكانی سەهیۆنی دوژمن بێ سوودە ، وبۆیەو كردنی ئــــــەو ڕێبازە چەوتە دوای شەڕی تشرین هێندێك ڕێككەوتنی جیاكردنەوەی هێزەكانیان لە سیناو جۆلاندا لەگـــــەڵ سەهیۆنی دوژمندا ئیمزاكردووەو هەوڵێكی زۆردەدەن بۆ بڕینەوەی كێشەی عەرەبو سەهیۆنیەت بەجێگیر كردنی بوونی قەوارەی سەهیۆنیو بەرەسمی ناســــــینی ئەو خاكانەی داگیری‌كردوونو بەشێوەی ژیان لەگەڵ ئــــەو قەوارەیەدا .

تێپەڕبوونی دە ساڵ بەسەر نوشوستیەكەدا كـــــە بەشەڕی تشرینیشدا تێدەپەڕێ ، ئەو شەڕە كــــــــە شەرگەری عەرەب لەودا دەریخست دەتوانی تەكنۆلۆژی شەڕ باشتر بەكار بێنێو ئەفسانەی نەبەزینی ســـــوپای دوژمن تێك‌بشكێنێ ، ئەو تاقیكردنەوە بە نیشــانی‌داوە كە هەموو شێوەیەكی بەپێنچو پەناو سەرشۆڕكە ڕانە لە یەك لاكردنی كێشەی عەرەبو سەهیۆنیداو هەوڵـــدان بۆڕاكێشانی سەرنجی ولاتە یەكگرتووەكانی ئەمەریكا كە پشتیوانی سەرەكی سەهیۆنی دوژمنـــــــە ، خزمەتی نەخشەكانی ئیمپریالیەت دەكەن كە دەیەوێ دەســـەڵاتی خۆی بەسەر ناوچەكەی عەرەبیدا بەرەپێبداو دەرەتـانی خۆ ئامادەكردنو بەرەنگاربوونەوە لە جەماوەر بـــڕێو ماوەی داگیركاری سەهیۆنیەكان لەسەر خـــاكی عەرەب درێژتر بكا .

بەرهەمی هەوڵو تەقەلای سازانو چارەســــەری خۆبەدەستەوە دەرانەش هــــــەر ئەوە بووە چـــــونكە ڕژێمەكانی لایەنگری سازان لەجیاتی ئەوەی تواناكانیان وەسەریەك بخەنو توانای شەڕكردنیان بۆ ئەستاندنەوەی خاكـــــە داگیركراوەكانیان زیاتر بكەن لوولـــــــــەی تفەنگەكانیان دەكەنە سنگی جەماوەر وهێزە شۆڕشگێرو خەباتگەرەكانی كە لە بەرگری فەلەستینو ڕزووتنـــەوەی نیشتمانی لوبناندا خۆ دەنوێنن . ئەو ڕژێمــــــــانە سیاسەتێكی دەستە ڕاستیانەی دژی جەماوەری گەلیان لـــــەناوخۆی ولاتەكانیاندا گرتۆتە بەر كـــــــە ئەمە شوێنەوارێكی سەلبی لـــــــە سەر پلەی ئامادەیی‌و خۆڕاگری جەماوەر هەبووەو دەرفەتێكی زێڕینی داوەتە دەست سەهیۆنی دوژمن بۆ ئەوەی زیاتر خۆی بەهێز بكاو زیاتر ئامادەی دەستدرێژی بێو هەروەها لەمەیدانی ساتو سەوداشدا وەزعێكی باشــــــــتری بۆ دوژمن پێك‌هێناوە .

هەر چەند سیاسەتی ڕژێمەكانی لایەنگـــــــری سازانو لادانیان لە خەتی بەرەنگاربوونەوەی دوژمن بۆ خەتی بەرەنگاربوونەوەی جەمــــاوەر زیانێكی زۆری بەئامادەییو خۆڕاگـــری ئەبەردەم مەیدانخــــــــوازی ئیمپریالیەتو سەهیۆنیەتدا هێناوە ، بەڵام جەماوەرو هێزە شۆڕشگێرەكانی لە ڕۆژێك لەڕۆژان لەسەر خۆیان‌ناهومێد نەبوون ، خەباتو تێكۆشانی گـــــەرمی خۆیان بۆ‌توانایی هێنان بەدۆخی بەرەڵاییو بۆ دەرهێنانی جڵەوی دەست پێشخەری لە دەستی سەرگردە حــــــۆ بەدەستەوەدەرو خاینەكان درێژەپێدەدەن ..

چونكە شەڕی ئەساسی شــــــــەڕی ئەوانە دژی ئیمپریالیەتو داردەستەكەی واتە قەوارەی سەهیۆنیو هەر ئەوان بۆ مەســــــەلەی خاكو مرۆڤ دلســــــۆز ئەمێنن .

بۆیە ئەرێی تەواوی هێزەكانی دژی ئیمپریالیەتو سەهیۆنیەت لە خەباتدەدەن بۆ وەدەرنانی ئیمپریالیەتو سەهیۆنیەت ئەوەیە كە لە ســــەنگەری بەرنامەیەكی دریژ خایەنی خەباتدا لە دووری یەكتر كۆببنەوە ، بەرنامەیەك كە پاڵوە شێوەی خەباتی چەكدارانەی گـــــەلی بداتو هەموو چارەسەرێكی خۆبەدەستەوەدەرانەرەت بكاتەوەو هەموو تواناكان كۆبكاتەوە بۆ شـــەڕی یەكجاری دژی ئیمپریالیەتو سەهیۆنیەت .

Institut Kurde de Paris

لە سەرڕووی حوزەیرانی گەلدا ئەرکە مێژوییەکانمان پەرەئەسێنین

● تێکۆشەر صدام حسین لەسەردانەکەیا بۆ وەزارەتی نەوت و شەریکەی نەوتی نیشتمانی ، بەهۆشمەندیەکی سەربەست و تێکڕاییەکی شۆڕشگێرانەوە سیما مێژوییە پرشنگدارو تاریکەکانی رووی حوزەیرانی گەل .. حوزەیرانی ئەنوەستی .. حوزەیرانی میلالی کردن و سەرکەوتنە یەك بەدوای یەکەکانی دەست نیشان کردن .

● لە نێوان هەردوو رووی حوزەیران و لێکدانەوە سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتیەکانیدا ، رووبەری ئەو هۆشمەندیە ساغ و دروستە درێژ ئەبێتەوە ، کە شۆڕشی پێشکەوتنخوازی ١٧ ـ ٣٠ تەمووز لە بەیەکا جوونی رووداوەکان و تێکچڕژانە بەردەوامەکانی ئەو رووداوانەدا ئیلهامی لێ وەرئەگرێت .

● بە درێژایی رووبەری حوزەیرانی پرشنگدارو تاریك ، ئەرکەکانی گەلەکەمان پەنداتە کەوتن و ئازایانی مێژوویی گەلەکەمان لە پەیداکردنی شێوازێکی شۆڕشگێرانەتر بۆ هەڵسوکەوت کردن لە گەڵ هەردوو رووی رێکەوتەکە بە چەشنێك پەرە ئەسێنن ، کە رێڕەوی پێشکەوتن و نیشانەکانی سەرکەوتن لەدەست نەدات ، تاوەکو شۆڕش پەرە بسێنێ و خواست بەردەوام پتەوتر بێت ، لە پێناو هێنانەی گەلی سەرکەوتنی تردا .

● هەست کردنی مرۆڤ بە مرۆڤایەتی خۆی و قوولی بڕوای بە تواناو وزەکانی خۆی لە مەیدانی هەڵسوکەوتی خەباتگێڕیدا ، توخمێکە زیاتر توانای تەقینەوەی کیانی داهێنەرانەی هەڵسوکەوتی جەماوەران و مەوداکانی سەرکەوتن ونشوستی هێنانی لە بەردایە .

● احمد محمود ●

یەك جگەرە « ١٥ » دەقیقە لەتەمەن کورت ئەکاتەوە

زاناکانی ئەڵمانیای ڕۆژئاوا ئەیشتونە ئەوەی کە کێشانی یەك جگەرە نزیکەی (١٥) دەقیقە لە تەمەن کورت ئەکاتەوە ، ئەمەش ئەنجامی ئەوەیە کە ٦٠٠ شتی زیان بەخش بە تەندروستی لە دوکەڵی توتنەکەدا هەیە .

دەرکەوتوە کە ئەوشتە زیان بەخشانە شەش کیلۆگرام سەنگیانەو لە ماوەی ٢٠ ساڵدا لە بۆری هەناسەی ئەوکەسەی کە ٢٠ جگەرە لە رۆژێکدا ئەکێشێ کەڵەکە ئەبێت .

فائق حسن

چەند رۆژێ لەمەوبەر ولاتەکەمان ، ئاهەنگی رێزلێنانی « فائق حسن »ی گێڕا ئەم ئاهەنگ گێڕانە گەلێ مانای هەیە ئەم هونەرمەندە گەورەیە ، یەکێکە لە هونەرمەندە بەرزەکانی نەوەی پێشڕەوی هونەری تەشکیلی ، لە ماوەی زیاتر لە چل ساڵدا ، زۆری پێشکەش کردوە ، لەوکاتەوە چاوی کردۆتەوە هونەرمەند « عبدالقادر رسام » سەرنجی راکێشاوەو تادوا قوناغی شوێن پێی کەوتو توانیویەتی نێوان هەڵوێستی خۆی لەلایەك و نێوان واقعی کۆمەڵایەتی لەلایەکی ترەوە ، پێکەوە گرێ بدات . جا ئەگەر قسە لەسەر « فائق حسن » بکەین ئەبێ لە دوو رۆشەوە سەرنجی بدەین :

● قۆناغی رەنگ .

● قۆناغی پێش بینی کۆمەڵایەتی .

لە رووی رەنگەوە ، بەرهەمە ئینتیباعیەکانی کە لە ساڵی ١٩٤٣دا پێشکەشی کردوون ، شێوازی خەستی رەنگ و تێکچڕاوی بەهێزی ئەوە دیاربووە وەك تابلۆکانی « رۆژهەڵاتی رەواندوز »و « ئاغا رواندخان » کە جوانی سروشت لە چیاکانی باکووردا نیشانی ئەدەن ، بەڵام قۆناغی دوای تری کە ئەتوانرێ لەسەرەتای ساڵەکانی شەستەوە دیاری بکرێ لە توانای تێکەڵ کردنی رەنگەلێك ئەوانجاوە کاندا خۆی ئەنوێنێ ، وە تێکەڵ کردنی زەرد لە گەڵ هێڵێکی رەمزی تێردا ، یان سوور لە گەڵ شینی تۆردا . ئەم قۆناغەش لە بەکارترین سەردەمی « تەجرید »ی کارەکانیەتی ، بەڵام لە بەرهەمەکانی ئەم دواییەیدا « الثورە » ساڵی ١٩٧٥و « بریندار »و « تل الزعتر » .

ساڵی ١٩٧٦ ساکاری و ئاسان بۆچوونی تیایە لە گەڵ متمانە کردنی بەرەنگ ، بەرز ئەوەی قوڵ بوونەوە لە ناوەڕۆکی تابلۆکان زامن بێ ، رەنگ لەلای ئەو ئەرکی : تۆمار ، توندی ، تێکچڕان ، جوانی ئەنوێنێ ، وەك بەهەرەتی لە کاری داهێنان و سەربەکۆمەڵی واقع . ئەم بەکارهێنانە چاکو بەرهەمی ئەم هونەرمەندە ریکووبێتکەی رەنگەکان ، تالیبێ شارەزاییە لە فائق حسندا بەڵکو گۆرانی جەوهەرییە کە توانای داهێنانی جوانی ئەنوێنێ لەوەدا کە رەنگ ئەبێتە لوتکەی دەربڕینی وردەکارانە .

دووربینی کۆمەڵایەتیشی بەستراوەتە مرۆڤی ساکارەوە ، پەیوەندیەکانی زیان و شۆڕشی لەماوەی رێڕەوەکانی هونەرمەندەوە : « ئینتیباعی » قوناغی یەکەم و « تەجرید » قۆناغی دووەم و « واقعی » تۆمار کراو « قوناغی سێیەم ، بەڵام تابلۆ ئینتیباعیەکانی « سروشتیەکانی بەتایبەتی » کە لە ناوچەکانی باکووردا دەرئەکەون ، جوانترین بەرهەمی ئەم هونەرمەندە .

لە بەکار هێنانی رەنگەکاندا خستونەکار .

« فائق حسن » نیشانەیەکی داهێنەرانەی ئاشکرایە ، کە گەیشتوتە رادەی دروست کردنی قوتابخانەیەك لە رووی دەربڕین و داهێنانە وە بێ یان لە دەوڵەمەند کردنی بزوتنەوەی هونەری عیراقدا بێ ، چونکە لە ماوەی (٥٠) ساڵی تەمەنیا ، توانیویەتی دنیایەکی تایبەت بەخۆی و ئوسلوبی تایبەت و دیاری خۆی لەم گەشتە درێژە بەردەوامەدا دروست بکات .

ز . غ

جوانترین تابلۆ... باکووره

دیسان بایەخێکی چاکی داوە بە وێنەکێشان و دروست کردنی ئەسپ و لەم کارانەدا لێهاتوی هونەرمەندانەی

لە دروشمەکانی رۆژی ژیانگەی جیهانی

● رۆژی ژیانگەی جیهانی خۆنواندنێکی جیهانیە ، دژی هەموو جۆرە دەست درێژیەك بۆ سەر ژیانگەو تێکدانی .

✻ ئیمپریالیەت و سەهیونیەت و کۆنەپەرست سێ چوکلەی پەلاماردانن بۆ سەر ژیانگەی مرۆڤایەتی و چارەنووسی .

● دەست درێژی سەهیونی وئیمپریالی بۆ سەر فەلەستینی عەرەبی دەست درێژیە بۆسەر ژیانگەو باوەری مرۆڤایەتی .

✻ جیاوازی رەگەزایەتی لەگەڵ یاساکانی ژیانگەو ئازادکاریەکانیدا ناگونجێن .

● شۆڕشی ١٧ی تەمموز سەرەتای خەباتە بۆ گێڕانەوەی یەکیتی ژیانگەی عەرەب و پێشکەوتنی .

✻ هوشیاری ژیانگەئی گەیاندنی یەکیتی ژیانگەیەو خاوێنی و ناسینی نیشتمان .

● خاوێنی ژیانگەو پاراستنی لەپیس بوون ، کارکاردنە بۆ سەرخستنی نەخشەی ئەشمە پێدان و تورجەگول کردنی هوشیاری ژیانگەیی ، هوشیاریە بەرامبەر یاسای سیستەمەکانی پێشکەوتن .

✻ « ان الله لا یغیر مابقوم حتی یغیروا ما بانفسهم » ـ صدق الله العظیم ـ بنەرەتی کاری گۆڕان ، هوشیاریە .

● مرۆڤ و ژیانگە یەکەیەکی یەکگرتوە . پاراستنیان پاراستنی مرۆڤە .

✻ « واغضض من صوتك ان انکر الاصوات لصوت الحمیر » ـ صدق الله العظیم ـ

قاوقیژ تێکدەری تەندروستیە ، ئەهونی نیشانەی رەوشتە بەرزی و جوامێریە .

● ((ئاو)) بنەرەت و سەرچاوەی ژیانە ، پارێزگاری بکە تاخاوێنی و سازگار بێ .

✻ خاك و خۆڵ دەسکەوتێکی دانسقەی ژیانی مرۆڤ و پێشکەوتنیەتی ، کەواتە بەو کەرستانەی وێرانی نەکا پیسی مەکە .

ئەم مرۆڤەم خۆش دەوێت ..

تازە لەئەوروپا هاتبووەوە ، حەزم ئەکرد لەئەمی ئەمیشەوە باسێکی ئەو ولاتانە ببیستم ، کەپرن لە شەقامی پان و کۆشکی بەرزو بەرزو کیژی شۆخ و شەنگ و جوان ، ئەو ولاتانەی خوێندەوارانی رۆشنبیرانمان بەئاواتەوەن سەرێکی لێبدەن .. هەمیشە حەز ئەوەدەکات و دی بەوە ئەوە لێدەدات کە شەست بکاتە نیشتمانی ئەو ولاتانەدا بژی !!

لێم پرسی ئەورووپات بەلاوە چۆنە ؟.. وتی ـ جوانە پێشکەوتوە ، خۆشە هەر چیت بویت تیایدا دەست دەکەوێت ، وەك دنیایەکی بێ کۆتایی وایە .. وتم ئەوەت بەبیردانەهات کە نەگەرێیتەوە بۆ نیشتمان ؟ رەنگێکی هێنا برد ، وەك داربەرووێك کە لە رەگ و ریشە هەڵکەنرێت تێکچو .. سەرێکی بادا و زەردە خەنەیەکی تاڵی بەرپەسەرلێوی .. وتی : رەنگە باوەڕ نەکەیت ئەو ولاتانە هەموشتێکی لێ چنگ دەکەوێت بەمەرجێ پارەت هەبێ پارەت هەبێ ، تەنیا بڕوای خۆشی و یادگاری ئەو نیشتمانە نەبێت کە جێت هێشتوە ئەوەی نەچێتە ئەوێ هەرگیز بەتەواوی نرخی نیشتمانەکەی خۆی نازانێ .. بۆ ئەوەی بزانی کەچەندە لەبیرویادی نیشتماندابوم .. چومەوە دانیشگا هەندێ ئیش و کارم تەواو بکەم بۆ ئەوەی بەرەو عیراق بگەرێمەوە .. یەکێ لە کچە فەرمانبەرەکان ئەوەی لێ پرسیم .. ها .. فلان کەس ئەوە هێشتا لێرەماویت ، خۆ تۆ دەبوایە لەدوێنێوە بڕۆشتیتایە !

هەرئەوەندەم لەدەست هات بەدڵێکی شکاوی پڕ لە ئازارەوە پێی بڵێم ! ئەگەر کرم تەواو بوایە دوێنێ دەڕۆیشتمەوە .. هێشتا کارم لاتان ماوە ، بەڵام چاك ئەوەبزانە هەرتەواوی کەم ئەگەر شەمەندەفەریش نەبوو بەپێ دەڕۆمەوە بۆعیراق بەپێ دەڕۆمەوە ، هیچ ئومانت لەوەنەبێ .

تۆ بڵێی لەتوانادا هەبێت (دولفین) فێری زمانی مرۆڤ بکرێت ؟

ئەوەی پێویستە بنوسرێت کە (دولفین) زیرەکترین ئاژەڵە لەسەر رووی زەوی و لەجیهانی ئاژەڵدا .. ئەوە هیچ گومانی تیانیە کە زیرەکترین ئاژەڵی ناوی ئەو چەند دەنگێك و ورتەورتێکی تایبەتی هەیە کە زمانی تایبەتی خۆی هەیە .. کێ ئەتوانێ ؟

لێکۆڵینەوانەی لەم بارەیەدا کراون ئەوە ئەگەیەنن کە لەتوانادا هەیە ئەم ئاژەڵە فێری زمانی مرۆڤ بکرێت . لێرەدا چیرۆکێکی سەیری ئەم دولفینە بەرەو بیرکردنە وەمان ئەبات ئەوەش ئەوەیە :

رۆژێك کابرایەکی خاوەن (دولفین) لە گەڵ ژنەکەیدا ئەدواو (دولفینەکەش) بەدەنگەوە لاسایی زمانی کابرای کردەوە .. هەمان روشەو هەمان دەربڕینی دووبارە کردەوە وەك چۆن « تووتی » قسە دەکات ئەویش هەروەك ئەوە بووە شتێکی سەیر لای ژنی کابراو ژنە دەستی کرد بەپێکەنین و قاقا لێدان .. بەڵام ژنە تووشی کوت و پڕیەکی تر هاتەوە ئەویش ئەوە بوو کە دیسان « دولفینەکە » وەك ژنەکە پێکەنی یەوە کەوتە قاقا لێدان .

ئەوەی دەربارەی ئەم ئاژەڵە ئەیڵێین ئەوەیە کە ئاژەڵێکی کۆمەڵایەتی یەو زۆر جار ئەبێتە هاوشانی کەشتی یەکان بەڵام ئەوەی جێی سەرسورمانە ئەوەیە ئەم ئاژەڵە تەنها هاوشانی ئەو کەشتیانە ئەکات کە لەسەر شێوەی تازە دروست کراوون نەك کەشتی یە چارۆکە دارەکان ..

لەچین ژن هێنان بەر لەسی ساڵی قەدەغەیە

یاسایەکی نوێ کە لەچین دابڵاوکراوەتەوە قەدەغەی کردوە پیاو لە پێش سی ساڵیدا ژن بهێنێ و ژنیش نابێ لە پێش بیست و حەوت ساڵی شوو بکات ، ئەمە لە کاتێکدا یاسای ئەمەنی هەرزەکاری هەر ١٨ ساڵە هیچ گۆڕانێکی بەسەرا نەهاتووە .

هۆی ئەمەش ئەگەڕێتەوە بۆ کەم کردنەوەی زاوزێ لەو ولاتەدا کە ژمارەی دانیشتوانی لە ٨٠٠ ملیۆن تێپەڕیوە .

ئافرەتێکی ئیسپانیایی دوو منداڵی بەسکی ئەبێت بەڵام دووەمیان دوای مانگێك ئەبێت

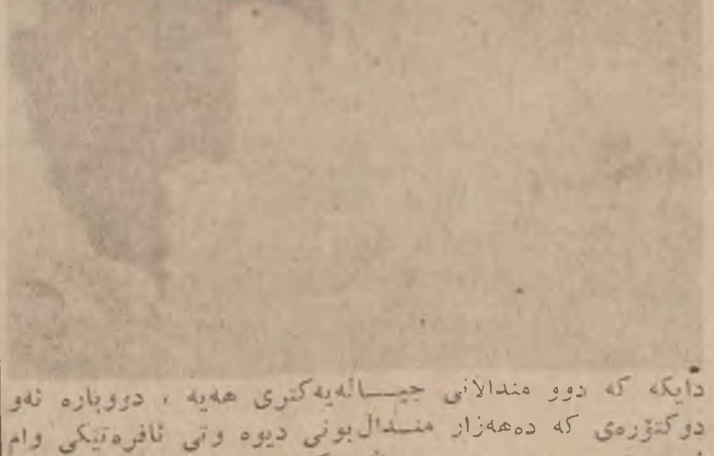

دایکە کە دوو منداڵی جیالەیەکتری هەیە ، دووبارە ئەو دوکتۆرەی کە دەهەزار منداڵ بونی دیوە وتی ئافرەتێکی وام لەوەوپێش بینیوە ، بەڵام دوکتۆری ناوبراو نەیزانیوە کە لەهەردو منداڵدانا لەیەك کاتا دوو منداڵ دروست ئەبێت .

دوکتۆرەکانی خەستەخانەی کونستانت هلبی خواروی ئیسپانیا سەریان سوڕما لەوەی کە ئەنتۆنیا لیجاز کە تەمەنی (٣٢) ساڵانەو ماریا جوزی کچی لە شەشی مایسی رابوردودا بێ لە گەڵ ئەوەدا هەر ئەم ئافرەتە ٣ی نیسانی رابوردو کچێکی تری بوبو واتە یەك مانگ پێشتر ، لە گەڵ ئەوا کە کچی یەکەم بەکەمو ناتەواوی لەدایك بوبو بەڵام کچی دووەم هیچی ناتەواو نەبو .

ئەو دووکتۆرەی کە لە ئیش و کاری منداڵ بونەکەدا بەشداربو وتی ئەمە لە پرداوە سەیرەکانی مێژو عەروەها ...

خووپێوەگرتن و پەیوەندی بەخولەکی سروشتی خەوتنەوە

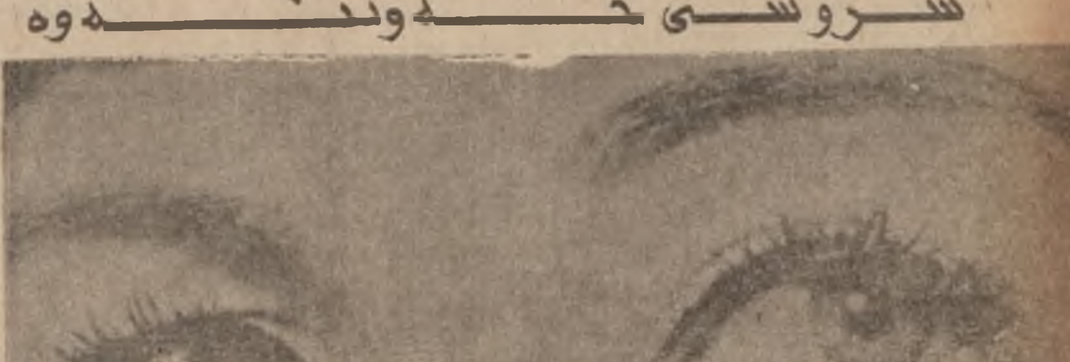

کرلیجی پزیشکی لە شاری هانۆفەر لێکۆڵینەوەیەکی دوورو درێژی کرد دەربارەی داوودەرمانی خەولێ خستن ، لە ئەنجامدا وای بۆ ویستزانی کە ئەبێ ئەو خەڵکە ووریابکرێنەوە بۆ ئەوەی بۆی توانا کەمتر ئەو دەرمانانە بەکار بهێنن ، ئەمەش لەبەرئەو ئەنجامە ترسناکانەی بەهۆی خووپێوە گرتنیانەوە ئەدرێ مرۆڤ .

پرۆفیسۆر پێتەرهێلاوهەدروتی :

داوودەرمانی خەولێخستن لەسەر ئەو دەرمانانە راتێت و ناتەواوی و تێك ئەچێت ئەحاتە لەهەمان کاتدا نینی دەرمانە خولەکی سروشتی خەوتنەوە کانیش تادێ بەرەو گرێ ئەچێ . بەکارئەهێنانیشیان لەدواییدا سەرلەنوێ خەوتن تێك ئەداتەوە چونکە هەموو دەرمانێکی خەولێخەر دوای بەکارهێنانی بۆ ماوەیەکی درێژ مرۆڤ ناچار ئەکات کە لە سەری بەردەوام بێ و ببێتە خوویەك لەلای ئەو ئەو نەتوانێ بێئەو بمێنێت و ئەپاشا نەتوانێ کەرووشکە خەوێ دەستگیر بخات .

ئەگەر مرۆڤ ماوەیەکی درێژ داوودەرمانی خەولێخستنی بەکارهێنا لەشی نووشی دەرمان داری ئەبێت و دوای هەفتە لەرۆژێ دەست پێ کردنی بیرۆ بەکار هێنانیەوە .

کانی خەولێ خستندا هەیە ، بۆ نموونە ژمارەیەکی زۆر داوودەرمانی خەولێخستن هەن کەخۆی برۆم یاخود لێکدراوی ئوپ نیکیەکانی بروەمیان تێدایە ، و ئەتوانری بەئاسانی و بێدیاری کردن بێ پێویست بەرەو چەنە دەرمانی لە بەجزاخانەکاندا دەست ئەکەون .

پرۆفیسۆر شولهزفەر بەئەنجەی بۆ مەترسیی ئەو داوودەرمانانە راکێشاو وتی :

ئەمڕۆکە دەرمانداو بۆ بەداوودەرمانی خەولێ خستن ، لەدوای رووداوەکانی دەرمان داوبوون بەعەرەق ، لە ماوەی فیدرالیدا لە ماوەی دوودەدا دەت ، قۆناغەکانی زیان بەلەش پەیاندنیشیانی وا وەسف کرد کە خوێ برۆم ووردە ووردە بەهەڕێی زۆر بەکارهێنانی ، لەلاشدا کەڵەکە ئەکات و لەسەرەتادا ئەبێتە مایەی ناریك کردنی نووستن و لەپاشا سستی پەیدابوون لەبیر کردنەوەو ئینجا زمان گۆ ری و ئەمجا قسە بۆ نەهاتن .

مەترسیترین توخمی ئەو داوودەرمانانە بۆسەر تەندروستی مرۆڤ ، توخمی برۆمە کەلەزۆربەی دەرمانە

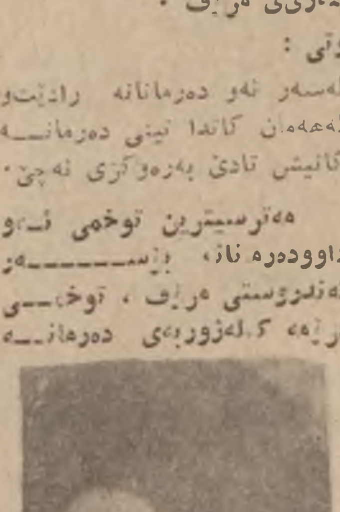

باخچەی ساوایان مەڵبەندی ژیری منداڵانە

ئەو منداڵانەی دەخرێنە باخچەی ساوایان ماوەیان لەو منداڵانەی کە بەو قۆناغەدا بەردەما فراوان دەبێ بۆ جۆرە ناوزن و یەکسەر ئەخرێنە ژیری و هۆشیاریەکی زیاتر

ئەم باسە بەشێکە لەو لێکۆڵینەوەیەی کە وەزارەتی فێرکردن لە ئەڵەمانیای رۆژئاوا کردویەو دەڵێ :

رادەی سەرنەکەوتنی ئەو منداڵانەی کە یەکسەر ئەخرێنە قوتابخانەی سەرەتایی .

قوتابخانەی سەرەتاییەوە ئەگاتە ١٤ ، ١٨ بەڵام ئەم نیسبەیە کەمتر دەبێتەوە بۆ ئەو منداڵانەی کە ئەخرێنە باخچەی ساوایان و ئەتوانین بڵێین لە ٥ تێپەڕ ناکات .

★

Institut Kurde de Paris

سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە
لە دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی
کوردی دەردەچێ

١٢ لاپەڕە

هاوکاری

٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

شۆڕش ، لە سنووری گۆڕانکاری سەرخان و چەند هەنگاوێکی چارەسەری ساکاردا ناوەستاوەو ناوەستێت ، بەڵکو ، هەر لە بەرپابوونیەوە ، ئامانجی گۆڕینی بنەرەتی و تێکرایی بووە لەهەموو بوارێکداو ، بنیاتنانی ژیانێکی نوێی پێشکەوتوو پڕکامەرانی بووە بۆ رۆڵەکانی گەل .

سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البكر

● چوارشەممە ١٥ی حزیرانی ١٩٧٧ ژمارە ٣٧٢ ●

● الاربعاء ١٥ حزيران ١٩٧٧ العدد ٣٧٢ ●

سەرۆکی فەرمانده پیرۆزبایی لە رۆژنامەنووسانی وڵات دەکات

سەرۆکی فەرمانده دوێنێ سەری لە وەزارەتی ناوخۆداوە

بەڕێز سەرۆك احمد حسن البكر لە سەعات ١١ی دوێنێ پێش نیوەڕۆدا سەری لە وەزارەتی ناوخۆداوە .

بەگەیشتنی بەڕێز سەرۆك بەبارەگای وەزارەتەکە بەڕێز عزة ابراهيم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری ناوخۆو کاربەدەستە گەورەکانی وەزارەت پێشوازیان کرد .

سەرۆکی بەڕێز لە قسەکانیدا لەگەڵ بەڕێز وەزیری ناوخۆدا ، ئەوەی دووپات کردەوە کە کاروبار بەردەوام بێ لە پێناوی ئەراستەو هوشیاری نێوان ... دەزگاکانی ئاسایش و پۆلیسدا بەرەو پێشخستن و تازەکردنەوەیان ... لەگەڵ مەبەستی حزب و شۆڕشدا بگونجێ و بکرێتەوە داموو دەزگایانەی هەمیشە لە خزمەتی جەماوەردا بن .

سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البكر ئەرکی لێپرسینەوەو بەرپرسیاری ناوەڕۆکی تێکۆشانی لە پێناوی وشەی ئازادی رەسەن و بەهێزکردنی دەوری رۆژنامەگەری پێشکەوتنخوازی عەرەبی و هەوڵدانی راگەیاندنی شۆڕشگێڕانەی خستە ئەستۆی رۆژنامەگەری عیراق کە ئامانجی قوڵکردنەوەو پتەوکردنی بڕوابوونی هاووڵاتیانی عەرەبە بەسەرکەوتنەکانی گەل و پاکژدانی دوابنکەو پاشبەندەکانی دەسەڵاتی ئیمپریالیزم .

سەرۆك کۆمار لەنامەیەکدا بە پیرۆزبایی لەخێزانی رۆژنامەنووسان کردوە بەبۆنەی جەژنی « ١٠٨ » ساڵەی رۆژنامەگەری عیراقەوە ...

بڕوانە : ل : ٧

باڵوێزی ئەمریکا لەلای دوژمن لە ناوچە سنوورییەکانی لوبنانا ئەسوڕێتەوە

رۆژبەرۆژ ئەو دەورە زیاتر روون ئەبێتەوە کە ئەمریکا لە دەست تێوەردانی کاروباری لوبنان و پشتگیری کردنی قەوارەی سەهیونی و گرشەگیرەکان ، بۆ دەستدرێژی کردنەسەر خاکی لوبنان ، ئەیگێڕێ کە ئەمەش بەمەبەستی لەناوبردنی بوونی هێزی بەرگری و بزووتنەوەی نیشتمانی لوبنانە .

پێرێکە باڵوێزی ئەمریکا دزیەوە . لەلای دوژمن ، لەکاتی تۆپباران کردنی ناوچەکانی هێزە ناوکۆییەکان و ئەو ناوچانەی بەیمانەکان ، بەدرێژایی شەوی بڕخەڵکن ، بەناوچە سنوورییە ... لەلایەکی ترەوە هێزە گوشەگیرو سەهیونیە هاو...

بڕوانە : ل : ٧

وەك لەبیرمانە خدام لەو رووداوەدا بەسەختی بریندار بوو لە ئەنجامی ئەوەدا ماوەیەکی زۆر لە نەخۆشخانە کەوت .

ڕیژێمی سوریا تاوانێکی تازەی کردوە و چەند هاونیشتمانییەکی بە تۆمەی کوشتنی هێندێك لە نۆکەرەکانی خنکاندووە

دیمەشق - رۆیتەر ئا٠د٠ع : ئەوتاقمەی سواری ئەستۆی گەلی عەرەبی سوریا بووە بەردەوامە لەسەر هێرشی ئیعدام و کوشتوبڕ دژی هاونیشتمانانی سوریا .

پێری بەیانی ئەوتاقمەیە «ئاسایشی دەوڵەت» لەدیمەشق دوو هاونیشتمانە سوریایی هەر ئەوەدەم سێ هاونیشتمانی دوو هاونیشتمانی خنکاند کە ...

پەردە لادان لە سەر دوانێکی دوژمنکاری سەرۆکی ئەمەریکا کە لە ساڵی ١٩٧٦دا داویەتی

ئەگەر سەرەك وەزیرانی «ئیسرائیل» بوما یە موافەقەتم نەئەکرد لەسەر کشانەوە لە بەرزاییەکانی سوریاو شوێنە پیرۆزەکان .

نیویورك ١٣ ئا٠د٠ع : دوێنێ لەنیویورك پەردە لەسەر دوانێك لادراوە کە جیمی کارتەری سەرۆکی ئەمەریکا لە ساڵی ١٩٧٦دا ...

گراوەکانی سوریا » .

کارتەر لەو کاتەدا کە چاوی بە (٧٥) سەرکردەی بزووتنەوەی سەهیونیەکان ...

« ئیسرائیل ... فەلەستینەدا ئەنزێ .

لەگەڵ ئەم هەموو ساغ کردنەوە دوژمنکارانەشدا کە ...

بڕوانە : ل : ١١

بڕوانە ل : ٧

لە جەژنی رۆژنامەگەری چالاکماندا ..

ئەبێ وشەی پرشنگدارتر زیادتر ببینین

سبەینێ رۆژنامەکانی عیراق ئاهەنگی (١٠٨) ساڵەی یەکەم دەرچوونی « الزوراء » یەکەم رۆژنامەی عیراق ئەگێڕن ، پێنووسەکانی رۆژنامەگەری عیراق ، بەم بۆنەیەوە ، رووبەرووی ئەرکی دەوڵەمەند کردنی تاقی کردنەوەی شۆڕشێن لە وڵاتی عیراقدا ، بە ناوەڕۆکی فیکری دیارەوەو چەسپاندنی ئەرمو نیانانەی گونجاو لەگەڵ خاسیەتی وڵاتداو بەوزەیەکی گونجاوی جێبەجێ کردن ، تارادەی گەیشتن بە چاکترو ...

— هاوکاری —

بڕوانە ل : ٧

سەرۆکی بەڕێز داوای زیادکردنی تەقەللای کرد بۆ زامن کردنی خزمەتگوزاری گشتی بۆ هاووڵاتیەکان و نەهێشتنی جیاوازی نێوان شارو لادێ ...

وەك لەبیرمانە دادگای ...

وەفدێکی گوشەگیرەکان سەر لەکوێت ئەدات

« بێیر الجميل »ی سەرۆکی حزبی « کەتائب »ی گوشەگیر لە ماوەی ئەم ماندەدا سەر لەکوێت ئەدات .

سەروتار

کۆڕی باسکردنی بەرهەمی کاری ئافرەتی ئیشکەر لە وەزارەتی راگەیاندندا ..

رەفتارێکی دیموکراتیانە لەسەر رێگای بنیاتنانی شۆڕشگێڕانە

شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەموز بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتیراکی خاوەنی سەرنجێکی شۆڕشگێڕانەی هەمووڵایەنی بە کەئامانجی بنیاتنانی ...

● هاوکاری

بڕوانە ل : ٧

Institut kurde de Paris

راپۆرتی سیاسی

پیلانگێران و.. خواستی رزگارکردن

لەو چەند رۆژەی رابردوودا چاوەدێریکەران سەرنجیان دایە ئاڵۆزەکانی هەڵوێستی ناوچەی عەرەبی و ئەو شێوە رەفتارانە کە ئەنجامێکی مەنتیقی رێرەوی «سازان» بوون، رێڕەوێك کە بۆیە دەستی پێکراوە کە نەك هەر بگاتە جێگایەك چاوچنۆکی ئیمپریالیەت و سەهیۆنیەت و کۆنەپەرستی دامرکێنێ، بەڵکوو ببێتە میحوەری چالاکی پیلانگێرانە بەهەموو خراپەو دوژمنایەتیەکەوە کە بۆرێژەکانی گەلەکەمانی لەم یا ئەو شوێنی نیشتمانی مەزندا لە ئەڵدایە..

گەلەکەمان لەوماوەی رابردوودا و لەگەل دەست پێکردنی پڕوپاگەندە بۆ «سازان» تێگەیشتوە کە ئیمپریالیەتی جیهانی بەسەرکردایەتی ولاتە یەکگرتووەکان و بە هاوپەیمانەتی سەهیۆنی و رەگەزپەرستان دەیەوێ سیاسەتێکی دیاریکراو لەناوچەکەدا جێبەجێ بکا کە بیگەیەنێتەوە رادەی سەباندنی سەربەرشتی «وصایە»یەکی تەواوو گێڕانەوەی دەسەلاتی ئیستیعماری کە لەنیوەی دووهەمی ئەم سەدەیەدا زۆر زەبری گورچوو بڕو تێکشکەری وێکەوتوون، پاش ئەوەی توورەیی و بێزاری گەلی زیادی کردو شێوەیەکی رێکوپێکی بەخۆیەوە گرت لە دوایدا کەوتە چوارچێوەی چەند بزووتنەوەو حزب و رێکخراوێك کەجەماوەری ئەمەزرووی ئازادی نەتەوایەتی و کۆمەلایەتیان لەدەوری خۆیان کۆکردەوە.

بۆیە ئیمپریالیەتی جیهانی زۆر شێوە رەفتاری جۆربەجۆری رەچاوکردن بۆ ئەوەی دەسەلات لەناوچەدا پەیدا بکاتەوە.. بە بەکارهێنانی پێگەی دەستدرێژی خۆی لەفەلەستینی داگیرکراودا چەند شەڕێکی راستەوخۆی بەرپاکردن، هەروەها پەنای بردە بەر ئەو رژێمانەی ناوچەکەو دەرەوەی ناوچەکە کە سەر بەسیاسەتی ئەوبوون بۆ ئەوەی بتوانێ خواستی گەلەکەمان دەستەمۆبکا تا لەئەنجامدا بەچۆك دابێت و خۆبەدەستەوە بدا. ئیمپریالیەتی جیهانی و کۆنەپەرستی ناوخۆ زۆریان هەوڵدا کە جلەوی هەلوێست لەناوچەکەماندا بگرنە دەست، بۆ ئەو مەبەستە ئالوگۆڕێکی زۆریان لەهەیکەلە سیاسیەکاندا بەدی هێناو لەناو ئەم هەیکەلانەشدا دووبەرەکی و پچڕپچڕیان دروستکردو چەند زۆرانبازی لاوەکی «هامشی»یان خولقاند کە دەگەیشتنە رادەی ئاژاوەو ئالۆزیەکی بوندو زۆر چەشنەباری ترشیان بەرپاکردن کە هەر ئێستا زۆریان بەچاوی خۆمان دەبینین.. کاتێك باسی ئەو شێوە پیلانانەی ئیمپریالیەت و سەهیۆنیەت و کۆنەپەرستی دەکەین، پێویستە دیمەنێکی دزێوی ئەو شێوە پیلانانە بخەینەوە بیر کە لەرۆژی ٢٣ی شوباتی ١٩٦٦دا خرایە کار..

ئەویش ئەو رۆژەیە کە تاقمێك خاین و لەرێوەرگەراو دەسەلاتی شەرعی حزبی بەعسیان لەسوریادا لەناوبرد بۆ ئەوەی خواستی خێر بخنکێنن و هەیکەلێکی سەرشێوێنەر دامەزرێنن کەهەموو ئەو مانا مێژوویانەی شێواند کە لە بزووتنەوەو خەباتی حزبی بەعسدا هەبوون و ئەو دروشم و پایەخانەی جەماوەر بڕوای پێهێناون هەمووی بۆ رەدی هێنانی ئەو مەبەستانە خستنەکار کە ئێستا لەمەیدانی ناوخۆیی و جیهانیدا دەبینین چەندە نزم و بێئابڕووانەن. بەلام دوای ئەو زنجیرە دوورودرێژەی پیلانگێرانی ئیمپریالیەتی جیهانی و هاو پەیمانەکانی سەهیۆنیەت و کۆنەپەرستی ناوخۆ، ئایا گەلەکەمان تەسلیم بووە؟ داخوا بەچۆکدا هاتوەو ورەی رووخاوە؟

بەلگەی رون و ئاشکرا نیشانیانداوە کە هەرخواستی خێرو هەقانیەت سەردەکەوێ. مێژووی مرۆڤایەتی پڕە لە بەلگەی پرشنگدار. بۆ ئەوەی زۆر دوور نەڕۆین مەسەلەی گەلی فەلەستین و شۆڕشە هاوچەرخەکەی هەر ئێستا لە پێش چاومانە.. ئەم شۆڕشە ئێستاو لەرابردوودا تووشی زۆر چەشنە پیلانی ئیمپریالیەت و سەهیۆنیەت و کۆنەپەرستی بووە، لەژوورەو دەرەوە تووشی پاکۆدان و سەرپێدانەواندن و لادان بووە. شۆڕشی فەلەستین لەرابردوواو تا ئێستاش بەرەورودی زۆر گیروگرفت بۆتەوە، هێندێك لە سەرکردەکانی نازووی «غموض»یکی زۆریان لەسەرەو رێبازی جۆراوجۆر لەرێزەکانیدا دەبینرێن.. لەو چەند ساڵەی دواییدا هێزەکانی هاوپەیمانەتی ئیمپریالیەت و سەهیۆنیەت و کۆنەپەرستی زۆر شێوەی پیلانگێرانیان دژی ئەو شۆڕشەو رووتر بنێن دژی

بڕوانە ل ـ ١١

کۆنفرانسە «بەرزەکانی» سەرمایەداری

لەگەڵ بەرژەوەندە ئابورییەکاندا ناگونجێن

لەسەرەتای نیسانی رابوردوودا وەزیری بازرگانی فەرەنسە لە سەردانی ئەمەریکابوو.. لە کاتی ئەو سەردانەدا کە پێش کۆبوونەوەی بالای لەندەن دەستی پێکرد، کاربەدەستە فەرەنسایەکە رەفزی حکومەتەکەی خۆی بەرامبەر ئەو سیاسەتە ئابورییەی واشنتۆن ئاشکراکرد کە دەربارەی دەولەتەکانی بازاری ناوکۆیی ئەوروپا ئەیگرێ. وای دەربڕی کە ئەبێ ئەمەریکا توبالی ئەو ناتەواویە بازرگانیە لە ئەستۆبگرێ، کە دەولەتەکانی ئەو بازارە بەدەستیەوە ئەنالێنن، ووتی: هەر ئەویش بۆتە هۆی بەشی گەورەی گیروگرفتە ئابوریەکانی ئەو دەولەتانە.

قسەکانی وەزیری بازرگانی فەرەنسا ـ بەتایبەتی لە ناو ئەمەریکادا ـ مەودای ئەو ناکۆکیە ئابوریانە دەنوێنن، کە لەنێوان دەولەتە پیشەسازیە سەرمایەدارەکانی ئەوروپاو ئەمەریکادا هەن جیاکار **دستانی سەرۆکی فەرەنساش ئەو رایەی بە هێزترکرد، کاتێ پێش ئەوەی بارببەجێهێڵێ بەرەو لەندەن بۆ بەشداری کردنی کۆنگرەی بالای دەولەتە پیشەسازیە سەرمایەدارە پێشکەوتووەکان لەمانگی ئایاری رابوردوودا، هیوای خۆی وانیشاندا، کە ئەمەریکا دەربارەی بیری دامەزراندنی سنووقێکی ناوکۆیی بۆ کەرەسەخاوەکان رازی ئەبێ، ئەو سنووقەی کە پێشتر دەولەتە پەرەسەندووەکان لەکاتی بەستنی کۆنگرەی پەرەپێدان و بازرگانی دەولەتان لە نایرۆبی، لە ناوەراستی سالی رابوردوودا داوایان کردو لە پاشانا دەولەتەکانی بازاری ناوکۆیی ئەوروپا رەزامەندییان لە سەر نواند. لە پال ئەوەشدا سەرۆکی فەرەنسا داوای بەشداری کردنی ئیشتیراکیەکانی ئەوروپای کرد دەربارەی ئەو گفتوگۆیە تایبەتیانەی کە بۆ دامەزراندنی رژێمێکی ئابوری نوێی جیهان ئەکرێن.**

ئەوەی ئاشکرایە، ئەمەریکا وەختی خۆی بڕیاریدا ناردنی یۆرانیۆمی قورس بۆ دەولەتە هاوپەیمانەکانی لە ئەوروپاو ژاپۆندا بوەستێنێ، ئەم کارەش نارەزاییەکی زۆری لە لایەن کاربەدەستانی ئەو دەولەتانەوە خستەروو، تا ئەو دەولەتانەش بە شداریی ئەو نارەزاییەیان کرد کە لە حکومەتی واشنتۆنەوە نزیکن، وەکو بەریتانیاو ئەلەمانیای فیدرالی و ژاپۆن.

ئیتر لە ژێر پالە پەستۆی ئەو دەولەتانەو سەرهەلدانی سەرەتای پەوبوونی هاوکاری نێوان ئەو دەولەتانە بەرامبەر بە سیاسەتی کۆشکی سپی، سەرۆکی ئەمەریکا پێش کۆبوونەوەکانی کۆنگرەی لەندەن جۆرە نەرمیەکی لەو رووەوە نیشانداو گۆرانێکی لە بڕیاری قەدەغە کردنی نەوت بلاوکردەوە، بۆ ئەوەی کارتێکردنی ئەو بڕیارە لە سەر پێنج دەولەتە سەرەکیە بەشدارەکانی کۆنگرەکەدا سووك بکات.

لەوەدا وا دەرئەکەوێ کە حکومەتی واشنتۆن بە هێنانەکایەی پرۆژەی کارتەر دەربارەی ووزە، هەولیدا شێوازە رووتاندنەوە یەك دژی هاوپەیمانەکانی رەفتاربکات، بۆ ئەوەی لە کاتی بەستنی کۆنگرەی لەندەن مەرجی ئابوریی و سیاسییان بەسەردا بسەپێنێ، بەو هەولەی ئەو (واقعی) بەتەواوەتی بخاتە روو پرۆژەکە دەربارەی ئەو «جەنگی ووزە»یە کە پشتوویەتی کە لەوانەیە لە نێوان دەولەتانی ووزە نێرو دەولەتانی ووزەهێنەدا رووبدا.

هەروەها کارتەر لەکاتی دوانە تەلەفزیۆنیەکەیدا لە هەژدەی نیسان و چەند سەعاتێك پێش بلاوکردنەوەی بەرنامەکەی بۆ گەلی ئەمەریکا ئەمەی وەك گورز راوەشاند.!!

کۆنگرەی بالای لەندەن، ئەگەرچی بەیاننامەیەکی دەربارەی پێویستی بوونی «هاوکاری» لە نێوان دەولەتە پیشەسازیە سەرمایەدارەکاندا بلاو کردەوەو لەگەل ئەوەشدا رووبەرێکی بۆ کاروباری ووزە تەرخانکرد، بەلام نەگەیشتە کارێکی کردەیی ئەو تۆ کە تیژیی ناکۆکیەکانی نێوان ئەو دەولەتانە سووك بکات، هەروەها نەش گەیشتە ئەنجامی کردەیی وا کە گیروگرفتی «١٥» ملیۆن بێ ئیشی ئەو دەولەتانەدا چارە سەر بکات.

ئەو راپۆرتانەی لە سەرچاوە ئابوریەکانی ئەوروپاوە هاتوون وا پیشان ئەدەن کە کۆنگرەیەکی نوێ لە کۆتایی ئەمسالدا بۆ درێژە پێدانی باس کردنی گیروگرفتە ئابوریەکانی «جیهانی سەربەست» ئەگیرێ..

ئەمەش ئەوە ئەگەیەنێ کە چوار کۆنگرەی بالای سەرمایەداری کەلە ماوەی دوو سالدا ئەبەستریێ سێ یانیان نەگەیشتونەتە ئەنجام و چارە سەرکردنی

دەولەتە پیشە سازیە سەرمایەدارەکانی ئەوروپاو ژاپۆن خۆیان لە بەردەم مل ملانێکە رێکدا ئەبینن کە ئەوان بە هێز ترە، ئەویش ئەمەریکایەو تەنها بە دەست بە سەراگرتنی گەورە ترین بەشی بازارەکانی ولاتانی جیهانی سێیەمدا ناوەستێ، بەلکو بەردەوام زیادە بازرگانی لەسەر حسابی دەولەتە هاوپەیمانەکانی ئەهێنێتە دی، ئەمەش لە رێی تەنگ پێ هەلچنین بە ناردەی ئەو دەولەتانەو لە رێی سەپاندنی گۆسپی سەختی گومرگیەوە بەسەریاندا.

سەرەرای ئەوەش ئەمەریکا بەردەوام کۆشش ئەکا بۆ بەکخستنی ئەو دەولەتانە دژی ولاتە جیاجیاکانی جیهان، لە وانە ولاتەکانی (ئۆپیك)، بەو هەولەی کە روخسارەکەی بەرگری کردنە لە بەرژەوەندەکانی «جیهانی سەربەست»، راستیەکەشی هێنانەدی گەورەترین قازانجە بۆ ئیحتیکارەکانی ئەمەریکا، هەتا ئەگەر ئەمە لە سەر حسابی بەرژەوەندی هاو پەیمانە ئیحتیکاریەکانی ئەمەریکاش ـدا بێشرێتەدی.

کۆنگرەی بەرهەڵستی کردنی رەگەزایەتی خۆپێشاندانێکی جیهانیە

لیژنەی ئامادەیی بەستنی کۆنگرەی جیهانی دژی جیاوازکاری رەگەزایەتی لە ئەفەریقای خوارووودا، داوای لە رای گشتی جیهان کرد، بەشداریی لەو کۆنگرەیە بکات، کە ئێستا لە پایتەختی پورتوگالدا بەستراوەو حەقدەی ئەو مانگە ئەخایەنێ.

کۆنگرەکە هەول ئەدا پشتی تێکۆشانی گەلانی خوارووی ئەفەریقاو نامیبیاو زیمبابوی دژی ئیستیعمارو جیاوازکاری رەگەزایەتی بگرێ و هەول و تەقەلای رژێمە رەگەزپەرستەکان هێزە ئیستیعماری و کۆنە پەرستەکانیش تێك بدات، کە دەیانەوێ رووبەری ئەو شەرەی لە نێوان ئەوان و گەلاندا هەلگیرساوە بەرفراوانتری بکەن، بۆ ئەوەی هەموو ئەفەریقای خوارووبگرێتەوە، ئەمەش مەترسیەکی گەورە پێك ئەهێنێ و هەرەشە لە ولاتە رزگار بووەکانی ئەفەریقاو ئاشتی جیهان ئەکات.

لیژنەی ئامادەیی ناوبراو لە شەخسیەتی سیاسی کۆمەلایەتی و پێشکەو تنخوازی پورتوگالی بە سەرۆکایەتی گۆمیزی سەرەك کۆماری پێشوو دروست بووە.

ئەولیژنەیە بۆ ئامادەبوونی کۆنگرە کە کۆبوونەوەیەکی جیهانی لە ٢٢ـ٢٣ی کانونی دووەمی رابوردوو لە لشبۆنە بەست و لەو کۆبوونەوەیەدا بەرێز عزیز شریف سکرتێری گشتی ئەنجومەنی نیشتمانی ی ئاشتی و هاوکاری لە ولاتی عیراقدا بە ئەندامێکی ئەولیژنەیە هەلبژارد.

بەرێز گۆمیز لە کاتی سەردانەکە یا بۆ عیراق گفتوگۆی دەربارەی ئامادەبوونی کۆنگرەی ناوبراوکرد، کە عیراق بەوەفدێك بەسەرۆکایەتی بەرێز شریف بەشداری تیانەکا.

ئەو کۆنگرەیە خۆپێشاندانێکی جیهانی ئەنوێنێ و وەستانی گەلانی جیهان دژی سیاسەتی ئەو جیاوازکاریە رەگەزایەتیە دەرئەخا کەبەمەبەستی پێشێل کردنی مافی دانیشتووە ئەسلیەکانە، بەوەی کە گەلانی زۆر ناوچەی جیهان تووشی هەولی داروتێنەرانەی بنەماکانی بوونی نەتەوەییان لە سەر خاکی خۆیاندا ئەبن ئەمەش لە خاکی عەرەبی داگیرکراوو خوارووی کیشوەری ئەفەریقادا روو ئەدا، کە دانیشتووە ئەسلیەکانی ئەو ناوچانە لەژێر دەسەلات و چەوساندنەوەی زەوت کەرو کارتێلەکانی پێگانەدان، لە کاتێکدا کە مشەخۆری ئیستیعماری لەسەر حسابی خاوەنە رەواکانی ئەو خاکانە ئەژین.

گەلانی جیهان رەفزو تاوانبارکردنی خۆی لە گەلێ کۆنگرە دەولەتیەکاندا بەرامبەر سیاسەتی جیاوازکاری رەگەزایەتی نیشاندا، بڕیاری نەتەوە یەکگرتووەکان بە لەقەلەم دانی جیاوازکاری رەگەزایەتی بە هەموو شێوە رواڵەتەکانیەوە بەوەی کە ئینکار کردنێکی تەواوی بیرو باوەڕەکانی پەیمانی نەتەوە یەکگرتووەکانەو دژی پێشکەوتنی مرۆڤایەتی ئاشتی و دادی کۆمەلایەتیە، بێزاریی رای گشتی جیهان بەرامبەر ئەو سیاسەتە دەرئەبڕێ.

هەروەها رێکخراوی دەولەتان ماوەی سالی ١٩٧٣ تا سالی ١٩٨٣ی بۆ بەرهەلستی کردنی رەگەزایەتی و جیاوازکاری رەگەزایەتی تەرخان کرد.

کۆمەلەی گشتی ی نەتەوە یەکگرتووەکان بڕیاری ئەو پەیمانە دەولەتانیەی دا کە بە

بڕوانە ل ـ ١١

کاروباری جیهان

جەزابالێ

هێندێك رۆژنامەی ئەمریکایی خەبەرێکیان بلاوکردەوە پوختەکەی ئەوەبوو کە وەزارەتی بەرگری ئەمریکا هێندێك تاقیکردنەوەی بۆ لێکۆلینەوەی شوێنەواری چەکی لەناوبردن (الابادە) لەسەر ئەندامانی سوپای ئەمریکا کردوە. شوێنی ئەو تاقیکردنەوانەش مەیدانێکی مەشقی سەربازی بووەلەویلایەتی نیڤادا کە تاقیکردنەوەیەکی ئەتۆمی لێکراوە.

لەپێشەوە پێویستە بگوترێ کە ئەم خەبەرە دەبێ هەر «نمونەیەك»بێ لە دیاردەیەکی بلاوی ژیانی ئەمریکا، ودەبێ رۆژنامە ئەمریکایەکانیش ناچار بووبن خەبەرێکی ئەوتۆ بلاوبکەنەوە، بۆ کەم کردنەوەی توورەیی بیروڕای گشتی ئەمریکاو بێزاری خەلکی ئەمریکا لە نیازەکانی دەزگای عەسکەری ئەو ولاتە.

پاش ئەم تێبینیە، هەر کەس سەرنجی رووداوە سیاسیەکانی ئەمریکابدا ناتوانێ نەپرسێ کە: دەزگای بەرێوەبەرایەتی ئەمریکا چ نیازێکی خراپ و دوژمنانەی بەرامبەر مرۆڤایەتی بەگشتی هەیە کە بەشێکیشی کۆمەلی ئەمریکایە؟ بێگومان ئەم خەبەرە زۆرشت دەگەیەنێ. یەکەمیان ئەوەیە کە حکوومەتی ئەمریکا نەخشە بۆ شەرێکی لەناوبردن دژی گەلانی جیهان دەکێشێ چونکە رێبازی

رووداوەکان لەزۆر شوێنی دنیادا تەریك مانەوەو تێشکانی سیاسەتی ئەمریکای دەرخستوە. کاتێك سیاسەتی ئەمریکا بەرەوتەریك مانەوەو دوورە پەرێز بوون دەڕوا، زۆر وێ دەچێ دەزگای بەرێوەبەری ئەمریکا سیاسەتی گێچەل فرۆشی ئەتۆمی بەکاربێنێ و باداتەوە بۆ سیاسەتی کەناری شەر (حافة الحرب)، سیاسەتێك کە بەرچاوترین لایەنگری «دالاس» وەزیری دەرەوەی کۆنی ئەمریکا بوو. مەبەست لەم چەشنە تاقیکردنەوانەش کە گەلانی دنیا بترۆقێنن و ئەوان لەمەترسی «سەرپێچی» لە پێداویستیەکانی سیاسەتی ئەمریکا بترسێنن رەنگە هەرەوگورەشەی ئەمریکا دەربارەی داگیرکردنی سەرچاوەکانی نەوتیش نموونەیەك لەسیاسەتی گێچەل فرۆشی و هەرەشەی ئەمریکا لەگەلان بێ.

ئەم خەبەرە شتێکی تریش دەگەیەنێ. ئەویش ئەوەیە کە نرخی مرۆڤی ئەمریکایی لەبەری دەزگای بەرێوەبەری ئەمریکادا هاتۆتە خوارێ. چونکە کاربەدەستانی ئەمریکا سەربازانی ئەمریکا دەکەنە مەیدانی ئەو تاقیکردنەوە تاوانکاریانە. ئەمەش ئەو راستەقینەیە دەردەخا کە گەلان هەستیان پێکردوەو کاکلەکەی ئەوەیە کە مرۆڤ لەسێبەری رژێمی سەرمایەداریدا بێ نرخە.

سێهەم شت کە لەو خەبەرەوە وەردەگیرێ، بڕوبووچی ئەو کەسانەیە کە هیوایان بەدلسۆزی بەرێوەبەرایەتی ئەمریکا بۆ «ئاشتی» هەیە. شتێکی ئاشکرایە کە سەرۆکانی رژێمی ئەمریکا لەو کەرتانەی خەلکی ئەمریکا پێك دێن کە لە هەموان کۆنەپەرست ترن و لە هەموانیش زیاتر دوژمنی ئاشتین. ئەمەش لەگەل واقیعی خۆیان و لەگەل قازانجی ئەو چینە ئیحتیکاریانە کە ئەوانیان هێناوەتە سەرحوکم رێك دەکەوێ. هەمووما ندەزانین کە سەرجەمی حکومەتەکانی ئەمریکا نوێنەری ئیحتیکاریەکانی ئەمریکان کە خاوەنی کارخانەکانی چەك دروستکردنیش بەشێك لەوانن. لێرەوە دەردەکەوێ کە هەول و تەقەلای دەزگای بەرێوەبەری ئەمریکا بۆ دروستکردنی چەند مەلبەندێکی شیواوی لەجیهاندا و خولقاندنی هێندێك بەیەکدا هاتنی چەکدارانە، تەنیا هەولدانە بۆ پەیداکردنی چەند بازارێکی قال کردنەوەی چەك و دەستهێنانی سوود لەسەر حیسابی ئاسایشی مرۆڤایەتی و لەسەر حیسابی قازانجەرەواکانی کۆمەلی ئەمریکا خۆشی. لەمەرادەردەکەوێ کە ئەوانەی مزگێنی دەوری ئەمریکا لە دروستکردنی ئاشتیدا بەخەلك دەدەن، لەباشترین حالدا سەرشێوێنەرن، یان جێبەجێکەری دەورێکی کە لەدەرەوەڕا بۆیان دیاریکراوە.

تەنیا لەچوارچێوەی ئەم لێکدانەوەیەدا دەکرێ ئەو خەبەرە هەلسەنگێنەدرێ، وبەرووتی دەتوانین بلێین ئەمە بەلگەیەکی ترە لەسەر دوژمنایەتی دەزگای بەرێوەبەری ئەمریکا بۆ ئاشتی جیهانی، و نیشانەیەکە بۆ بەکارهێنانی سیاسەتی گێچەلفرۆشی ئەتۆمی. بەلام مێژووی خەباتی گەلان نیشانیداوە کە سیاسەتی زەبروزەنگ و گێچەلفرۆشی هەر تێدەشکێ.

Institut kurde de Paris

جەژنی ڕۆژنامەگەری . جەژنی هەموخەڵکە .

محمود زامدار

اکرم محمود

فرید صابر

گرنگ لەسەدەی نەزانیندا « الجاهلی » ئەگەر لەناو
نەتەوەیەکدا شـاعیرێك هەڵکەوتوایەو بەدیار بوایە لە
خۆشی ئاهەنگیان ئەبەست .وەدەم ڕاستیان و دەربارەی
شەرکانیان ئەدوا کەماوەیەکی دوورو درێژیان ئەخایان .

لەو ڕۆژە دوورەوە ڕۆژنامەنوسەرو ڕۆژنامەگەردا بو ..
دەورێکی گرنگی لەژیانی خەڵکیدا گێڕاوەو لەهەمو ڕوویەکی ژیانەوە دواوەو دەمەتەقێی سەبارەت جۆرەهای ئەو گیروگرفتانە کردوە کە پەیوەندیان بە هەمو کەسێکەوە بوە . ڕۆژنامەگەری بەئەڵك دەورا ڕۆیشتووەو توشی ئەڵێ دۆخی سەخت هاتوە ، و لەسەر نەخشەی نوسیبوە .. دوای ئەوەی کە لە دەمەتەقێی درێژیەوەی جارە سەرکردنی زۆری ئەو ناڕەحەتیانەی ناوی لێ نراوە « پیشەی گەڕان بەدوای ماندوبوندا » ئەڵێ هەنگاوی گەورەی ناوە ..

بەبۆنەی جەژنی سەدو هەشتەمی ڕۆژنامەگەری عیراقەوە ڕۆژنامەی هاوکاری چاوی کەوت بەهەندێك خوشك و برا لەوانەی کە لەدەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردیدا ئیش ئەکەن بۆ ئەوەی سەرەتای ئیشی ڕۆژنامەگەری و ئاواتیانمان لەم جەژنەدا چیە بۆ ڕوون بکەنەوەو خواست و پرۆژە یانمان بەم بۆنەیەوە نیشاندەن .

یەکەم چاوپێ کەوتنمان لە گەڵ کاك محمود زامداری

پێویستیمان بەکادیری ڕۆژنامەگەری قاڵبوو هەیە

● کەی کاری ڕۆژنامە گەریت دەست پێکرد ؟

– سالی ١٩٧٠ دەستم پێکرد یەکەم نوسینم لە ڕۆژنامەی هاوکاری لە ژمارە (٣) وەیە تا ئێستا ، ئەم ناڕەحەتیەی دیتەبە ڕێگای پێشکەوتنی ڕۆژنامەی کوردی لە کەمی کادری شارەزایە لە هەمو ڕوویەکەوە بەلای منەوە ئەڵێ موچە خۆر ئەو شوێنەیان ئەدراوەتێ شارەزاییان تیا هەیەو ئارە حەتیە کەش لێرەوە سەردەر ئەهێنێ ، ئەمە جگە لە وەش کە ڕۆژنامەگەری کوردی لەو شتانەی کە لە ڕۆژنامەکانی عەرەب و جیهان و لە شارەزایی دروودرێژیان کە ئەنوسرێ ئەڵك وەرناگیرێت .

لە کۆتایی چاوپێ کەوتنەکە ماندا لەگەڵ کاك محمود زامدار بە بۆنەی جەژنی ڕۆژنامەگەریەوە ئەم وشەناسکانەی دەربڕی .. با جەژنەکان و پێنوسە سەربەرزو پێشکەو تنخوازە تێکە پشتوەکان لە

پێناوی دواڕۆژی خۆشەویستی مرۆڤی ئەم نیشتمانەو لەمەیدی شۆڕش و بەخشینا یەکبگرن .

ڕۆژنامەگەری بەپیشە یەك دانانێم گەڕان بێ بەشوێن ماندو بوندا دووەم چاوپێ کەوتنمان لە گەڵ کاك « سەربەست عمر »ی سکرتێری نوسینی گۆڤاری « بەیان »دا بو ئەڵێت :

سالی ١٩٦٤ دەستم بەکاری ڕۆژنامەگەری کرد لە ڕۆژنامەی « الاخبار »وە کە مامۆستای خوالی خۆشبو محمد بریفکانی دەری ئەکرد کارم لە بەشە کوردیەکەیدا ئەکرد . دوای شۆڕشی حەفدەی تەموز دەستم کرد بە سەر پەرشتی کردنی دەرکردنی پاشکۆی کوردی گۆڤاری « کاری ئەڵێ » کە ئەوکاتە لەدەزگای ئیشی ڕۆژنامەگەریدا دەر ئەچوو ، دوای دەرچونی یاسای مافی ڕۆشنبیری کورد، سەرپەرشتی دەرچونی یەکەم ڕۆژنامەی کوردی « هاوکاری »م کردکە سەرۆکی نوسینی ئەوسای مامۆستا ((منذر عریم)) بوو کە چاکەیەکی زۆری هەیە بەسەر بەرنەدانی ڕێگای ڕۆژنامەگەریتیم ، دوای ئەوە لە ڕۆژنامەی برایەتی « التآخی » لابراودا ئیشم کرد هەروەش لە ڕۆژنامەی «العراق »دا ئیشم کرد سالی ١٩٧٥ بومە سکرتێری ڕۆژنامەی هاوکاری و دوایی بومە سکرتێری گۆڤاری بەیان ..

✲ باشە کاك سەربەست ڕۆژنامەگەری بەپیشەی ماندوبون دانەنرێ ؟

– ڕێی تێ ئەچێ یەکێك بەلەوکەمانەی لە پیشەی ڕۆژنامەگەری بەگەڕان بەشوێن ماندو بوندا دانانێن ، چونکە هەر چیەك لە ڕۆژنامەگەریدا هەیە دلگیرو نایابن و بۆ دەرخستنی ڕاستی بێ لەگەڵ و بەرگری کردن لە مافی خەڵك و ڕێزگرتنی پیرۆزی وشەی مەبەست هەر ناڕەحەتیەکی لەڕێیدا بچێژرێت ئەهێنێ .

● باشـە .. ئاواتەکانت چین ؟

– هەمیشە خۆ بەدەرچونی ڕۆژنامەیەکی کوردی ڕۆژانەوە ئەبینم ، چونکە من ڕۆژنامەیەکی ڕۆژانە بەبۆنەی پێشەی ڕۆژنامەگەری دائەنێم .

ڕۆژنامە بە نوسینی باس کۆتایی نایەت .

ئەوەی لە ڕۆژنامەدا ئازاراوە .. تەنیا بریتی نیە لە باسێك بەڵکو گەڵێ قۆناغی سەختی ئازاری تەبرێ تاتەبانە ڕوناکی و لەلایەن خەڵکەوە تەخو شدریتەوە .. لە بارەی ئەم قۆناغانەوە کاك اکرم محمود ئەکار بەدەست هێنان لە بەرهەمێکان بۆمان ئەدوێ و ئەڵێت :

سالی ١٩٧٤ دەستم بەمە یش کردوە دوای ئەوەی کە بە قۆناغەکانی وەرگێڕانی بڕین و چاکگردندا – الترجمە والتقطیع والتصحیح » ڕۆیشتوم ئێستا ئیشم وەرگێڕانی گەرمەیە .. دوا ئیش کەبێ هەڵئەستم و ئەی کۆتایی ئەی گەرمسانە سەرنج ئەدەم و چاو دێری ئەوە ئەکەم بزانم ڕاستن یان نا . دوای ئەمانە گەرمەکان ئەنێرنە چاپخانە بەلام لەوێ اوتیان بەداوتی ئارە حەتیەوە ئەبێت چونکە کرێکارەکانی چاپخانە خوێندنەوەی وشەی کوردی نازانن و توشی هەڵەی زۆر ئەبن و بەلام چونکە لە ئەلیان خەریکم ئەم هەڵانەیان بۆ چاك ئەکەم ، ئەبێ لەجێی ئەم کرێکارانە کرێکاری کورد هەبوایە یان ئەم کرێکارانە فێری زمانی کوردی بوایە ئارەحەتیەکان سوك ئەبون .

خواستم ئەوەیە ڕۆژنامەی هاوکاری ڕۆژانە دەربچێت چونکە بەزمانی حالی گەلی کوردی دائەنێم .

خواستمان کردنەوەی دەورەکانی ڕۆژنامەگەریە دواچاوپێ کەوتنمان لەگەڵ کاك « فرید صابر » بوو کە لەبارەی پێویستی کردنەوەی دەورەکانی ڕۆژنامە گەریەوە دوا کە ئەم دەورانە ئەتوانن کارو توانای ئەو کەسانە گەلێ بکەن کەوا ئیش و کاریان بەڕۆژنامەگەریەوەیەو هەروەها شارەزاییان لە گەلێك ڕوی جۆربەجۆرەوە بە هێز ئەبێت ، چونکە ئێمە ئەگەشتوینە نمونەیەك لە ڕۆژنامەگەریدا تا ئێستا بەتایبەتی لە ڕۆژنامەگەری کوردیە کانماندا و ئەم دەزانە گەلێکیان زۆرەو ڕۆژنامەگەرەکانمان ئەتوانن گەلێکیان لێ وەربگرن .

هیوام لە جەژنی ڕۆژنامەگەریدا ئەوەیەکە ڕۆژنامەی کوردیمان زیاتر ڕەسەن بێت چونکە ڕەسەنایەتی مانای باوەڕهێنانە بەو ئازادیەی وڵاتەکەمان ئاواتیەتی ، هەروەها خواستم ئەوەیە ئەو گۆڤارو ڕۆژنامانەی بەزمانی کوردی دەرئەچن ڕوویان لەزیادی بێت بۆ فێرکردنی میللەتەکەمان وەك ئەوانی تر .

لە کۆتاییدا چەند لەسەر ڕۆژنامەگەری بدوێن مافی خۆی نادەین و چەند بمانەوێ ئامانجەکانی خەت و کۆبکەینەوە ئەما نتوانی ... ڕۆژنامە بۆ ملیونها ئادەمیزاد وشە ڕۆشنەدارەکانێ .... و بە خۆزاگرتنی ڕۆژنامەو بەوتوانایەی هەیەتی توانیوێتی زای ڕوبەرو دەربڕێت و بانگ بکات تا کاروانی شەرزشگێڕانە لە نیشتمانە کەماندا لەسەر ڕێگەی ئۆزاندا ئوریێ بدات .

– بەشی لێکۆڵینەوە –

ڕۆژنامەکانـــی ڕابوردوو

«الزوراء» یەکەم ڕۆژنامەی عیراق بوو

ئەمـڕۆ ڕۆژنامەو گۆڤارەکانمان ئاهەنگی جەژنی (١٠٨) سالە یان ئەگێڕن و لەم ڕۆژەدا یان ئەگێڕن ، ڕێز بۆ ئەو دەورە بکێشین کە ڕۆژنامە لە ژیانی خەڵکیا ئەیگێڕی ، بەتایبەتی ئەوانەی ئارەزووی زانـانی هەواڵ و دەنگ و باسەکانی وڵات و وڵاتانی جیهانیان لامەبەستە .

ژیانی ڕۆژنامەگەریمان هەرلەسەرەتاوە توشی زۆر گیروگرفت و گرانی بوو ، کە نەیتوانی لەزۆر کوت و بەند ڕزگاری بێ ، لەم دوایەدا نەبێ کە هەنگاوی بەرەو پێشکەوتنی تەواوی ئەنێ .

کەواتە باناوڕێ لەدواوە بدەینەوەو بزانین یەکەم ڕۆژنامەی عیراق کامەیە ؟! وە ئایا ، ئەوسا ، ڕۆژنامەی ((ئافرەتان)) هەبووە؟

« دوکتور سعید سنان » ئەڵێ (بەدەرچونی ڕۆژنامەی « الزوراء » لەسالی ١٨٦٩دا لەلایەن « مدحت پاشا »وە کە بەوالیەکی وا ناسرابوو زۆر کاروباری « ڕاست کردنەوەی » کردوە ، یەکەم ڕۆژنامە لەعیراقدا دەرچوو ، یەکەم نوسەری ڕۆژنامە کە مێژوو نووسی تورکی « احمد افندی » بوو ، ڕۆژنامەکەش بە هەردوو زمانی عەرەبی و تورکی دەرئەچوو . لەبەرئەوەش عیراق ئەوسا بەسترابوو بە دەولەتی عوسمانیەکانەوە باری ڕۆژنامەگەری هەرلەدەرچونی « الزوراء »وە تاکو ئەمانی حوکمی عوسمانیەکان تێکرا بەسترابوو بە باری ڕۆژنامەکانی تری ئەوانەوەو لەژێر باری ئەو زروفە سیاسیەدا بو ئەوسا کاروباری ئەبرد بەڕێوە) .

لەگەڵ دەست پێ کردنی شەڕی یەکەمی جیهانیدا زۆر لە ڕۆژنامەکانی عیراق لە جەقی ڕێگادا وەستان ، یان لەبەر بێ پارەیی یان لەبەر ئەوەی خاوەنەکانیان (بەتایبەتی ڕۆژنامە حزبیەکان و ئەوانەی بیروباوەڕێ ئەتەوەییان هەبوو) توشی حوکمدان و دەربەدەری و دورخستنەوە ئەبون ، دوای داگیرکردنی بەسرە لەلایەن ئینگلیزەوە زیاتر تەنگ بەڕۆژنامە نووسەکان هەڵچنرا ، بەلام لەگەڵ ئەوەشدا ڕۆژنامەکان ئازایانە جارەسەری زۆرکێشەیان ئەکرد کە پەیوەندیان بەباری وڵات و ژیانی هاوولاتیەکانەوەو باری سیاسی و کۆمەلایەتی و ڕۆشنبیریەوە هەبووە ، هەروەها ئازایانە قسەی خۆیان بەرامبەر بە حکومەت ئەکردو ڕەخنەیان ئاراستە ئەکردو باسی کاروباری ئەتەوەییان ئەکرد لە نووسەرە سیاسیە ناسراوەکانی ئەوسا کە بەدرێژای دوای شۆڕشی (٢٠)و وەختی شەڕی جیهانی دووەم ١٩٣٩ ناسرابوون بریتی بوون لە : باقر شبیبی ، عبدالغفور بدری ، حلمی عمر ، رفائیل بطی ، ابراهیم صالح شکر کە بەئوسلوبی گاڵتەو سەیر ئەینووسی .

● ڕۆژنامـەی حکومەتی عیراق ●

لەکانوونی دووەمی سالی ١٩٢١دا یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی ((حکومەتی عیراق)) بەرەسمی دەرچو کەبریتی بوو لە (١٢) لاپەرە بەقەوارەی (٤٣سم × ٢١سم) لەلاپەرەی یەکەمیا دروشمی بەریتانیای هەگرتبو لەگەڵ ناوی ڕۆژنامەکەدا بەزمانی ئینگلیزی .

● ڕۆژنامەی ئافرەتان بەر لە سالانی چل ●

لەگەڵ ئەو هەموو ئالۆزاویەشدا کە ڕۆژنامەی عیراق لەسەرەتادا تیا ئەژیا . بەلام ئاتوانری دەوری ئافرەت لەلێکۆلینەوەی مێژووی ڕۆژنامەگەری عیراقدا بەر لەسالەکانی چلەکانیش پشت گوێ بخرێ و ناوی ڕۆژنامە نووسی ئافرەت بەشێوەیەکی دیار سەر لاپەرەی ڕۆژنامەکانی ئەگرتەوە .

لەگەل ئەوەشدا گۆڤارەکانی کاروباری ئافرەت کەم ئەمانەوەو لەگەڵ دەرچونیاندا شەپـولی هەڵچونی کۆمەلایەتی بەرپا ئەکرد ، یەکەم گۆڤاری ئافرەتانی سالی ((١٩٢٣)) دەرچو کەگۆڤاری ((لیلی)) بوو کە بایەخی بەژیانی ئافرەت ئەدا لەناو خانەداو چون خزمەتی مێردی بکات و بایەخ بەمندالەکانی بدات و نەیئەتوانی لەو ڕادەیەدا بێ ئافرەت ئەدا لەناو ماڵداو دوای ئەوە ((المرأە الحدیثە)) لە سالی ١٩٣٦دا لەلایەن ((حمدیە الاعرجی)) یەوە دەرچو کە گۆڤارێك بو داوای بچڕاندنی کۆتوبەندی کۆمەلایەتی ئەکرد لەگەڵ داواکردنی یەکسانی ژن و پیاو دوای ئەوەی ئەم گۆڤارە زۆر نەمایەوە گۆڤاری ((فتاة العراق)) دەرچو .

لە سالی ١٩٣٦ دا (فتـاة

بڕوانە ل : –١١–

بەڕێوەبەرایەتـی چاودێری پیشەسازی

دەورێکی گرنگ لە زیادکردنی بەرهەم و باش کردنی جۆری بەرهەمە نیشتمانیەکاندا ئەگێڕێت

مانای دەست بەسەراگرتنێکی پیشەسازی ناوخـۆیی ئەندازەی دیاریکراو ، ئاوەکو هوشیارانەیە بەسەر جـۆرو لەبەرهەمهێناندا ، بەپێی ئەو بەرنامەپێکی ، بوونی کەلوپەل چەندیی بەرهەمهێنـانی جۆرو چەندییەی لایەنـە لەبازاڕدا زامن بکرێ و کرێـا پیشەسازی ناوخۆییدایە ، بۆ شارەزاکان بۆیان دیاری ئەکەن لە قێل و لەخشتەبـردن زامن کردنی توانای پرۆژەکانی هەروەها بەگوێرەی مـەرج و بپارێزرێ و شوێن و پایەی

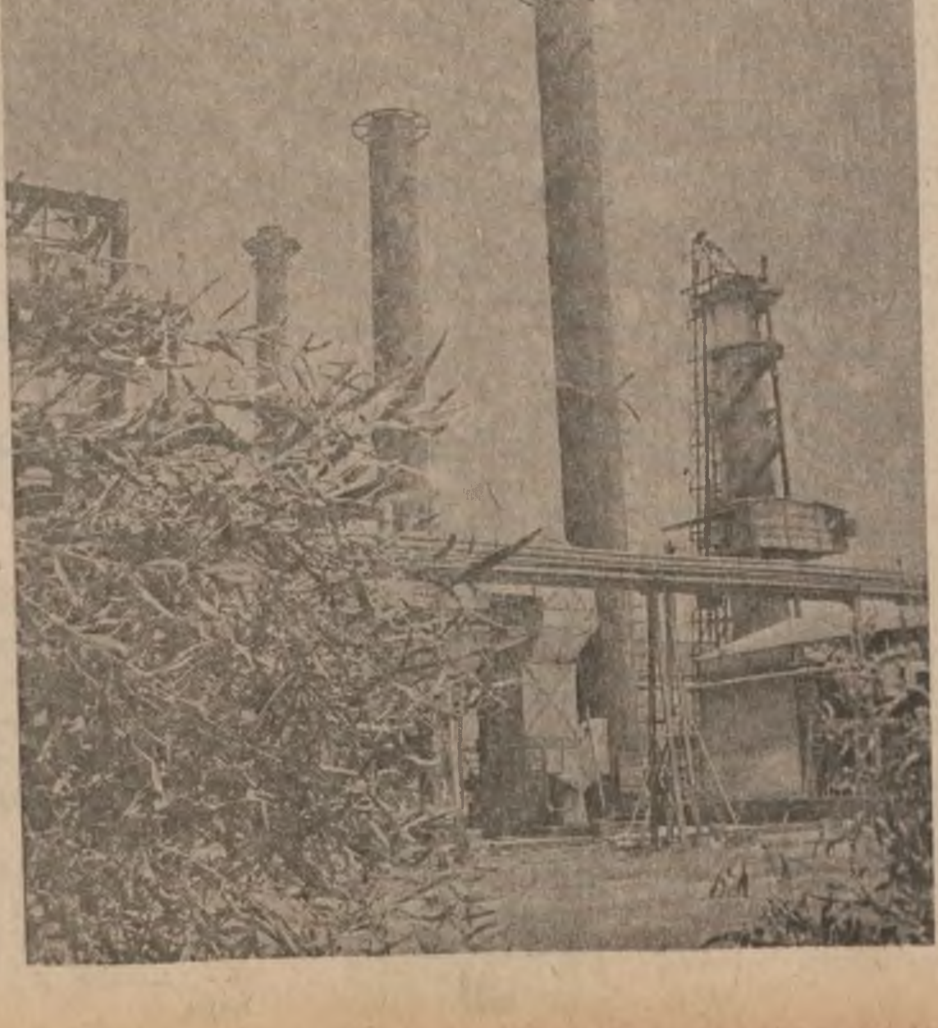

بەرزکردنـەوەی ڕادەی پیشەسازی نیشتمانیمـان ، مانای زیاد بەتەنگەوە بوونە سەربارەت بە بەرهەمهێنانی کەلوپەلی چاك هـەرج تەوارەوە .

بۆ زامن کردنی ئەولایەنـە بەڕێوەبەرایەتی لێکۆلینـەوەو چاودێری پیشەسازی وەك دەزگایەکی سەرەکی بەوتـۆ سەرهەڵ ئەدات کە بەتوانێ هەموو ئەو پێشکەوتن و ئاواتەی بەرەوبووەی پیشەسازیمان بهێنێتەدی کەولاتەکەمان هەبەسیەتی .

دەربارەی ئەو دایەرە گرنگ و زیندوە لەگەڵ بەڕێز محمد جعفر حسندا گفتوگۆ کرا .

● بەشەکانـــی بەڕێوەبەرایەتیەکە

بەڕێوەبەرایەتی گشتی چاودێری پیشەسازی لەم بەشانەی خوارەوە پێکهاتووە : بەشی پیشەسازی چنین ، بەشی پیشەسازی خانووبەرە ، بەشی پیشەسازی کیمیاوی ، بەشی پیشەسازی خواردەمەنی ، بەشی پیشەسازی ئەندازیاری ، بەشی مۆرکردنی خشل وزێر ، بەشی مۆلکداری پیشەسازی ، بەشی ماڤەکان ، سەرەڕای ئیدارەو ژاتیەو لقی سەرژمێری ..

● ئەرکەکانی

یاسا تایبەتیەکەی ژمارە (٩٢)ی سالی ١٩٧٣ کە لە (١٤) ماددەی سەرەکی پێکهاتووە ، ئەرکەکانی ئەو دایەرەیەی دیاری کردووە ، بەپێی ئەو یاسایە پوختەی ئەرکەکانی ئەمانەیە : سەرپەرشتی کاروباری چاودێری و پشکنین ئەو کارگایانە ئەکا کە کەلوپەل بەرهەم ئەهێنن بەهەموو جۆرەکانیەوە چ لەبابەت جۆریەوە ، چ لەبابەت چەندیەتیەوە ، هەروەها پشکنین و لێکۆلینەوەی تاقیگایی بەسەر نموونەی بەرهەمەکاندا ئەکاو بەپێی مەرجەکان هەڵیان ئەسەنگێنێ و ئەیان خەملێنێ بەمەبەستی باشتر کردنی جۆریان وبیاراستنیان و نرخ بۆ لەسەر دانانیان ، هەروەها بەمەبەستی ئیجازەدانی کارگە کردنەوەو بەئەندامەیدانی قەیدکردن .

هەروەها ئاوروباری بەڕێوەبەرایەتیەکە بریتیە لە ئامادە کردنی لێکۆلینەوەی هونەری و ئابوری بەپێی پێویستی و پڕۆژەی پێوەندی پێبوون .. لەسەر ڕوشنایی ئەو پێویستی پێبوون و دابەش کردنـە ، ئەرکی هەموو بەشەکان وای لێهاتووە تێکرا بۆ هەموو ئەوانەی پیشەوە دەست بدەن ، هەربەشە بەپێی شارەزایی خۆی .

سەرەڕای ئەوەش لقێکی سەرژمێری هەیە ، چزانیاریەك ئەو بەشانە دەربارەی کارئەکان پێویستیان پێ ئەیان داتێ ..

● چاودێری کردنی جۆرەکی

چاودێری کردن چی ئەگەیەنێ ئەو شێوازە چیە کە دەزگاکانی بۆ بەجێهێنانی ئەرکەکانی بەچاویان دەکا ؟

چاودێری پیشەسازی :

بەرهەمە نیشتمانیەکانیشمان لەبازاڕەکانی ناوخۆو دەرەوەدا بپارێزێتەوە ..

مەبەست لەدەست بەسەراگرتنی هوشیارانە بەسەر بەرهەمهێناندا تەنها هەر دۆزینەوەی سەرپێچی و لەڕێو شوێن لادان و سزادانی سەرپێچیکەرانی نیە ، بەڵکو درێژەپێدانی بەرەو پێشخستنی کردنی پرۆژە پیشەسازیەکان ، ئەمەش بەدەرخستنی ڕێگەو ڕفتارە هونەری و ئابووریانەی دەدرێتە ڕێی پیشەسازی نیشتمانی ئەبنە هۆی جۆر خراپ بوونی یاخود هاتنە خوارەوەی ڕادەی بەرهەمهێنانی ، لە ئەو هاوکاری کردن لەتەك سەرپەرشتی کەرانی ئەو پیشەسازیانەدا بۆ چارەکردنی ئەو گیرو ڕفتارانەو تەقەلاش بدرێ بۆ پێشخستنی ئەو پیشەسازیە داهێنراوانە بە جۆرێك کە جۆرەکەی باشتر بکرێ و بەرهەمیشی پتر بدرێ بەپێی توانای و کەرەسەی خاوی خۆییش لە جیاتی کەرەسەی خاوی بێگانە بەکار بهێنرێ ..

یاسای چاودێری پیشەسازی ژمارە (٩٢)ی سالی ١٩٧٣ گەلێ لەو بەندانەی تێدایە کە دەرفەتی بەئیش هەڵسوڕێنەرەکانی ئەو بەڕێوەبەرایەتیە داوە ، بەهەموو لایەکدا بجولێن بۆ بەجێهێنانی ئەو ئەرکانەی سەبارەت بە بەرزکردنەوەی شوێن و پایەی پیشەسازی نیشتمانی و بەرهەمە ناوخۆییەکان لە ئەستۆ یاندایە .

لەو دەسەلاتە ئاشکرایانەی بەڕێوەبەرایەتیەکە

ئەو یاسایە بە دەزگاکانی بەڕێوەبەرایەتیەکەی بەخشیوە ئەمانەن :

✲ چاودێری کردنی بەرهەمهێنانی پیشەسازی ناوخۆیی لە بارەی جۆرو چەندەوە ، لەگەل زامن کردنی توانای پرۆژەکان بۆ بەرهەمهێنان بەپێی ئەو جۆرو چەندییەی بۆیان دیاری کراوە .

● چاودێری کردنی ئەو کەلوپەلانەی لەدەرەوە هێنراون لەبارەی جۆریانەوە ، بۆ ئاراستنی کڕیار ، بەپێی مەرجە ناوخۆیی و جیهانیەکان .

★ ڕەخساندنی مەرج بۆ هەموو ئەو کەلوپەلانەی لە ناوخۆدا بەرهەم ئەهێنرێن بۆ زامن کردن و ئاسان بوونی چاودێری کردنیان ، لەبەر ئەمە یاساکە ڕێبازی هێنانەدی ئەرکەکانی چاودێری بەمانەی خوارەوە دیاری کردووە :

١ – پابەندکردنی پرۆژە ڕێپێدراوەکان و ئەوانەی لەژێر یاسای بەرەپێدانی پیشەسازیدان بەو جۆرو چەند بەرهەمهێنانەی بەڕێوەبەریەتی ڕێکخستن و یارمەتیە تەشتیەکان بڕیاری لەسەر ئەدەن .

٢ – پابەند بوون بەو مەرجانەی کە بەگوێرەیان ئیجازە بەو پیشەسازیانە دراون کەهەن ، هەروەها پابەندبوون بەو مەرجە عیراقیانەی لەلایەن دەستەی مەرج و پێوانەی عیراقیەوە دەرئەکرێن ، لەگەل ئەو مەرجانەی بەڕێوەبەریەتی چاودێری سەبارەت بە بەرهەمی نوێ بڕیاری ئەدەن ، کە ناشێ یەکەمجار بەرهەمێکی نوێ بەبێ ڕەزامەندیی بەڕێوەبەریەتیەکە .

Institut Kurde de Paris

نووسەرو ڕۆشنبیرەکانمان دەربارەی باری ئیستای ڕۆشنبیریمان ئەدوێن (٩)

ئەحمەد سەلام

زۆر لە نووسەرەکان تائێستاش گیرۆدەی دەستی لاسایی کردنەوەن

کاک ئەحمەد سەلام، یەکێکە لەو لاوە ڕۆشنبیرانەی خوێنەران لە سەر لاپەرەی گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا، بەرهەمیان خوێندۆتەوە، هەرچەندە، ئەمە ماوەیەکە، ئەو چالاکیەی جارانی نیە، بەڵام، لە دەمێکەوە، شیعری جوانو هەندێ جار چیرۆکو بەرهەمی تری وەرگێڕاوی ئەدەبیو ڕۆشنبیری بڵاوکردۆتەوە، لە چوارچێوەی ئەو گفتوگۆیانەدا، لە ... نووسەرانو ڕۆشنبیراندا ڕۆژنامەی «هاوکاری» ئەیکات توانیمان کاک ئەحمەد سەلام بخەینە قسەو ئەم گفتوگۆیەمان لەگەڵدا کرد:

پ ١: باری بزووتنەوەی نووسینی چیرۆک لە ئەدەبی ئەمڕۆمان چۆن ئەبینیت.

ـ ئێمە کوشتەی دەستی (لاسایی)ین لە زۆربەی زۆری هەڵوێستەکانی ڕۆژانەماندا لاسایی کەسانی تر ئەکەینەوە، بەرادەیەک لاسایی کە بۆتە (مۆرانەیەک!) چۆتە گیانی ئەدەبەکەیشمانەوە ئەوەتا لە شیعرەوە بیگرە بۆ چیرۆکو بگرە جاری وایە سیماکانی بەگۆرانیو بابەتی زمانەوانیشەوە ئەنووسێ، بەوەندەیشەوە ناوەستینەوە هەر هیچ نەبێ لە پاڵ یەکەم لاسایی کردنەوەدا جێ‌پێیەک بۆ خۆمان بکەینەوەو نەخشەی بەپیرەوێکی و شەخسیەتیەکی گونجاو بۆ کۆمەڵگای خۆمان بکێشین، هەر ئەوەندە بەخۆمان نەزانین لە بۆ هەر یەکە لەو بابەتانەی باس کردن چەند (شێوەسوارێک!) قووت ئەبنەوەو نموونەی بابەتی تری لاسایی یانەمان ئەخەنە بەردەست ئیتر وەک بڵێی جەماوەرە ئەدەب خوازەکە بە دوای (ئەلقەیەکی بۆش!)دا دەخولێننەوەو خۆیشیان (نوسەرەکانمان) ئە جێی خۆیانا (راوح) دەکەن. لەگەڵ ئەوەیشا لاریم لەوە نی‌یە کە چیرۆکی کوردی‌مان لە ساڵەکانی حەفتاوە تا ئێستا هەنگاوێکی لە باری ناوەوە ئەگینا لەم هەنگاوەیشدا بەداخەوە ئەیڵێم هەندێک لە بابەتەکان دیسانەوە سیمای لاسایی کردنەوەیان پێوە دیارە، جاری وایە کتومت پیاو وەک بەشێک لە بەرهەمەکانی (سارتەرو کافکاو کامۆو ئالات، غریبە هتد.

بەزمانی کوردی بخوێنێتەوە وا دێنە بەرچاو. خۆ ئەبێ ئەوەش بزانین کە ئەسڵی چیرۆک (بەکورتو درێژیەوە تا ڕۆمان)یش هونەرێکە نە ئێمەو نەهیچ کام لە نەتەوەکانی تری دراوسێمان مافی ئەوەمان نی‌یە خۆمان بەخاوەنی ڕاستەقینەی‌دا بنێین، بەڵام ئەمەش ئەوە ناگەیەنێ کە هەقی ئەوەمان نەبێ وەک (وەسیلە)یەک دەستی ڕەنگینی خۆمانی پیادا نەهێنینو لەگەڵ بارو زروفی کۆمەڵگای خۆماندا نەی گونجێنین..

ئیتر لێرەدا وەستاکاریو هونەرمەندی چیرۆک نووس دەردەکەوێ.

پ٢: خۆ ڕۆشنبیر کردنو خۆپێگەیاندنی ئەدیب مەرجێکی سەرەکی دەوڵەمەند کردنی بەرهەمی هەموو نووسەرێکە ئەم مەرجانە چۆن زامن بکرێت؟

و: هەر وەکو چۆن جەنگاوەرێک ئەگەر بێتو لە مەیانی جەنگا بابەتی کەرەسەکانی جەنگی‌ی ناتەواو بێ یاخۆ ئامادەکردنو مەشق کردنی کەمو کورتیەکی تیدا بێ، بێ‌گومان لە ئەنجامدا شکستی دێنێ، ئاوایش ئەتوانم بڵێم هەر ئەدیبێک بگرین ئەگەر بێتو بەتەواوی هەوڵێکی باش نەدا بۆ ئەوەی زەخیرەیەک لە ڕۆشنبیریو تاقی‌کردنەوەی کەسانی تر وەربگرێ، ئەنجامی یا ئەوەتا لەجێی‌خۆیا ئەوەستێ و وشک ئەبێتەوە، یا ئەوەتا بەرهەمێکی کاڵوکرچ وبێ سوودمان بێ‌ئەبەخشێ، من بەش بەحاڵی خۆم بڕوام وایە کە، پێویستە ئەدیب زۆر بخوێنێتەوەو کەم‌بنووسێ.

پ٣: مەسەلەی کەلەپوری میللیو کارتێ‌کردنی بۆ سەر بزووتنەوەی نوێی ئەدەبی چونیەتی سوود وەرگرتنی لەو سامانە میللی‌یە دەمێکە جێگای بنەو بەردەی گۆڕە ئەدەبیەکانە ئەوە لە چ لایەکەوە سەرنجی ئەم مەسەلەیە ئەدەن؟

ـ ئەم پرسیارە ئەمباتەوە سەر وەڵامی پرسیارێکی لەمەو پێش کە لەوێدا ئاشکرام کرد چۆن لاسایی کردنەوە دەستی ناوەتە بینە قاقامانەوە! ئەتوانم لێرەدا ئەوەش بڵێم کە ئەم بابەتە مەسەلەی هەڵوێستێکی گرتۆتەوە بەرامبەر بەکەلەپور، زۆرجار دەنگی‌وامان بەرگوێ دەکەوێ مەگەر لێرەدا هەر ئەوەندە بتوانین بە دەنگێکی (ئاساز)ی لەقەڵەم بدەین، ئەگینا لەجێی خۆیا پیاو ئەتوانێ پەنجە بخاتە سەر لاوازی ڕۆشنبیری ئەو خاوەن دەنگانە، بۆ نموونە جار بەجارێ ئەگەر گوێ هەڵخەیت ئەبیستی ئەڵێن (مەولەوی، نالی، مەحوی، حاجی‌کۆیی ... هتد) بەئێمە چی‌ی؟! یا چی‌یان بۆ کردوین؟ ئەو شاعیرانە ئەگەر هەر هیچیان بۆ نەکردبین ئەوەندەیان بۆ کردوین زمانێکی پاراوی کوردی‌یان بۆ پاراستوین کە ئێستا نموونەی ئەو خاوەن دەنگانە بە (فەضلی) زمانەکەی ئەوانەوە لافی ڕۆشنبیری لێ‌ئەدەن! وە ئەبێ لەم هەڵوێستەمدا مەبەستم بەرگری کردنێکی (مطلق) بێ لە سەراپای بەرهەمە کەلەپوریەکانمان.. نەخێر بە بڕوای من پێویستە لایەنە باشەکانی ئەو بەرهەمانە لەگەڵ ڕێڕەوی ئەمڕۆماندا بگونجێنینو سوودی لێ‌وەربگرین، بای ئەوەندەیشی کە پەیوەندی بە لایەنە خراپەکانیەوە هەیە پێویستە نوسەرانی ئەمڕۆمان بیکەن بەپەندێک تا جارێکی‌تر کەس بەو هەڵانەدا نەچێتەوە کە پێشتر دەستی کەسانی‌تری پیا چزا بێ!

ئەگەر ئەمانە پێوانەی هەڵوێست بن بەرامبەر بە کەلەپور ئەوسا ئەبێ هەر چی کتیبە کۆنەکانی دنیا هەیە و هەر چی بابەتەکانی ناو مۆزەخانەکان هەیە بیانسوتێنین، ئەوسا هەرچی پەیوەندیەک بەرابوردووەوە هەیە نامێنێ و مەگەر لە سفرەوە دەست پێ‌بکەین، ئیتر بمانەوێ نەمانەوێ کەرەسەکانی ئێمەش ئەبن بە بابەتێکی کەلەپوری بۆ کەسانی دوای خۆمان، دیارە ئەوسا ئەبێ ئێمەش هەق بدەین بەوان ـ تف ـ لەو (شاکارە ڕوکەشانە!) بکەن کە ئێمە بۆیان جێ دێڵین.

زۆر موخابنە کە ئێمە تا ئێستا دووهەنگاومان بەرەو پێشەوە ئەنابێ کەچی ئاڵتەمان بەکەسانی پێش خۆمان بێت گوایە هیچیان نەکردوە، فەرمون ئەمە عەرزو ئەمەگەز با ئێمە شتێک بەشێک کەین خەڵکی هەموو پێ‌ڕازی بێ.

● بەشی لێکۆڵینەوە ●

لە ئاسۆی ... ئەدەبدا

داهێنانو .. هەندێک شتی تر

پابلۆ پیکاسۆی هونەرمەند پاش ئەو هەموو تاقیکردنەوەو خۆ ئازارینو تەکنیکی هونەر ژۆرینەی بە ژیانی خۆیەوەی بینی، لە تەمەنی حەفتا ساڵیدا وتی:

«پێویستیم بە حەفتا ساڵ دەمەن هەبوو تاکو بتوانم وەکو منداڵ وێنە بکێشم».

ئەم ڕایە بۆ ئەدەبیش پڕ بە پێستی خۆیەتیو، زۆر ڕاستە هەر یەکەمان پێویستمان بە تەمەنێکی دوورو درێژ هەبێت بۆ ئەوەی بتوانین «وەکو منداڵ» لە هونەرەوە بڕوانینە داهێنانی ئەدەبی!

بەڵام وەنەبێت هەموو منداڵێک بتوانێت هونەرمەندی ئەوە بێت، جیاوازییەکەش دیارو ئاشکرایە .. منداڵ ئەو تاقیکردنەوەو هۆشەی نییە کە منداڵێکی حەفتا ساڵە دەیبێت، ئەگەرچیش تەمەن بە ساڵ نییەو، بە تاقیکردنەوەو بە ئەندێشەکێشانەو .. ئەمانەیش پەیوەندییان بە کۆمەڵێک هۆی خۆیی‌و مەوزووعییەوە هەیەو، بۆ هەموو کەسێک وەکو یەک نارخسێن.

تەمەنێکی تەواو بۆ ئەوەی ئادەمیزاد بتوانێت بەو قۆناغە پاکو سەرەتاییەی مرۆڤایەتی بگات هەر چەندە شتێکی کەم نییە، بەڵام زۆریش نییە.

ئەم وتەیەی ئەم هونەرمەندەی کە بە دوای قسەکەیدا زۆری پێنەچوو دوا ماڵئاواییشی لێکردین، تەنیا ترووسکەیەکە بۆ ئەوەی تێبگەین ڕێگای داهێنان چەند دوورو درێژەو چەند سەختو ڕێ‌ڕنیە..!

چەند لە داهێنەرە گەورەکان ساڵەهای ساڵ تەقەلاو کێشەیان کردووەو، کەسیش پێی نەزانیون .. چەندیشیان هەتا هەتایە هەر نەناسراونو ناناسرێن؟

وەڵام ڕوونە: لەو یاندا زۆرو، لەمیاندا کەم.

خۆ پیکاسۆ کاتێک کە لەگەڵ سریالیزمەکاندا دەستی تێکەڵ کرد، بیری لەوە نەدەکردەوە ڕۆژێک لە ڕۆژان پشتی تێبکاتو، بەرەو «منداڵی» بگەڕێتەوە ـ ئەگەرچیش منداڵی «زۆر لەسریالیزمەوە دوورنیە ـ.

نەخێر! ڕایەکانی ئەوساشی بەقەدەر ئەم دوایین ڕایەی ڕاستگۆیی‌و دڵسۆزی تیایەو .. کە وازیشی لێ هێنا ئەو ساکەشی هەر درۆی لەگەڵ خۆیدا نەکردو، بۆ هەڵخەڵەتاندنی خەڵکی نەبوو.

هەر وەهاش دەتوانرێت دەربارەی قۆناغە ئەکیبییەکەی‌و گشت قۆناغەکانی تری هونەرەکەی بوترێت ..

چونکە هونەرمەندو، دەژێتو، تاقیەکانەوەو، دەگۆڕێت .. نەک ئاژەڵێکە ساڵەهای ساڵ هەر هەمان خولانەوەو، هەمان زرمەزرمی لێوە بێت.

داهێنانو، گشت ژیانیش هەر تاقیکردنەوەیەو، کاتێک هونەرمەند ئادەمیزاد ـ تاقیکردنەوە کەوت، لە داهێنانو، لە ژیانیش دەکەوێتو ..

گۆرانیش یاسایەکە هیچ شتێکی لەدەست دەرناچێت، جا ئەگەر پاش حەفتا، حەوسەد، حەوت هەزار .. ساڵ گەڕانەوەش بێت بەرەو «منداڵی»، بەڵام بە هۆشو تاقیکردنەوەیەکی وردو قووڵو، فرەلایەنی ژیانەوە. چونکە «منداڵی» هەرچەندە سەرەتایە، ئەوەندەش ئەنجامەو کۆتاییە.

بەڵام. ئەو منداڵانەی دەیانەوێت ـ بەبێ تاقیکردنەوەکانی تەمەنێکی تەواو ـ وەکو پیکاسۆ وێنەبکێشن، هەر بەمنداڵی دەمێننەوەو، هەرگیز ناتوانن لە سنووری ئاساییەکەی هەموان دەربازبن. ئینجا ئەگەر زیرەکی‌و بەهرەیان تیا بێت وردە وردە دەگۆڕێن‌و، خۆیان دەگۆڕنو کۆمەڵێک تاقیکردنەوەو کۆششی خۆیان دەبێتو، زۆر دووریشە لە حەفتا ساڵیدا هەر هەمان ڕایەکەی پیکاسۆیان هەبێت.

چونکە داهێنان لە قوتوودا نافرۆشرێتو ..

ئەوەی بیەوێت تاقیکردنەوەو بیروڕاکانی کەسێکی پێش خۆی وەکو خۆی دووبارە بکاتەوە، لە لاسایی کەرەوەیەکی بەدووکی سەرشانۆی دەوەرە ـ مەرجەکان زیاتری لێ‌دەرناچێتو، هەر تەنها بەستە زمانێک دەبێت کە نەیتوانیوە لە پێستی خۆیدا بژێتو، کەوی یەکێکی تری لەبەر کردووە بەبێ ئەوەی بەبەری بکات ..!

بەپێوکردنی تاقیکردنەوە بەرزو دەوڵەمەندەکانی ئەوانی‌تر ئەگەر لە ڕێنمایی کردنێک زیاتربوو، داهێنان دەخاتە ناو چوار چێوەیەکەوە لەوەو بەر تابلۆیەکی زۆر گەرمو گوڕو زیندوتری تیابووەو ..

داهێنانیش لەوەدایە ئێستە، یان زووبەی شتەکانی پێش خۆمان حەل بکەینو، کە داماڕشتەوە تایبەتێتی‌و ڕاستیەکەی خۆمانی پێوەبێت، با نەشتوانین لەم دنیا فراوانو، هەزار سەرەی، هەزار پێیەی داهێناندا شان لە شان مەزنەکان بدەین.

صلاح احمد

پۆستەی ڕۆشنبیری

خوێنەرانیش بیروڕای خۆیان هەیە

● دەربارەی گۆڤاری بەیان هەرچەند بەدواوەی ئەگەڕێم دەستم‌ناکەوێت تەنیا دانە یەکم لادەست کەوتووە، ئایا ئێوە هەموو ژمارەکانتان لادەست ئەکەوێت لە سەرەتای دەرچوونی تا ئێستا یان نەء؟ گەر دەستتان ئەکەوێت تا بێمو لێتان وەربگرم. چاوەڕوانی وەڵامم لە ڕۆژنامەی هاوکاری‌دا یا بە نامە بۆم بنێرن.

احمد محمد مەند ـ رانیە

هاوکاری: بەداخەوە ژمارەکانی «بەیان» لە لامان دەست‌ناکەوێ.

● بەر لە ماوەیەکی دوورو درێژ چاوەڕوانی ئەوە بووین کە گۆشەی «پۆستەی خوێنەران» لە لاپەرەی «ئەدەبو ژیان» زیندو بکرێتەوە. من لێرەدا پرسیارێکم هەیە: ئایا بۆچی ئەم گۆشەیە بە ڕێکو پێکی دەرناچێت لە هەموو ژمارە؟ ئیتر سوپاسی هەموو کرێکارو فەرمانبەرانی ڕۆژنامەی هاوکاری ؟ دەکەم.

کاکەمەم اسماعیل
ئەسکی کەلەک

● سلاوێکی گەرمو گوڕتان ئاراستە دەکەم‌لەگەڵ جوانترین هیواو پاکترین ئامانجدا. جا هیوادارم بەخۆشی‌و شادی بژینو بەرەو پێشکەوتن بە کاروانەکانی جیهاندا.

احمد حمید ـ سلێمانی

● ـ شەپۆلی دەریا ـ دەریایەکی بێ بنو سامناکە شەپۆلی خۆی لێ ئەداو بێ باکە
لەپڕدا کەوتمە ناو شەپۆل، چی‌بکەم چاکە؟
ئەڕوانم کەس دیار نیە پێی بڵێم وابکە
خۆم لە خۆمم پرسی چی‌بکەم؟

جمال محمد حامد

ـ هۆنراو ـ

● کاک ئاسۆز سەنگەسەری ـ سەنگەسەر:

شیلەر، ئاسۆ، ئاریۆستۆ، گیتە، بووالۆ، فالیری، شەوقی، ئەرزا باوەند، گۆران، ... بێرۆدا، دەرویش لەم شاعیرانە کامیان باش دەناسی‌و کامەیانت خوێندۆتەوە ئەرە «تیۆری زانیاری (نظرة المعرفة) دەڵێت شارەزایی باش تاقی‌کردنەوەیە. بۆیە بۆ ئەوەی تاقی‌کردنەوەیەکت هەبێ بەر لەوەی دەست بدەیت بە خامەو بەهۆنراو دەست بە نووسین بکەی.

● کاک نەریمان محمد قادر هەولێر:

سەبارەت بەو بیروڕایانە کە لە هۆنراوەکەت «سێبەر» خستۆتە پێش چاو، من لەگەڵ تۆدا نیم. مرۆڤ مرۆڤە کە هەستو نەستی خۆی بناسێت کە تۆش گەنجی پێویست بەم وێنە شیعری‌یە ساکارانە ناکات. مەبەستم لێرەدا ئەوەیە کە هەر شتێک مرۆڤ بینووسیت پێویستە ببێت بە چەکێک بۆ ڕاپەڕاندنی نەتەوەو کۆمەڵ هەروەکو مەکسیم گۆرکی دەڵێت: «دەتوانین بە تەواوی خۆمان لە تراجیدیا دەربازکەین. دەبێ یاخی‌بوونو سەر کێشی جێگای ئەو دەربازبوونە بگرنەوە .. پێویستە توندو تیژی بەرامبەر ئەم کۆمەڵەو دەزگاکانی بەکاربهێنرێ هەتا وەکو بتوانین یاساو وەستاوەکانی لەناو بەرینو ئەو کۆمەڵە بگۆڕین کە جیکۆف بە وەستاوو هەمیشە چاوەڕێ‌کەری داناوە».

سامالی پاش بارانی نیوەشەو

سلام محمد

لە سامالی پاش بارانی نیوەشەوا
خەم ئەبێتە تریفەیەک، بە مانگ ئەڵێ
تۆ جوانتری، یان ئەو ڕووبارەی هاژەی‌دێ
هەر چەندەکا، هەتم ناکاو نابێتە پەلکەزێڕینە
مانگیش ئەڵێ: با ئەستێرەکان ئەسووتێن
ئارامت بێ تا بەیانی .. خۆر وەڵامت ئەداتەوە
گشت گزنگێ، خەم ماسیەکی تینووە
بە خۆر ئەڵێ: تۆ جوانتری ..
یان گوڵە کێوڵەی ماچێ بالیش گرێ ناکاتە لێو
پێش ئەوەی خۆر بڵێ لە مانگت پرسیوە
پەڵە هەورەکان لێک ئەدەن ..
برووسکە چەخماخە ئەکاو لافاوی پیرۆز هەڵدەستێ ..

١٩٧٦

کتێبی ڕێزمانی ئاخاوتنی کوردی لە بەردەمی لێکۆڵینەوەدا

بەشی حەوتەم:

کاری کارا دیارو کاری کارا بزر (فعل مبني للمعلوم ومبني للمجهول)

صباح غالب

لیژنەی زمانو زانستی‌کانی کۆڕی زانیاری کورد بەراستی کۆششێکی ئێجگار گەورەیان بۆ ئەنجامی ڕاستو دروستی بەرهەمو کارەکانیان کردووە، لە لێکۆڵینەوەی «کاری کارا دیارو کاری کارا بزر»دا وختەیەکی وایان داوەتە دەست، مەگەر ئەو وردەکاری‌و بۆ چوونانە هەر لەتاقەتو لێهاتوویی ئەوان وەشاوەتەوە، تاقە خەوشێکی ئەو بارەوە هەیان بێ ئەوەیە کە مەسەلە کەیان تۆزێ ئاڵۆزاندووەو گردوویانەتە چەند بەشێک وەک ئەوەی بۆ دروست‌کردنی «کاری کارابزر» لە چاوگە تێپەڕەکاندا هاتوون هەر چاوگەی بەجیا وەریان گرتوون، واتا بەپێی نیشانەی چاوگی چەند جۆر چاووگێ لە زمانی کوردیدا هەن ئەوەندە دەستووری بۆ داناون، کە ئەمە بۆ خۆی تێ‌گەیشتنو فێربوون گران دەکات، بێ‌گومان بۆ ئەنجام دانی هەر کارێکیش بە تایبەتی کاری زانستی دەبێ مەسەلەی‌قبوڵ‌کردنو فەرکردن مەبەستێکی گەورەو دیاربێ لە پێش چاوی زانایانو ئەوانەی ئەم کارە هەڵدەسوڕێنن. لەمەوە ئەو قسەیە دەکەم کە دیارە هەر کارێکی بەهاسانترو خێراتر شتێکمان وەگیرخا ئەمن لای خۆمەوە بەدروستترو مەعقولتری دەزانم.

وەک گوتمان کۆر بەپێی نیشانەی چاوگی لە زمانی کوردیدا «چاوگی واوی، چاوگی ئەلفی، چاوگی یائی، چاوگی تائی‌و چاوگی دالی» پێنج دەستووریان پێشنیاز کردووەکە هەموویان دروستن‌و بەجێن، ڕێگای سەرکەوتوون بۆ ڕۆنانی «کاری کارابزر». بەڵام ئێمە بەلای خۆمانەوە وا دەزانین ئەو ڕێگەیەی ئێستا باسی دەکەین لەبارترو هاسانتر بێ، چونکی.

یەکەم ـ لەگەڵ زوربەی هەرە زۆری چاووگە تێپەڕەکاندا دەگونجێ.

دووەم ـ چونکە یەک ڕێگایەو پێنج ڕێگا نی‌یە.

دیارە دەمەکانی «کار» وا دەگا کاری کارا بزریش بخەینە سەر ئافی خۆی هەی بۆیە بەجیا لە هەریەکەیان قسان دەکەین.

دروستکردنی کاری کارابزری ڕابوردوو:

هەرچی چاوگی تێپەڕی «جگە» لە زمانی کوردیدا هەیە ڕەگی فرمانەکانیان وەرگرینو نیشانەی «را»ی مەجهولی‌یەتیان بخەینە سەر «کاری کارابزر» دروست دەکەنو دەتوانین چەند جۆر کاری ڕابوردوو هەیە لە زمانی کوردیدا بە پێی دەستووری دروست بوونیان وەریان بگرین.

بۆ دەمەکانی ڕابوردوو:

زەوی‌یەکەم کێڵا ـ ڕەگی فرمانی چاوگی «کێڵان» بریتی‌یە لە «کێڵ»و بەم شێوەیە دەتوانین هەموو جۆرەکانی ڕابوردووی لێ دروست بکەین.

١ ـ کاری کارابزری ڕابوردووی ئیخباری.

بۆ ڕابوردووی سادە ـ **زەوی‌یەکە کێڵرا.**

بۆ ڕابوردووی تەواو ـ **زەوی‌یەکە کێڵراوە.**

بۆ ڕابوردووی بەردەوامی ـ **زەوی‌یەکە دەکێڵرا.**

بۆ ڕابوردووی دوور ـ **زەوی‌یەکە کێڵرابوو.**

٢ ـ لە ڕابوردووی ئینشائی‌دا.

زەوی‌یەکە کێڵرابا.
زەوی‌یەکە کێڵرابایە.
زەوی‌یەکە بکێڵرابایە.
زەوی‌یەکە کێڵرابوایە.

دیارە «کێڵان» چاوگێکی ئەلفی‌یەو توانیمان کاری کارابزری لە هەموو بەشەکانی ڕابوردوودا لێ دروست بکەین. ئێستا بۆ سەلماندنی ئەو باوەڕەی خۆمانو بۆ چاکتر ڕوون کردنەوەی مەبەست وای‌بەچاک دەزانین چەند نموونەیەکی دیکە لە چاوگەکانی دی وەهێنین.

چاوگی «چنین» ڕەگی فرمانەکەی «چن»ە، گە نیشانەی «را»ی مەجهولی‌یەتی بهاوینە سەر بە پێی دەستووری دروست کردنی کاری ڕابوردوو

لە زمانی کوردیدا دەتوانین هەموو جۆرەکانی کاری کارابزری لێ دروست بکەین.

١ ـ کاری کارابزری ڕابوردووی ئیخباری:

بۆ ڕابوردووی سادە ـ **ڕووزەوانەکە چنرا.**

بۆ ڕابوردووی تەواو ـ **ڕووزەوانەکە چنراوە.**

بۆ ڕابوردووی بەردەوامی ـ **ڕووزەوانەکە دەچنرا.**

بۆ ڕابوردووی دوور ـ **ڕووزەوانەکە چنرابوو.**

٢ ـ کاری کارابزری ڕابوردووی ئینشائی:

ڕووزەوانەکە چنرابا.
ڕووزەوانەکە چنرابایە.
ڕووزەوانەکە بچنرابایە.
ڕووزەوانەکە چنرابوایە.

دروستکردنی کاری‌کارابزر لە چاوگی «تائی» بۆ نموونە با چاوگی «رستن» وەربگرین.

دیارە ڕەگی فرمانی چاوگی «رستن» بریتی‌یە لە «ڕێس» کاتێ بمانەوێ کاری کارابزری لێ دروست بکەین وەک دوو نموونەکەی لەمەوبەر دروستی دەکەین.

١ ـ کاری کارابزری ڕابوردووی ئیخباری:

بۆ ڕابوردووی سادە ـ خوری‌یەکە ڕێسرا.

بۆ ڕابوردووی تەواو ـ خوری‌یەکە ڕێسراوە.

بۆ ڕابوردووی بەردەوامی ـ خوری‌یەکە دەڕێسرا.

بۆ ڕابوردووی دوور ـ خوری‌یەکە ڕێسرابوو.

٢ ـ کاری کارابزری ڕابوردووی ئینشائی:

خوری‌یەکە ڕێسرابا
خوری‌یەکە ڕێسرابایە.
خوری‌یەکە بڕێسرابایە.
خوری‌یەکە ڕێسرابوایە.

ئێستا دەستورکە واتا دەستورە پێشنیازەکەی خۆم بۆ دروستکردنی کاری کارابزری ڕابوردوو لە هەرچی چاوگی تێپەڕی کوردیدا هەیە دووبارەی دەکەمەوە ... «هەرچی چاوگی تێپەڕ «جگە»

لە زمانی کوردیدا هەیە ڕەگی فرمانەکانیان وەرگرینو نیشانەی «را»ی مەجهولی‌یەتیان «کاری کارابزر» دروست دەکەنو دەتوانین چەند جۆر کاری ڕابوردوو لە زمانی کوردیدا هەیە بە پێی دەستووری دروست بوونیان وەریان بگرین».

وەک لەو بۆ چوونەدا لە چەند لایەک گوتوومە «جگە» مەبەستم ئەوەبووەکە ژمارەیەک هەن بە شاز کاری کارا بزریان لێ دروست دەکرێ، ئەوەو چاوگانەش ژمارەیان زۆرکەمن لەوانە چاوگی «خواردن» کە ڕەگی فرمانەکەی «خۆ»یە، بەڵام کاتێ دەمانەوێ کاری کارا بزری لێ دروست بکەین «خۆ» دەبێ بە «خۆ» واژە کراوەکە دەبێتە واوێکی لاواز ... وەک:

نانەکەم خوارد ـ نانەکە، خورا
نانەکە خوراوە.
نانەکە دەخورا.
نانەکە خورابوو.

بەو شێوەیە ئەوجا یاساکانی دیکەی دروستکردنی لە دەمی ڕابوردوودا لێ دروست دەبێ. چەند چاوگێکی‌دیکەمان هەیە کە «کردن، بردن، خستن»ن ئەمانە یا هەر وەک ئەو دەستورەی لای سەری دەکری معامەلەیان لەگەڵدا بکرێو ڕەگی فرمانەکانیان وەربگرینو نیشانەی «را»ی مەجهولی‌یەتیان بهاوینە سەر کاری کارا بزریان لێ دروست دەبێ، وە یەکێک لە «ر» ڕانەکانی تێ

بڕوانە ل ـ ١١

Institut Kurde de Paris

باسێك دەربارەی تیۆری دراما

بیر لە شتێکی ئەوتـــۆ ناکەینەوە کە دوورمان بخاتەوە لەوەی ئەمانەوێ بیگێڕینـــەوە کە چی ئێمە ناتوانیـــن بـــە هەندێ دێر لە وشەی درامـــا بگەین کە لە ماناکەی زیاتـــر بێت و ناوەرۆکەکـــەی کـــە مەبەستەیەتی بداتـــە دەست . سەرەڕای ئەمەش بابەتەکەمان لە سەر چەنـــد بناغەیـــەك دائەمەزرێنین بەجۆرێك بێ لە نێوان مەوزوعیەت و خەستی و چڕی زانیاری یەکەدا دابەش بـــبێت .

ئەو ڕەنگە هونـــەرییـــە تراجیدیامان بـــەر گـــوێ کەوتووەو ئەو ڕەنگە هونەرییـــە کۆمیدیایەشمان بەرگـــوێ کەوتووەو هەروەکو ساخ بۆتەوە هەر کەسێك گوێی لـــەم دوو وشەیە بێت لەگـــەڵ چەند شتێکی تردا تێکەڵیـــان ناکات کە لە واتاکەیان دووری بخات . کە چـــی درامـــا ڕێکخەرە نێوان هەردووکیان. خۆ ئەمیش بریتی یە لـــە کۆمیدیایەکی تراجیدی یاخـود بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا ئەمەیـان بەتەواوی لەگەڵ درامـــادا ناگونجێ . ساکارترین شـــت درامای بێ پێناس بکەیـــن ئەوەیە کە کارێکە کۆمیدیـــاو تراجیدیا کۆ ئەکاتەوە .

ئەرستۆ یەکەمین کـــەس بووە سەیـــری درامـــای کـــردووە ئـــەویش لە کتێبەکـــەی « هونـــەری شیعر »دا . کە ئەیگـــوت دەمەلاسکێ ڕەسەنی هەمـــوو هونەرێکە . ئەمەش مانـــای وایە کە هونەری ئەفسانەیی و کۆمیدیاو تراجیدیاو مۆسیقا هەر وەکو ئەرستۆ ئەڵێت تەنیا (دەمەلاسکێ)ن هەر وەکـو چۆن هونەرێك بێ لە هونەران.

ئەوەی پێویستیشـــە دەخرێتە پشت گوێ ئەوەیـــە کە هونەر لە نێوان خـــۆیدا لە سێ خاڵدا جیا ئەکرێتەوە: هۆی دەمەلاسکێ ، بابەت.. ڕێگای دەمەلاسکێ .

جا لەوانەیە هۆ تەنیـــا وشەیەك یا ئیقاعێك بێت کـــە چی بابەت هەرگیز وێنـــەی مـــەردم و هـــەڵســـان و دانیشتنیانە . مەردەمیشـــس چاك و خراپیان تیایە بۆیـــە ئەمە وێنەی مەردمە باشـــتر یا خراپتر لەو دۆخـــەی کـــە تیای دان . جا لەمەدا جیاوازی نێوان دراماو نێوان تراجیدیاو کۆمیدیا دەردەکەوێت خـــۆ تراجیدیا مەردم دەگەیەنێتـــە پایەیەك باشتر بێ لـــەوەی خۆیانی تێدان کەچی کۆمیدیـــا مەردم دەگەیەنێتە پایەیـــەك خراپ تر بێ لەوەی خۆیانـــی تێدان .

بێ گومان بە گوێرەی ڕێگا خۆ ئەمیش جیاوازی لەگـــەڵ ئەوانی تر دا هەیە . بـــەڵام خاڵێکی گرنگ هەیە بە دراماوە نوساوە ئەویش ئەوەیە کـــە دراما بریتی یە لە دەمەلاسکێی یەك ڕووداوی تەواو دیاردەکانی ئەوەیە کە بەیەکەوە بـــەندن ، بە جۆرێك ئەگەر هاتـــوو بەشێکمان لێ بجڕاند هـــەر ئەم بەشە کار دەکاتە ســـەر هەموویان .

ئەرستۆ سیفاتی ڕووداوی درامی دیاردەکردو دەیگـــوت سەرەتاو ناوەڕاست و کۆتایـــی هەیە ئەوەشی ساغ کردۆتەوە کە سەرەتا بە جۆرێك ئەبێـــت

بڕوانە ل ـ ١١

فرید صابر

دەبوم بدوی

• نزار قبانی •

بەنجەکانت ...
بخەرەسەر .. ڕێی دەروونم
تاتۆش نەخشێ .. شارەزابێت
لە ئاوازە .. دڵ تەزێنە .. خەمبارەکانی .. ژیانم
لەبت بێنەو .. با تیر بیمژم ..
لەشیلە ژەنگدار بووەکەی .. زامی کۆنم
سەر هەڵبڕەو .. چاوەکانت هەڵبهێنە ..
بەرەو ئاسمانی .. ڕوو گرژبوون و ڕەنگ زەردبوونم
دەبینە ..

گروتاڵەی .. پێش ناسینتم .. ببینە
دەوەرەدەی .. سەیری ناڵەو .. شەونخونی و
دەست بازیم کە ..

نا .. نەکەی ڕووم لێوەرگێڕی و خەریکم کەی ..
بە نوزە نوزو .. فیغان کاری ..
شەوەزەنگم .. بێ سپێری و مانگەشەوم .. لێ بتۆرێنی
نا .. هەرگیز من چاوەڕوانی .. بەرەبەیانم
با .. ئەستێرەش .. گشت بخەون
مزگەوتەکانیش .. گشت بانگ بدەن ..

من ئاخەوم .. و .. منانیش نیم ..
تا .. ئامەزرۆی .. لای لایە بم
ئینجا گیانە .. کاتی دوانە ..

دەبۆم بدوێ ...
بۆ دوا ڕۆژی .. زەماوەندم

وشەیەك

لە جەژنی ڕۆژنامەگەریدا

ـ مكرم رشید تاڵەبانی ـ

* ئەمڕۆ یازدەی حوزەیرانە جەژنی ڕۆژنامەنەری عێراقەو هەموو ڕۆژنامە نووسەکان بەم بۆنەیەوە جەژن دەگێڕن و یادی یەکەم ڕۆژنامە دەکەنەوە لـــە سەدو هەشت ساڵ لەمەوبـــەر چاوی هەڵهێناو کەوتە خەبـــات کردن لە پێناوی وشـــەی سەربەست و ئاراستە کـــراودا لەو کاروانە دوورو درێـــژەی ڕۆژنامەگەری ئـــەم وڵاتە خۆشەویستەماندا ، هەروەهـــا لەم ڕۆژەدا یادی ئەو ڕابەرانـــە دەکرێتەوە کە لە ســـەرەتادا

دەستیان داوەتە نووســـین و پەنجەی ئەخەوێنیان کردۆتە چاوی خۆیاندا لە پێنـــاوی گەیاندنی بیروڕای سەربەست و ڕاستەقینە بە خوێنەرانـــی ڕۆژنامەکانیان ، ڕۆژنامـــە نووسەکانـــی ئێستاش لـــە ڕۆژنامەکانیاندا دەربارەی ئەم ڕۆژە پیرۆزە دەدوێن و لاپەڕەی یادەکانیان هەڵ دەدەنـــەوە ، باسی خواس و ڕاز و گلەیـــی و سەدەها پرسیاری ئەوتۆ دێننە کایەوە ، هەموشیان دەمیـــان دەکەنەوە دەیانـــــەوێت وەڵامەکانیان بقۆزنەوە .

* هەروەك دەزانـــین ـ ڕۆژنامەگەری ـ بە دەستەڵاتی چوارەم ناودەبرێت دوای هەر سێ دەستەڵاتەکەی تر ، یـــان پێی دەووترێت خاوەندشکۆ، ئەویش لەبەر ئەو ڕۆڵە گرنگەی لە ژیانی ئەمەدا دەیگێڕێت و هیچ شتێـــکی زل و وردو درشت ناهێڵێت باسی دەکات، تەنگ و چەڵەمەو ســـکاڵای هاووڵاتیان بڵاودەکاتەوە یـــان چارەسەریان بۆ دەدۆزێتەوە، لێرەوە ڕۆژنامەگەری وەکـــو ئەو بینا ئێشکگرانە وایـــە هەمیشە ئێشکی بشـــووی دانیشتووان دەگرێت !

● ئێمەی ڕۆژنامە نووسانی کورد کە بەشێکین لە ڕۆژنامە نووسانی عێراق بە بۆنـــەی ئەم ڕۆژە پیرۆزەوە،پیرۆزبایی خۆمان ئاڕاستەی برا ڕۆژنامـــە نووسەکانی ئـــەم نیشتمانە دەکەین و هیوادارین هەمیشە لە کۆشش و خەبـــاتدا بن لە پێناوی ووشەی سەربەست و ئاراستە کراودا .

سا با هەر پرشنگدار بێت ئەستێرەی گەشی ئاسمانـــی ڕۆژی یازدەی حـــوزەیران ، ڕۆژی ڕۆژنامەگەری عێـــراق ، هەردەمیش پرشنگی ســـوود بەخشی بە سەر گەل و وڵاتدا بپرشکێتەوە !

چەند بیرێکی ڕاڕـــوزاری دەربارەی ئەدیب و بەرهـــەمی ئەدەبی

مامەڵە لەگەڵ شیعردا

• عبدالله عباس •

ئێمە وای ئەبینین ، یـــان ، چاکتر وایە بڵێین ، تاقـــی کردنەوەی تا ئێستا ، وای بـــۆ ساغ کردوینەتەوە ، کـــــە داهێنانـــی هونـــەرمەندانـــە ، دیاردەیەك پیشان ئەدا :

هەر شیعرەو شـــێوەی خۆی هەیە ، هەڵویستی خـــۆی هەیە ، هەر شیعرە ، بەبـــێی شێوەو هەڵویستی خـــۆی ، مۆسیقای تایبەتی خۆی هەیە ، شاعیری هونەرمەندیـــش ، بەبەهرەی شاعیرانەی خۆی ، ئەزانێ ، چۆن ، سەرکەوتوانەو داهێنەرانە ، پێویستیەکانی تر بۆ خزمەتی شیعرو هەڵویست و لەبەرچاوی مۆسیقای شیعرەکەی ئەخاتە کار .

بەم جۆرە ، هەر شاعیرەو بەدەستی بەهرەداری خـــۆی ، ئەزانێ ، چۆن ، پەیوەندی ، یان بنەڕەت بۆ پەیوەندی لە نێوان خۆی و شیعرەکانیاو بـــوون و ئارەزووی خەڵکا دروســـت ئەکا .

خەونـــەکان ، دەنگ و شێوەیان ، لەزەتیان دیـــاری ئەکا ، خەونەکانیش . یەمەین وەك گوڵ ، سەوز وەك چیمەن، شین ، وەك ئاسمان ، سپی وەك بەفر ، خەونی شاعیرانە، ئەم ڕەنگە جوانانەی هەیـــە ، کرنەك لێرەدا ، هەڵویستـــی خەونە ، کە ئەوە پەیوەنـــدی دروست ئەکا ، جا ، کـــــە هەڵویست بەرەو ژیـــان و فراوانی ژیان بوو ، مانـــای ئەوەیە ، خۆشەویستـــی یە ، مانای ئەوەیە ، بەمرۆڤـــەوە بەستراوە ، بەلای شـــاعیری هونەرمەندو داهێنەرەوە، ئەمەیە حەقیقەت ، ئیتر هەموو دروست کردنێکی تری دەسکردانەو ناو لێنانی سەیرو بەوشە قەبەی زۆر بلێی بەناوی « ڕەخنـــەو شی کردنەوەی چوار چێوەداری مەعقول »ەوە و بەناوی «شێوەو ناوەڕۆك»ەوە بۆ شـــیعری فراوانی بەقەدەر فراوانـــی ژیان ، هەراو هوریا نـــەبێ هیچی تر نیە .

خەونەکانی شاعیر ،مەنطقی تایبەتیان هەیە ، زمانـــی ، تایبەتیان هەیە ، لە دیاردەی دەرەوەدا ، بچڕبچـــڕن ، لەراستی و ناخەوە ، توندو تۆڵ پێکـــەوە بەستراون ، لە لێکۆڵینەوەی تێ گـــەیشتنەوە لەراستی ئەو ناخە پاکـــەوە ، تێکرایی ژیان ئەگرنەوە .

ئێمە وای ئەبینین ، یـــان ئەڵێین ، تاقی کردنەوەکـــان ، بۆیان ساغ کردوینەتەوە :

پەیوەندی یەکان ، شێوەن **دنیا ، شێوەیە ، هەوڵدان،بۆ ڕوخاندنی ئەو شێوانـــەی فراوانی ژیان و کشتـــان و ڕۆشتنی بەرەو بەردەوامـــی و پاشەڕۆژ ئەگرن ، کارکردن و تەقەللایە بۆ دروست کردنـــی شێوەی نوێ . کە ئەمـــە شۆڕشە بەو دەر پیرۆزی ژیان ئەبێ .** شۆڕش ، شێوەیە ، هەڵویستە بەرامبەر ژیان ، هەڵویستەکەش هەوڵدانە بۆ دروست کردنـــی **دنیا ، کەواتە ، ڕاستـــی یە ، ڕاستی بەرەو دروست کردنـــی شێوەی نوێ دنیـــا ئـــەم** شێوەیە ، ڕەسەن و پیرۆزی چاکە ، چونکە لەرەگـــەوە دەست پێ ئەکا . بـــەڵام ، بەلایەنی ئونجاندنیا لەگـــەڵ ڕاستی ئەمڕۆو بەرەو دروست کردنی شێوی نوێی و .. بەم جۆرە ، بەردەوامی ئەکشـــێ و هەرنوێ و نوێ تر لەدایـــك ئەبێ .

سەرنجێك

مۆسیـــقا

شتێکی ئاشکرایە کـــە هەوڵ و ماندوو بوونی مۆسیقاژەن بۆ بەرز کردنەوەی گۆرانی بێژە ، وە مۆسیقا ژەن وەکـو سەربازێکی نەناسراو بـــۆ گۆرانی بێژ هـــەردەم لە کۆششدایە ، جا ئەگەر گۆرانی بێژ گۆرانی یەك بڵێت بـــەوا ئەبێ مۆسیقاژەن بۆ شەش حەوت گۆرانی بێژ مۆسیقا لێ بدات ، هەر لە بەر ئـــەو هۆیەشەوە مۆسیقاژەن گوێ ناگرێ ئەو هەڵبەستانەی گۆرانی بێژ دەیڵێت بە ناگاداری نیە ، بەڵکو لەگـــەڵ مۆسیقاکە خەریکەو ئاگای لـــە دونیا نەبڕێ !.

بەڵام تـــوخـــوا وەرە مۆسیقاژەن بۆ تاقی کردنـــەوە ڕۆژێ گوێ لە گۆرانی بێژێـــك بگرەو بزانە چی ئەڵێت :ـ

بێ گومان گۆرانی بێژ لـــە مۆسیقاژەن سەربەست ترەو ئەبێ مۆســـیقا بـــە دووای بکەوێت بە تایبەتی کە لەم مەقام ئەچێتە ئەوی ترو بە گۆڕینی ئاواز مەقامەکە ئەڕازێنێتەوە .

بەڵام ئەوەی کە ســـەیرەو ! ئێمە ئەمانەوێ باسی بکـــەین ئەوەیە کە گۆرانی بێژ لە یەك مەقام جۆرەها پارچـــــە هەڵبەست و شیعر بەکـــار ئەهێنێت و دەیڵێت ، ئەو پارچە شیعرانەی کە بە هیچ جۆرێك پەیوەندیان لەگەڵ یەك نیـــەو بابەتیان جیاوازە .. ئە لایەکا شیعری دڵداری دەڵێت و لـــە ئەولیا شیعری نیشتمانی و باسی سروشت ئەبەستێت .. وەکو فارگۆنی شەمەندەفەر لە یەکیان ئەبەستێت و ئەیان خاتە دووای یەك و سەر لە خۆی و لە گوێگر ئەشێوێنێ !.

ئەگەر گۆرانی بێژ بالـــی هەبوایە ! لەم کاتەدا بەکاری ئەهێناو خۆی ڕزگار ئەکرد !.

زۆر جار گۆرانی بێـــژێ ئەگرێ وەڵامت بداتـــەوە بەتایبەتی کە ڕەخنەی لـــێ ئەگری ، چونکە ئەو بـــە ڕای خۆی شتێکی زۆر هونـــەری و چاکی کردووەو وەك بڵێـــێ گوێگری وەڕس ئەکـــردووە« لەهەرباغێ گوڵێکی بـــۆ هێناوە »و مەقامەکـــەی بەشیعری هەمە جۆر ڕازاندوتەوە هەروەکو چۆن بـــە ئاواز ـ گۆڕینەکە ڕازاندی یەوە .

لە ڕاستیدا گۆرانی بێـــژ بەم جەشنە لە زەوقـــی گوێگر دەدات و پەستی ئەکات ، چونکە کە شیعرەکە ئەگۆڕێ بابەتەکەشی لـــە گەڵیـــا ئەگۆڕێ و مەقامەکە وەکـــو جێشتی مجەور بۆر ئەبـــێ ، وەدوا بەدوای ئەمەش گوێگـــر گوێی بۆ ڕاناگرێ و وازی لـــێ دەهێنێت ، ئەزانی کە هیـــچ تامێکی هونەری تیانیـــەو مێشکی خەڵك تێك دەکات .

جا لێرەوە گۆرانی بێـــژ ئەبێ بزانێ کە گۆرانی و مەقام هەڵبەستی تـــەواوی دەوێت و باسی یەك بابەت بکات . هەتا ئەگەر شیعری فۆلکلوریـــش بێت ئەبێ دێڕەکانی پەیـــوەندییان لە گەڵ یەکتـــری هەبێت و هەمووی باسی یـــەك بابەت بکەن ، کە بتوانـــێ گوێگر بیبەستێتەوەو ئەبیستێ یەکێ دێڕەکان کار لە ئـــەوی تر بکات ، بێگومان ئەبـــێ بـــە شێوەیەکی ڕێکوپێك ڕیـــز بکرێن .

بەڕاستی شتێکی ناڵەبارە کە گوێمان لە گۆرانی یـــەك دەبێت هەر دێڕێـــکی لە هەڵبەستێك وەرگیـــراوەو بەشیوەیەکی ناڕێك و نابـــەدڵ خستراونە تەباڵ یەك . لـــە مەقام ووتن (هەڵبەســـتی تەواو) شتێکی زۆر پێویستە بەتایبەتی ئەو گۆرانی بێژانەی کە مەقام دەڵێن ئەبـــێ هەڵبەستی تەواویان زۆر لەبەر بێت نەوەکو توشی ئەم دەردە ســـەریە بێت و لەهـــەر هەڵبەستێك دێڕێك و مەقامە کە لەژێر دەستیا هاوار بکات .

رزگار خۆشناو

بەتاسەی کوڕێکەوە مرد

• عبدالکریم محمد علی •

ئەمجاریش با بە قسـەی نەکەم بەشکەم خواو هـەمـەت مشایەخەکان چوارەمین سکەکەم کوڕ بوو ! وایش خۆم پیشان دەم لای حەسەن بەردەوامـم لەسەر خواردنی حەبی منـاڵ نەبووندا .

ـ کوڕە بەخوا ئەویشـــس داماوە ئاعەقڵی نیە هەر خۆی و چوار زەعیفەی چۆن بۆ بەخێو ئەکرێت ؟ تا دەست بۆ شـەکر ئەبا پا تەواو بووە ئاوەکـوو ڕۆن ئەکرێت برنج بە دەنکی قەسەم ، قورعانیشمدا بەگژ دووکانداره چاوبرسیەکانی ناو شارا بۆ خۆیان و ئینسافیان ئەر بۆیان باوێ ئە شـانەوە قۆڵی موسۆڵمانان ئەبڕن .

ـ بەخوا منیش گێل وێـــلم ناخر من چیمە لەم ڕاوە ڕیوی و گورگانە شەوە ؟ بۆ لـــەبەر خۆمەوە وڕێنە ئەکەم ؟ مـــن ئەگبیری حاڵی خۆم بۆ ئەکەم ؟

ـ ئەترسم حەســـــەن ئامۆژگاریەکانت تەنها بـــۆ دڵخۆش کردن و دڵ دانـــەوەی من بێت ؟ یان خۆت وایشـــان دەیت ئەوەی نۆژینت جیـــاوازی ناخەیتە نێوان کچ و کووڕەوە . بەڵام لە ناخەوە کوڕت ئوتبێت وەك فتیلەی چـــرا بسووتێت بۆ کوڕ .

ئەی قسەی کەس و کارەکەی کاری تێ ناکا ؟! نـــەخوازەڵا حەسەن تاقە کووڕی باوکیەتی بە نازداری گەورەیـــــان کردووە !

ـ ئێستاش ئانەو ســـەر لۆمەی دشەکەم لەگوێمـــدا دەزرێنگێتەوە کە بە هـــەردوو دەستی ئەی مالیە لادانـــی خویدا ئەی ووت (ئێمە بۆیـــە زووژنمان بۆ براکەم هێنـــاوە تاوەکو خوا کوڕێکی بداتـــی ببیتە پشت و کۆمەکی) .

ـ ئایە ئەم جۆرە قســـانە هەڕەشەی ئەوەم لێ ناکـــات

ملۆزمێکم بۆنایەن کەن حسـەن بیەوێت ونەیەوێت ؟ خوایـــە کافریش ژیانی هەوی و هەوی کاری نەبی بە نووشـــەوە .. ئۆف کە جاریان سەختە .

ـ ئۆ بیرم کەوتەوە خـــۆ مێشکم ئەقی ئەم عـــاوردوو بردەدا ئەمـــە چەنـــدە ڕۆژە وئەکەی دوختۆر ژیانم لـــە خەیاڵ ئەبوو ئەی گـــووی (زاناکان پزشکە تایبەتیەکانی ئەم بوارە لەم دوایەدا ئەزایدی توخـــم ئەناس بەچـــەند نیشانەیەکی ئافرەتی ملك بڕ) .

ـ هەروا باشە لە شـــەش مانگانە سەرێکی دوختەر بـــدەم فەحسم کات ئەگەر کچ بـــوو ئەوا دەرزیەك ئەکەمـــــە قوربانی .

ـ بەڵام بە خوا لەمەیش دوو دڵم ئەی خۆ ئەڵێن ئـــەو ملایکەتەیش ئەم دیوو ئـــەو دیوی ئەکات بە ئەمری خـــوا نازانی چ جنسیکە .

هەر تەوەکەل بەخوا لـــە هەموو هەوڵ وتەقالایـــەك باشترە .

ـ ئاخ کوڕ داخ ئێرینـــــە بەیمان بیت لە ژێر دەستی خوادا ئەم سکەم کووڕ بـــوو ساڵی بەرگی حەوت هەتیـــوو بکەم ئەگەر لە دەمی خـــۆم و مناڵەکانم گرتوونەوە ، ئەگەر شیلان وشلێر ومیـــاباد برایەکیان ئەبیت توخوا بۆچی باشن ؟!

ئەمە بوو لێك دانـــەوەی شیرینی بە خۆوە بووی تێـك

سمراوی چاوڕەش دامابـــوو بەدەست خوویەك لە ڕێژیمـی کومەڵیکی دواکەوتوودا ڕۆژبوو بە هەفتەو مانگ تا کاتـــی نزیك بوونەوەی زایینی .

لـــە ئۆمانگەو ئێڕۆژداو هەر لە یەکەم چریکـــەی لەرەژانیدا پوورە خاتـــوون مامانی ناسراوی گەرەکەکـــە خۆی خزاندە ماڵی کـــاك حەسەنەوە ، چوونکە ئەمیش دەمێك بوو بە دنـــکی تەزبیحەکـــەی ملی تەمـەنی سکەکەی شیرینی ئەژمـارد خوایش هەن ئاگری کەمتـــەر خەمیشی نەکردووە لە نـزاو پارانەوەی سەربەرماڵ بۆسکی چاوەڕوان کراو .

خۆ ئەگەر لەبەر کڵۆڵـــی شیرینیش نەبووایە ئـــەوا لـــە پیناوی دەدنکە دینارەکـــەی عەقە دەستی بوو گەر هـاتو کوڕ بێت .

هەڕکە پوورە خاتـــوون چووە ژوورەوە بە جارێك قاڵ کەوتە گەڕەك وزلەیش لەمـاڵی شیرین بەرپا بوو .

چڕنەو پڕنەیەکی گـــرت گۆڕێکی بەر فراوانی ئارێکیان سازکرد بەدەم زان و هاوارو پەل هاویشتنی شرینـــەوە مشایخەکانیش زەلالەتیان بـــوو بە دەست دانیشتووانەوە .

ـ دەی کچی خۆم دەی ئەم پەڕۆیە بناخنە دەمتەوە ئا ـ ئاهە ئەرێ والله .

دەنگەکان کپ بوونەوە وەك ئاشێك ئاوی لێ کەوتبێ ..

خامۆشی ماڵیـــــە دەم و کاوێژی ژنەکانەوە .

دەنگی هەڵ هەڵەو شوکرانە بژێری خوا لە دەمی کۆبووەکان قەئیس ما بەرد بتەقێ ئـــەوان نەتەقین .

شیرین زانی تەنها ئـــاەو ناڵەیی خۆیەتی دڕ بـــــە بێدەنگیەکە ئەدات هەمـــوو

شتێ تێ گەیشت دڵنیابـــوو ئەمجاریش بەشی هـــــەر مێینەیە ...

شەپۆلی ئازاری لەشـــی تێکەڵ بوو بە باری دەروونی ئاڵۆزو توورەیەوە تەوەژمـــی مەرگ لە پێش چاویـــــدا سەرەتاتکێی ئەکرد . ئیتـــر مناڵەدانی توانـــای ئـــەوەی نەمابوو « هاوڕێی مناڵەکەی » فڕێ بدات بە یەجگاری لەپەل و پۆی خست دادو بێـــدادی

مناڵەکانی ئاوێتە بوو لەگـــەڵ هاوارو گریانی خێرەومەندەکان جۆلەکەکانی سەر درەختـــە بەرزەکەی ماڵیانی لە جریـــوە جریو خستبو ئەوانیش دایان لە شەقەی باڵ و هەڵفرین وەك حەز لە شیوەن و ماتـــەمی نەکەن .

تا لەم هەڵویستەدا حەسەن کردی بە ماڵا کارەساتەکـــە ئەوەندە دڵ تەزێن و جەرگ بڕ بوو بە تەواوەتی شلەژاندی بە قورگی پڕ لە گریانـــەوە نەڕاندی شیرین گیـــان .. شیرین گیان کوڕم ناوی کوڕم ناوی .. هەزار کوڕ بـــە ساقەی هەناسەکەت بێـــت خۆت بێ وەی بێت .

ئەخێـــر بۆی روون بووە ووت و یژ لە سەرەمەرگدا هیچ کەلکێکی نیە خێرا لەمـــاڵ دەرپەڕی بۆ فریا کەوتنـــی ئۆتۆمبیلێك بیگەیەنێتـــــە خەستەخانە .

بەڵام لەو کاتەی شۆفێرەکە لەبەر ماڵا پیەی لە ئیستـــۆپ توند کرد ئیزرائیلیش پیـــەی لە گازی پشتی شـــیرین توند کردبو دوا هەناســـەی ئەپچڕاند .

شیرین بۆ هەتا هەتایـــە پێلووەکانی لێك نا . بوو بە قوربانی نەریتـــی شومی ڕزیوو .

Institut Kurde de Paris

میوانداری كۆشكی كۆماری

دوێنێ بەیانی دكتۆر ضاری مشحن الحردان بەڕێوەبەری گشتی پرۆژەی ناوچەیی بۆ بەكار هێنانی زەوی‌و زارو ئاو لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا سەری لە كۆشكی كۆماری داو ناوی خۆی لە دەفتەری میوانداریدا نوسی‌و سوپاسی سەركۆماری كرد بە بۆنەی دامەزراندنیەوە لەسەر ئیش‌و كاری تازەی

هەروەها هەردو بەڕێز دكتور عبدالعزیز عبدالله ڕاوێژكار لە وەزارەتی نەخشەكێشان‌و دكتور حكمت عمر بەڕێوەبەری گشتی نەخشەكێشانی ناوچەیی لە وەزارەتی ناوبراو ناوی خۆیان لە دەفتەری میوانداریدا نوسی بە بۆنەی ڕۆیشتنیانەوە بۆ دەرەوەی وڵات .

ئاهەنگ بە بۆنەی جەژنی "١٠٨" ساڵەی ڕۆژنامەگەری عیراقەوە

بەیانیەی جەژنی ١٠٨ ساڵەی ڕۆژنامەگەری عیراقەوە ئەم ئێوارەیە نەقابەی ڕۆژنامە نووسەكان ، ئاهەنگێكی گەورە بەسەرپەرشتی بەڕێز طارق عزیز وەزیری ڕاگەیاندن لە باخچەكانی نەقابەی پارێزەران ساز ئەكات .

نەقابە هەموو ئەندامەكانی دەستەی گشتی بانگ كردوە كە لەو ئاهەنگەدا بەشداری بكەن كە لە سەعات هەشت‌و نیوی ئێوارە ئەبێ‌و ، وێناسی نەقابە لەجیاتی بلیتی دەعوەتە بەمەرجی تەنیا دوو كەس بن .

لە لایەكی ترەوە ، هەر لە هەمان ئاهەنگدا دیاری‌و پاداشت ئەدرێ بە باشترین كاری ڕۆژنامەیی‌و شەهادەی دەرچووەكانی دەورەی «ئەرشیفی ڕۆژنامەگەری» دابەش ئەكرێ كەدوو مانگ لە مەوبەر نەقابەی ڕۆژنامە نووسەكان سازی كرد بوو ، هەروەها ڕۆژنامەكان ژمارەی تایبەتی بەم بۆنەیەوە دەرئەكەن‌و لە هۆڵی‌یانەی ڕاگەیاندن پێشانگای پۆستەری تایبەت ئەكرێتەوە كە دام‌و دەزگا ڕۆژنامەگەریەكانی ڕاگەیاندن بەشداری تیانەكەن .

دیسان كۆڕی تەلەفزیونی ئەبەستری‌و بەرنامەی تایبەت لە ئێستگەوە پێشكەش ئەكرێ‌و لە جەژنی ڕۆژنامە گەری ئەدوێن‌و دەوری ڕۆژنامەنووس‌و بەرپرسیاری نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌و بەرچاو خستنی ئەو گۆڕانە گەورانەی ڕۆژنامەی عیراق بە هۆی بایەخی بەردەوامی سەركردایەتی سیاسی حزب‌و شۆڕشەوە بەرامبەر ڕۆژنامەو ڕۆژنامە نووسەكان بە خۆیەوە دیوە .

ئەم ئێوارەیەش بەڕێز سعد قاسم حمودی نەقیبی ڕۆژنامە نووسەكان لە تەلەفزیونەوە وتارێك ئەخوێنێتەوە باسی چالاكیەكانی نەقابە ئەكات لەرووی نیشتمانی‌و عەرەبی‌و جیهانیەوە ئەو گۆڕانانەی لە سایەی سەركردایەتی حزب‌و شۆڕشدا بەسەری هاتوە .

لە ئاهەنگەكاندا بەڕێز صلاح‌الدین حافظ ئەمینداری گشتی ڕۆژنامە نووسەكانی عەرەب بەشدار ئەبێ‌و چاوەڕێ ئەكرێ میوانی‌تر لە ڕۆژنامە نووسەكانی جیهانەوە بەشداری بكەن . ئاژانسی دەنگوباسی عیراقیش زانیویەتی كە سیستەمی یاسایی تازە بۆ پاڵپشتی كاروانی ڕۆژنامە نووسەكان لەم ڕۆژانەدا دەرئەچێ ، وەك گوترێ لە یاسای تەقاعدی ڕۆژنامە نووسەكان ونەقابەی دەزگای «جەماهیر»ی ڕۆژنامەگەری .

دیسان یاسایەكی تر دەربارەی كاری ڕۆژنامەگەری دەرئەچێ .

چاوپێكەوتنێك لەنێوان ئافرەتانی وڵات‌و وەفدی دۆستایەتی سوفیەت‌و عیراقدا .

بەیانی ڕۆژی یەك شەممەی ڕابردوو خاتو مارب احمد كمال ئەندامی مەكتەبی جێبەجێ كردنی یەكێتی گشتی ئافرەتانی عیراق چاوی بە ژمارەیەك لە ئەندامانی وەفدی ئەنجومەنی دۆستایەتی سۆفیەت‌و عیراق كەوت كە ئێستا لەسەر داوای ئەنجومەنی دۆستایەتی عیراق‌و سۆفیەت هاتۆتە سەردانی وڵاتەكەمان .

لەو چاوپێكەوتنەدا خاتو كمال وەفدەكەی لە پەیكەری ڕێكخراوەیی یەكێتی‌و دەوری لە سەركردایەتی جەماوەری ئافرەتان‌و ئامادە كردنیان بۆ بەشداری لە كردەوەی پەرەپێداندا ئاگادار كرد .

وەفدی ئەنجومەنی دۆستایەتی عیراق‌و سۆفیەت كە ئێستا سەر لە وڵاتەكەمان ئەدا بەیانی ڕۆژی یەك شەممەی ڕابردوو چووە زانستگای المستنصریەو چاوی بە سەرۆكی زانستگا دوكتور سلطان عبدالقادر كەوت .

كادیرە ئافرەتەكانی وزارەتی نەوت لە ڕێگای پەرەپێدانی بەرهەمی ئافرەت ئەكۆڵنەوە

پێری ئێوارە وەزارەتی نەوت كۆڕێكی فراوانی بۆ كادیرە ئافرەتەكانی وەزارەتەكەو دام‌و دەزگاكانی سازكردو لەو بەرنامەی كارە كۆڵاوە كە یەكێتی گشتی ئافرەتانی عیراق ئامادەی كردبوو ، بە مەبەستی پەرەپێدانی بەرهەمی دەستی ئافرەت‌و ڕێگاو شوێنی چارەسەركردنی گیروگرفتەكانی كاروو باریان .

لەم كۆڕەدا ، كە لە بارەگای نەقابەی گشتی كرێكارانی پیشەسازی نەوت بەسترا و لە ژێر دروشمی «زیادكردنی بەرهەمی ئافرەتی كارگێر لە كەرتی نەوتدا» بەسترا ، بەڕێز تایە عبدالكریم وەزیری نەوت ئامادەبوو لەگەڵ جێگری وەزارەت‌و سەرۆكانی دەزگاو بەڕێوەبەرە گشتیەكانی وەزارەتەكەو سەرۆكی نەقابەو ژمارەیەك لە ئەندامانی مەكتەبی ڕاپەڕاندنی یەكێتی .

وەزیری بەڕێز لە كۆڕەكەدا وتارێكی خوێندەوە دەستی ڕێزی نا لەم هەنگاوەی یەكێتی گشتی ئافرەتانی عیراق كە بەرنامەی كاری كۆڕەكەی ئامادە كردوەو وتی: هەنگاوێكی چاك‌و كارێكی پەروەردەیی ئازایانەی واقعی هەڵسەوزانی ئافرەتەی ئەو دەورە بەكارەی لە تێكڕای گۆڕانكاری شۆڕشگێڕانەی وڵاتەكەماندا ئەیبینێ .

هەروەها وتی :سەركردایەتی حزب‌و شۆڕش هەلی باشی لەبەردەم ئافرەتدا ڕەخساندوە تا بەشداری لە بنیات نانی كۆمەڵی سۆشیالیستی دیموكراتی یەكگرتودا بكات ، ئەم هەنگاوەش بەپێی باوەڕی مەبدەئی سۆشیالستی‌یەو ڕێزنانە لە دەسەڵات‌و توانای ئافرەت كە بەشداربوونی ئەبێتە هۆی گورج‌و گۆڵی ڕاپەڕاندنی نەخشەو پرۆژەكانی نەوت لە وڵاتەكەماندا .

هەروەها بەڕێز فهد مطلك سەرۆكی نەقابە وتارێكی لەسەرەتای كۆڕەكەدا خوێندەوە دوایش خاتو ئامال خلیل ئەندامی مەكتەبی پەیوەندیەكان لە یەكێتی گشتی ئافرەتانی عیراق‌و سەرۆكی كۆڕەكە وتارێكی خوێندەوە .

دوایش بەرنامەی كار بەرچاو خرا كە باسی واقعی كاری ئافرەت لە كەرتی نەوت‌و چەند پێشنیاری بۆ زیادكردنی بەشداری ئافرەت لەم كەرتەداو ئەوسا دەست كرا بە لێكۆڵینەی بەرنامەكەو ژمارەیەك لە كارگێرانی كەرتە نەوتیەكان بەشداریان تیاكرد .

هەڵبژاردنی دەستەی بەڕێوەبەری یەكێتی نوسەرانی كورد ـ لقی سلیمانی

دەستەی بەڕێوەبەری یەكێتی نوسەرانی كورد لقی سلیمانی هەموو ئەندامەكانی دەزگای گشتی بانگ ئەكات كە لە ئێوارەی ١٦-٦-١٩٧٧دا لە بارەگای یەكێتی ئامادەبن بۆ هەڵبژاردنی دەستەی بەڕێوەبەری نوێی یەكێتی ، لەكاتی ئامادە نەبوونی تەواو ئەندامانی دەزگای گشتی دا هەڵبژاردن دوا ئەخرێ بۆ هەفتەی داهاتو لە هەمان كات‌و شوێنی دیاری كراوداو ئەوسا ئامادە بووان هەر چەند بن هەڵبژاردنی ئاسایی ئەكرێ .

ئەژی گۆران
سەرۆكی یەكێتی

دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوكردنەوەی كوردی پیرۆزبایی ڕۆژنامەگەری عیراق ئەكات

دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوكردنەوەی كوردی لە كارتێكی پیرۆزباییدا كە ناردویەتی بۆ نەقابەی ڕۆژنامە نووسەكانی وڵات ، پیرۆزبایی لە ڕۆژنامە نووسەكانی گەلەكەمان كردوە ، بەبۆنەی بیرەوەری (١٠٨) ساڵەی جەژنی ڕۆژنامەگەری عیراقەوە :

ئەمەش دەقی پیرۆزبایی نامەكەیە !

برایانی ئەندامانی ئەنجومەنی بەڕێوەبەریەتی نەقابەی ڕۆژنامە نووسەكان بەبۆنەی بیرەوەری (١٠٨) ساڵەی جەژنی ڕۆژنامەگەری چالاكمانەوە ، دەزگاكەمان ـ دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوكردنەوەی كوردی ـ كە شەرەفی خۆبەپەیوەستنەوەی بە وشەی پێشكەوتنخوازەوە لە نەتەوەدایەو بەشداری تێكۆشانی دەوڵەمەندكردنی كاروانی ڕۆژنامەگەری‌و كاری نەقابی ئەكات لە وڵاتە سەربەستەكەماندا ، لە ڕێگای ئەو بلاوكراوە ڕۆژنامەییانەوە كە دەری ئەكات وەكو ڕۆژنامەی (هاوكاری)و هەردوو گۆڤاری (بەیان)و (ڕۆشنبیری نوێ) ، شادمانە بۆ ئێوەو لە ڕێگای ئێوەوە بۆ هەموو برایانی ڕۆژنامە نووسەكانی گەلەكەمان ، گەرمترین پیرۆزبایی دەربڕی ، لەگەڵ هیواخواستنیا بە سەركەوتنی زیاتر لەسەر ڕێگای بەردەوامی خەباتی ڕۆژنامەگەری بە ئامانج‌و لەبەر ڕووناكی بۆچوونەكانی حزبی سەركردەدا ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست «سەركردەی كاروانی سەركەوتوی گەلەكەمان» .

عثمان محمد فائق
بەڕێوەبەری گشتی دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوكردنەوەی كوردی

ئیمڕۆ كە سەربازگەی پێشەنگەكان پێك ئەهێنرێ

ئیمڕۆ كە لە پارێزگاكانی وڵاتدا سەربازگەی پێشەنگ‌و نەوجەوانەكان لە ژێر دروشمی «پێشەنگەكانی عیراق حەز لە نوێ بوونەوە ئەكەن‌و ڕەفزی كۆنینە ئەكەن دائەمەزرێن .

ئەو سەربازگانە ناوی ئامانجە نەتەوەیی‌و ڕێكەوتنە نیشتمانیەكانیان لێنراوە .

بەشداری كەرانی ئەو سەربازگایانە دەرسی نەزەری‌و بەكردەوە لە مەشقی سەربازی‌و تیماركردنی سەرەتایی‌و باسی ڕۆشنبیری تردا وەرئەگرن .

هەروەها لەو ماوەیەدا كە سەربازگەكانی تێدا ئەبێ پێشەنگەكان چالاكی هونەری‌و ئەدەبی تیا ئەگێڕن .

لە بڕیارەكانی ئەنجومەنی باڵای كشتوكاڵ

حەوتەم كۆنگرەی ساڵانەی كشتوكاڵ لە مانگی ئەیلولی داهاتوودا ئەبەسترێ

هاوڕێ طاهر توفیق ئەندامی سەركردایەتی قوتری پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، سەرۆكی ئەنجوومەنی باڵای كشتوكاڵ، بەیانی یەكشەممەی ڕابوردوو سەرۆكایەتی كۆبوونەوەیەكی ئەنجوومەنی كرد .

بەڕێز لطیف نصیف جاسم وەزیری كشتوكاڵ‌و چاككردنی كشتوكاڵ‌و ئەندامە بەڕێزەكانی ئەنجومەن لەو كۆبوونەوەیەدا ئامادەبوون .

هاوڕێ توفیق لە كۆبوونەوەكەدا دەری‌خست كە ئەبێ ڕەنجێكی زیاتر بۆ زیادكردنی بەرهەمهێنانی كشتوكاڵ بدرێ‌و پێویستیەكانی بەرهەمهێنان بۆ خزمەتكردنی جووتیارەكان بڕەخسێنرێ‌و ئەو دیاردە ناڵەبارانەش چارەسەربكرێن كەرێ ئەگرداری پەرەپێدانی كشتوكاڵ ئەگرێ ، بەرەو هێنانەدی ئەو ئامانجانەی لە ڕاپۆرتی سیاسی هەشتەم كۆنگرەی قوتری پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا دیاری كراون .

ئەنجومەن لە ژمارەیەك لەو مەسەلانەی كۆڵیەوە كە خرابوونە بەردەمی‌و بڕیاریدا حەوتەم كۆنگرەی ساڵانەی كشتوكاڵ لە مانگی ئەیلولی ئیمساڵدا ببەسترێ .

هەروەها ئەنجوومەن لەسەر ئەوە ڕازی بوو ، كە یەكێتی گشتی كۆمەڵە هەرەوەزكاریە جووتیارەكان (قۆمسیۆن) بە میقداری لە ١٪ی سافی نرخی دانەوێڵەی ناردراو وەربگرێ‌و بەهەمان ڕێژە (قۆمسیۆن) بە كۆمەڵە هەرەوەزكاریە جوتیاریەكانیش بدرێ، لە حاڵەتێكدا كۆمەڵەیەكی ناوكۆیی هەبێ ، ئەو ئیشانە بەجێ بهێنێ ، ئەو قۆمسیۆنە بەڕێوەیی لە نێوانیاندا بەش ئەكرێ .

هەروەها ئەنجوومەن بڕیاری دایەك ملیۆن دینار بدرێ بە دەزگای نیسیەتە (نقدیە) بۆ دەزگای ناوبراو كشتوكاڵیەكان بۆ ئەوەی هێنان‌و بردنی پارە (سیولە ئاسان بكات تا وەكو ئەو خزمەتەی پێویستە پێشكەش بە هەرەوەزكاریە كشتوكاڵیەكان‌و جوتیارەكانی بكا .

ئەنجوومەن لە ڕاپۆرتی بەڕێوەبەرایەتی كشتوكاڵی چاك كردنی توتنیشی بەشێوەیەك كۆڵیەوە ، كە زامنی ئەوە بكا زیاتر توتن لە وڵاتدا بچێنرێ‌و لێكۆڵینەوە زانستیەكان بخرێنە گەڕ بۆ ئەوەی جۆری چاك چاك دەستگیر بكرێ .

ئەیانەوێ زەوی وەربگرن ، موافەقەت لەلایەنەكانی نەخشە لە ئەمانەتی پایتەخت بە نیسبەت شاری بەغداوەو دایەرەی نەخشەو ئەندازیاری وەزارەتی نەخشە بە نیسبەت پارێزگاكانەوە وەربگرن بە مەرجی ئەو زەویە بۆ دروست كردنی باڵەخانەی نیشتەجێی بگونجێن‌و بە پێی نەخشەی بنەڕەتی ئەو شارانەبێ یاساكە ئەیانگرێتەوە .

دیسان ڕاسپاردەكان ، لە سەر كۆمەڵەكانی پێویست كردوە كە داواكاری كڕینی زەوی پێشكەش بە ئەمانەتی پایتەخت بكەن بە نیسبەت شاری بەغداوە ، وە

بڕوانە ل : ٧

ڕاپۆرت

بەرەو شێوەی دروست بۆ زیادكردنی بەرهەمی ئافرەت

ئێوارەی یەكشەممەی ڕابوردوو ، لەژێر چاودێری بەڕێز طارق عزیز وەزیری ڕاگەیاندن‌و لەژێر دروشمی ((ئەو بیروڕایە ڕەفز ئەكەین كە لە دەرفەتی كاركردندا ، جیاوازی ئەخاتە نێوان پیاوو ئافرەتەوە)) لە وەزارەتی ڕاگەیاندندا كۆڕێكی فراوان بۆ لێكۆڵینەوەی ئەو بەرنامەكارە بەسترا ، كە یەكێتی گشتی ئافرەتانی عیراق ئامادەی كردبوو لە كۆسپ‌و ڕێ گرتنی ئیشكردن سەبارەت بە ئافرەت‌و ئەو ڕێبازانەش كە زامنی چارەكردنی ئەو كۆسپانە ئەكەن‌و لەگەڵ ئەو ڕێگایانەش كە بەرهەمیان پێ زیاد ئەكرێت ، دوابوو .

لەسەرەتای كۆڕەكەدا كورتە فكرەیەك دەربارەی بەرنامەكە خوێنرایەوە ، لە پاشا ئەو ڕاپۆرتە خوێنرایەوە كە وەزارەت ئامادەی كردبووو لە گرنگترینی ئەو گیروگرفت‌و كۆسپانەدوا بوو كە ئافرەتی ئیشكەری ئەو وەزارەتە بەدەستیانەوە ئەناڵێنێ .

بەڕێز وەزیری ڕاگەیاندن تیبینییە بەنرخەكانی خۆی لە كۆڕەكەدا خستەڕوو بەپێی لەسەر ئەوەداگرت كە مەسەلەی ڕزگاربوونی ئافرەت‌و یەكسانی ئافرەت بەسەربەستی مرۆڤ‌و پێشكەوتنی سیاسی‌و ئابووری‌و كۆمەڵایەتی‌و پێشكەوتنی هەموو كۆمەڵگاوە بەندە . وەزیری بەڕێز دەستی بۆ ئەوە درێژ كردو ووتی :

ئەو قۆناغانەی كۆمەڵگای عەرەبیان تێدا ڕاپەڕیو بووە ، ئافرەت لە دۆخ‌و بارێكی چاكتردا ژیاوەو ، ستەمیش كەمتر بووە ... بەڵام ئەو قۆناغانەی كۆمەڵگایان بەدارزاوی تێدا ژیاوە ، خراپ هەڵسوڕاندنی ئافرەت ڕواڵەتێكی ئەو دارزانە بووە .

بەڕێز وەزیری ڕاگەیاندن ستایشی دەوری ئەو دایكەی كرد كە بایەخ بە دروستكردنی بەرەی دوارۆژ ئەدا ، بەپێی بنچینەی پتەوپتەوی بنیاتنانی شۆڕشگێڕانەی سۆشیالیستی‌و دەوری بەرپرسیاریش بەرامبەر هەموو ئیشوكارێكی ماڵ ئەگرێ ..

ووتی : ئێمە لەو بەردە بازەوە ڕێزی لێ ئەگرین‌و ستایشی ئەو ڕەنجەی ئەكەین‌و لە هەموو حاڵەتێكدا بەبەرهەمهێنەری لەقەڵەم ئەدەین . لە پاشا هاتەسەر باسی دۆخ‌و باری ئافرەتی ئیشكەری ئەو وەزارەتەو ئەو توانایانەی ئێستا هەیانەو ووتی :

((كەسێكی بەتوانام بدەنێ تا ئەو جێگەیەی بدەمێ كە هەڵی ئەگرێ)) ئەتوانم ئەركی بەڕێوەبردنی لقێك یا بەڕێوەبەری بە ئافرەت بسپێرم، بەڵام وەك نموونەیەك، ناتوانم شوێنی بەڕێوەبەری گشتی بدەمێ ، چونكە ئەمە وای لێ ئەكا (٢٤) سەعات هەر لە ئیشدا بێت جگە لەوەی لە باری فكری‌و بەڕێوەبردن‌و پیشەییدا توانای هەڵسوڕاندنی كارەكەی خۆی هەیە .

لەو كۆڕەدا دەرفەت بۆ ئافرەتەكان ڕەخسێنرا كە گیروگرفت‌و ڕای خۆیان لەبواری ئیشكردندا بخەنە ڕوو .

یەكێ لەو ڕایانەی لە كۆڕەكەدا بەرچاو خرا ، لەلایەن ئافرەتێكی كۆڕەكەوە بوو و داوای كەم كردنەوەی ماوەی خزمەتكردنی ئافرەتی كرد ، چونكە لە پیاو ماندووتر ئەبێ‌و لە سەعات پێنجی بەیانیەوە تا شەوگارێكی درەنگ هەر لە ئیشكردندایە ، ئالێرەوە داوا ئەكرێ ماوەی خزمەتكردنی بكرێتە (٢٠) ساڵ ، وەك ئاشكراشە كاتی تەقاویت ئەكرێ ، بێ ئیشی نامێنێتەوە ، بەڵكو بەردەوام ئیشوكاری ماڵ جێبەجێ ئەكاو منداڵ پەروەردە ئەكا ، كە ئەمەش كارێكی كەم نییە . لەو كۆڕەداكە لە هۆڵی (الخلد) بەسترا ، هاوڕێ شفیق عبدالجبار ئەندامی پاڵێوراوی سەركردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و هاوڕێیان سعد قاسم حمودی‌و طه یاسین حسن ئەندامانی ڕاگەیاندنی نەتەوەیی‌و بەڕێز منال یونس سەرۆكی یەكێتی گشتی ئافرەتانی عیراق‌و بەڕێوەبەرە گشتیەكانی وەزارەت‌و نوێنەرانی ڕێكخراوە پیشەییەكان‌و گەلیەكان‌و فەرمانبەرانی وەزارەتی تێدا ئامادەبوون .

ڕاسپاردە بۆ ڕاپەڕاندنی یاسای ناچاركردنی كۆمەڵە هەرەوەزكاریەكانی تاكو باڵەخانە دروست بكە ئابۆ نیشتەجێ كردن

ڕۆژی یەك شەممە ڕابوردوو وەزارەتی كاروباری نیشتەجێ كردن ڕاسپاردەی ڕاپەڕاندنی یاسای ژمارە ٦٧ی ساڵی ١٩٧٧ بلاوكردەوە كە تایبەتە بە پێویستی دروست كردنی باڵەخانەی نیشتەجێ وە لەلایەن كۆمەڵە هەرەوەزكاریەكانەوە .

ڕاسپاردەكان ئەو كۆمەڵانەی گرتۆتەوە ، كە زەوی‌و زاریان لە لایەن دەوڵەتەوە بە بەدەڵ‌و بەبێ بەدەڵ وەرگرتوە ویان وەری ئەگرن ، ئەو زەویە لە سنووری ئەمانەتی پایتەختداین یان لە سنووری شارەوانیدا بە هەردوو بەشی چاك‌و پلەی یەكەمیەوە ، كە تا ئێستا دابەش نەكراوە‌و بە ناوی ئەندامەكانیەوە لە دایەرەی توماركردنی زەوی‌وزار ، نەنووسراوە ، ئەویش لە مێژووی ڕاپەڕاندنی یاساكەوە ئەبێ .

ڕاسپاردەكان ئەو زەویانەی ئەگرێتەوە كە ملكی تەواوو لەلایەن كۆمەڵەكانەوە لە كەرتی تایبەت كڕاون‌و بە ناوی كۆمەڵەكەوە تومار كراوە یان بە ناوی ئەندامەكانیەوە لە دایەرەی توماركردنی زەوی‌وزار لە دەرچوون‌و جێبەجێ كردنی یاساكەو بەكارهێنانی ئەو زەویانە بە پێی نەخشەی بنەڕەتی خۆیان ئەبێ .

ڕاسپاردەكان لە سەر كۆمەڵەكانی فەرزكردوە كە یاساكە ئەیانگرێتەوەو

ڕێوشوێنی تایبەتی بۆدانی ئابونەی مانگانەی كرێكاری گوێزراوە

پێری دەزگای تەقاویت‌و زامنی كۆمەڵایەتی كرێكارانی وەزارەتی كارو كاروباری كۆمەڵایەتی ، ڕێو شوێنی تایبەتی بۆ دانی ئابونەی مانگانەی كرێكاری گوازراوە دەركرد .

ڕێو شوێنەكە ئەڵێ ، لەكاتی گواستنەوەی كرێكاردا ، ئەو لایەنە بەڕێوەبەریەی بۆی

بڕوانە ل : ٧

مەرجەکانی وەرگرتن لە خوێندنی باڵاو هاقالیتی خوێندن لە زانکوی تەکنەلۆجیادا

ڕۆژی یەك شەممەی ڕابوردوو زانکوی تەکنەلۆجیا ڕاسپاردەی تایبەتی دەربارەی پێشکەش کردن بۆ خوێندنی باڵاو هاقالیتی (الزمالات) ئیجازەی خوێندنی بڵاوکردووە کە لە ئەمڕۆوە دەست پێ ئەکات و مانگی ئاب دوایی دێ .

راسپاردەکان ئەو مەرجەی دیاری کردوە کە داواکار بۆ خوێندنی دیپلۆم و ماجستێر شەهادەی یەکەمی زانکۆی هەبێ یان شەهادەی بەرامبەری لەو باسەی شارەزایی تیایدا هەیەو پلەی باشی هێنابێ و دوو ساڵی دوایی لەو باسەی شارەزایی تیا هەیە ئیکمال نەبوبێ .

راسپاردەکان ، تەمەنی داواکاری بەوە دیاری کردوە کە لە «٤٠» ساڵ تێپەڕنەکات بە نیسبەت : زەمالەو ئیجازەی خوێندنەوە ، مەسەلەی عەسکەری تەواو بێ و لە خوێندنی باڵای زانکۆکانی عیراق وەرنەگیرابێ و بەتەواوی خۆی بۆ خوێندن تەرخان بکات .

بەلام بە نیسبەت ئەو قوتابیانەوە کە قوناغی دیپلۆمیان تەواو کردوە ئەتوانن داواکاریان بۆ خوێندنی ماجستێر پێشکەش بکەن دوای بەرچاوخستنی پێشنیارێ کە پرۆژەیەکی تەواوی شایان بەراپەڕاندنی لە ئەلبێنێ و بەرچاو بەش دیارکراوی خۆی ئەخرێت و ئەندازیارانی کەرتی تایبەت ئەتوانن داواکاری واپێشکەش بکەن دوای ئەوەی لە نەقابەی ئەندازیارانەوە پشتگیری ئەوەی ئەکرێ کە لە دەزگاکانی دەوڵەت دەستی نەکێشاوەتەوە .

لە لایەنی دکتۆراوە راسپاردەکان مەرجی ئەوەیان دیاری کردوە کە ئەبێ داواکار شەهادەی ماجستێری وەرگرتبێ و معدل لە ٧٠٪ کەمتر نەبێ و پلەی پەیامی ماجستێرەکەی بە باشی وەرگرتبێ و تەمەنی لە ٤٥ ساڵ زیاتر نەبێ و فەحسی پزیشکی کردبێ .

راسپاردەکان ماوەی نێوان یەکی ئابی داهاتوو ٢١ی هەمان مانگی دیاری کردوە بۆ چاوپێکەوتنی ئەوانەی داواکاری پێشکەش ئەکەن و زانکۆ ئەنجامەکان لە هەفتەی یەکەمی تشرینی یەکەمی داهاتوو رائەگەیەنێ .

قوتابیانی دیپلۆم و ماجستێر کە موچەخۆرنین موخەسەساتیان ئەدرێتێ و بریتی ئەبێ لە ٣٦ دینارو دوکتورا ٤٥ دینار لە ماوەی خوێندنا .

ئەو شارەزایانەی بۆ خوێندن بڵاوکراونەتەوە بریتین لە ئەندازیاری نەخشەو تەکنەلۆجیاو کۆنکریت و ئەندازیاری سەرچاوەی ئاو ئیدارەی ئەندازیاری و ئەندازیاری مادنی بەرهەم و ئەلکترۆنی و ڕێکخستنی وزەو تەکنەلۆجیای زانستی پیشەسازی و فیزیای تەتبیقی بێجگە لە ئەندازیاری سازکردن و دروست کردنی وزە .

دووکۆبوونەوەی مافشوناسەکانی تەئمیم و هەولێر

دوێنێ کۆمەڵەی مافشوناسەکانی عیراق لقی تەئمیم کۆبوونەوەیەکی فراوانی بۆ ئەندامەکانی لە پارێزگاکەدا سازکردوەو لە دەوری مافشوناسەکان دواون بۆ پاڵپشت و پێگەیاندنی گۆڕانکاری یە سۆشیالستەکانی وڵات لە سایەی سەرکردایەتی حزب و شۆڕشدا .

لەم کۆبوونەوەیەدا کە لە بارەگای پارێزگاکە بەسترا بەرێز محمد حمزه پارێزگاری تەئمیم و شبیب لازم سەرۆکی کۆمەڵەی مافشوناسەکان عیراق ئامادە بوون .

بەرێز شبیب لازم لە وتارەکەیدا دەستی بۆ ئەرکەکانی سەرشانی مافشوناسەکان کێشا بۆ بەشدار بوون لە پاڵپشت گرتنی بیناکاری سۆشیالستیداو سەنتاندنی پارمەتیەکانی سەرکردایەتی سیاسی کرد بەرامبەر کۆمەڵەو ئەندامەکانی .

هەروەها یەرێ ئەنجومەنی ئیدارەی کۆمەڵەی مافشوناسەکان عیراق لە پارێزگای هەولێر کۆڕێکی ساز کرد دیسان بەرێز شبیب لازم سەرۆکی کۆمەڵەو هاوڕێ حکمت سلیمان لێپرسراوی مەکتەبی پیشەیی لە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست لقی هەولێرو بەرێز حازم علی ئەندامی ئەنجومەنی مەرکەزی کۆمەڵە تیایدا ئامادەبوون .

بەرێز سەرۆکی کۆمەڵەی مافشوناسەکان قسەی کردو دەستی بۆ بایەخی بەستنی ئەم جۆرە کۆڕانە کێشا کە چۆن ئەبێتە هۆی پەرەپێدانی کاروباری کۆمەڵەو بەهێزکردنی یەکێتی مافشوناسەکان و کۆکردنەوەی تەقەللای هەموویان بۆ بەشداری کردن لە تێکڕایی کاروباری شۆڕشگێڕانەی وڵاتدا .

ڕێوشوێنی نوێ بۆ ئەزمونی کۆتایی ساڵ لە قوتابخانە پیشەییەکاندا

وازارەی کە دەزگای خوێندنی پیشەیی ڕێوشوێنی نوێی دەربارەی ئەزمونی کۆتایی ساڵ لە قوتابخانە پیشەییەکاندا دەرکردووە .

بەپێی ئەو ڕێوشوێنانە ، لە هەموو قوتابخانەیەکی پیشەییدا لیژنەیەکی ئەزمون پێك ئەهێنرێ ، بۆ ئەوەی سەرپەرشتی ڕەوتی ئەزمون بکاو پێویستیەکانی لە نەخشەو دەفتەرو شتی تر بڕەخسێنێ ، سەرەڕای بڵاوکردنەوەی ئەنجام لە ماوەی دوو هەفتە ، لەدوای کۆتایی هاتنی ئەزمونەوە .

ئەزمونی پابەند کردوە بەوەی کە ئەبێ بە ٥٪ی هەموو دەفتەرەکانی ئەزموندا بچنەوەو تەدقیقی بکەنەوە ، قوتابیەش بۆی هەیە لە حەفتەی یەکەمی دەرچوونی ئەنجامەدا ڕەخنە لە ئەنجامەکەی بگرێ ، بۆ ئەوەی دڵنیابێ لەو نمرەیەی وەری گرتووە .

بەپێی ئەو ڕێوشوێنە ئەو ڕێوشوێنانە لیژنەکانی نوێیانە ، (١٠) دینار ئەدرێ بخاتە سەر نمرەی تێکڕایی

بە ئەندامی لیژنەی ئەزمونی نیوەی ساڵ ، (٢٠) دیناریش بە ئەندامی لیژنەی ئەزمونی کۆتایی ساڵ .

ڕێوشوێنە نوێکە ، لیژنەی ئەزمونی راسپاردووە ، کە (١٠) نمرە بخاتە سەر نمرەی ئەو قوتابیانەی لەو پۆلانەدان کە کۆتایی نین ، بۆ دەرسێك یا زیاتر ، بەمەرجێ قوتابی سوود لەمەوەربگرێ بۆ دەرچوون .

هەروەها (١٠) نمرەش ساڵانەی قوتابی پۆلە کۆتایی نەهاتوەکان و ئەوانەی ئەزمونی قوتابخانەیی – الامتحانات المدرسية – بە «خارجی» ئەدەن .

ئەو ڕێوشوێنە ڕێی لەدانی ئەو نمرە نزمانە گرتووە کە لەوانەیە شکستی بە عەزمی قوتابی بهێنن و هیوایان لێ ببڕن .

سەرەڕای ئەوەی کە ئەبێ مامۆستا خۆی دووربخاتەوە لە دانی نمرەی وا کە لە نمرەی (٥٠)وە زۆرنزیکە .

لەوەرزی یەکەمی ئەمساڵدا

"٦٥٦" پرۆژە لە یەکێتی پیشەسازییەکانی عیراقدا تۆمارکراون

ژمارەی ئەو پرۆژانەی لە ماوەی چارەگی یەکەمی ئەمساڵدا لە یەکێتی پیشەسازییەکانی عیراق تۆمار کراون و سەر بە یەکێتی بوون گەیشتۆتە ٦٥٦ پرۆژەی پیشەسازی کە هەمەجۆر پیشەی گرتۆتەوە .

ئەمەش سەر چاوەیەکی لێپرسراو لە یەکێتی پیشەسازییەکانی عیراق رای گەیاندوە و وتویە : دەزگاکانی یەکێتی لە ماوەی دیاری کراودا شەش لێکۆڵینەوەی تێکڕایی دەربارەی واقعی چەند پیشەسازییەك ئاما دەکردوەو ناردونی بۆ لایەنە دیاری کراوەکان بۆ ئەوەی کاروو باری پێویستیان بۆ جێ بەجێ بکەن ، هەروەها رای گەیاند کە دەزگاکانی یەکێتی (١٥) کۆبوونەوەی لە کەرتە تێکەڵەکانی

دیسان سەرچاوە کە ئەوەی دووپات کردەوە کە لە ماوەی چارەگی یەکەمی ئەمساڵداو بۆ یەکەمجار یەکێتی دەورەیەکی سازکرد بۆ دیاری کردنی چاکی جۆری پیشەسازی خواردەمەنی و دەرۆزی خایاندو نوێنەرانی

پیشەسازیدا سازکردوە بۆزانینی ئەو گیروگرفتانەی توشیان ئەبێ و دانانی چارەسەر بۆ هەموویان .

(٢٠) پرۆژەی پیشەسازی بەشداریان تیاکرد . سەرەرای سازکردنی کۆڕێك دەربارەی پاراستنی بەئامانجی بڵاوکردنەوەی هوشیار لە ناوکەرتە تایبەتەکانی پیشەسازیدا .

هەروەها دەزگا تەکنیکیەکانی یەکێتی ئێستا خۆیان ئامادەئەکەن بۆ ڕێکخستنی دەورەیەکی نوێ بەمەبەستی چاککردن و باش کردنی بەرهەمی پیشەسازی چنین و رستن و زیادکردنی توانای کارگێرانی ئەم پرۆژە پیشەسازیانە .

پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە

پاشماوەی سەروتار

ئیشتراکیەتدا وە دەستی هێناون ، سەرکردایەتی حزب و شۆڕش لەکاتێکدا بەردەوام لەو ڕێگایەدا تێدەکۆشێ ، گرنگی دەوری ئافرەتی لەخۆڕاکردن و وەدی هێنانی ئەو هەنگاوانەدا لەبیرنەکردوە کە ئافرەت لە دۆخی دواکەوتووی کۆنەوە دەگەیەنێتە دۆخێکی شۆڕشگێڕانەی نوێ کە بتوانێ بەهۆی بەشداربوونی تەواوو کاریگەریەوە لە نەخشەو بەرنامەکانی پەرەپێدان و ئەرکەکانی بنیاتنانی شۆڕشگێرانەو بەرەبەرەکانی نیشتمانی دژی ئیمپریالیەت و سەهیونیەتدا بوونی خۆی دەربخا . لەو بارەوە ئەمەمان لەبەرچاوەکە شۆڕش بەتوندی مافی ئافرەتی بۆ ڕێکخستنی خۆی و بەکارهێنانی مافە دیموکراتیەکانی دووپات کردۆتەوە ، لەڕێگای دامەزراندنی ڕێکخراوی ئافرەتان – یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق – ەوە . ئەمەش وەك هەنگاوێکی بنچینەیی و بەشدارییەکی کاریگەری سەرکردایەتی حزب و شۆڕش لەکۆکردنەوەی توانای ئافرەتانی عیراقدا بۆ باشترکردنی وەزعی خۆیان و بەرگری لەمافەکانیان و بەشداربوونیان شانبەشانی پیاو لەپێشخستنی دەسکەوتەکانی شۆڕشداو بۆ درێژەپێدانی خەبات لەپێناوی بەجێگەیاندنی نەخشەو بەرنامەکانی شۆڕشدا .

کۆڕی باسکردنی بەرهەمی کاری ئافرەتی ئیشکەر لەوەزارەتی ڕاگەیاندندا نیشانەی رادەیەکی نوێ و پێشکەوتووی بایەخدانی شۆڕشە بەوەزعی ئافرەتان و نوختەگۆڕانێکی بەرچاوە لە بەشداری ئافرەت لەکردەوەی شۆڕشگێڕانەی وڵاتەکەماندا و هاندەرێکی گرنگە بۆ چالاکترکردنی دەوری کاریگەری ئافرەت لەمەیدانی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندندا . هەروەها دیاری کردنی کاتی ڕێکخستنی کۆڕەکەش بایەخێکی بەرچاوی هەیە ، چونکە ئەم کۆڕە بەدوای کۆڕەکانی هۆبەکانی نزیکبوونەوەی بەهەمدارییدا بەسترا کە هاوڕێ تێکۆشەر صدام حسین لەزۆر مەیداندا سەرپەرشتی کردن و زۆر ڕێوشوێنی ناوەڕۆکی شۆڕشگێڕانەیان بەدەستەوەدا . هەروەها ئەم کۆڕەدوای ئەو ئاڵوگۆڕە بەرچاوانە بەسترا کە بەسەر وشیاری و بەشداری ئافرەت لە مەیدانی بنیاتنان و پێشکەوتندا هاتوە ، ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوە کە کۆڕەکە بەتەواوی پێداویستیەکانی پەرەوکردن و پێگەیاندنی توانای ئافرەتان و جێگیرکردنی پلەو پایەی ئەوان و بەشدار بوونیان لەبنیاتنانی شۆڕشگێڕانەو بڵاوکردنەوەی ڕۆشنبیری شۆڕشگێرانەی نوێ و بەرەوژوور بردنی پلەی ئەرك بەجێهێنانی ئافرەتدا دابین بکا .

ناوەڕۆکی مەسەلەی پێگەیشتنی وەزعی ئافرەتان لەوڵاتەکەماندا هەروەك بەرێز طارق عزیز وزیری راگەیاندن لەووتارەکەی خۆی لەو کۆڕەداگوتی بەتەواوی بەسەرکەوتنی نەتەوەیی و ئیشتیراکی و دیموکراتی

شۆڕشەوە بەستراوە . بۆیە ئەو ئاڵوگۆڕە مەوزووعیە گرنگانەی لەسایەی سەرکەوتنە مەزنەکانی شۆڕش و کردنی بیروباوەڕی شۆڕشگێرانەدا بەسەر ژیانی گەلەکەماندا هاتوون و هەموویان ڕەنگدانەوەی بیروباوەڕی شۆڕشگێرانەی حزبی سەرکردەی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتیراکی بوون ، ئەم ئاڵوگۆڕانە بەشدارییەکی گرنگیان هەبووە لە جێگیرکردنی دەسکەوتەکان و فووڵترکردنی ئەو سەرکەوتنانەدا کە لەڕێگای ڕزگاری ئافرەتداو بەدەست هاتوون . هەر ئەم ئاڵوگۆڕانەش ئامۆژەیەکی بەرباڵاویان کردوتەوە بۆ گۆڕینی بەرە و پێشەوەی زیاتری وەزعی ئافرەتان بەچەشنێك کە دەوری سەرو شتی خۆیان لەڕێرەوی بنیاتنانی شۆڕشگێڕانەو خەبات دژی ئیمپریالیەت و سەهیونیەت و کۆنەپەرستیدا یاری بکەن .

کۆڕەکانی بەرهەمداری لەکەرتە جۆربەجۆرەکانی ئەوانەی بەتوانای مێشك بایەخێکی لەش بوونە شێوەیەکی پێشکەوتوو بۆ ناسینی واقیعی کەرتەکان و دۆزینەوەی نوختەی لاوازی لەواندا و بۆ دیاری کردنی ڕێگاکانی بەرزکردنەوەی رادەی تێکڕایی بەرهەم لەو کەرتانەدا . بێجگە لەوەش کەشێوەیەکی نایابی ڕەفتاری دیموکراتیانەی راستەوخۆی لەنێوان قەواعیدو سەرکردەکانی ئەم کەرتانەدا . کۆڕی باسکردنی بەرهەمی کاری ئافرەتی ئیشکەر لەوەزارەتی ڕاگەیاندنیشدا بەشێکە لەو ڕەفتارە دیموکراتیانەو هیوالێ کراوانە لەڕێگای بنیاتنان و پێشکەوتنی شۆڕشگێرانەدا .

پاشماوەی : لە جەژنی ڕۆژنامەگەری ..

پایەیەك بتوانێ بەرەو پێشەوە هێنانی ئامانجە ڕەواکانی دەورێکی باڵا لە تێکۆشاندا ببینێ . لە دوای شۆڕشی ١٧ی تەموزی ساڵی ١٩٦٨ەوە ، یەکەم هەڵسەنگاندنی دەوری ڕۆژنامەگەری عیراق لە تێکۆشانی نیشتمانی و نەتەوەییدا لە ژیانی ڕەوەلی نویدا ، ئاهەنگێك گێڕ بوو بە جەژنی سەد ساڵەی دەرچوونی یەکەم ڕۆژنامەی عیراق ، کە ڕۆژنامەی « الزوراء » بووەو لەوێوە ، دانانی ئەم بۆنە مێژووییە بە جەژنی ڕۆژنامەگەری عیراق بووبەباو .

ڕێزمەکەنمان ، لە سایەی گەرێکانمان و کارگێڕەکانیان دامو دەزگا ڕۆژنامە

شۆڕشداو بەشەوە یەکێکی تایبەتیش،بایەخیان بە سوودی ڕۆژانەی جەدارەزداوەو لەبەر ڕووناکی راسپاردەی بەرێز سەرۆك احمد حسن البكردا لەکاتی سەردانکردنەوە بۆ « دار الثوره » لە ١٤ی ئایاری ١٩٧٢دا کە کار کردکانی پاڵ کرد زیاتر پابەند بەو گەشتاری بەدەن ڕوو بەڕووی ڕۆژانەی هاوڵاتیەکان ئەبێتەو هۆی دواکەوتنەکان و کەمتەر خەمیەکان لە خزمەت گوزاری دەزگاکانی دەوڵەتدا دیار بکەن ، ئەویش بەهاوکاری کردن لەگەڵ ئەو دەزگایانەدا بۆ جۆرەی سوودی گشت زامن ئەکات .

پاشماوەی : راسپاردنی ..

شارەوانیەکان بەڕێوە بەرایەتی ناوچەی پارێزگاکاندا نەخشەو مواسەفاتی ئەو بالەخانەیەی دیانەوێ دروست بکەن پێشکەش بە دەزگای شتی پیشەسازی بکەن بۆ موافقەت کردن و ئیجازە دانی دروست کردنیان بەپێی پێویست .

دیسان راسپاردەکان کۆمەڵە هەرەوەزکاریەکانی پابەند کردوە کە هەر پێشەوەیان بە بەدەل یان بێ بەدەل دەرئەچوو دابەش ئەکرا و مەمەڵەی تەواو نەبوەو شوێنەکانیان بۆ دروست کردنی بالەخانە تێیدا داواکاری پێشکەش بە بەرێز وەزیری کاروباری نیشتەجێ بکەن بەردەوام بێ لە دابەش کردنی زەویەکە بەسەر ئەندامەکانیانا دور لە فەرمانەکانی ئەم یاسایە .

هەمیشە لەلایەن سەرکردایەتی حزب و شۆڕشەوە پشتیان گیراوەو هەموو ئاتی پارەووی ماددی و مەنەوی پێشکەش بە ڕۆژنامەی عیراق بەشێوەیەکی دەست بڵاوکراوە .

ا بەردەوە ، لە بیرەوەری (١٠٨)ی جەژنی ڕۆژنامەگەری عیراقدا ، ئەبێ وشەی ڕوو اکی و ڕشنادارتر بچەنین گەرمای ڕیان لە بەردەم دەلەکەماندا شۆڕشەگەیدا ڕووناك بکەینەوە بەرەو بنیاتنانی گەشە پێدانی تەواو لە ڕێگای بەختکردنی هەموو وزەیەکیدا هێناندا ، لە پێناوی خزمەتی باوەڕەکانی شۆڕش و بزوتنەوەی گەشە پێدانی تێکڕاییدا .

پاشماوەی : سەرۆکی فەرماندە پیرۆزبایی .

داگیرکەران و دەستدرێژکاران و لەناوبرونی بنکەو شوێن پێکانی دەسەلاتی ئیمپریالیزمە بەهەموو شێوەکانیانەوە .

خۆشکانی ڕۆژنامەنوس .. برا ڕۆژنامەنوسەکان بە خۆشنودیەوە سەرنجی ئەو پێشکەوتنە ئەدەین کە ڕێرەوی ڕۆژنامەگەری و بزوتنەوە نەقابەکەریەکەی لە وڵاتەکەمانا تۆماریان کردوە لە ڕوی شێوەو ناوەڕۆکو دەرهێنانەوە لە ئاو چوارچێوەی ڕاپۆرتی سیاسی هەشتەمین کونگرەی قوتری و پەیمانی کاری نیشتمانیدا ئەوەندەی کە پەیوەندی بە کەرتی ڕۆژنامەگەری و راگەیاندنەوە هەر وەکو خۆی ئەگوتێ بۆ ئەو شوێنە پێشکەوتوەی کە ڕۆژنامەنوسە عیراقیەکان لەبواری بزوتنەوەی نەقابەگەری عەرەبی و جیهانیدا بەدەستی هێناوە .. وە ئەمە سەرلەنوێ ئەوە دوپات ئەکەینەوە کە سەرکردایەتی حزب و شورش پشتیگری ئەم چالاکیە ئەکات .

پاشماوەی : ڕێو شوێنی

ئوزراوەتەوە ، تەواوی پاپوەی ئەو مانگەی بۆ ئەدا کە تیا ئوزراوەتەوە ئەبێ بەرێوە بەرایەتی ئەو شوێنەی لێشی ئوزراوەتەوە ئابونەی ئەو ماوەی ئیشی تیا کردووە بۆ بدا بە بەرێوەبەرایەتی ئەو شوێنەی بۆی گوزراوەتەوە .

بەپێی ئەو ڕێو شوێنە ، **لە کاتی واستنەوەی کرێکاردا لای ئەو خاوەن ئیشەی لقی لە پارێزگاکاندا هەیە ، یاخود لە لقەوە بۆ مەڵبەندی سەرەکی ئیشەکە ، یا واستنەوەی لە**

پێویستە جەژنی ساڵانەتان ببێتە هاندەرێکی تازە بۆ یەکخستنی تێکۆشانتان بۆ ئەوەی زیاتر بچنە ناو کێشەی گەشەکردن و ابنیاتنانی سۆشیالستی کە حزبی سەرکردەمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست سەرکردایەتی ئەکات .

کۆکردنەوەی وزەو توانای جەماوەرو هۆشیار کردنەوەیان و بەهێزکردنی یەکێتی نیشتمانیان و بەردەوام بونیان لەسەر چاودێری کردن و ڕەخنەی مەوزوعیانەو ئاشکراکردنی دیاردە سلبیەکان و دەرخستنی دەسکەوتە شورشگیری و پێشکەوتنخوازیەکان لەڕیزی پێشەوەی ئەو ئەرکە گرنگانەیە کە کەوتۆتە ئەستۆی ڕۆژنامەگەری عیراق لەم قۆناغەدا بۆ ئەوەی دروشمەکانی حزب و شۆڕش بەدی بهێنن لەپێناوی بەرزکردنەوەی پلەی بەرهەم و زۆر بونی بەرهەم هێنان و چاککردنی ڕوالەتی بەرهەم و پێشخستنی ڕێرەوی شۆڕشەکەمان بۆ هێنانەدی ئامانجەکانی لە یەکێتی و ئازادی و

ئیوان پارێزگاکاندا ، ویستە ، ... داری سەردەو دایرە کرێی و ئازدکی زامنی ... بکات .

سەبارەت بە (مستخدم)انەش کە بوونەتە کرێکار ئەقویتی زانیری بەشێکی مانگیان بۆ خزمەتی (استخدامی) داوە ، بەشەکەی دوایی ئەو مانگە ، خزمەتی ئەو کرێکارەی تیدا ، بە خزمەتێکی کرێکارانە دائەنرێ ، دوای ئەوەی کە سیفەتی لە (مستخدم)ەوە ئەگۆڕێ بۆ کرێکار .

سوشیالیستیدا .

باوشەی پیرۆز ببێتە پاڵپشتی تێکۆشەران لەپێناوی سەربەرزی ئەتەوەکەیانا .

احمد حسن البكر
سەرکۆماری عیراق

پاشماوەی : باڵیوزی ئەمەریکا

پارکەر دوای کۆبوونەوەکە رای گەیاند کە نامەیەکی سایرۆس ڤانسی وەزیری دەرەوەی ئەمەریکای بەدەم بەسەرۆك سەرکیس گەیاندووە .

پارکەر رەفزی کرد ، پەردە لەرووی ناوەڕۆکی نامەکە هەڵماڵێ ، تەنها ئەوەندەی ووت کە ئەنجامی چاوپێکەوتنەکانی ئەو دواییەی واشنتۆن باری شتی ناوچەی عەرەبی لەگەڵ سەرکیسدا باس کردووە .

حەفتەی رابوردوو پارکەر لەگەڵ فوءاد بطرسی وەزیری دەرەوەی لوبناندا کۆبوەتەوە نامەیەکی وەك ئەوی تری لە انسەوە پێگەیاندوە .

سەرچاوە دیپلۆماسیەکان رایان گەیاند ... سایرس انس ، مانگی ئاینە لەسووڕانەوەکەی بەناوچەی عەرەبدا ، سەر لە لوبنانیش ئەدا .

هەروەها یێریکە سەرۆکی لوبنان پێشوازیی ولید جنبلاطی سەرۆکی پارتی پێشکەوتنخوازی ئیشتیراکی ی لوبنانی کرد .

جنبلاط دوای چاوپێکەوتنەکە ووتی ، ئەنجامی خولانەوەکەی خۆی بە هەندێ پایتەختەکانی عەرەبیدا بەسەرکیس راگەیاندووە .

وابڕیارە جنبلاط دوای ئەوەی لەکۆتایی ئەو هەفتەیەدا بەوڵاتەکانی ڕۆژئاوای عەرەبیدا ئەخولێتەوە ، سەر لەیەکێتی سۆڤیەت بدات .

Institut Kurde de Paris

هاوین و منالەکانمان

لەی گەرمی بە شێوەیەکی دیار لە ولاتەکەمان و لە ولاتەکانی تردا بەرزبۆتەوە .. ئەو دۆخەش بال بەم ئالاوەوە ئەنێ لە گوێچەم و گۆلاوەکان کۆبینەوە ... هیچ کەسێك خۆی ناگرێ بە ئاسانی بڕوانێ ئەو دیمەنە ... ئالێرەوە دوو ئەکەینە دایك و باوك و داوایان لێ ئەکەین ئامۆژگاریی منالەکانیان بکەن و خراپەی ئەو یاریە سامناکەیان بۆ روون بکەنەوە ، ئەو یاریە ژیانیان تووشی مەترسی ئەکاو دوورنییە هەندێ جار بەرەو مردنیشیان بباتەمە سەرەرای ئەوەی کە تووشی هەتاوبردن ئەبن و ئەمیش دووبارە ئەنجامەکانی زۆر ترسناکن .

هەروەها ئاوی وەستاو میکرۆبێکی زۆری نەخۆشی درمی تێدایە . بۆ پاراستنی منال لە مەلەکردنی لەوشوێنە ترسناکانەدا ، پێویستە باوك منالەکانی لەشوێنە مەلەکردنەکانی حکومەتدا تۆمار بکات ، کە لە گەلێ ناوچەدا هەن و منال تیانا لە هەموو مەترسیەك بەدوور ئەبێت ، ئەوسا لە منالەکانمان دلنیائەبین و ئەمانیش کاتی بەتالی خۆیان ئەبەنەسەر ..!.

پێشماوەیەکی کەم بیرەوەری یەکی ئەبارمان کردەوە .. لەو رۆژەدا نرخ بۆ هێندێك لەو کرێکارانە دانرا کە لە کاری خۆیاندا تێکۆشانیان هەبووە ، نرخیان بۆ دانرا چونکە لە بەرزکردنەوەی بەرهەمداری و بنیاکردنی نیشتمانەکەیاندا بەشدار بوون ... بۆیەخەلاتی یەکی ئەیاریان وەرگرت .

لە کارگەکانی زووروی ولاتی خۆشەویستماندا چاومان بە کرێکاری داهێنەر خوشکە (شمیران توما یوسف) کەوت کە کرێکارێکە لەشەریکەی نیشتمانی جگەرەداو ... ئەم پرسیارەمان لێ کرد .

★ خوشکە شمیران لە کام بەشی شەریکەدا ئیش دەکەی ؟

لەبەشی سەنعەتی کردن (التصنیع)دا ئیش دەکەم کە یەکێك لەبەشە گرنگەکانی ئەم شەریکەیە وتووتن بەو بەشەدا تێ دەپەڕێ بۆ ئەوەی باش تێپەڕین نە چەند مەکینەیەکی دژوارو ئالۆز ئامادەی بەکارهێنان بێ .

★ راتچیە بەرامبەر ئەو دروشمانەی لەم دوایانەدا بۆ بەرزکردنەوەی بەرهەمداری بەرزکرانەوە .

— زۆر دروشمی باش و بەنرخن و هاندەر بوون بۆ بەشێکی زۆر لە کرێکاران بەرەو بەرهەمداری باشترو خێراتر ، من خۆم یەکێکم لەوان و ئەگەر ئەو دروشمانە نەبوایەن خەلاتی یەکی ئەیارم وەرنەدەگرت .

★ پێش ئەوەی بێیتە ئێرە .. قوتابی بوویان لە مالەوە بێکاربووی ؟

— من ئەو کارەم وەرگرت

قارەمانێکی بەرهەمهێنان

چونکە حەز لە بێکاری ناکەم ، دانیشتنی ناو مال ماندووی کردم وبۆیە بریارمدا کار بکەم و ئیستا دەبینی کەلێرە کرێکارم .

★ ئاوات و پرۆژەکانت بۆ دوارۆژ چین ؟

— حەزم دەکرد پاش تەواو بوونی دەوامی شەریکە خەریکی لە ناوبردنی نەخوێندەواری ئافرەتانی ئێرەبم .. وبەکردەوە ئەم ئاواتەم جێبەجێ بوو ، چوومە ناوەندی بەرەبەرەکانی نەخوێندەواری و لە خاشەبڕ کردنی نەخوێندەواریدا بەشدار ئیستا خۆم بە بەختەوەر دەزانم چونکە لە لایەك کاردەکەم و بەرهەم دێنم و لەلایەکی تریش لە خاشەبڕکردنی نەخوێندەواریدا بەشدارم .

خوا حافیزیمان لێ کردو پێشکەوتن و گەشە کردنمان لە ژیانی کرێکاریەتیدا بۆ بەئاوات خواست .

***

چۆن دیاری هەڵئەبژێرین ؟

لەو رۆژانەدا رێکەوتی خۆشی زۆرە ، لە هەموویان باوتر رێکەوتی دەرچوونە ... ئالێرەوە مەسەلەیەکی گرنگ سەرهەل ئەدات کە بیری کابانی مالی خەریك کردووە .. چۆن دیاریەکی لەبار هەل ئەبژێرێت ئەو ئەیەوێ دیاریەکی جوان و چاك بێت ، بێ ئەوەی گوێ بداتە نرخەکەی ، ئەمەش نارێکیەك ئەخاتە بودجەی مال و کە ئەویش بە دەوری خۆی ناکۆکی لە نێوان ژن و مێرددا فوت ئەکاتەوە ئالێرەوە روو ئەکەینە کابانی مال و ئەلێین :

چاك هەلبژاردنی دیاری تەنها بە نرخی زۆریەوە بەند نی یە ، بەلکو گەلێ شتی ترهەن هەریەکە لەگەل یەکا بایەخی خۆی ئەبینێ ، زۆر وا رێك ئەکەوێ دیاریەکی گرانبەها ئەو چێژە جوان و لە بارەی تێدا بەدی ناکرێت کە بۆ ئەو رێکەوتە بشێت کە تیا پێشکەش ئەکرێت .. دیاریەکی ساکارو نرخ مام ناوەندو شیاو بۆ ئەو کەسەی پێشکەشی ئەکرێت ، زیاتر کارئەکاتە دەروون و زیاتریش دلی شاد ئەکات ...

کابانە خۆشەویستەکەم .

پێویستە لەکاتی هەلبژاردنی دیاریتدا ، بەو دیاریانەوە نەنیشیتەوە کە نرخیان گرانە ، بەلکو پەیرەوی ئامۆژگاریەکانی پێشەوە بکە ، بۆ ئەوەی خۆشی وشادی بخەیتە دلی ئەو کەسەوە کە دیاریەکەت بۆ هەلبژاردووە و بودجەی مالەوەشت ئالوزیی بە سەردانەیەت .

چۆن منداڵەکانمان فێرئەکەین نرخی پارە بزانن بێ ئەوەی ببنە کۆیلەی پارە ؟!

زۆر جار وا ئەبینین کە هەندێ لە دایك و باوکان حەز ناکەن باسی کاروباری دارایی خۆیان بکەن لە پێش منداڵەکانیان لە بەر گەلێ هۆ ، بەلام بە پێچەوانەوە ئەوە سەلمێنراوە کە باسکردنی دارایی خێزان بە شێوەیەکی راستگۆیانەو لە سەرخۆ واله منداڵەکان ئەکات

کە قەدری پارە بزانن چونکە ئەمە لە شتە گرنگەکان ئەژمێرری و پێویستە فێریان بکەین چۆن و لە کەیەوە بەکاری بهێنن .

منداڵان بە شێوەیەکی گشتی تا تەمەنیان لە پێنج سال تێئەپەڕێت نرخی پارە نازانن .. بەلام دوای ئەم تەمەنە منداڵ

لەسەر دایك و باوکە هەموو شتێك کە پەیوەندی بەپارەوە هەیە نیشانی منداڵەکانیان بکەن .. پێویستە لە سەریان کە بۆ منداڵەکانیان روون بکەنەوە کە پارە بە ئاسانی چنگ ناکەوێت بەلکو پاش رەنج و ماندوو بوونێکی زۆر دەست ئەکەوێت ، وە پێ ئەوەی منداڵ تێبگات و بزانێت چی پێ

بە دوای سال بەرەو زیادبوون ئەلێین پێویستە لە سەر دایك هەندێ ئیش و کاری سووکی پێ بسپێرێت وەکو پاکردنی تاقمی قەنەفەو یاری کردن لەگەل کۆرپەکەیان و بەرانبەر بەمەش هەندێ پارەی بداتێ بێجگە لەو پارەیەی کە بۆی دستنیشان کراوە وەکو رۆژانە ئەم خەلات و خەرجیەشی سال

ئەچێت ، هەروەها لەسەر دایك و باوکە کە منداڵە فێری پاشەکەوت کردن بکەن بۆ ئەوەی هەندێ لە پارەکەی پاشەکەوت بکات تا فێرئەبێت بە شێوەیەکی لەئەندازە بەدەر پارە خەرج بکات و نەزانێت چۆن پارەکەی بەرت و بلاو بکاتەوە ، دیسان دایك ئەتوانێت باسی سوودی پاشەکەوت کردن بکات و ئاراستەی منداڵەکە بکات کە هەندێ شت بەو پارەیە بکرێت وەکو هەندێ شتی جوانی یاری یان پایسکلێك یا خود شت و مەکی وەرزش و .. گەلێ شتی تر کە بالی پێوە ئەنێت فێری پاشەکەوت کردن ببێت .

لاوان وقوتابیان

بۆچی بیکنباور وازلەتۆپی پێ دەهێنێت لەگەڵ (ئەڵمانیا)دا .. ؟

(فرانزبیکنباور) ووتی هیچ شتێك نیە بتوانێت رازیم بکات بەوەی کەواز لەوبریارەم بهێنم ئەویش یاری کردنمە لەگەل یانەی (کۆزموس)ی ئەمەریکی .

لە دوانێکدا لە بەردەم گۆڤاری (دیرشپیگل)ی ئەلەمانی ووتی من سوورم لەسەر ئەوەی کە بریاری یاری کردنەکەم بەجێ بهێنم . (بیکنباور) ووتی ئیتر من بەکاری ئەوە نایەم کە لەگەل تیپی - (ئەلمانیای رۆژاوا)دا وە ناتوانم هیچ ئەنجامێکی باشی بۆ دەست بهێنم ئەوەی شایانی باسە سێجار لەگەل یانەی (بایرن منشن) بۆ وەدەست هێنانی کاسی (ئەوروپا) بەشداری کردوە .

وە ووتی تیپی (ئەمریکایی) ئەوەندە بەهێزین وەکوو هەندێ لێی تێگەیشتوون .

وازهێنانم لەیاری لەگەل تیپی ئەلەمانیادا وەیاری کردنم لەگەل (لۆزمۆس) تەنها جیاوازیان (حەوت ملیون مارك)ە .

وە بریاری داوە یاری ئەکات بۆ هیچ یانەیەکی تر تەنها بۆ - ((کۆزمۆس)) نەبێت .

کەواتە (بیکنباور) پارەی لاگرنگترە لە بەرزکردنەوەی نیشتمانەکەی .

وە کۆمەلێك لە ماندەرانی تیپی (بایدن) هەرەشەی کوشتنیان لە (بیکنباور) کردوە ئەگەر واز لەو تیپە بهێنێت ، یەکێتی تۆپی ئەلەمانی بریاری داوە کە نابێت ئیتر لەمەودوا (تایاریەکانی کاسی جیهانی سالی ١٩٧٨ کە لە ئەرجەنتین دەکرێ) هیچ یاریزانێك یاری بۆ بێگانە بکات .

دەربارەی رواڵەتی کارکردن لەریزی یەکێتیدا

خۆیەتی

هیچ گومان لەوەدا نیە کە خۆیەتی ((ذاتیە)) نەخۆشیەکی سامناکە ... کە تەشەنەی کرد لەناوچینەکانی کۆمەل بەسەر هەموو هەشتێکی خاوێنی مرۆڤایەتی زال دەبێ ، ئەو هەستانەی کە هەلی پەیوەستن لەگەل خەلکی ترو رێبازی دیاری کردنی بەرژەوەندیەکانە ئێن پاراستنی ئەو رێبازە

کارێکی پێویستە بۆ دروست کردنی کۆمەلگەیەکی باشتر کە بەشداری بکات لەبنیاتنانی ژیاری و شارستانیەتی مرۆڤایەتی .

نامانەوێ لەمەبەستی خۆمان دووربکەوینەوەو بۆ ئەولاو ئەملا بڕۆین مەبەستمان خستنەرووی دیاردەیەکی ترسناکە کە لەناو ریزی قوتابیاندا تەشەنەی کردووە ئەویش رواڵەتی خۆیەتیە لەکارکردندا .

تاکو لەدانشگاکان پلە بەپلە بەرەو ژێر بێینە خوارەوە تاکو خوێندگاکانی ئامادەیی و ناوەندی بۆمان دەردەکەوێ کەزروف تیایاندا زۆر لەبارە بۆ گەشەو نەشونمای تووی خۆیەتی لەکارو هەلسوکەوتی رۆژانەیاندا ، هەریەکە لەسەر حیسابی ئەویتر دەیەوێ خۆیەتی و کەسایەتی خۆی بسەلمێنێ و خۆی رەپێش بکاو بریار دەربکاو رای بپەرێنێ ئەوەی راوێژ بەئەوانی دەوروپشتی خۆی بکات و پارمەتیان لێ بخوازتەوە لەکاتێکا راوێژ پێ کردنیان ئەرکێکی پێویستە ، بۆ بەرهەمهێنانی سەرەنجام کی پەسندو رەسەن ، هەروەها ئەوانە دەزانن کە پێویستیان بەدەستی یارمەتی بێجگەی خۆیان هەیە ، بەلام خۆیەتی وازال بووە بەسەر هۆش و دل و دەروونیان کەداوای ئەو جۆرە یارمەتیانە ناکەن .

یەکێتیمان وەك رێکخراوێکی نیقابی و دیموکراتیانە سوورە لەسەر قەلاچۆکردن و پاکەمال کردنی هەموو ئەو رووکارانە کە کاری زیان بەخش دەکەنە سەر رەوتی خەباتی نزیك جارەکە سەدەی یەکێتی ... ئینجا باخۆمان لەم خۆیەتیە رزگار بکەین و بەرەو ئاسۆیەکی برشنگدارو فراوان بکەوینەری بۆ دروست کردنی یەکێتی یەکی خۆراگرو بەتوانا لە پێناوی بەدی هێنانی ئامانجە پیرۆزەکانی قوتابیان .

هەمان سەرچاوەکانی ئەلقەکانی (١ و ٢ و ٣) کە دەربارەی مەرکەزیەتی دیموکراسی بوون .

« پیلێ » چۆن بوبە دەرهێنەری سینەمایی ؟!

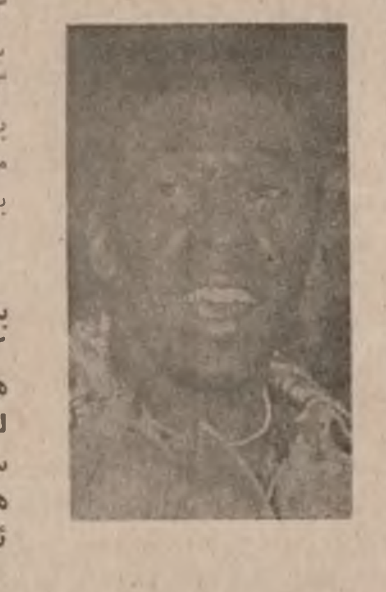

((پیلێ)) لەناوەراستی یاریگەکەدا را وەستاوەو جلی یاری کردنی لە بەردایەو تۆپ لەبەر پێیدایە ، لەو لاشەوە کۆمەلی هەرزەکاروەستاون و جلی یاریان لە بەردایە ، ((پیلێ)) بەجۆلانەوەی یاری کەراسە دەست ئەکات بە جولاندنی تۆپەکەو دەرسی هەرزەکارەکان دائەداو ئەلێ :

« سەماو موسیقا لەو شتانەن کە زۆریان حەز لێ ئەکەم ، هەردووکیان شادی و هەست بزواندن ئەبەخشن بە مرۆڤ ، هەریەکێکمان بچین گوێ لە موسیقا بگرین یان سەما بکەین ، هەموو گیرو گرفتی لە بیر ئەچێتەوە ، بەتایبەتی ئەگەر گوێ لە موسیقای « سامبای بەرازیلی بگرێ » .

جا بەزەردەخەنەیەکەوە بەدەم یاریەوە بە هەرزەکارەکان ئەلێ : ((لە شی ئێوەش هەروا ئەبزوێ ، جا ئەگەر لەگەل تو اسەمابکەن یان لە سەرئاوازی سامبای بەرازیلی و هەست بە شادمانی و دلخۆشی ئەکەن ومنیش هەر بەو جۆرە هەمیشە باوکم پێی ئەوتم : هەرشتی بکەی ، ئەبێ لە ناخی خۆتەوە پێت خۆش بێ ، لەبەر ئەوە ، من وا یاری بە تۆپەکەم ئەکەم هەروەك چۆن منال یاری بە بوکەشوشەیان هەر شتێکی تری یاری کردنی خۆی ئەکات و کاتی لەیاریگادا دوای ئەکەوم هەست بە بەختیاری یەکی بێ سنوور ئەکەم !))

ئەمە ، دیمەنێکە لەو فلیمەی « پیلێ » کە لەمەکسیك پیشان ئەدرێ و « فرانسوا ریشنیباخ » دەری هێناوەو گەورەبون و پێ گەیشتنی « پیلێ » و ئوسلوبی یاری کردنی و پەیوەندی بە خێزانەکەیەوەو ئەو شوێنەی تیا گەورەبوە ئەگێرێتەوە ، دیسان چەند دیمەنێك لەیاری « کاسی جیهان » سالی ١٩٧٠ پیشان ئەدات ، دیسان فلیمەکە کە ئەوە پیشان ئەدات چۆن « پیلێ » لە منالیا بەلێن بەدایك و باوکی ئەدات ، بەختیاریان بکات و بەلێنەکەی بەدی ئەهێنێ . ئەم فلیمە سالی ١٩٧٥ گیراوە بەلام ئیش کردنی « مونتاج » و «دوبلاج»ی دوسالی خایاند .

بروانە : ل : ١١

گۆشەی کاکە خولە

ئەو رۆژە لەگەل کۆمەلێ قوتابی بەسەر دەرزەکانەاندا دەچوینەوەو خۆمان بۆ ئەزموونی کۆتایی سال ئامادە دەکرد ... قسە قسەی راکێشاو برادەرێکی قوتابی زۆر بەسادەو ساویلکەیی دەستی بەقسەکردو ووتی ((نازانم ئەزموون لەبەر چی یە ؟ گوایەچ سوودێکی هەیە)) چیتان لێ بشارمەوە دامەقاقای پێکەنین و ئەو رایەم زۆر بەلاوە سەیربوو ... بۆیە دەستم کرد بەوەی باسی ئەوەی بۆ بکەم کەتاقی کردنە وە بۆچی دانراوەو سوودی چی یەو مەبەست لێی چی یە ؟...

قوتابیە دلسۆزەکانم :-

مەبەست لە تاقی کردنەوە هەرئەوە نیەکە بەهۆیەوە قوتابی لە قۆناغێك یان پۆلێك بچێتە قۆناغ و پۆلێکی تری خوێندن ، چونکە ئەگەر مەبەست لە ئەزموون هەر ئەوە بێ ئەوا دەبێتە تاقی کردنەوەیەکی رۆتینی رووت و بێ کەلك و چ گۆرانێکی بنەرەتی وا ناهێنێتە بوون کە سوود مەندێ و ئاستی قوتابیانیش هەر لە یەك پلە دەمێنێتەوەو تووشی سڕبوون دەبێت ، بەلکو مەبەست و ئامانجی سەرەکی و بنەرەتی تاقی کردنەوە زۆر جار دەبێتە بزانرێ مەدای تێ گەیشتنی قوتابی چەندە لەو وانانەی کە خوێندراوە ، هەروەها توانای مامۆستا لە سەرکەوتنی جۆری دەرزووتنەوەی ، ئەم مەبەستەی تاقی کردنەوە زۆر جار دەبێتە هۆی ئەوەی کە قوتابیان لەتاقی کردنەوە بترسن ، چونکە زۆر مامۆستا هەن « خواوێنەیان زۆر کات » پرسیاری بیرەکی دەهێننەوە بۆ ئەوەی قوتابیان لە وەلامدانەوە یان کەمی ووزەو توانای تایبەتی خۆی شوول بێ بکات و هەروەها بۆ ئەوەی تێ گەیشتن و هەرس کردنی قوتابیان ببێون لەو مادانەی کە خوێندوویانە ، هەمووشمان دەزانین هەموو توخمێکی گەردوون ئەوەی تایبەتی خۆی هەیە : رووبەرەکان بەیەکەکانی مەتری ، ئەدەب بەرەخنە ... خوێندنیش بە ئەزموون ...

خوشکەکانم ... براکانم .

کاکە خولەتان ... نایەوێ هەندە لەسەر ئەم بابەتە بڕوات چونکە لە لاپەرەکانی تری ئەم رۆژنامەیە زۆر بیرکەی روون دەربارەی ئەزموون روون کراوەتەوە ... سوپاستان دەکەم .

ئایا سەردەمی بۆکسین کۆتایی هاتووە ؟

دوای ئەو سالانەی بۆکسین لەسەردەمی محمد علی کلای دا گەشەی کردبو ، بازاری بۆکسین لە ئەمەریکادا بەرەو ساردو سردەروات .. ((پیشە))ی بۆکسین ئیستا وەك جاران کاسپیەکی بە قازانج نی یە ، لەبەر ئەو باجە زۆرەی خراوەتەسەری ..

رخنەگری شارەزا «تارمەر» دەلێت :

پالەوانەکان و مەشقپێکەرەکان و بەرێوەبەران و هەمو ئەوانەی پەیوەندیان بە بازرگانی بۆکسینەوە هەیە ، ئەوەندەیان ارە پێنادرێت بەشی نانەسکێکەیان بکات ، نەك هەر بەهۆی باج سەندنەوە ، بەلکو بەهۆی زۆرشتی ترەوە ، گرنگترینی ئەو شتانە ، دەست بلاوی و کەشوفش کردنە کە ئەمانە بوونە هۆی ئەوەی لاوان کەمتر بچنە سەیری ئەو یاریەو ئەوەش کاری کردۆتە سەر ساردی بازاری کاسپیەکە .

چاکتروایە کە ئەوە دیاری کرێت .. کە پالەوانێکی ناوداری مەیانی بوکسین لەیاریەکدا ٥ - ١٠ هەزار دۆلار وەردەگرێت وە ئەوەی ناوبانگی لەم کەمترێت ٤٠٠ دۆلار وەردەگرێت ..

چاکترین بەلگەی بێبازاری بۆکسین لە ئەمەریکادا ئەولیستەیەیە کە یەکێتی ی ولاتان بەناوی پالەوانەکانی بۆکسینەوە بلاوی دەکاتەوە ، لەو ١٣٢ پالەوانەی لە هەمو سەنگەکاندا مانگی جارێك بلاودەکرێتەوە تەنیا ٣٠ پالەوانی ئەمەریکایە لە هەر ١٢ سەنگەکەدا ، وەئەبێ ئەوەش بخەینە بەرچاو کە لە سەنگی قورس و نیمچە قورسدا ئەمەریکا ١٥ پالەوانی هەیە .. بەهۆی ئەمەوەیە کە رێکخەری ئەو یاریە ناتوانن یاریەکی ئەمەریکایی رووت پێك بهێنن .

جورج فۆرمان پالەوانی پێشوی سەنگی قورس لە سان خوان لەپورتوریکو پاش ١٢ جەولە بە ((جیمی یونگ))ی دۆراندوە .

Institut kurde de Paris

کێڵگە کشتوکاڵییەکانی بەکرەجۆ..

ئەم کێڵگانە کەبریتین لە پرۆژەیەك، ئێستا لەلایەن زانکۆی سلێمانییەوە سەرپەرشتی دەکرێت و بەڕێوە دەبرێت. ئەم پرۆژەیەدا دوو مەبەست هەیە:

١ - مەشق و ڕاهێنانی قوتابیان.

٢ - بەرووبوم.

جا بۆ ئەوەی قوولتر لەم پرۆژەیە بدوێین چوینە بەکرەجۆو چاومان بە بەڕێوەبەری پرۆژەکە مامۆستا «شێت عبدالعزیز رشید» کەوت و تکامان لێکرد کە مێژووی ئەم پرۆژەیەمان بۆ بگێڕێتەوە، ئەویش ووتی:

ئەم کێڵگەیە لەسەرەتای سەدەی نۆزدەهەمدا لەلایەن بەگزادەیەکی بابانەوە کە (بکربگ)ی ناوبووە، جۆگەیەکی بۆ هەڵبەستراوە، ئەوەی من چنگم کەوتوە، لە ساڵی ١٨١٥دا دەستی پێکردووە بە شێوەیەکی ئەندازیاری ڕێکوپێك کە لە هەموو (١٠٠) مەتردا (٥٠) سنتیمتر لێژی داوەتێ و لە ماوەی دووساڵدا تەواوی کردوە.

پانتایی بەراوی ئەم جۆگەیە ٣٠٠ر٧ دۆنمە، کاتێ خزێ عوسمانییەکان دەستیان بەسەرا گرتووەو داویانە بە خاوەن موڵکە دەستڕۆیشتوەکان، ئەمە هەروامایەوە تاوەکو دامەزراندنی حکومەتی عێراقی کە ئەویش دیسان دایەوە دەست خاوەن موڵکەکان.

لە ساڵی ١٩٣٣دا ئەوەبوو درا بە مەزرەعەی بەکرەجۆ کە سەر بە وەزارەتی ئابووری بوو، ئەویش چەند پسپۆرێکی بۆ هێناو چەند کارێکی تیاکردەوە، ئەوانە:

١ - کێڵگەی دانەوێڵە: بۆ بەرهەمی گەنم، جۆ، برنج، کەتان، نیسك و نۆك.

٢ - بەشی باخات: بۆ ئەم مەبەستە لە «ئەردەر ئاباد» کە ئەکەوێتە ناوەڕاستی بەکرەجۆوە باخێك لە پانتای (٢٠٠) دۆنم دروست کراو ئەو میوەهاتەی کەلای دانیشتوان نەناسراوبون وەك: ئیلاس، کاکی، جۆرەکانی هەڵوژە لەدوایدا سێو بە هەموو جەشنەکانییەوە، هێنانی، بەڵام بەداخەوە ئەمەی دواییان نەهاتەبەر.

٣ - بەشی بەخێوکردنی ئاژەڵ: بۆ ئەم مەبەستەش چەند سەرێك ئاژەڵی مانگای (فرێز)یان هێنا کە بەشێوەیەکی هونەری شیرو بەرهەمەکانی شیری لێوەرئەگیرا، هەروەها چەند سەرێك لە بزنە مەرەزەی تورکی و ئیتاڵیای هێنرابون بە مەبەستی تێکەڵاو کردن و چاککردنی ڕەگەزی خۆماڵی.

٤ - بەشی ئامێری کشتوکاڵ: ئەتوانین بڵێین ئەمە بوە هۆو سەرچاوەیەکی بەکارهێنانی (تراکتۆرو کۆمباین) لەناو چەکەدا.

٥ - بەشی پاراستنی کشتوکاڵ: ئەمەش بۆ یەکەم جار ڕێبازێکی زانستی سەبارەت بەچارە سەرکردنی نەخۆشییەکان و لەناوبردنی جۆرەجانەوەری ڕووەك و دارو درەخت گیرابوو.

لە ساڵی ١٩٥٨دا لە ٦٠٪ی زەوییەکانی کێڵگەی بەکرەجۆ بەسەر دانیشتوانی ئاوگیری دوکاندا، دابەش کراو بەشەکانی کەشی بەسەر بەڕێوەبەرایەتییە کشتوکاڵییەکاندا دابەش کرا.

لە ساڵی ١٩٧٥دا زانکۆی سلێمانی داوای هەموو ئەم زەوییانەی کرد، سەربارێ ئەمەش داوای (١٣) هەزار دۆنمی دەوروپشتی کەشی ئەکرد، لەڕاستیدا ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەڵێنی ئەمەشی داوە.

پرسیار: ئەی پاشە ڕۆژی ئەم پرۆژەیە چۆن دەبینن؟

وەڵام: لەڕاستیدا تێبینییەکانی ئێمە سەبارەت بەم پرۆژەیە بۆ ئەم مەبەستە دەچێت: ئەو ٢٠ هەزار دۆنمەی ئەمان بێت دوای ئەوەی کە دامەزراوەکانی زانکۆ هەمووی تیادا جێگر ئەبێت، ئێمە کێڵگەیەکی میری بەپانتایی ١٠-١٢ هەزار دۆنم دروست ئەکەین، ئەمەش ئەگەر لێی وردبینەوە زۆر قووڵە، چونکە تۆپۆگرافی و ئاوهەوای ناوچەکە ئەوەندە یارمەتیدەرە ئەتوانین زۆربەی جەشنەکانی کشتوکاڵی تیا تاقی بکەینەوەو پەرەی پێ بدەین.

لەم پرۆژەیەدا بەتەمایین ٢٠٠٠ر٢ هەزار دۆنم بکەین بەباخات بێگومان لەمەشدا دوو مەبەستمان هەیە:

١ - بۆ مەشق و ڕاهێنان.

٢ - بۆ دابین کردنی زۆربەی میوەهاتی ناوچەی سلێمانی. بەشێکی تریشی تەرخان ئەکەین بۆ بەرهەمی دانەوێڵە کە ئەکرێت بە خۆراکی ئەو ئاژەڵانەی لەکێڵگەکەدا بەخێو ئەکرێن، هەروەها بەشێکی کەشی بۆ حەوزەو بەرهەمەکانی ئالفی حەوز (شێن). بێگومان ئەمانە هەمووی لەبەر چاون چونکە:

أ - دامەزراندن و دروست کردنی ئاوگیری (چەقچەق) ئەتوانێت زۆربەی زۆری ئەو زەوییانە ئاوبدات.

ب - زانکۆ خۆی نەخشەیەکی بۆ دامەزراندنی کۆلێجێکی کشتوکاڵی کێشاوە.

ج - ئەو پشت گیریەی کە تا ئێستا لەلایەن حزبو سەرکردەکانی شۆڕشەوە لە زانکۆ کراوەو دەکرێت زۆر هانمان ئەدات و پاڵمان پێوە ئەنێت کە زیاتر تێبکۆشین، بەڵگەش بۆ قسەکەمان ئەوەیە کە لەم ماوەکەمەدا ئەم پێشکەوتن و فراوان بونە گەورەیە بە خۆوەبینیوە.

پاش ئەم لێدوانە گەشتێکمان بەناو پرۆژەکەدا کردو بۆمان ساغ بوە کەڕاستە ئێستا پرۆژەکە لەچاو چەند ساڵێك لەمەوبەردا گەلێك پێشکەوتووە لەڕاستیدا ئێستا پرۆژەکە دەکرێت بەسێ کەرتەوە:

١ - کەرتی بەرهەمی مەڕوماڵات، کە بریتییە:
- أ - بەشی مریشك.
- ب - بەشی مانگا.
- ج - بەشی مەڕ.
- د - بەشی کارگەی ئالیك دروست کردن.
- هـ - بەشی تەلقیحی دەست کرد.
- و - بەشی تەندروستی ئاژەڵ.

٢ - بەشی زراعیا (نباتی) کە بریتییە لە:
- ١ - بەسمەنە.
- ٢ - مەحاصیل.
- ٣ - لەوەڕگاە.
- ٤ - سەوزەوات.
- ٥ - ناوینەی مەحاصیل.
- ٦ - کوورە هەنگ (منحل).
- ٧ - ئامێری کشتوکاڵی.
- ٨ - باخات.

٣ - بەشی دروست کردنی خواردەمەنی.

ئەوەی شایانی باسە لەبەشی مریشکدا ووتیان: مەبەست لەکردنەوەی ئەم بەشە، کەبەشی بەرهەمی هێلکەیە لەمریشکدا، بێگومان هەر بۆ بەرهەمی هێلکەیە. پانتای ئەم شوێنە ٦٦٥م٢ و ژمارەکەی ٣٠٠٠ر٢ - ٥٠٠ر٢ هەزار مریشك ئەبێت و لە ڕۆژێکا ١٠٠٠ - ١٢٥٠ هێلکە وەدەست دەهێنێت.

لەڕووی بەخێو کردنەکەیانەوە ووتیان: دەبێت لەسەر ڕاخەرێکی قووڵ و تەنوور بێت و هەر (٣) مانگ جارێك بگۆڕێت..

پروانە ل - ١١

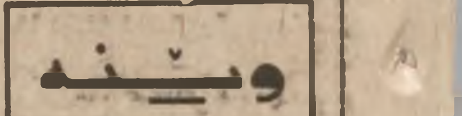

وێنە

• بدرە •

وشەی چاکەو وشەی خراپە..

لە بەیانی ڕۆژی ٢٦-٤دا بەڕێوە بووم بۆ شوێن و ئستانای پاسی مەسلەحە. کاتێك دەنگی پێکدادانی دوو ئۆتۆمبێل بلندبوووە.. پیاوێکی هەژار لەم ڕووداوەدا گیانی لە دەستدا.. هەرچی لەسەر شۆستەی شەقامەکە بە دڵنیاییەوە ڕاوەستابوو. ئۆتۆمبێلەکە فڕێی دایە ناوەڕاستی شەقامەکەو هەردوو قاچی هەنجن هەنجن کرد وەك چۆن ماکینەی گۆشت بەددانەکانی، گۆشت هەنجن هەنجن دەکات دیسان وەك جاران خەڵکی لێی کۆ بوونەوە، ئەویش لەناو گۆمێکی خوێندا دەیناڵاند، خوێنی دیکەش لە لووت و هەر چاوییەوە بڵقەی دەهات، دیمەنێکی پڕ لە ژانەو دڵ و جگەر دەبڕێنێت، بەتایبەتی ڕواڵەتی پیاوەکە هەژاری و لاوازیی پیشان دەدات، ڕووم لەدیمەنەکە هەڵچەرخاند و ناوی خوام لێهێناو، چوم کوو بەرەو ئۆتۆمبێلێکی کرێ حەڕیك بوو پڕ دەبوو، خۆم خزاندە نێو مسافرەکانیەوە، هەستیشم بە نقورچی ئەی دەرییەی دەکرد لە سەرمدا دەتووت دەرزی ئاژن دەکرێت، ئەویش بەهۆی کارەساتی ئەو دیمەنەوە بەهاوی حرم بینیم.

ئۆتۆمبێلەکە کەوتە ڕێو چەند هەنگاوێك ڕۆیشت مسافرەکان دەستیان کردە بیروڕا دەربڕین لە نێوانی خۆدانە دەستی قەزاو قەدەرو لە نێوان نارەزایی دەربڕین دەربارەی ئەو نیشە خراپەی شوفێرەکان دەیخەن لە لووت بەرزی و خێرا ڕۆیشتن و پێشبڕکێ کردن و خۆدەرخستن لە شەقامە گشتییەکاندا، بێ ئەوەی یەکێك هەبێت یان یاسایەك هەبێت یان ویژدانێکیان هەبێت بەو جۆرە ڕەوشتە نەکەن.. تاکوو ئێرە.. شتەکە زۆر ئاساییە.. بەڵام ئەوەی بەدوای ئەوەدا ڕووی دا زۆر نەنگ و ناشیرین تربوو کاتێك دەنگی شوفێرەکە بەرز بووەوە «دەی چیان پێ کرد، هەزار لەعنەت لەرووحی بێت». ئەم هەڕەشەیە کاری کردە ویژدانی یەکێك لە سەربازییە نەجیبەکان کە لە ئۆتۆمبێلەکەدا سواربوو بوون، هەڵسایە سەرپێ و دەستی ... جنێودانی پیاوەکەو قسەی زۆر سووك و هەست بریندارکردنی ئاراستە کردو هەڕەشەی لێ کرد بەر (هەزار شەقی) بدات کەر هاتوو ووتەیەکی

پروانە ل - ١١

گەشتی هاوکاری لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا

چالاکی بازاڕەکان و شتومەکی پێویست بۆ هاووڵاتییەکان

- گەرموگوڕی بزووتنەوەی ناو بازاڕەکان..
- دەزگا بازرگانییەکان هەموو کەرەستەیەکی پێویست بۆ هاووڵاتییەکان ئامادە دەکەن..
- بەبۆنەی داهاتنی وەرزی گەشت و سەیرانەوە بایەخی زیاتر بە بازرگانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئەدرێت..

لەدوای ئەو کۆڕە فراوانەی لەبەغدا، بۆ ڕێکخستنی کاروباری زامن کردنی کەرەستەو شتومەکی ڕۆژانەی هاووڵاتییەکان سازکراو بەڕێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش مامۆستا (صدام حسین) بەشداری تیاکرد، بەپێی فەرمانی تایبەتی لەوەزارەتی بازرگانییەوە بایەخێکی تایبەت ئەدرێ بەزامن کردنی کەرەستەو شتومەکی پێویستی ڕۆژانەی هاووڵاتییەکان لەبازاڕەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیداو لقەکانی «کۆمپانیای ئەشتی ئەمبارەکانی عێراق» لەهەر سێ پارێزگاکەی ناوچەکەدا. هەولێر، سلێمانی دهۆك - چالاکانە، خەریکی دابەش کردنی ئەو شتومەکە زۆرانەن، هەموو ڕۆژێك ئەگەنە ناوچەکەو بێ دواکەوتن ئەیاننێرنە بازاڕەوەو بەسەر دوکانەکاندا دابەشیان ئەکەن و لەوێوە هاووڵاتییەکان بەئاسانی پێویستی خۆیان دەست ئەکەوێت.

ئەم بایەخدانە بەبازاڕەکانی ناوچەکە، شتێکی سەیر نییە، ئەوە تا هەموو کاتێ لێپرسراوە دڵسۆزەکانی سەرکردایەتی سیاسی کە سەر لەناوچەی ئۆتۆنۆمی ئەدەن بەوڕاستییە دووپات ئەکەنەوە کە پێویستە هەموو توانایەکی بەکار بکەوێتە خۆی بۆ ئاوەدان کردنەوەی ناوچەکە، لەپاڵ ئاوەدانی ناوچەکەدا، خۆشی و بەختیاری هاووڵاتیانی ئەو ناوچەیە بەزامن کردنی پێویستییە ڕۆژانەکانیان بەدی بێت.

لە ڕووی دابەش کردنی میوەو سەوزەوات و گۆشت و خواردەمەنی ڕۆژانە لەبازاڕەکاندا، چونکە ناوچەی ئۆتۆنۆمی لەخۆیدا ناوچەیەکی بەپیتی ئەم بەرهەمانەیە، دەزگابە پرسیارەکانی دابەش کردنیان ئەوەی لەسەریانە، ئەوەیە گوڕج و گۆڵانەبیگەیەننە شارەکان و لەوێوە بۆ ناو بازاڕو ئینجا بۆ هاووڵاتییەکان.

● بەتەنگەوە هاتنی بەردەوام:

سەرچاوەیەکی لێپرسراو لەکۆمپانیای ئەمبارەکانی عێراق لەناوچەی ئۆتۆنۆمی، پێی ڕاگەیاندین کە بەردەوام لێپرسراوانی لقەکانی ئەم کۆمپانیایە لەناوچەی ئۆتۆنۆمی کۆبوونەوەی پێویست ڕێك ئەخەن بۆ ئەوەی هەر گیروگرفتێ لەبازاڕو دابەش کردنی شتومەکدا ڕووبدات گوڕج و گۆڵ و بەکیانی بەتەنگەوە هاتنەوە چارەسەریان بکرێ، بەم زووانەش کۆبوونەوەیەکی تایبەتی ئەم لێپرسراوانە لەگەڵ بەڕێوەبەری گشتی دا لە بەغدا ئەکرێ و بەرنامەیەکی فراوانی شتومەك خستنە بازاڕ بۆ وەرزی هاوین و داهاتنی کاتی سەیران و گەشت بۆ ناوچەکە دائەنرێ.

کاك (جەمال محەمەد ئەمین)ی لێپرسراوی فرۆشگای سلێمانی پێی وتین: لەدوای ئەو کۆڕەی لەبەغدا بەسترا زۆر گیروگرفتی بازاڕو جۆری دابەش کردنی شتومەك چارە سەرکراوە، گیروگرفت ئەگەر لەوەپێش بووبێ درەنگ یان کەم ئەبەستنی شتومەك بوو، بەڵام ئێستایە تەواوی ئەم گیروگرفتە نەماوە.

● ئەو شتومەکانەی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئەیەوێت

بێگومان، پێویستی خەڵکی بەشتومەکی ڕۆژانە لە شوێنێکەوە، بۆ شوێنێکی تر ئەگۆڕێ، لەبەرئەوە لایەنە لێپرسراوەکان، بەتەنگ ئەم مەسەلەیەوەن و هەمیشە هەوڵ ئەدەن، ئەو شتومەکانە لەبازاڕەکانی ناوچەکەدا زۆربێ کە خەڵکی بەردەوام داوای ئەکەن.

بۆ نموونە وەك کاك (عبدالسلام عبدالله) بەڕێوەبەری فرۆشگای دهۆك پێی وتین: - ئێمە جاران جۆرە قوماشێکی جل و بەرگمان بۆ ئەهات کە لێرە لای خەڵك ڕەواجێکی وای نەبوو، جاهاتین لەسەر ئارەزووی خەڵك و بەپێی پێویست داوامان کرد، ئێستا ئەو شتەمان بۆ ئەهات کەخەڵکەکە ئەیانەوێ، دیسان لەهەموو فرۆشگاکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا ئەوەیان بۆ دووپات کردینەوە کە بەدەگمەن تووشی کێشەو گیروگرفت ئەبن، هەموو شتومەکێ بەئاسانی بۆ خەڵکی لە بازاڕەکاندا زامن ئەبێ، بایەخێکی باش لەلایەن دەزگای فرۆشیاری حکومەتەوە بەزۆرکردنی «شیری قوتووی منداڵان» ئەدرێ.

● فرۆشگاکان و دوکاندارەکان:

لێپرسراوەکانی دابەش کردنی شتومەك لەفرۆشگاکانی هەولێرو سلێمانی و دهۆك، بۆ ئەوەی بەوردی ئاگایان بەجوڵانەوەی ناوبازاڕێ، زوو زوو کۆبوونەوەو کۆڕ بۆ دوکاندارەکان ڕێك ئەخەن، جاران لەپارێزگای دهۆك دوکاندارەکان شتومەکیان لە فرۆشگای موسڵەوە وەرئەگرت، ئێستا یەکسەر لەفرۆشگای سەرەکی دهۆك وەری ئەگرن.

دابەش کردنی شتومەك بەسەر دوکانەکاندا بەپێی نەخشەیەکی وردی ئابووری لە ناوچەکەدا ڕێکخراوە لەمەدا بایەخ بەئارەزووی خەڵکە، یان پێویستییان بەجۆرێکی ئەو شتومەکەی ئەخرێتە بازاڕەوە ڕەچاو ئەکرێ، ئاودێرییەکی وردیش خراوەتە سەر دوکاندارەکان بۆ ئەوەی ئەرادەی لێپرسینەوەی کارەکەی خۆیاندابن و یاری بەنرخی شتومەك نەکەن، یان شتومەك پاشەکەوت نەکەن و لەخەڵکی بشارنەوە، بۆ نموونە، هیچ دوکاندارێك بۆی نییە، شتومەك بە جملە بەفرۆشیاربدات بەبێ پێویست نەبێ، بۆسەر پەرشتی کردنی ڕێکوپێکی فرۆشتن لەبازاڕەکاندا لقە ئابوورییەکانی فرۆشگاکان لەناوچەکەدا، ورد ئەرکی سەرشانی خۆیان جێبەجێ ئەکەن و هەوڵ و تەقەلایەکی ڕێك و پێك لەناو تەقەلایەکی و ڕێك و پێك لەناوچەکەدا دەستی پێکردوە بۆ ئەوەی هەموو شتومەکێکی پێویستی ڕۆژانەی هاووڵاتییەکان بگاتە قەزاو ناحیەکانیش.

- بەشی لێکۆڵینەوە -

سەردانێك لەتیپی هونەری شانۆی لادێ

کۆمەڵی هونەرمەندی کوڕوکچ بە دڵسۆزییەوە شان بە شانی یەکتر بەردەوام چالاکی خۆیان لە شارو لادێکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا پێش کەش ئەکەن ئەم کۆمەڵە هونەرمەندە لەژێر ناوی تیپی هونەری شانۆی لادێدا کارئەکەن سەردانی ئەم تیپە هونەرییەداو چاومان بەکاك (ئەنوەر محمود) سەرۆکی تیپی شانۆ کەوت و لێمان پرسی.

● کەی ئەم تیپە دامەزرا؟

ئەم تیپە لە ساڵی ١٩٧٣دا دامەزرا وە لەو ساڵەدا تەنها لە میهرەجانی قوتری شانۆی لادێ لە بەغدا بەشدار بوو. دوای لە ئیش کردن وەستا هەتا ساڵی ١٩٧٥ دووبارە دەستی بەجموجۆڵی هونەری کردەوە.

* لە چەند کەس پێك هاتووە؟

ئەم تیپە بەتیپی شانۆو

ئەمیستاوە لە (١٩) کەس پێك هاتووە تەنها سێ خوشکی هونەرمەندمان هەیە ئەوانەش ئەرکێکی زۆریان کەوتۆتە

ئەمەتۆ بۆیە هەوڵ ئەدەین چەند خوشکێکی تر هەبن ئەوانیش دابمەزرێن.

● گیروگرفتان چییە؟

لە ناوخۆماندا گیروگرفتێکی وەهامان نییە چونکە ئێمە یارمەتییەکی باش ئەدرێین لەلایەن دەزگای ڕۆشنبیری جووتیارانەوە وەهەموو پێویستییەکمان بۆ جێبەجێ ئەکات بەڵام گیروگرفتمان لەگەڵ جووتیارو خەڵکی لادێدا هەیە ئەویش تا ڕادەیێك هەتا ڕازی ئەبن بە بینینی شانۆگەری و دان بە سوودی شانۆ ئەنێن.

* چ باسێك چارەسەر ئەکەن؟

ئێمە بەزۆری ئەو گیروگرفتانەی کە تووشیان هاتووە لەگەڵ دەرەبەگایەتی بەرچاوییان ئەخەین و هەروەها دەوری هەرەوەزکارییەکانیان بۆ ڕوون ئەکەینو لەگەڵ باسی چاککردنی کشت و کاڵ و ئەو حزەتانەی پێشکەشیان ئەکرێت.

* هەتا ئێستا چەند

پروانە ل - ١١

Institut Kurde de Paris

ڕوناهی ......

● ژنك بێی کار سەربەست نەبوویەو .. سەربەست نابیت .. نوکەژی هێشتا باهرا پتر ژ ژنکێت مە کار نینەو ئەلەك ژ ئەوێت کارژی هەین هێشتا مەعنا کاری نزانن و ، وەکو وان خانما بەرێ خۆ ددەنە کاری یێت کو چجارا کارنەکرین . ژنك حەتا نوکە د دلێ خۆدا وەسا تێدگەهیت کو یا بێچارەیەو پێدڤییە ژ ئێك یا ب خۆ لێکەت و .. هێشتا نزانیت کو تەعبیرەکی ((مساواة)) ئەوە یا د کارو مەزاخا مالێدا دهێتەکرن .

● ژنکا کرێکار بەرامبەر کارێ خۆ پارەی وەردگریت و هاری مێرێ خۆ بئەداریا مالێ دکەت . لڤێرێ دڤێت مرۆڤی هاری ژنا خۆ کاریت مالێ و سەخبێریا بچویکێت خۆ بکەت نەك کازندێ ژ کێماتیێت مالێ بکەت .. ئەخاسمە ئەم یێ د کۆمەلگەیەکێدا دژین هێشتا هەمی بەردەست و هاریکار بۆ ژنکا کرێکار لێ پەیدانەبووینە .. لەوا ئەو گەلەکا وەستیایە .. بجلی کو پارەکێ نیشان یێ ل دەرڤەو ژوورڤەی مال هەین و .. سەرباری ڤان هەمی ئاستەنگانژی - لنك مِن - مەژیێا - «عقلیە» مێرکییە .

● گەلۆ .. ئەو مەژینی - مەژینیا مێرکی - دێ هێلیت ژنك هندەك یا خۆسەر بیت .. ئان رایەك ، ئان شەخسییەتەك هەبیت ؟!

● کە کار بتنێ بشێت شەخسییەتا ژنکێ نیشابدەت و ڕاپا وێ بکەهینیت - کو ژنك هەڤپشکا ژیان و پاشەڕۆژا مێرکییە - دلێ مێرکی دێ پێ ب کارێ وی خۆش بیت و .. دێ قەدرێ مەعناو بهایا ڤی کاری گریت ؟!

● ئەڤە پرسیارەکا ئاسێ و تەنگاڤەکەرەو بەرسڤا وێ دڤێ دەمیدا باشیێ نیشانادەت .

● دسەر هندێڕا دلێ من گەلەك یێ ب پاشەڕۆژێ خۆشە .. چونکی گاف یا لگەل گوهۆڕینێ .

عثمان محمد فائق

چیروکە کاکورت

سەعەت هەشت کێم چارێکەکێ شەڤێ بوو شەڤا ئیسراو میراجێ بوو ، ژبەر هندە ئەگەرا - دویرنیدە ژ ڤەلەبالغیو ژ ئەر تورمبێلاوی پاکەڤن...درەنگ گەهشتە مزگەفتێ !! سەعەت هەشت و چارێکەك گەهشت هەر چەند پێدڤی بو زوی بگەهیت چونکە گیروبیناوی زیانێ داگەهینتن و سەرگێژیەك داژێ بیت ... ڕێبەرێ وی داخاز ژێ کربو هەڤپشکی دکومبوونا دینیدا بکەت دسەر هندێڕا کو ئەو ژی دێ حازربیت .

حازربیتە شاهیەکێ ئان بێتە گازیکرن بو هەلکەفتنەکێ تشتەکێ عەدەتی بو ... بەلێ هەلکەفتن یادینی بیت !! دڤێت دەسرێ‌ڤەدەت .. نڤێژێ دگەل نڤێژکەرا بکەت و سەرێ خو بلندەکەتە ئەفرازو ژبرما خودێ نەرم و ڕەحمەت رویشت بێی کەس بزانیت کوێ بتشتەکێ دیڤە مژویلە .

دەما گەهشتیە نێزیك مزگەفتێ ترساوی ، ئەو هێژ ڕێبەر نەدیتیە .

بو ڕێبەر بەری وی گەهشتیت ... تورمبێلا خو لرەخەکی راوەستاندو بترس سەحا تورمبێلا ڕێبەری کر .. چاڤێ وی ڤێ کەفت .. ئەهەرێ .. گوتە خو - ئەز تویشبوم - ڕێبەری لهەر چار قورنەتێت مزگەفتێ یێن گەڕیای و ئەز نەدیتیمە ، دەرگەهێ تورمبێلاخو بەهێداو خۆ کرەدناڤ مزگەفتێ داو بچاف ترسی بەرێخودا هەمی لا وهاژ چونەبو ژبلی دیتنا ڕێبەری... خطبەدهانە خواندن بێی کو بشێت جهەکی بوخو پەیدا بکەت .. ڕێز دراست بوون سەر هەمی بترس دنزم بون ، چەوا دێ سەرێ وی ژناڤ هەمی سەرا دابینیت ، ئەو دێ لپێشیێ بیت بەلێ قبلەکا ؟ بەرێ خودا ڕیزا ئێکی گەلەك جارا هەلنگڤت و بەرێ وی‌هەرێ لپێشیێ دێ لکوێڤە ڕێبەرێ خو ببینیت ، ئەوێ خطبە دخواند بباوەریەکا کوبر دەستێت خو دهژاند و بەحسا مەزنیا وێ هەلکەفتنێ دگەر ، ئەو ژێ - ئەلمێ ئەلتەیێ - هاژچو نەبو پێ تەنگاڤ و شەپرزە .. .

دەمادیتی ، پێهناوێ هاتەڤە ورەحەت ڕونیشت .. بەلێ یاژوێ ڤەرتر ئەوە ئەو ببینیت بچوڕنیەکا هەبیت دانزانیت کوێ‌هاتیە مزگەفتێ و جارەکاری ڕابوڤەو ڤەستا جهەکێ نێزیک ژڕێبەری کر بەلێ چەند جارێت دێ هەلنگڤت بەلێ چەند جارێت دێ هلنگفت و جهێ نڤێژکەدا نەخوش کروهەمی هیڤیا وی ئەو بوو ببینیت ، بەلێ ڕێبەرێ سەرنزم ژ ترساخودێ ، بەرچاڤکەك لبەر ، تزبیەك ددەستێ ڕاستێ دا هاژ چو نینە ژبلی دەنگێ ژسەر مبنەرێ تێت و بدلەکێ ڕاست جارجار سەرێ خو دهژاند .. صبری هندی هات نەشیا لڕیزا دووێ ئیدی چو ڕیزا سێێ و بەرامبەر ڕێبەری ڕێنیت چاڤێت وی ژی ڤەند بوون بەلکو جارەکێ سەرێ خو بلندبکەت و ببینیت ، چوجارا دووەل پێشاوی ژێك ڤەبیان داسەرێ خو دناڤرا دەرێخیت بهیڤیا هندی کوببینیت بەلێ بێهیڤیبو ... لەوا هزرەك کر کو ڕابیتە سەرخو وبچیتە دەستێ وی ، بەلێ لێڤەبو چونکە جهێ هندێ نەبو ، هزرەکا دیکر کوسەرێ خو بهژینیت و دەنگێ خو بتەسبیحاتا بلندبکەت بەلکو هەمی گولێ بین هەروەسا ڕێبەر .. خطبائێکێ بدیماهی هات ودەست بیادووێ هاتەکرن و صبری هاژێ نینە ژبلی چەند ئاخفتنا و ئایەتا یێت ژبجویکای وەرە ژبەرکرین .. دەم‌بدچیت و ئەوێ تەنگاڤ ، چاڤێت خو دناڤ مزگەفتێ دا دگێران جار بەرێخوددا سووڕەیا مەزن وەکی ستێرا دووری ((ئەیسی و پاشی بەرێخوددا لایێ دی ئایەت و حەدیث بنڤیسنێت جواند خواندن و هندەجارا لسەر دەنگی نڤێژکەرا دڤەجنقی دەما دەستێت خو بلندکرن و هەوار دکرنە بەرخودێ بتوبا ... ئەوێ ژی وەکی وادکر . ئێکی ژمسلمانەتیا خو دکرەگری .. ویهزرا گرفتاریا خو کروڤیا بکەتەگری ... گول ئێکی دبو دوعا بوخوژ خودێ دکرن کوێ وێ ساخ بکەتەڤە .. . ئەوی ژی دوعادکرن ڕێبەر ببینیت ... مروڤەکێ لبەراهیاوی ڕابووڤە ، ئەوی ژی بێیکو بزانیت دێ زڤریتەڤە ئانە خوخشاندە جهێ وی ... ملێ خو هەر ملێ برەج خوڤەددا هەتا بهناوی تەنگ کری ، ئیدی ژجهێ خو رابو ... پێهناوی هات و کەفتە بەرامبەر ڕێبەری و دناڤ پێلێت دعایێت ڕونیشتیاو خطبێ دا بەرێخوددا مزبلانکێت وی بەلکو بلندبن و ببینیت ، بەلێ بێ فایدە ، بانگ هاتەدان و هەمی ڕابونە نڤێژا عەیشا .. ڕێبەری پشتاخو داینو بەرێ خودا قیبلێ ... خەمەکا مەزن خار ، نڤێژێ دەست پێ کر .. هەمیا دەستێت خو بلندکرن .. ویژی وەکە واکر دەما چوبە سوجدێ کەلەك پوسیدەبو چونکە زانی کو مزگەفتێ دوو .. هەمیا دەستێت خو بلندکرن دەرگەهێت هەین ... دویرنینە ڕێبەر ددەرگەهێ دیدا دەربکەڤیت ، ئەوژی هەتا بچیتە پێلاڤێت خو دێ لبەر بەرزەبیت ، نڤێژ بدیماهی هات .. خو حازرکر دا بچیتە دەستێ وی بەلێ مرادا وی حاسل نەبو چونکە دەست برکەتاکر ، مەندەهوش بو چ بکەت .. هزرکر خو لهیڤیێ بگریت ، بەلێ ئەوی ژی دەست برکەتا کر ... دەما یائێکێ بدیماهی ئینای و دەستبیا دووێکری ئەوی گول دەنگێ نڤێژکەرا بو لدەرڤەی مزگەفتێ ... بەرێخودا لایێ ڕێبەری ..ڕاست .. چەپ .. نەدیت .

دەمێ تودچی

– فوزی عزیز –

دەلالاەن ....
دەمێ تو دچی ..
ئەز دارەکا تا شکەستی و بێسیبەرم
دەمێ تو دچی ..
ڕوبیارەکم ستریێت دەحلا ..
من دمێژن و تێدا دمرم ..
دەمێ تو دچی ..
چاڤێت من دبنە دوو
خەندە کێت تژی ڕوندکێت گەرم ..
دەمێ تو دچی ..
شاخێت پەزکێڤی من دهاڤێن و نەشێم ..
خو بتایێ بێموکێ ڤەبگرم ..
دەمێ تو دچی ..
چەقویەکا تیژ دمنجنیت ..
ڤی دلێ نازك و نەرم ..
دەمێ تو دچی ..
ئەز وەك پاهیزەکا ..
نەساخ و ڕەنگ زەرم ..
دەمێ تووچی ..
خوناڤ هشك دبیت و ..
ئارژینە سەر ڤان گولا ..
هشیار دبن تەیرو تەوال ..
ڤەدرەڤیت خەوا بابلا ..
دەمێ تو دچی ..
ئەز وەك ستراتیژەکێ تەعبیر - شکەستیمە
دکەڤمە بەر ڕاخینێت دلا ..
دەلالاەن .. نەبێژە من بخاتراتە ..
هێشتێ یا هەلە .. لناڤ چاڤێت من
ڕوونا هیاتە ..
تو مێهڤانا ئزرو خەون و بیرێت منی
هێشت ئەو هەمی یێ لهیڤیاتە
دەمێ تو دچی ..
ئێنجیرڤانم .. بەلێ تیرا من .. من کوژیت
ئاگردانم .. بەلێ پەلا من .. من کوژیت
دەمێ تو دچی ..
ئەز بەرپەرەکێ ڕەش و ڕویت
و بێ ڕەنگم ..
برینەکا پڕ ئاخ و ئوف و پڕ دەنگم ..
دەمێ تو دچی ..
ئەزمانێ من .. دهێتە برین و بڕدەڤم ..
خڕ سەرەڕێك بومن دبنە ..
خەفك و داڤ پێدا دکەڤم ..
سەد ڕوژ بو ڤی دلی بهەلێن ..
بێ‌ی چاڤێت تە ئەو هەر شەڤم
دەمێ تو دچی ..
دمینم بێ‌کەس
زدلێ خو ژچاڤێت خو ..ژخەواخو دڕەڤم
ئەو خەوا ئەخوشا ..
خەونا تە لێ نەبیت چ لێ بکەم ..
ئەو چاڤێت شوینا کلێ ..
چاڤێت تە لدورو ڕەخا نەبیت ..
چ لێ بکەم ..
ئەو دلێ جهێ کا ئاڤاتە ..
دناڤدا نەبیت چ لێ بکەم ..
ئەوان دەستێت نەخشێ خەنا ..
چ لێ بکەم ..
دەلالاەن ..
چ لێ بکەم ..
ئەز بلبلێ بەر قوساندیمە نافرم ..
گولچنم .. هەر ژدلێ خو دچنم ..
داربڕم .. هەر ژدلێ خو دبڕم ..
دبێژم ئەی ئاگر وەرە ..
ئەز بوتە پەل و دارو گوڕی و ئاگرم ..

دەمێ تو دچی ..
هەموو کەهی لمن کیڤی دبن ..
ئاوازێت من دبنە تازیو ..
بێ‌هیڤی دبن ..
دەمێ تو دچی ..
ئەز گولەکم .. دکەمەگری بو بهارێ
دل بدەستێ خو .. خو ڤەدکوژیت ..
چپك .. چپك .. خوینێ دهاڤێتە خارێ
نێزیك ببە .. نێزیك ببە ..
دویربینیاتە کوشتنا منە
ئەیارێ ..

توری کلاسیکێ کوردی و لدویچوونەکا نوی

سەربەست عو

دەژووا توری کلاسیکێ کوردیدا گەلە بەرپەرێن زێرینێن هەین ، ئێن کو نەهەر جهێ سەربلندیێ سەرفەرازیێ یا مللەتێ مەیێ هێژایەو بەس ، بەلکی بشکەکا پڕبوهاو گرنگە ژ بزاڤا ڕەوشەنبیریا تەم مرۆڤایەتیێ .

ئەڤ چەندا هەنێ ئەهەر ژوان بەرپەرێن شوخ و شەنگ خویادبت ، بەلکی گەلەك مێژوناس و ئەدەب‌دوست و زانایێن بیانیژی ئەڤ ڕاستیێ هەیا ئەشکەرا کری و توری کلاسیکێ کوردی لڕیزا بلندترین و بەرفرەهترین ئەدەب و کەلتورێن جیهانێ یێدانای ، ئەمازە فولکلورێ کوردی ، ئێ گەلەك بەرفرەهو دەولەمەند .

لێ‌بەلێ ، ئەڤ تورو فولکلورێ هێژا ، بدرێژاهیا سال و صەدان ، یێ بەرزەو تۆزگرتی بووی و ئەکەسێ و نە ج لایەکی ژ دل و بئەجە دەستنەهاڤێتیبە ڤەژیاندن و ساخ کرنا وی و ئەو هەول و بزاڤێن هاتینە کرن ژی ، ژ هندێ پێتر نەبووینە ، کو چەند تەکە ڕەوشەنفکان و کوردپەرستێن دلسۆژ دەستدابیتە بەروکەکێ بەرتەنگ ژ زەڤیا ئەدەبێ مللەتێ مەو بسەرهاتی و دیرۆکا نڤیسەڤانەکی ئان شاعرەکی تومار کرییت ، ئەخو بەهرا هەرەپترو مەزن هێژ بەرزەو نەدیارەو پێدڤی بکارو بزاڤەکا بەرفرەهو تێکرایە ، ژبو زیندی کرن و ڤەژاندنا ڤی توری هەنی و خزمەتکرنا کەلتورو ڕەوشەنبیریا کوردی یا ڕەسەن و ژڤنیات .

خویایە ، ئەڤ کارێ هەنێ هەنێ بمرۆڤەکی ئان بلایەکی بتنێ ناهێتەکرن و دیارەژی « کۆڕا زانیاریا کوردی » بڤی ئەرکی و بێ‌هاریکاریا هەمی ئەدەب‌دوست و ڕەوشەنفکانێن کورد نکاریت چ بکەت ، سەرهندێڕا کو گەلە خزمەتێن هێژا پێشکەشی مللەتی یێن کرین و ژبەر ڤێ‌چەندێ ئەگەر تەڤرا دەستنەدەینە بجهئینانا ڤی ئەرکی ، دیارە بەئەنجام و مەرام ناگەهیت ، لەورا خەبتین و بزاڤتن ژبو ڕزگارکرنا کەلتورو تورێ ڕەسەنێ مللەتێ مە ئەرکەکێ پیرۆزێ هەمیانەو هەرئێك دڤێن ژلایێ خوڤە دەستبدەتە بجهئینانا ڤێ ئارمانجا پیرۆز و دیارەژی ڕوبیارێن مەزن و فرەه ژ جوك و جوم و جەلالێن بجویك پێك‌دهێت و ئەڤەنە ژی ژ چیکە بارانێن گەلە هویر دروست‌دبن ، ئەنجا دڤێ ڕوبیارێ تیژەو برنازێ کەلتورو ئەدەبێ هێژایێ کورد بکەڤنە قاما خویا ڕاست و دەورێ خوببینیت د ئاڤدانا بیرو ڕەوشەنبیریا کوردی‌یا نوی و دەریاوواندا ڕەوشەنبیریا جیهانیژی ژێ بێ‌بەهر نەبیت .

هەر ژبەر ڤێ‌چەندێ ژی ، هەکە ئەڤ برادەرێن ژنوی دەستدهاڤێنە نڤیسین و کارکرنێ دمەیدانا ئەدەبیدا ، لشوینا هندێ خو بدانانا شیعرێن نەتەرزو لاك و لاوازڤە مژویل بکەن و وەستینن ، دەستبهاڤێنە کۆمکرنا فولکلوری و لدوی تورێ کلاسیکێ کورد بچن ، دێ خزمەتەکا گەلە مەزنترو باشتر پێشکەشی مللەتێ خوکەن و دیسا زوپترو پێترژی دێ دبزاڤا ڕەوشەنبیریا کوردیدا شەهرەزابن و دیارەژی هینگی دێ سەرکەفتی‌تر شێنی دمەیدانا وان دڤێت دابچەنگن .

لێ‌بەلێ کیژ ئەدەب و کەلتور پێدڤی ڤەژیاندن و زیندی کرنەو چەواو لبەر ڕوناهیا چ بیروباوەرەکی دڤێ ئەڤ کارە بێتەکرن و چ تیوریەکا زانستی ددەستێ خودا بگرین لەی‌بچین و بو خزمەتا چ لایەکێ چاندا کوردی ڤێ‌بکەین .... ئەڤەنە هەمی لهەڤتیایێت ئەمێ لدوی‌بچین و خوبابکەین و هەتا هینگی شادبمینن .

شەڕاباڤێ .. دکاخازێ

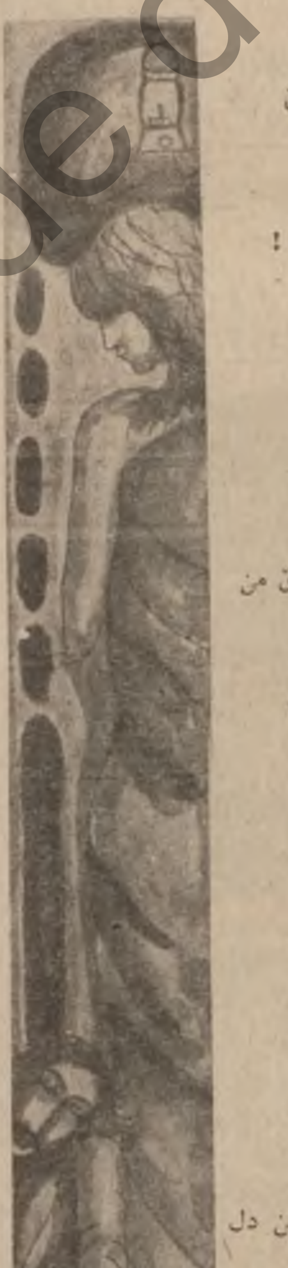

شەڕابا م د کاخێ ژینێ
ژەهرە مارە
دل کوڤانی ژ بەندا ڤینێ
بەندەوارە
گەر یێ هۆ بیت
دڤێل دینێ
گرفتارە ... چ خەمارە !
دەم تە دبینم
بو غەمکینی ؟!
دلێ ب کینی ؟!
هارو دینی ؟!
لێ بەروکا ڤێ دروینێ
پاش دێ‌بینی
ئەی خودانا
ڤەندو ڤێنلان
چ هوشی و سەودا ل سەرێ من
تە ئەهێلان
کا بێژە ئەو چ هنجارە
جەرگێ و مێلاکا یێ دکێلی
کو یێت من هۆ
تە یێ کێلان
بارێ خەما
زوی پاکێژە
تو بگرنژە
ئەو گەشی روین
مینا هەیڤێ
بۆ یێ ب مژە ؟
ڤەخارنا لبەر وەخما مژێ
خودان کوژە
دل ئێخسیرە
ب ڤی ڕەنگی
وی ئەسوژە
گەر نزانی هیڤی و ئومێدێن دل
چنە
بکێشە داڤا عەڤبەندێ و
بهلچنە
وان زەر گولا
تو ژمێرگا ژیانام بچنە
ژبێ ئاڤی
نێ چرمسین
بێهن و بەدەو ژی ژێ ڤرین
ئێدی بێبەخت
ما بۆ چنە ؟!

ڕەمضان عیسی مصطفی
دهوك

کورت و کرمانج

(هەمی موسیقازان ل دونیایێ لدور هزرەکێ دگەهنەئێك : موسیقا جوان و سەرکەفتی و دلڤەکەر ئەوە یاکو ژ ناڤ جەرگێ مللەتا دەربکەڤیت... پێش خوشی و هیڤی و پرسیارەك یاهەی ... دەماژانێت وێڤە باخڤیت)

ئەم گوهێ ددەینە بەهرا پتر ژ موسیقا کوردی و بەرێ خو بدەینە ئامیرێت دناڤ تیپێت موسیقایێ دا تینەبکارئینان ، ڕەنگێ ئازاوسەربخو دکەتە ئاڤونیشان ئان نە ؟ ... ئەز دشێم برایا خو بەرسڤێ بدەم و بێژم : نە ، چونکی هەتا ڤێ گاڤێ ڤێ موسیقایێ ڕێیا سەرکەفتنێ بۆ خو نەدیتییەو بەرچاڤ نەکرییە لسەرهندێڕا کو گەلەك بە دلسوزی د ڤی دەراڤیدا یێ کاری دکەن بەلێ ناگەهنە ئارمانجێ ژبەر : -

١ - نەبوونا چاڤدێرێت موسیقازان کو زانینێ (علمیەتێ) بکاربینن .

٢ - نەخوشیا چاڤلێکرنێ یا دناڤ هونەرمەندێت مەدا بەلاڤە .

٣ - دویرکەفتنا هونەرمەندا ژ کەلتووری و بنیاتێ فولکلوری (هەرچەند ژ هەمیاناگریت بەلێ ژ بەهرا پتر) .

ئەڤ ئەگەرێت هەنێ هندی دناڤ کومەلا هونەرمەندادا ساخ‌بن من باوەرنینە ئەڤ موسیقایە ڕابیتیە سەر پێت خووستوینێت موکم ئاڤابکەت ، بەلێ ب ئەهێلانا وان بناساو ب هاریکاری و نزیك‌بوونا هونەرمەندا ئەمازە پێت یوینەکەر ب ڤێ مەسەلێڤە ژبو دانانا هزرەکا بەرفرەهوریەکا ئێك‌بووی بیتە کتێب و دەستوور بو هەمیا دپاشەڕۆژا نێزیکدا ئەڤ موسیقایە ملێ خو دێ‌دەتە ملێ موسیقا مللەتێت دیو دێ بەلاڤبیتە دناڤ وانداچەوا یا وا بەلاڤبوی ، ئەخاسمە کو لاڤژەو لاوکێت مە (فولکلۆرو کەلتوورێ مە) بهەاو بسەنگن - ب شاهدیابیەنیا - .

ڤێجا گەلی موسیقازاناب ڕێیائێك‌بووی و ب ڕەوشەنبیریا موسیقی مەدڤێت ب تبلێت زێرینێت خوو ب بەردێت ئامیرێت خومە مەست و بێ‌هوشی بکەن.. بیرا مە لە دەنگێ شالویلەوبلبلا ... دەنگێ هورمێنا سەرێ ئاڤڕابوونێ دناڤ گەلیکێت وەلاتیدا . شەڤێت تاڤەهەیڤێت پڕ ستێر . . . قەبقەبا کەوا دناڤ دۆل و چیادا پێکەنینا زارۆکاولایەلایا دەیکا ، بیرا مە ل ڤان دەنگا بیننەڤەو ئێش و ژانێت مە بێ ساخ‌بکەنەڤە ..

کورت و کرمانج مرادا مەیەدەما کو ئەم و بیانی گوهێ خو بدەینە ڤێ موسیقایێ بزانین کوردیە ... ب ئاخڤتنەکا هویرتر مە موسیقایەکا ئازاو سەربخو دڤێت .

محمد صدیق امام

● بو برادەر (انورمحمدطاهر) لدهوکێ : بەربەرێ‌مە تێرا نڤیسینێت وەکی یانە لژێر ناڤ و نیشانێت (بازوولێن‌بناسە) هنارنی ناکەت ... چیرۆکا تەژی پێدڤی دەستکاریێ یە هنگی دێ‌هێتە بەلاڤکرن . نێزیك دێ‌هێتە بەلاڤ کرنا

(خدرێ پیرسلیمان) : - چاڤ یێ کەفتنا تە هنارتی دگەل ستران‌بێژ کمال ئاکرەیی هەمی لسەر ژیاناوی یا ئایبەتی بە . ئەڤ چاڤ یێ کەفتنە دابکێرهێت ، هەکە ستران‌بێژی ڕایا خو لسەر سترانا کوردی دیارکربا و ، ڕێت پێشئێخستنا وێ ... مەهیڤی‌یە بڤی‌ئەرزی بکەهینەمە ..

● بو برادەر ابراهیم علی کوچر ژدهوکێ : - هەردوو نڤیسنێت تە بومە هنارتین دیاردکەن کو تە ئامادەبین یاهەی چێتر بنڤیسی ... مەهیڤی‌یە نڤیسنێت بمجدی و تامـا کوردەوریێ ژی پێت بهنێری .. خەتێ تەژی بلایێ ڕەوان بیت و لسەر لایەکی بتنێ بنڤیسە . ئەمێ لهیڤیاتە .

● بو برادەر

بو شەماڵکێت پاشەڕۆژێ

بۆزانین
وەزارەتی کارو نیشتەجێ کـــــردن
بەرێوەبەرایەتی گشتی کـــار

تەندەری نهێنی ژمارە (٧٤/١٤٢) بۆ دروسـت کردنی عەمباری هەڵگرتنی دەرمان کەرکوك تەئمیم .

بەمە رائیەگەیەنین کەوا ئەو تەندەرەی لە سەرەوە ناو براوە بەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :

١ ـ کۆمەڵەی ئیستیمارەی مەرجەکانی تەندەرەکە لە بەرێوەبەرایەتی کاری پارێزگـــای تەئمیـــم یا لە بەرێوەبەرایەتی گشتی کار دەست دەکەوێ بە (٥) پێنج دینار کە نادرێتەوە ، بە مەرجێك قۆنتەراتچی خـــۆی مەرجە گشتیەکانو مواسەفاتە فەنیەکان بکرێ کـــە تەندەرەکە کەوتە سەری .

٢ ـ دوا مۆڵەت بۆ پێشکەش کردنی تەندەر سەعات (١٢)ی نیوەڕۆی ڕۆژی دو شەممـــەی ڕێکـــەوتی (٢٠-٦-٩٧٧)ە یابەر لەمەیە و پێشکەش بە سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکـــان لە بەرێوەبەرایەتـــی گشتی کار حقوق و عقود دەکرێ و کارە کە دەبێ لە (١٨) هەژدە مانگدا تەواو بکرێ .

٣ ـ ئەمانەی خوارەوە دەبێ لەگەڵ تەندەروکـەدا پێشکەش بکرێن .

أ ـ بارمتەی پێشەکی (ـر١٣٥٠) هەزارو سێ سەدو پەنجا دینار ، لە شێوەی کەفالەیەکی مەسرەفی دا کـــە بۆ ماوەی سێ مانگ لە ڕۆژی داخستنی تەندەرەکـــەوە لەکاردا بێت ، یاخۆ چەکێکی تەسدیق کراو .

ب ـ پێناسی زووری بازرگانی لەگەڵ باوەڕنامەیەکدا کە لە بەرێوەبەرایەتی زەریبەی دەسکەوتەوە دەرچووبێ و بۆ ئەمساڵ تازە کرابێتەوە .

ج ـ جەدوەڵێك ئەوە دەربخا کەوا قونتەراتچیەکە لەو جۆرە کارەی کردوە .

د ـ پێناسی تەسنیفی قۆنتەراتچیەکان .

٤ ـ هەر تەندەرێك لەمۆڵەتی دانراودا پێشکەش نەکرێ پشت گوێ دەخرێ .

٥ ـ ئەم بەرێوەبەرایەتیە پابەندی ئـــەوە نیـــە نزمترین تەندەریان هەر تەندەرێکی تر قبول بکات .

٦ ـ تەندەرەکان بە ئامادە بوونی تەنـــدەر فرێ دەرەکان لەو کاتەدا کە نیشان کـــراوە دەکرێنـــەوەو ئەنجامەکان لە سەرەوە تەختەی اعلانات دور دەخرێن .

٧ ـ لە جیاتی هەر ڕۆژێك دوا کـــەوتن (٣٠) سی دینار غەرامە وەرئەگیرێ وقۆنتەراتچیەکـــە کـــە تەندەرەکەی کەوتە سەر دەبێ ئەندازیارێـــــکی سەرپەرشتی کەر دابنێ .

٨ ـ هەر تەندەرێك پێشکەش دەکـــری تا شەش مانگ لە ڕۆژی پێشکەش کردنی تەندەرەکانـــەوە لـــە کاردایە .

بەرێوەبەری گشتی کار
غسان عبدالله رضوان

بۆزانین

کارگەی (بوراقی نوێ)ی بەرە چنین پێویستی بە وەکیل هەیە بۆفرۆشتنو سەراسوێ کردنی بەرهەمەکانی کەبریتین لە بەرەی ڕەنـــگاو ڕەنگ ، لە پارێزگاکانی زووروو ئەوانەی سەریان لەم جۆرە کارە دەردەچـــێ وئارەزووی بوونە وەکیلیان هەیە ، پەیوەنـدی بـــە مەکتەبی کارگاکەوە بکەن کە لە (خان دلە الکبیر)ە لـــە بەغدا یان تەلەفونی ژمارە ٨٨٨١٣٢٣ .

کارگەی بوراقی نوێی بەرە چنین
بغداد ـ خان دلە الکبیر

باشماوەی : پەردە لادان ..
مەزەی رابوردوو کـــــردی هتو وکانی بو لەگەل ئەمـیر فەهدی جێنشینی سەعودیە .

لە لایەکی ترەوە ،قسەکەرێبە ناوی « مناحیم بیگن » وتی دەستەی « لیکود » رای ئەیاندکە بەبرپاری ٢٤٢ی ئەنجومەنی ئاسایشی دەولەتان کە ساڵی ١٩٦٧ دەرچوە رازیـــن وەك بنەرەت بۆ هتو ی کردن لەگەل رژێمە دیاری کراوەکاندا بەلام ئەوەی دووبارەکردەوە کـــە « لیکود » نایەوێ لـە کەناری رۆژ ئاوا بکشێتەوە .

مۆشی دایان وەزیـــری ێشوی جەنگی دوژمنو دانراو بۆ وەزیری دەرەوەی حکومەتی داهاتوی دوژمـــن ئامادەی سەهیونیەکان بۆ بەشداربوونی ونفرانسی « ئـــازادنی » جنێف دوپات کردەوە .

باشماوەی : راپۆرتی سیاسی
قەوائیدەکەی بەکارهێناوە بۆ ئەوەی ورەی برووخێنێو پانتان بپهارێنو پاڵەی بدەن ، هێندێك لەسەرکردەکانی لەئەنجامی ناهومێد بوونو بێتوانایـیدا کەوتوونە داوی پیلانگێرانەوەو هێندێکی ترشـــیان دەبوو لەمەیدانی فەلەستین بچنە دەرێ چونکە لـــە ریبازی حەبانی چەکدارانەو شەری رزگاریخوازی ئەلی لایانداوە .

بەلام لەگەل ئەو دیمەنە تاریکەش کـــە شۆرشی فەلەستینی تێدا دەژیو سەرەڕای ئەو هێرشـــــە چەپەلانەی پاکۆدان کە لە ئەردەنو سووریاو لـــەم دواییەش لەلوبنان ئرانە سەریی هەر چەند لە مەیدانو خاکی شەڕیش دوور خراوەتەوە .. دەبینین کەوتنی ئەو شۆرشە بۆ رزگاری خاكو مرۆڤ هەر لەجێـــگای خۆی بەردەوامەو ئەو قەواعیدەی کـــە دژی هەموو جەشنە خۆبە دەستەوە دانێکە لەســـەر بیروباوەڕو ئامانجە مەرئەزیەتانی سوورە .

لەوەوە خۆشبینی زیاد دەبێ کـــە تیپەڕاندنی هەنگاوە پیلانگێڕیەکان ئیمکانی نیەو هەرلێرەشـــەوە باوەڕمان بەوە پتەو دەبێ کـــە بەرەنگار بوونەوەو بەرهەستی بەردەوام دەستەبەری تێکشکاندنی هەموو ئەو پرۆژە ئیستیعماریانەیە کە بۆ پاکێدانی شۆرشی فەلەستینو مەسەلە ڕەواکەی دانکخراون .

باشماوەی : سەردانێك لـــە تیپی هونەری

چالاکیتان پێشکەش کردووە ؟

هەتا ئیستا حـــــەوت چالاکیمان پێشکەش کـردووە ئەوانەش وێنەیك لە رابردوو زەنك ، ئەخۆیندەواری ، لافاو، داس .

* باشە کاك ئەنوەر بـــە جۆرێکی گشتی گیروگرفتـــی شانۆی کوردی چییە ؟

بەجۆرێکی گشتی گیروگرفتی شانۆی کوردی لـــە چەنـــد خاڵێکدا .

دەرئەکەوێ :

١ ـ کەمایەتی دەقـــی شانۆگەری (بەتایبەتی کەمی دەقی شانۆگەری لادێ) .

٢ ـ کەمایەتی ئافرەت لـــە تیپەکانماندا .

٣ ـ کەمایەتی شانۆ هـــەر چەند ئەمە بەنسبەت شـانۆی لادێ گیروگرفت نییە چونـکە شانۆی (متنقل) بەکـــار ئەهێنن .

٤ ـ لە خۆبایی بـــوونی هونەرمەند .

٥ ـ نزمی هوشـــیاری هونەری شانۆگەری لە نـــاو جەماوەردا ئەوەش ئارادەیێـکی زۆر کار ئەکاتە سەر سـایکۆلۆژیەتی هونەرمەندی شانۆ ، چونکە بەداخەوە ئەو جەماوەرە کە بۆ شانۆدیت نایەت بـــۆ ئەوەی هونەر ببینێتو سوود وەربگرێت بەڵکو دێت بـــۆ ئەوەی کاتی دەست بەتـالی بباتە سەر ئەوەش لە ڕەوشتی ئەو بینەرانەدا دەرئەکـــەوێت کەوا دائەنیشن لە جیاتـــی ئەوەی لە دەوەکەوە بێنـەوە دائەنیشن خواردن ئەخـۆن ، ئەوەش بەهیچ جۆرێك شتێکی هاندەر نییە بۆ هونەرمەنـدی شانۆ .

ئینجا ڕوومان کردە خوشنە (فائقە رشید) کە یەکێـکە لەو سێ خوشکەئەکتەرەی ئەم تیپە :

* کەی هاتیە ریزی ئـــەم تیپـــە ؟

ـ سالێك لەمەو بەرهاتمـە ریزی ئەم تیپە .

* چۆن توانیت لە بەر ری کەس وکار رزگاربیت ؟

ـ من هەر لە منالیەوە زۆر حەزم ئەکرد ببمە ئەکتـــەر وەکاتێ بەم هەنەم زانـی زوو هاتمە ریزی ئەم تیپـــــە هەرچەند هـــەتا ئیستاش هەرکەسو کارم ڕازی نیـــنو بەلام بەسور بوونی خـــزم بەردەوام ئەبم لەکـــــاری هونەری دا .

* ئایا حەز ئەکەی تاقـــە دەورێك ببینی لە شـــانۆدا یا هەمەجۆر ؟

ئەم تیپەدا ئافرەتمان کەمە جابۆیە بە پێی پێویســـتی شانۆگەرییەکە ئـــەو دەورەی رام سپێرێ ئەبینم بۆ ئـــەوەی زیاتـــر شانۆگەرییەکـــــە بەرێکوپێکی بڕوات .

* ئەگەر بۆت هەڵبکەوێ لە ئەن تیپێکی هونەری شـــانۆ لەناو شاردا کار ئەکەیت ؟

ـ بێگومان نە، چونـــکە لە ئەن ئەم تیپە راهاتمو جـگە لەوەش جروتیارو خەلکی لادێ ئادەمیزادی زۆر سادەن ماەی لە گردنی ئە ئەوان زۆر خـۆشو ئاسانە .

* چ قسەیێك ئاراســـتەی ئەو خوشکانە ئەکەی کـــەوا حەزیان لە کاری ئەکتەرییەو خۆیان دوورە پەرێز ئەگرن ؟

ـ راستی من ئەمە بەهـەل ئەزانم بۆ ئەوەی داوا لە هەموو خوشکێك بکەم کەوا حـــەزی لە کاری ئەکتەرییە زۆر بـــە ئازایییەوە بێتە ئەم کـــــارە چونکە ئەم کارەش هەروەکوو کارێکی ترە کـــــەوا لە داموو دەزگاکانی تردا هەیە چونکە ئەمە ئێرەش هەروەکوو خوشـــكو براکارمان بە دوو ئەوەینو بۆ خزمەتی میللەتو نیشـــتمان هەوڵ ئەدەین .

کاك حمید مجید لـــە بەرپرسراوی تیپی هونـــەری مۆسیقای ئەم تیپەیە .

* کاك حمید تیپەکـــەت لە چەند کەس پێك هاتووە ؟

ـ تیپەکەم لەجـــــەوت مۆسیقاژەن پێك هاتوو ، بەلام هەوڵ ئەدەین لـــەدوا ڕۆژدا بەکادری باش مۆسیقاژەنـــە کانمان زیاتر بکـــەین . وە هەموو ئەندامانی تیپەکە کاری سەرەکی یان مۆسیقایە کـــە ئەوەش مەرجێکی ســـەرەکی سەرکەوتنی مۆسیقاژەنە چونکە هەموو کاتەکەی تەرخـــــان کردووە بۆ مۆسیقاو هەرکاتێکی بیەوێت پرۆڤەی خۆی ئەکات .

* هەڵویستی خـــــزتو تیپەکە چییە ؟

ـ هەڵویستو هیوام ئەوەیە کەوا بگەینە دوورترین لادێ بۆ ئەوەی هوشیاری لە ناویـــانا بلاوبکەین وخزمەتمان بگاتـــە ئەوانیش .

ب . هاوکاری

باشماوەی : کتێبی ڕێزمـانی

دەچێ وەك .

شانەکە کرا .
شانەکە کراوە .
شانەکە دەکرا .
شانەکە کرابوو .
کتێبەکە برا .
کتێبەکە براوە .
کتێبەکە دەبرا .
کتێبەکە برابوو .
منداڵەکە خرا .
منداڵەکە خراوە .
منداڵەکە دەخرا .
منداڵەکە خرابوو .

بەو جۆرە شێوەی کرداری « رابوردووی ئینشائی »یشی لێ دروست دەبێ ، ئەوە لەگەل دەستورە گشتیەکەبوو ئیستا ئەو رێگە شازەش هـــەیە ـ بزوینی کۆتایی رەگـی فرمانی چاوگی « خستن » کە « خە »یە وە چاوگی « کردن » کـــە « کە »یە وە چاوگی « بردن » کە « بە »یە لابردنو نیشانەی « را »ی مەجهولیەتیـــان بخرێتە سەر یەکاو راســـتا دەبنە کاری کارابزر لـــە رابوردوودا . وەك .

چاوگ	رەگی فرمان
کردن	کە
بردن	بـە
خستن	خە

لابردنی بزوێنەکە	کاری کارا بزری رابوردوو
ك	کرا .
	کراوە .
	دەکرا .
	کرابوو .
بـ	برا .
	براوە .
	دەبرا .
	برابوو .
خ	خرا .
	خراوە .
	دەخرا .
	خرابوو .

وەچاوگی « گـــرتن »یش دیسانەوە شازە ، کاتێ « رائی » رەگی چاوگەکە لەگەڵ « رائی » نیشانەی « را » دا لك دەدرێن « رائی » یەکەم واتاهی رەگی فرمانەکە دەبێ بەیاء » وەك :

چاوگ	رەگی فرمان
گرتن	گر

کاری کارابزری رابوردوو
گرا
گیراوە .
دەگیرا .
گیرابوو .

ئەوە دروست کردنی «کاری کـــارا بزر » بوو لـــەدەمی رابوردوودا کەدیارە دوا سەرنج نین ـ لە بەشی نۆهەمدا ناورێك هەر لەو دە دەبنەوە لە دەمـــی رانەبوردوودا .

باشماوەی : « بیلی » چۆن بو بەدەرهێنەری سینەمایی

« بیلێ » لە شاری « گان » ئامادە بوو ، وا بەگەرمی لـــە لایەن خەلکەوە پێشوازی کرا ، ئەنیا « صوفیا لۆرین » بـــەو جۆرە پێشوازی کراوە ، لـــە چونیا بۆ کوشکی میهـــرەجانی سینەمایی « گـــان » پولیس دەوریان داو ، « ئەنتـــونی گوین »ی هاوریشی لەگەلدا بو کە تەنیا لە ســـەرخواستی « بیلێ » هاتبوو .

« بیلێ » رای گەیاند کـــە دەیان ئەخشـــەی کاروباری داناوە ، لەمانە کارکـــردنی لەبەرهـــەمو دەرهێنـــانی سینەمایداو دەســـتی کردوە بەدەرهێنانی زنجیرەیەك فلیمی تەلەفزیونی کـــە میـــژووی مەکسیكو دیاردەکانی هونەرو سیاسەتی تیا نیشان ئەداتو ژمارەی ئەم فلیمانەگەیشتونەتە (٣٠) فیلم .

باشماوەی : گێڕگە کشتوکاڵیەکانی بەکرەجۆ

سەبارەت بە کۆکردنـــەوەی هێلکەکانیش لەرێگای ئامێری ئۆتۆماتیکیەوەیە کە بریتییـــە لەدووهێل بەدرێژی هۆڵەکە .. هەروەها ئاوخـــــواردنو دانەولەیان دیسان هـــەر ئۆتۆماتیکەو بە هــــــــی جیهازێکەوەیە کـــە بە (٢٠) دەقیقە بە چـــــوار دەوری هۆلەکەدا دەوردەکات ئەکـــاو خۆیشی پاکی ئەکاتەوە پێویـــە هەوشەی دانو ناوی پاکیـــان هەیە .

هەروەها سەبارەت بـــە سەرپرینی ئەو مریشکانەی کە بۆ دەبەستی گۆشت بەخـــێو ئەکرێن وێیان ئـــاستا هەر بەدەستو چەقۆیە ، بـــەلام ئەکرەدنیان بەو مەکینەیـــــە وەئەوەی گرینك بێت ئەوەیـە کە پرۆژەیەکیان بۆ ئـــــەم مەبەستە ئامادەکردووەیە کـــە ٤٣٥٠٠ هەزار دینـــاری تێچووە بەم زوانەش تـــەواو ئەبێت .. ئەمـــە ئەتوانێت لەیەك سەعاتدا ٣٠٠ مریشك ســـەربڕێتو پاکی بکـــاتو لەوسەرەوە لەناو زەرفێکـــدا بیداتە دەستمان .

لەم گەڕانەماندا شتێکو حالەتێکی شازیان پیشان داین . بۆ گومان ئاشکرایە ، هێستری زاوزێ ناکات .. بـــەلام لێرە هێسترێکیان هەیە کە جارێك زاوەو ئێستاش ئاوسە ،لـــەم رووەوە وتیان :

بیستمان لەرانییە شتێکی واعەیە ، بۆیە خێرا چوینـــو ئیمان کرین ، لەئەنجامی ئـــەو ماقی کردنەوەیەدا کە لەلایـــەن پسپۆرەکانو شارەزایانـــی زانکۆوە کراون ، بۆمـــــان دەرکەوت کە لە وێدرێژ چاکێ کراوە ، بەئەگەی قسەکەشمان ئەوەیە کە ئیستا بەچکەکـەی زیاتر رەگەزی بەلای گـــوێ درێژدا ئەڕوات .. ئـــەوەی گرنگە ئیستاش لەئەسپێکێ چاككراوەو دیسمان ئاوسە .

لەکۆتاییدا زۆر ســـوپاسی بەرێوەبەر ماموستا شـــیت عبدالعزیز رشیدی هەموو ئەو خوشـــكو برایانە دەکەین کە یارمەتی رەحسانەدنی ئـــەم ڕیپۆرتاجەیان داین .

فریا عبداللە
ب . هاوکاری لە سلێمانی

باشماوەی : وێنە

تری لێنومات ، شوفێرەکـــە کپ و قر بـــووەوە وەك بلێیت لە ناکاودا جەقۆیەکی تیـــــژ زمانی بری بێت .. ئیتر کەس گوێی لێنەبوو هیچ بلێت .. تا برادەرە سووپاییەکـــــە دابەزیو رقو قینی هەمـــووی لە دەروونیدا دیل کـردبوو .. لەو کاتەداو .. کاتێـــــك سووپاییـــیەکە بەتەواوەتـــی ئەیشتە سەر شۆستـــەی شەقامەکە .. کابرای شوفێـــر جارێکی دیکە هەلی دایـــە .. دەزانین سووپاییە بەلێ ،بەلام نەك بەو جۆرە .. بلێ کابـرا باوکتە .. ئامۆزاتە ..خالۆزاتە .. دەنگێکی نەرمو لەسەرخۆ وەلامی دایەوە .. گونای خۆتە. بۆچی نازانیت بـــدوێیت .. خەلکی دەلێت خوا بیبە خشێت ئەعلەت لە شەیتان بکـــــەو ووشەیەکی چاکی بلێ .. گەر .. بەلای کەمیەوە دەنگ ئەکات .. بەلام تۆ هیــــچ نازانیتو هیچیش تێ ناگەیت. ئەمەشە بووە عیبرەتێك بۆت . شوفێرەکە ئەم قسانـــەی لا ناخۆش بوو ، هەلیدایەو .. ووتی :ـ

تو خوا بۆ نامان ئەیتـــــە قوتابخانەی زانســــتی .. کابرای تر بەهەمان لەسەر خۆیی وەلامی دایەوە :ـ

تۆ پێویستە بخەنـــــــە قوتابخانەی کەرەکانـــەوە .. دوای ئەم قسەی رووی کـردە خەلکەکەو ووتی :ـ توخوا پێتان هێشتبا تێر تێر سەروگوێلاکی بکوتبا چاتر نەدەبوو ، هەمـــوو بەجارێك دایانە قاقای پێکەنین جارێکی دی زمانی شوفێرەکـــە برایەوە تا ئەهشتینە ئەراج ، هەموو خەلکەکە دابەزین هەر یەکە بەرێی خۆیدا رۆیشت . بەلام من دەرزی ئازێنەکـــە هەر لە مێشکمدا تا درەنگێکی ئـــەو رۆژە مایەوە ، ئەی دوو حەبـــە ـباراسیتیـــۆل ـەی قووتمدابوون هیچ سوودێکیان نەبوو بـــۆ لابردنی ئەو سەرئێشـــــە پر ئازاری تووشی هێنام ! .

باشماوەی : باسێك دەربارەی شیعری دراما

کە ڕێگا نادرێت هیچ شتێکـــی تر بکەوێتەپێشیەوە ، ئەوەش هەیە کە شتێکی بەدوادا دێـــت .. بەلام ئەگەر هاتوو لـــەم خالەدا وردبووینەوە بۆ مـــان دەردەکەوێت کە ناگونجێـــت لەگەل ئەو واقیعەی تێیدا دەژین . لە گەل هەمـــــوو ئەمانەشدا ئەوەی داوان ئـــەگرێـــت هـــەســـت کردنێکە بەوەی ئەمە باهێك ئەنووسین سەختیو گرانـــیو سەرنـــج راکێشـــان بـــە بــــە یەکـــەوە کـــۆ ئەکاتەوە لەوانەشە شتێکـــی وامان وتبێ ئارەزووی تێـــر ئەکات بەلام ئەمە لە چەبازی شتێکی تری لێ نازانم باشترە .. هەر چ نەبێت لەم سالەدا .

باشماوەی : کونگرەی

نایبەتی بۆ قەدەغە کـــردنی جیـــاوازکاری رەگەزایەتیو سزا لە سەر دانیەتی .

لیژنەی تایبەتی بەهێمەتی جیـــاوازکاری رەگەزایەتی ســـەر بەنەتەوە یەکگرتووەکان لەو دواییەدا ، ئەو کارو کردە تایبەتیانەی مۆرکرد کـــە بۆ بەستنی کۆنگرەی جیهانە دژی جیاوازکاری رەگەزایەتی ، ئەو کۆنگرەیەی لە ٢٢ تا ٢٦ی مادی ئابی داهاتوو لـــە لاگۆسی ایتـــەختی نایجیـــریادا ئەبەستری .

پشـــتگیری کردنی رای گشتی جیهان بۆ تێکشـــانی گەلانی ئەفەریقا دژی رژێمـــە رەگەزایەتیەکان ، رەت دانەوەیەکی ئەو سیاسەتە ئەمپریالیەیە کـــــە ئەیەوێ ئەو رژێمانە بهێڵێتەوە ، لە گەل ئەوەدا کـــە بزوتنەوەی مێژوو دەریخست کە ئیمپریالیەتو کۆنەپەرستو سەهیونیەت ئەیانتوانیـــوە چالاکی بزوتنەوەی رزگاری نیشتمانی گەلان رابگـــرنو لەرێی بزوتنەوەی پێشکەوتنی پێشکەوتوخوازانەدا بوەستن .

سەرکەوتنیش هەر بۆ ئـــەو گەلانەیە کە لە پێناو رزگاریو ســـــەر بەخۆییدا خەبـات ئەکەن .

بۆزانین
وەزارەتی کاروباری نیشتەجێ کردن
بەرێوەبەرێتی کاروباری گشتی

موناقەسەی نهێنی ژمارە (٧٧/٧) دروستکردنی قوتابخانەی بازرگانی لە پارێزگـــای تامیم

بەم پێـــۆ زانینـــە رای ئەگەیەنین کە موناقەسەی نهێنی سەرەوە هەیەو بەپێی ئـــەم مەرجانە :

١ ـ کۆمەڵەی ئیستیمارەی مەرجەکانی موناقەسەکـــە لە بەرێوەبەرێتی کاروبـــاری ارێزگای تامیم بەرامبەر بـــە (ـر١٠) دە دینار وەرئەگیرێ کە نادرێتەوە ، بەلێنـــدەر مەرجەگشتیەکانو مواسەفاتەکان لە کاتی وەرگرتنـــی موناقەسەکەدا ئەکرێ .

٢ دواکاتی پێشکەش کردنی بارمتە لە پێش یان لە سەعات دوانـــزەی نیـــوەڕۆی دووشەممـــە ڕێکـــەوتی ٤-٧-١٩٧٧دا ئـــەدرێ بەسکرتێری لیژنەی کردنەوەی بارمتە لەبەرێوەبەرێتی گشتـــی کاروبار « الحقوق والعقود »و دوا ماوەی تەواوکردنـــی کارەکە «١٢» مانگە .

٣ ـ لەگەل بارمتەدا ئەمانە ئەدرێ :

أ ـ تامینات کەبریتییـــە لە (٥٧٠٠) پێنج هـــەزارو حەوت سەدا دینار لەشێوەی کفالەتی مەسرەفیدا کـــە بۆماوەی شەش مانگ بەکاربێ یان چەکێکی مۆرکراو .

ب ـ هـــەویـــەی زووری بازرگانـــیو نووســـراوی بەرێوەبەرێتی باجی داهات کەبۆ ئەمساڵ تازە کرا بێتەوە .

ج ـ بەرنامـــەیـــەك بەکاروباری بـــەو جـــۆرە جێبەجێ کردن .

د ـ هەویەی دیاری کردنـــی بەلێندەران .

٤ ـ هەر بارمتەیەك لەکاتی دیاری کراو ئەدرێ پشت گوێ ئەخرێ .

٥ ـ ئەم بەرێوەبەرێتـــیـــە ملزم نیە بـــەوەرگرتنـــی نزمترین بارمتە یان هـــەر بارمتەیەکی تر .

٦ ـ بارمتەکانی بەئامـــادە بوونـــی بەلێندەرەکانـــی ئەکرێنەوەو ئەنجام ئاشـــترا ئەکرێ .

٧ ـ سزای دواکەوتنـــی یەك رۆژ ئیشوکار (ـر٥٠) دینارەو لەسەر بەلێنـــدەرە ئەندازیاری سەرپەرشـــتی بگرێ .

٨ ـ ماوەی تەواو بوونـــی بارمتە لە رۆژی پێشکەشـــی کردنەوە شەش مانگە .

بەرێوەبەری کاروباری گشتی
غسان عبدالله رضوان

دوا راگەیانـــدن «اخطار»

بـۆ :

کـــاك حســـین عـــارف عبدالرحمن نووسەر لەدەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنـــەوەی کوردی .

لەبەر نەهاتنت بۆ دەوامی رەسمیو نەهاتنەوەت بـــۆ سەرکاروو باری خۆت :

بڕیاردرا پێت رابگەیەنـــرێ کە پێویستە لەماوەی حـــەوت رۆژدا لە رۆژی بلاوکردنەوەی ئـــەم دوا راگەیاندنە لـــە رۆژنامەکانی ناوخۆدا بێتـــەوە ســـەر کاروباری خـــۆت ، بەپێچەوانەوە بە وازهێنـــاو دائەنرێی لە خزمـــەت کردن بەپێی فەرمانەکانی برگـــەی (٤) لە ماددەی (٣٧)ی یاسای خزمەتی مەدەنی ژمارە (٢٤)ی ساڵی ١٩٦٠ی چاککراو .

عثمان محمد فاق
بەرێوەبەری گشتی

باشماوەی : رۆژنامەکانـــی

العرب » دەرچو کـــە داوای فێرکردنی ئافرەتـــانی لادێی ئەکرد .

بـــەم جۆرە لەســـەرەتادا رۆژنامەگەریمان زۆر گیـــرو گرفتی لە پێناوی دەربڕینـــی بیروڕای گەلدا بینی. ئیستاش دوای ئەوەی رۆژنامەکانمـــان هەنگاوی فراوانیان ناوە بیروڕا بەسەربەســـتی دەرئـەبڕنو چارەسەر بۆ هەموو کێشەیەك بەشێوەیەکی مـــەوزوعی دیاری ئـــەکەن هیوامـــان پێشـکەوتنی زیاتری رۆژنامەگەرییە لەوڵاتەکەماندا .

● رجاء خضیر ●

باشـــماوەی : بەرێوەبەرایەتی

بەرپەتیەکە بخرێتە بازارەوە .

لەوەدا دەرئەکەوێ ، هەموو ئەو جۆرو چەند بەرهەمهێنانەی بەرێوەبەرێتی رێکخســـتنو بارمەتی گشتی سالی ، بـــۆ رۆژەکانی بڕیار ئەدەن لـــە بەرهەمهێنانی ناوخۆدا لەرووی چەندیەوە ، لەبنچینەوە پشت بەچاودێری پیشەســـــازی ئەبەستێ .

بەلام دەربارەی چاودێـــری جەشنی ، برگەی دووو ســـێی ماددە چواری یاسای بەرێـــوە بەرپەتیە کە بنچینەکانی وەکـــو خوارەوە روون کردونەتەوە :

* بەرێوە بەرایەتیەکـــە متمانە ئەکاتە سەر ئەو مەرجو پێوانانە کە دەستەی مـــەرجو پێوانی عیراقی دەری ئەکەن .

● کاتێك ئـــەو مـــەرجو پێوانە عیراقیانە لە دەســـتا نەبوون ، بەرێوە بەرەیەکـــە کاروباری خۆی لەســـەر ر شنایی مەرجە جیهانیەکـــان هەل ئەسوڕێنێ ، لـــەلایـــەن رەچاوکردنی دۆخو بـــارە ناوخۆییەکان ، دوای ئـــەوەی خاوەن پەیوەندی بەمە ئاگادار ئەکرێت .

لەهەموو ئەمانـــــەدا دەرئەکەوێ کە بەرێوەبەرایەتی گشتـــی چاودێری پیشەسازی دەزگاکانی ، دەورێکی ئاشکرا لە چاودێری کردنی بەرهەمـــە پیشەسازیەکان و شخستنیاندا لەرووی جۆر وچەندیـــەوە ئەگێڕێ ... بەرهەمهێنن بەرز ئەکەنەوە ، ئەمە لەلایەك ، لە لایەکی ترەوە ئەو بەرپـــەوە بەرپەتیە ئەقەلا ئەدا بـــە پاراستنی کـــڕیار . لەرێی بەجێهێنانی شێوازو مەرجـــی پێویست بۆ کەلوپـــەلە بەرهەمهێنراوەکان و لە ناوبردنی فرۆفێلو لەخشتەبردن ..

پیشانگای تایبەتی هونەرمەند سەردار علی عزیز لە ئیتالیا

لەم دواییەدا هونەرمەند ((سەردار علی عزیز)) یەکەم پیشانگای تایبەتی خۆی لە هۆلی (لانکونترو) لەشاری فلورنسا لەئیتالیا کردەوە ، لە پیشانگاکەدا ((٣٢)) تابلۆی رەنگی ئاوی و زەیتی پیشاندراو ماوەی دەرۆژی خایاند .

تابلۆکانی دەربڕینی پاکی هونەری ئەتواند کە هەستی هونەرمەندێکە غەریبی نیشتمان ئەکات . رەنگەکانی تابلۆکان رەنگدانەوەی خاک و سروشتی ئەفسانەوی باکوری نیشتمانی خۆشەویست بوون ، ئەوانەی سەریان لەپیشانگاکە داوە دانیان بەوەداناوەکە تابلۆکانی « هونەری » بوون و دوور لە دەستکردی « بازرگانی » . سەیرکەرێکی زۆری هونەر دۆستی ئیتالی و بێگانە پیشانگاکەیان بینی . لەوانە « جولیانو ئەرکانجولی » سکرتێری یەکێتی ئەدیب و نوسەرانی ئیتالیا کە لە دەفتەری پیشانگاکەدا نووسیەیەتی :

(قلچەی هونەری سەردار بەهێزو تواناوە لەسەر رووی تابلۆکانی بزواوەو راستەوخۆ ئەگاتە ناخ ، ناخی مرۆڤ ، رەنگەکانی ئەو رەنگانەن کە کاری رەنگینیان هەیە وەك شین و سوورو زەردو مۆر)) .

ئەوەی شایانی باسە سەردار علی عزیزی هونەرمەند سالی ١٩٥٣ لە دهۆك لەدایك بوو سالی ١٩٧٤ خوێندنی هونەری لەبەغدا تەواوکردو ئیستا قوتابی خوێندنگای هونەرە جوانەکانە لە فلورنسا .

کەسایەتیت لە خواردنتدایە

لە دانشگای ((ماریلند))ی وولاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکادا چەند لێکۆلینەوەیەکی سەیرو جوان کرا .. دەربارەی پەیوەندی زانستی دەروون بەجۆری خوراك و خواردنی مرۆڤەوە ... ئەنجامی لێکۆلینەوەکە گەییشتە ئەوەی کە لێکۆلەرەوەکان مەردمیان بەسەر چەند تاقمێکەوە دابەش کرد ئەوەش بە پێی چەشنی خوراك و خواردن کە حەزیان لێیە ..

تاقمێکیان حەزیان لە گۆشت خواردنە پیاوانی ئەم بەشە جۆرە سەلیقەو دەستێکی بالایان هەیە لە سیاسەت و ئابووریداو رێزو کەسایەتیەکی خۆشەویستیان هەیە لە کۆمەلداو روحێکی خۆشبینی بەرزو توانای خوێنگەرمیەکی بەربلاویان هەیە . هەروەها تاقمی ئەدیب و هونەرمەندو مۆسیقازانەکان ئەمانە زۆرتر حەز لە خواردنی میوەجات و سەوزەو خواردنەوە دەکەن .

بەلام تاقمی سێیەم کە زۆرتر حەز لە میوو چەشنەکانی نان دەکەن ئەمانە بریتین لەوانەی کە خۆیان بەتەنگ و چەمەی خەلکەوە خەریك دەکەن و بەپێی توانای خۆیان جۆرە چارەسەریەك بۆ ئەم گیروگرفتانە دادەنین . .

تاقمێکی تریش هەن کە حەزیان لە زەلاتەیە ، کەسانی ئەم تاقمە زۆرتر خاوەن سۆزن و توانایەکی گەورەیان لە بەرێوەبردنی گفتوگۆو وتوووێژی نێوان دانیشتوانەدا هەیە . . هەروەها زیرەکیشن لە گوێگرتن بۆ قسەی ئەوانیتر ..

دوا تاقم زۆر تر حەز لە خواردنی شیرینی و کێك دەکەن . کەسانی ئەم تاقمە جۆرە کەسایەتیەکی بە دەسەلات و توانای سەرکردایەتی و بەرێوەبردنی کاروبارییان هەیە.

ئێوە ئەڵێن چی؟

نوری حیران

ئەو ورگانەی تێر نابن !

● لەگەل بەرەو پێش چوونی ژیان و پەرەسەندنی شارستانیدا، پێویستی مرۆڤ زیاددەکات و ئەرکی ژیان زۆرەو قەبەتر دەبێت و خەلکی دەکەوێتە ناو کیشەیەکی ئالوزو سەخت و بێ رێتای بەوە .

● لەم کیشە پڕ لە ناڕەحەتیەی ژیانداو زال بوون بەسەر ئەو تەنگ و چەلەمانەی دێنە سەر رێگاو ، بۆ هێنانەدی .. سەر کەوتن و کامەرانی .. مەردوم گەلێك رێگا دەگرێت لە زۆر لاوەشان و قول دەکوتن .

● هەیەر رێگایەکی چەوت و نارەوای ئەو تردەگرن کە نە یاساو هیچ نەرێتێکی کۆمەلایەتی رێگای ئەدات لەبەرئەوە دەکەوێتە بەر لیسی سزاو نەفرەتی کۆمەلەوە .. هەشە بۆ هێنانەدی ئاوات و بەختیاری خۆی هەول و تەقەلایەکی رێستەدانە ئەدات و چاکی ئازایەتی لێ هەلدەکات و ملی رێگا بەرەو پێشکەوتن دەگرێت ، بەلام هەر کە رێگاکەی خۆی لەدرك و دال پاك دەکاتەوەو کوسپێکی تەخت دەکات، بەردو دارو چل و چیوو ئەو ژیوارەی لە سەر رێگاکەی خۆی لای دەدات فڕێی دەداتە سەر رێگای کەسانێکی تر کە ئەوانیش وەك ئەم مافی ئەوەیان هەیە بۆژیانێکی پڕ لە ئارام و دلنیایی هەوڵبدەن .. ئەو جۆرە کەسانە ئەگەر یاساش ڕێی بزانێت ،دەسەلاتی ئەوەی نییە کە دولیی خۆی بدات بەسەردا ، ئەوانە مەگەر تەنها ویژدانی خۆیان جلەوی سەرکێشی و تێر نەخواردن و چاوبرسێتیان راکێشێت ، تاهەستی ئەوە بکەن ، کوسپ تەخت کردنی رێگای خۆ مانای تەگەرە نانەبەر رێگای خەلکی نییە ..

دووانەو .... ڕاکردن

چۆن بی ماندوو بونێکی زۆر پێشبرکێیەکی راکردن وەدەست ئەهێنی ؟ مەسەلەکە ئاسانە ! ئەگەر دوو برای جووتە یارمەتی یەکتری بدەن یەکێکیان نیوەی رێگاکەی بۆ ببڕێت ! یەکێتی یارییەکانی هێزی ئەرجەنتین سەرنجی ئەوەی داوە پێش برکێکان بە زۆری دوو برا دووانەکەی ((ئورسانی)) ئەیبەنەوە هەر وەها ئەوەشی بۆ دەرکەوتوە کە ئەم دووانەیە بەیەکەوە بەشداری یاری یەك نابن .

یەکێکیان بەشداری پێش برکێ ئەبێت و ئەوی تریشیان بەبیانوی هاندانەوە بە ئۆتۆمبێلەکەیەوە شوێنی ئەکەوێت و لەنیوە یان دوای نیوەی رێگای لە ئۆتۆمبێلەکەدا ئەبەزێت و شوێنی ئەوی تر ئەگرێتەوەو ئەوی تر کەبەشداری یاری یەکە بوەسواری ئۆتۆمبێلەکە ئەبێ و لێی ئەخورێت .

بۆچی لەخۆکوشتن پاشگەزبووەوە؟

((لیفیودی فیریدیو)) کە بۆکس وەشێنێکی تازەی بەرازیلە باوەڕی وابو ئەو حەکەمەی کە لەیاری ڕیودێ جانیرۆدا بووەتی لیفیو لەبەردەم بەرامبەرەکەیدا بەخال دۆڕاندویەتی زولمی لێ کردوە ، کوتوپڕ لە رینگەکەچوە دەرێ و ڕوی کردە تەلارە ناوهەورەکەی بەرامبەرو سەرکەوتە نهۆمی بیست و هەشتەم بەڵام چونکە لەو ئاتەوە کە لە یاریگەکە چوە دەرێ هەرەشەی بەخۆ لە ناوبردن ئەکرد خەلکێکی زۆر بەشوێنیەوە بون .

پۆلیس و ئاگر کوژێنەرەو فریاکەوتن هاتن و رێو شوێنی رزگارکردن دانرا ، ئەویش هەر هەرەشەی ئەکردو بەلێنی ئەدا ، بەلام حەکەمەکە دوای ئەوەی کە لەگەل بەرامبەرەکەی « فیریدیو »دا رێکەوت بەدەربڕینی سەرکەوتنی « فیریدیو » توانی چارەسەری ئارەکە بکات ئینجا « فیریدیو »ش هاتەوە سەرخۆیی و ..

چاپکراوی نوێ •

گەشتی دووەمی ئەپۆلۆ

بەناونیشانی ((گەشتی دووەمی ئەپۆلۆ))و لە چیرۆکەکانی کاك محمد رشید فتاح . لەم رۆژانەدا ، بەرهەمێکی تری ئەدەبی چاپکراو بلاوبووەوە ، کە بریتییە لە کۆمەلە چیرۆکێکی نووسەرو بەرهەمەکانی ئەم سالانەی دوایەتی .

پێناسەکەم

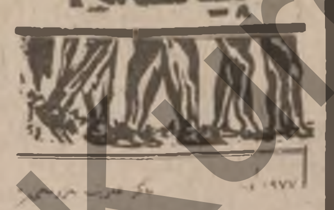

لە هۆنراوەی کاك بکر غریب بەرزنجی، دیوانە شیعرێ لەژێر سەرناوی (پێناسەکەم) لەم رۆژانەدا کەوتە ئەو بازاری چاپەمەنی کوردییە .

ئەستێرەیەك و ئەمیرەیەك و یاریکەرێکی تۆپ گرنگترین شەخسیەتەکانی میهرەجانی «کان» بون .....

هەموو رۆژێك شاری((کان)) لەمیهرەجانی سینەمای دەولەتانی ژمارە (٣٠)دا ، لەسەعات هەشت و نیوی بەیانییەوە تا دوو و نیوی بەیانی رۆژی دوایی زیاتر لە (٨٠) فلیمی نوێی هەموولایەکی جیهان لەسەر شاشەی (٢٥) سینەمادا پیشان ئەدات ..

لەپاشا خەلکەکە لەسینەما دێنەدەرەوەو رووەوگازینۆکانی سەر رۆخی ئاوەکە ئەکشێن و ئاوەکو رۆژ ئەکەوێتە ئاسۆوەو لەدامێنی زەریاوە بەسەر زەویدا هەل ئەڕوانێ ، کاتی خۆیان لەوگازینۆیانە بەسەرئەبەن . لەپال ئەو ژمارە فلیمە گەورەیەشدا ، دەها فلیمی تر لەبازاڕی فلیم دابەش کردن لە هۆلە تایبەتیەکان و بچووکەکانی پیشاندانی فلیمدا ئەخرێنەروو. هەروەها دەها فلیمی تریش بەهۆی شریتی ڤیدیوو تەلەفزیۆنەوە بەمەبەستی فرۆشتنیان پیشان ئەدرێن !

بەلام ئەو فلیمانەی لەسەر خەلاتەکانی پێشبرکێی دەولەتاندا ململانێ ئەکەن ، ژمارەیان تەنها لە (٢١) فلیم تێنا پەڕێت .

چونکە لەژێر باری گەلێ مەرجدان ، گرنگترینیان بریتیە لەوەی کە هەر دەولەتە نابێ بەسێ فلیم زیاتر بەشداری ئەو میهرەجانە بکات . لەگەل ئەوەدا کە دەیەها ئەستێرە لەهەموو دەولەتانی جیهانەوە لەو میهرەجانەدا ئامادە بوون و کەچی دەرکەوتوترین رووداوی حەفتەی پێشووی :

فلیمێك و ئەستێرەیەك و ئەمیرەیەك و یاریکەرێکی تۆپ بوو ! فلیمەکە فلیمی ((رۆژێکی تایبەتی)) بوو لەدەرهێنانی ((ئەتۆرسکۆلا))ی ئیتالی ، ئەستێرەکەش ((سۆفیا لۆرین)) بووو ئەمیرەکەش ((جریس دی مۆناکۆ)) بوو ، کە بە ((جریس کیلی)) بەناوبانگە ، یاریکەرەکەش ((بیلیە))یە کە بە ((اشا)) یاخود ((گەوهەری رەش)) بەناوبانگە !!

ئەوەی شایانی باسە جریس لەبەری ریفیرای فەرەنساوە لە « مۆنت کارلۆ »ی پایتەختی (مۆناکۆ)ی میرنشینەوە بەتایبەتی بۆ ئەو میهرەجانە هاتبوو و لە فلیم پیشاندانی سەر لەبەیانی کۆشکی میهرەجانەکە لەفلیمەکەی سۆفیا لۆریندا (رۆژێکی تایبەتی) ئامادە بوو ..

لەپاشا نانی نیوەڕۆی لە ئوتێلی ((کارلتون)) لەسەر رۆخی کاندا خوارد ، دوایی

جارێکی تر چووەوە کۆشکی میهرەجان بۆ ئەوەی لەو فلیمەدا ئامادەبێت کە دەربارەی قوتابخانەی سەمای بالێیەو هی سەماکەری جیهانی گیرۆفەو بەناوی ((منالانی شەقامی تیاترۆ))یە !!

لەهۆلی سەرەکی نانخواردنی ئوتێلی «کارلتون»دا،ئەستێرەو ئەمیرە چاویان بەیەك کەوت و نانی نیوەڕۆیان بەیەکەوە خوارد .. رۆژێش قەت ئەوەندە جوانی بەخۆیەوە نەدیبوو . کەوەك ئەو رۆژە لە میهرەجانەکە ، لەسەر رۆخی ئاوەکەدا خۆی ئەنواندا .

دەورەی «٧ی نیسان»ی زانیاری رۆژنامەگەری لە باوەشی جەژنی رۆژنامەگەریدا

صباح عبدالرحمن

لە ١١ی ئەم مانگەدا ، ئەودەورەیە تەواو بوو ، کە بایەت بووە بۆ زانیاری رۆژنامەگەری « ئارشیف »و وەزارەتی راگەیاندن هەموو پێویستیەکی ماددی بۆ رەخسماندو ئەقابەی رۆژنامەنووسەکانی عیراق سەرپەرشتی کردو لە پاشیا مامۆستا شارەزاکانی زانکۆو ئەو شارەزایانەی لەم بارەیەوە تاقی کردنەوەیان هەیە لە مەلبەندی راو رزگاری پەرەپێدانی ئیداریدا ، بە وتنەوەی دەرس لەکانی دەورەکەدا بەشداریان کردو دەورەکە دوو مانگی ساوای خایاند ، ئەمرۆش ، لەجوار چێوەی ئاهەنگی جەژنی رۆژنامەگەریدا شەهادەی دەرچون و یاداشتی سەرکەوتنی بە سەر بەشدارەکاندا لەو ئاهەنگەدا ئەکرێ کە لە یانەی یاریزەران ئەگێڕرێ .

بەم بۆنەیەوە ، پێویستە لە سەروشەی لێ پرسراو کە ئەمرۆ ئاهەنگی لە دایك بوونی ئەگێڕرێ ، ئاوەرۆکی تەقەللای ئەم دوو مانگە بەرچاو بخەت ، لە پاش بەرچاو خستنی ئەو تەقەللایەدا کە بۆ ئامادە کردنی کادیری شارەزا لە مەیدانێکی رێگای رۆژنامەگەریدا دراوە ،هەروەها شانازیمان بۆ ئەم دەورەیە تۆمار بکەین کە بۆچونەکانی ئێمەی دەربارەی خولقاندنی رۆژنامەگەریەکی بەستراو بە پێویستی جەماوەر بەدی هێناوەو ئەتوانی دەربڕی ئەو دەسکەوتانە بێ کە نیشانەی ئەو ئامانجانەیە کادیری شارەزایی چەکدار بە زانست و رۆشنبیری و کاری شۆڕشگێرانەو سۆسیالستی هەولی بۆ ئەدات .

هەر لە سەرەتاوە ، بەیەك ئەیشتنی ئەم ژمارە زۆرەی کارگێرانی بەشەکانی زانیاری رۆژنامەگەری کە لە هەموو دام و دەزگاکانی راگەیاندن و رۆژنامەگەرییەوە هاتبوون، هەر لە خۆیدا زۆر ئەنجامی چاکی دا بەدەستەوە ، دیسان بەشدارەکان لە دەورەکەدا توانیان سەرنجی راستەو خۆی جوانیەتی و شێوازی ئیشوکاری رێکخستنی بەشەکانی یەکتری بدەن و لە رێگەی سەرەدانەوە لە یەکتری شارەزا بین و ئەم سەردانانەش لە بەرنامەکانی دەورەکەدا دیاری کرابوون . ئەم تاقی کردنەوەیە ساغی کردەوە کە رێگاو شوێنی رێکخستن

لەگەل ئەوەشدا نە خالی ئەبوون لە شێوەو بنەرەتی زانستی ، بەلام زیاتر کەوتبونە ژێر باری بۆچوونی کارگێرەکانی ئەو بەشانەوەو لە رێگای لێکولینەوەشەوە بەشدارەکان گەیشتنە زۆرراستی بەو پێیەی دەورەکە نەخشەی بۆ کێشابوو وە بە ئامانجی گەیشتنە لایەنە چاکەکانی شارەزایەك کە چەسپاندنی سوودی هەمووانی تیایەو ئەکاتە مادەی دانانی سیستەمێکی یەکگرتووی بەشەکانی زانیاری رۆژنامەگەری و تا ئەم دەسکەوتەیەش دیاری بێ بەم بۆنەیەوە پێشکەش وولات و جیهانی عەرەبی بکرێ بە ناونیشانی (بابەت کردنی (تصنیف) عەرەبی بۆ زانیاری رۆژنامەگەری) .

بێگومان بەشی زانیاری بڕبڕەی پشتی چەسپاندنی دەزگاکانی رۆژنامەگەری وراگەیاندنە ، شێوازی کاریشی وەزیفی و میکانیکی نیەبەلکو زیاتر کارێکە پشت بە مێشك و بیر ئەبەستێ دەورەکەو ئەو بۆچون و بیروڕا نوێیانەی بە ئازایانەو ئاشکرا تیایدا دەربڕران سنوورێکی نوێی بۆ بیاچوونەوەی ئەو شێوازە هەلانەدانا کە لەوەو پێش روویان ئەدا ، دیسان لە جیاتی ئەوانە شێوازو بۆچونی نوێ و زانستی گرنگی دانا .

ئەم دەورەیە یەکەم نمونە بوو لە جۆرەکیدا لە نیشتمانی عەرەبیدا سەرانسەر وەك دەورەیەکی شارەزایی دیاری کراو لێرەوە بایەخەکە دەرئەکەوێ و توانای چەسپاندنی ئەنجامە چاکەکانی بۆ دیاری کردنی رێگای نوێی رۆژنامەی شۆڕشگێرمان دەرئەکەوێ بەوجۆرەی لەبەر ئێکرای شۆڕشی رێگای نویدا بونجێ .

دەورەکە بێجگە لەمەبەستە بنەرەتیەکانی توانی کارێکی تری بایەخدار بکات . ناوو ناونیشانە بنەڕەتەکانی ئەم کارەی کرد بەعەرەبی ، لەوانەوشەی « ئارشیف » کرابە « قسم المعلومات الصحفیه » واتە « بەشی زانیاری رۆژنامەگەری» کە ئەمە زیاتر ماناو ناوەرۆك و ئەرکی بەشەکە دەرئەخات .

دەست ئانەسەر هەلەکانی پیشو ، بەمتمانەکردنە سەر زیادکردنی زانستی دەورەکەبوو کە ئەیاندیە رادەی چەسپاندنی تەواوی هەنگاونان بەرەو کومەلی سۆشیالستی کە لەسەربنەرەتی نەخشەی زانستی بۆ لێکولینەوەی

مەنتقی رێکخراوی وای بۆزامن بکات کە متمانەبە سەرژماردەی وردو دیاری کردنی ساغ بکات لە کۆکردنەوەی زانیاریداو پاراستنی بەشێوەیەکی زانستی وردو ئامادەکردنی لەبەردەم شارەزاکانداو ئەوانەی نەخشەو ئاراستەی سیاسی و رۆشنبیری و کۆمەلایەتیان لەئەستۆ نەبێ .

– سلاو لە ٧ی نیسان کە ئۆوی یەکەمی ئەم دەورەیەی چاند .

– سلاو بۆ جەژنی وشەی سەربەستی ملتزم کە بەرهەمی کرت و بەسەر خەلکیا ئەبەخشێتەوە چونکە دلی لێدەری رۆژنامەن .

– پیرۆزبایی لەو کادیرە شارەزایانەی لەم دەورەیەدا بەشداریان کردو سەرکەوتن تابەشداری لەکاری بەراستی و بەرهەمداردا بکەن .

Institut Kurde de Paris